

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης II

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Τόμος Γ΄

τεύχος α΄

Έργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση
(Γ' Κ.Π.Σ.)

Μάιος 2003

Προλογικά

Με τις ανά χείρας συμπληρωματικές προδιαγραφές για το υπό εκπόνηση εκπαιδευτικό υλικό και τα αντίστοιχα κριτήρια αξιολόγησής του, ολοκληρώνεται στο στάδιο αυτό η προσπάθεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου που άρχισε το φθινόπωρο του 2000· μία προσπάθεια σχεδιασμού της εσωτερικής αλλαγής της «φιλοσοφίας» του εκπαιδευτικού συστήματος της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης που στοχεύει στην αναβάθμιση του Ελληνικού σχολείου μέσα από τον εκσυγχρονισμό του. Το δεύτερο στάδιο αφορά τη συγγραφή όλων των σχολικών εγχειριδίων και την εκπόνηση πλούσιου υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού· μια προσπάθεια που αρχίζει με την προκήρυξη (25-5-2003) των σχετικών διαδικασιών και την επιζητούμενη συμμετοχή του καλύτερου επιστημονικού και παιδαγωγικού δυναμικού της χώρας.

Κυρίαρχες παράμετροι για την προσέγγιση των στόχων αυτών αποτελούν αναμφίβολα ο εκπαιδευτικός και το εκπαιδευτικό υλικό. Για το λόγο αυτό δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στις προδιαγραφές του εν λόγω υλικού που παρουσιάζονται στο παρόν τεύχος (της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης) και σε συνδυασμό με τις γενικότερες προδιαγραφές που υπάρχουν στους δύο τόμους του Δ.Ε.Π.Π.Σ.-Α.Π.Σ. (Φ.Ε.Κ. Β 303 και 304/13-3-03) μπορεί τόσο ο συγγραφέας στην αρχή όσο και ο εκπαιδευτικός στη συνέχεια να αντλήσουν χρήσιμες πληροφορίες οι οποίες θα οδηγήσουν στην επιτυχέστερη εκπόνηση του εκπαιδευτικού υλικού και στην αποτελεσματικότερη χρησιμοποίησή του στη διδασκαλία και μάθηση.

Με τη βαθιά πεποίθηση ότι η ελληνική διανόηση θα ανταποκριθεί σ' αυτή την εθνική προσπάθεια για την εκπόνηση του νέου εκπαιδευτικού υλικού, το Π.Ι. θα βρίσκεται σε συνεχή συνεργασία με όλους τους συντελεστές του έργου, με πλήρη διαφάνεια όλων των διαδικασιών, ενώ παράλληλα προετοιμάζεται για τη σχετική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Ο σταθερός βηματισμός σε κάθε επίπεδο παιδαγωγικού σχεδιασμού είναι βέβαιο ότι θα οδηγήσει στο επιδιωκόμενο δημιουργικό σχολείο το οποίο είναι η αδιαμφισβήτητη βάση για ένα δημιουργικό έθνος.

Σταμάτης Ν. Αλαχιώτης
Πρόεδρος του Π.Ι.
Καθηγητής Γενετικής

1. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της Αγγλικής Γλώσσας της Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος της Αγγλικής Γλώσσας της Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεων Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και ΑΠΣ (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών) της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) του μαθήματος της Αγγλικής Γλώσσας για το Δημοτικό και θα βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		I. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
 Για τον μαθητή		Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 3)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 160.
		Τετράδιο εργασιών του μαθητή (τετράδια 3)	Το μέγεθος των σελίδων του τετραδίου εργασιών του Μαθητή θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 100.
 Για τον εκπαιδευτικό		Βιβλίο του εκπαιδευτικού (βιβλία 3)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του καθηγητή θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις, όπου κρίνεται απαραίτητο, και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 100. Ο ανάδοχος παραδίδει 100 σελίδες που άπτονται του προκηρυσσόμενου αντικειμένου. Κατά τη στιγμή της τεχνικής επεξεργασίας του συγκεκριμένου βιβλίου θα παραδοθούν στο ατελιέ που θα αναλάβει τις εργασίες προ-εκτύπωσης 130 σελίδων. Οι πρόσθετες 30 σελίδες που ενσωματώνονται στο βιβλίο για τον καθηγητή προέρχονται από το υπόεργο που αφορά τη δημιουργία / παραγωγή DVD για την αντίστοιχη τάξη.
Για χρήση στην τάξη		II. Ηχογραφημένο υλικό συνοδευτικό του Βιβλίου του μαθητή	Διάρκεια
		Audio CD (Audio CD 3)	120 λεπτά

I. Γενικά

Εντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του Μαθητή

Στο Βιβλίο του Μαθητή πρέπει να περιλαμβάνονται τα εξής:

i) Πρόλογος.

Ο πρόλογος απευθύνεται στους μαθητές, παρουσιάζει τη δομή και τα τμήματα του εκπαιδευτικού πακέτου και είναι διατυπωμένος στην ελληνική γλώσσα.

ii) Περιεχόμενα.

Σε μορφή πίνακα διπλής εισόδου παρουσιάζονται, στην κάθετη διάταξη, τα κεφάλαια, οι ενότητες και τα παραρτήματα και, στην οριζόντια διάταξη, τα θέματα, οι επικοινωνιακοί στόχοι, οι γλωσσικές λειτουργίες, οι στρατηγικές, η διαπολιτισμική θεώρηση και η διαθεματική θεώρηση.

iii) Θεματικές Ενότητες: Δομή Θεματικής Ενότητας. Περιλαμβάνει :

Εισαγωγική σελίδα:

- τίτλος Θεματικής Ενότητας,
- τίτλοι κεφαλαίων,
- στόχοι θεματικής ενότητας,
- με πλούσια εικονογράφηση με υλικό αναφοράς στις θεματικές πτυχές της Ενότητας.

Επιμέρους κεφάλαια της Θεματικής Ενότητας:

- εικονογραφημένη εισαγωγική σελίδα του κεφαλαίου με αναφορά στους επιμέρους στόχους του κεφαλαίου,
- κειμενικό υλικό,
- οπτικό υλικό (εικόνα, φωτογραφία, σκίτσο, διάγραμμα),
- ερωτήσεις, ασκήσεις, δραστηριότητες που στοχεύουν στην ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας,
- σύμβολα που ταυτοποιούν κάθε άσκηση ή δραστηριότητα
- ενδείξεις που διασυνδέουν τα κείμενα, εικονογραφικό υλικό, ασκήσεις, δραστηριότητες του βιβλίου του Μαθητή, των Παραρτημάτων του και του Τετραδίου Εργασιών του Μαθητή.
- Οργανωμένο υλικό για διαθεματικά σχέδια εργασίας
- Δισέλιδο τεστ αξιολόγησης / αυτο-αξιολόγησης

iv) Παραρτήματα του Βιβλίου του Μαθητή

- Παράρτημα 1: Το υλικό της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής (βλ. παρακάτω: Ειδικές Προδιαγραφές). (Περίπου 40 σελίδες).
- Παράρτημα 2: Μορφο-συντακτικά φαινόμενα.
- Παράρτημα 3: Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων.
- Παράρτημα 4: Πίνακες των Ανωμάτων ρημάτων.

- Παράρτημα 5: Αναδιπλούμενοι δισέλιδοι πολιτικοί/ μορφολογικοί/ θεματικοί – πολιτιστικοί χάρτες στην Αγγλική γλώσσα ανά τάξη : α) της Αγγλίας, β) των Ευρωπαϊκών χωρών και γ) Παγκόσμιος πολιτικός χάρτης, με επισήμανση των χωρών όπου η Αγγλική αποτελεί επίσημη / ή δεύτερη γλώσσα του κράτους π.χ ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία, κα. Σκοπός των χαρτών είναι οι μαθητές να σχηματίσουν νοητική εικόνα της διοικητικής διαίρεσης του χώρου. Έτσι, οι χάρτες θα λειτουργήσουν υποστηρικτικά για το υλικό του βιβλίου και θα υποβοηθηθούν η διαπολιτισμική και η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης από την άμεση χρήση και αξιοποίηση των ενσωματωμένων στο βιβλίο χαρτών.
- Παράρτημα 6: Βιβλιογραφία, πηγές κειμένων και εικόνων και σημειώσεις.

A2. Τετράδιο εργασιών του Μαθητή

Το Τετράδιο εργασιών του Μαθητή έχει δομή αντίστοιχη με το Βιβλίο του Μαθητή, δηλαδή είναι οργανωμένο σε θεματικές ενότητες και επιμέρους κεφάλαια και διαθέτει παράρτημα με υλικό διαφοροποιημένης παιδαγωγικής (περίπου 40 σελίδες). Το Τετράδιο εργασιών του Μαθητή περιέχει υλικό ασκήσεων και δραστηριοτήτων οργανικά συνδεδεμένων με το Βιβλίο του Μαθητή.

A3. Βιβλίο του εκπαιδευτικού

Το Βιβλίο του Καθηγητή αποτελείται από:

- Συνοπτική παρουσίαση των στόχων και του περιεχομένου κάθε διδακτικής ενότητας του Βιβλίου του Μαθητή.
- Οδηγίες για τη μεθοδολογική / διδακτική αξιοποίηση και την υλοποίηση των στόχων που έχουν τεθεί. Στις σελίδες αυτές περιέχονται και οδηγίες – προτάσεις για την εκπόνηση σχεδίων εργασίας ενδοκλαδικού και διακλαδικού χαρακτήρα.
- Μεταγραφή των ηχητικών κειμένων – διαλόγων που περιέχονται στο Βιβλίο του Μαθητή.
- Υποδείγματα συμπληρωματικού διδακτικού υλικού (πχ., φύλλα εργασίας) με στόχο την εξοικείωση των εκπαιδευτικών με τη διάσταση της διαρκούς ανανέωσης του εκπαιδευτικού υλικού (δημιουργία φακέλου εργασιών μαθητή).
- Υποδείγματα τεστ με στόχο την ισόρροπη ανάπτυξη δεξιοτήτων.
- Κατάλογος εκφράσεων με στόχο την ανάδειξη της κοινωνικής διάστασης της γλώσσας ως φορέα πολιτισμού (ρητά, παροιμίες, εκφράσεις λαϊκής σοφίας, διάλεκτοι, ιδιόλεκτοι, γλώσσα νέων).
- Οδηγίες για την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού σχετικά με τη συμπλήρωση από τους μαθητές των σελίδων αυτοαξιολόγησης που βρίσκονται στο τέλος κάθε συνόλου ενοτήτων και συμβαδίζουν με τα επίπεδα γλωσσομάθειας του CEF / Συμβουλίου της Ευρώπης.
- Λύσεις ασκήσεων.

A 4. Audio-CD, διάρκειας 120 λεπτών

Κάθε Audio-CD περιλαμβάνει όλες τις αφηγήσεις, τους διαλόγους και τα τραγούδια που περιέχονται στο βιβλίο μαθητή και εκφέρονται από φυσικούς ομιλητές της Αγγλικής Γλώσσας. Επίσης, περιλαμβάνει ασκήσεις ακουστικής κατανόησης, ασκήσεις προφοράς και επιτονισμού, που προσφέρουν τη δυνατότητα αναγνώρισης των βασικών παραλλαγών προφοράς της γλώσσας. Η ποικιλία των ηχητικών κειμένων και των

εκφωνήσεων πρέπει να είναι τέτοια, ώστε οι μαθητές να εξοικειωθούν με προφορικό λόγο που εκφέρεται από φυσικούς ομιλητές ποικίλης γεωγραφικής, κοινωνικής κ.λπ. προέλευσης και ηλικίας. Η χρήση μη φυσικών ομιλητών ενδείκνυται μόνο σε μεμονωμένες περιπτώσεις και πρέπει να είναι απολύτως δικαιολογημένη από τους εκάστοτε διδακτικούς στόχους.

Τα ηχητικά κείμενα πρέπει να καλύπτουν ευρύ φάσμα επικοινωνιακών καταστάσεων και κειμενικών ειδών όπως μονόλογοι, διάλογοι, ποιήματα, τραγούδια, ανακοινώσεις, συνεντεύξεις, ειδήσεις, διαφημίσεις ραδιοφώνου, τηλεφωνικές συνδιαλέξεις κ.ά.

Στα ηχητικά κείμενα πρέπει να προσεχτούν ιδιαίτερως και τα εξής:

- το μήκος των λέξεων,
- το μήκος των προτάσεων,
- το μήκος των sequences (ακολουθιών),
- η ταχύτητα της εκφώνησης,
- οι ήχοι (ηχητικά εφέ) που συνοδεύουν το ηχητικό κείμενο, ώστε να είναι οργανικά συνδεδεμένοι με τους στόχους του εκάστοτε σεναρίου και έτσι να διασφαλίζεται ότι οι ήχοι να ρεαλιστικοί και κατάλληλοι για την περίπτωση.

Τονίζεται ότι η δυσκολία του ηχητικού κειμένου προκύπτει από το είδος της δραστηριότητας που το συνοδεύει. Παράδειγμα: Ακόμα και για τους αρχάριους μαθητές μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα κείμενο με μεγάλες προτάσεις και γρήγορο ρυθμό εκφώνησης, αλλά να τους ζητηθεί απλώς να προσδιορίσουν τη διάθεση του ομιλητή.

Η κατανομή του ηχητικού υλικού πρέπει να ανταποκρίνεται ευκρινώς στη δομή και στα περιεχόμενα του βιβλίου και του τετραδίου του μαθητή και να συνοδεύεται από τις ανάλογες ηχητικές σημάνσεις.

Τέλος, πρέπει να χρησιμοποιηθεί ικανός αριθμός εκφωνητών, ώστε να αποφευχθεί η μονοτονία και το ηχητικό υλικό που θα προκύψει να είναι ευχάριστο και ελκυστικό για διδάσκοντες και μαθητές.

Το Audio-CD συνοδεύεται υποχρεωτικά από πίνακα περιεχομένων, είτε στο εξώφυλλό του, είτε στην ειδική θήκη που περιέχεται στο βιβλίο του καθηγητή. Στα περιεχόμενα παρουσιάζονται τα ηχητικά κείμενα με αύξοντα αριθμό, τίτλο και διάρκεια.

II. Ειδικές προδιαγραφές

Το εκπαιδευτικό υλικό στο τέλος της ΣΤ' Δημοτικού θα πρέπει να έχει καλύψει το επίπεδο γλωσσομάθειας A2, σύμφωνα με το CEF 2001 του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ειδικότερα, το εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να έχει καλύψει:

- α) στο τέλος της Δ' Δημοτικού το επίπεδο γλωσσομάθειας A1-,
- β) στο τέλος της Ε' Δημοτικού το επίπεδο γλωσσομάθειας A1+ και
- γ) στο τέλος της ΣΤ' Δημοτικού το επίπεδο γλωσσομάθειας A2.

Το συμπληρωματικό υλικό, που διέπεται από τις αρχές της Διαφοροποιημένης Παιδαγωγικής και εμπεριέχεται στο Βιβλίο του Μαθητή και στο Τετράδιο Εργασιών, εξυπηρετεί δύο στόχους:

α) τη διασφάλιση της κατάκτησης του επιπέδου

Ως κατάκτηση ενός επιπέδου θεωρείται η κατάκτηση του 80% των στόχων του. (Βλ. Προδιαγραφές Ευρωπαϊκού Portfolio Γλωσσών) και

β) την πλήρη ανάπτυξη των στόχων του εκάστοτε επιπέδου γλωσσομάθειας.

B1. Ειδικές προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος της Αγγλικής γλώσσας Δημοτικού Σχολείου

1. Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος.

Το θέμα, βάσει του οποίου θα αναπτυχθεί το περιεχόμενο και θα οργανωθεί το λογισμικό, επιλέγεται από τον Ανάδοχο. Κατά τον τρόπο αυτό δεν περιορίζεται η επινοητικότητα και η εφευρετικότητα του Αναδόχου. Ωστόσο, ο Ανάδοχος οφείλει να αναπτύξει τις οχτώ ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες, όπως αυτές αναλύονται στον Β' τόμο του ΔΕΠΠΣ, σελ. 767. Πρόκειται για τις ακόλουθες έννοιες: επικοινωνία, σύστημα, πολιτισμός, αλληλεπίδραση, μεταβολή, χρόνος – χώρος, ομοιότητα – διαφορά, άτομο – σύνολο. Η ανάπτυξη των παραπάνω εννοιών θα επιτευχθεί με βάση την ανάπτυξη/εξέλιξη των ακόλουθων τεσσάρων θεματικών αξόνων:

- α) Φυσικό Περιβάλλον,
- β) Κοινωνικό Περιβάλλον,
- γ) Τεχνολογία,
- δ) Τέχνες και Επιστήμες.

Για την ανάπτυξη/εξέλιξη κάθε άξονα θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι παρακάτω στόχοι και δραστηριότητες, για την υλοποίηση των οποίων παρατίθενται ενδεικτικά μέσα.

Στόχοι	Δραστηριότητες	Μέσα
Προσληπτικές δεξιότητες Παραγωγικές δεξιότητες Φωνολογικές δεξιότητες Γλωσσική και κοινωνιογλωσσική ικανότητα Πραγματολογική ικανότητα	Οι δραστηριότητες και οι ασκήσεις πρέπει να είναι ποικίλες ως προς το περιεχόμενο, τη διάρκεια, τους διδακτικούς στόχους, το βαθμό πολυπλοκότητας, το αναμενόμενο αποτέλεσμα και τους τρόπους εφαρμογής τους, έτσι ώστε να διεγείρουν το ενδιαφέρον των μαθητών και να ενθαρρύνουν την καλλιέργεια των στρατηγικών μάθησης και των γλωσσικών ικανοτήτων τους. Συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες θα πρέπει να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των κάτωθι ικανοτήτων/δεξιοτήτων: α) Savoir (γενικές γνώσεις) β) Savoir-faire (πρακτικές δεξιότητες) γ) Savoir-vivre (κοινωνική πρακτική) δ) Savoir-être (οντολογική γνώση) ε) Savoir-apprendre (ικανότητα μάθησης) Οι δραστηριότητες μπορεί να είναι: – Ατομικές, ανά ζεύγη, ομαδικές, – διαδραστικές, – ανοικτού, κλειστού ή μικτού τύπου, – «μηχανιστικές», ελεγχόμενης ή ελεύθερης παραγωγής, – απλές ή σύνθετες, – δραστηριότητες προσομοίωσης κλπ. – σχέδια εργασίας. Οι δραστηριότητες θα πρέπει να διακρίνονται από συνοχή, συνάφεια και πληρότητα, έτσι ώστε η κάθε ενότητα/θέμα δραστηριότητας να συνδέεται οργανικά με τις υπόλοιπες και να εξασφαλίζει την ομαλή μετάβαση από τη μια δραστηριότητα στην άλλη.	- ταινίες (κλιπ), αποσπάσματα ταινιών, θεατρικών παραστάσεων κ.λπ. - animation - προσομοιώσεις (εδώ συμπεριλαμβάνονται και εικονικές μετακινήσεις των μαθητών σε διάφορους χώρους, όπου καλούνται οι μαθητές να πράξουν) - χάρτες - παιχνίδια - λεξικό με εικόνες - ορθογράφος - αρχεία εικονογραφικού υλικού - μηχανισμός ελέγχου προφοράς - ευρετήριο λέξεων και όρων - «θησαυρός» γραμματικής, λεξιλογίου - «Εργαστήριο δημιουργικής γραφής» - αρχείο ενδεικτικών αυθεντικών κειμένων, ταξινομημένων κατά θέμα (λέξεις-κλειδιά) και είδος, με δυνατότητα αναζήτησης - τραγούδια, δείγματα μουσικής διάφορων εποχών και στιλ - γραφικά - προγράμματα πολυμέσων (βλ. ενδεικτικά σημείο 3, σχέδιο εργασίας Β' τάξης)* - προγράμματα δημιουργίας εικονικών τόπων (δημιουργία ιστοσελίδας, επίσης ενδεικτικά βλ. σημείο 3, σχέδιο εργασίας Γ' τάξης)* - τεστ αυτοαξιολόγησης - κ. ά. * Τα πρόσθετα πολυμεσικά και άλλα προγράμματα πρέπει να είναι απλά, λειτουργικά, εύχρηστα και φιλικά προς τους μαθητές.

2. Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ.

- α) Θεματικός άξονας «Φυσικό Περιβάλλον»: «*Τα ορεινά μονοπάτια*»
- β) Θεματικός άξονας «Κοινωνικό Περιβάλλον»: «*Λαοί και γλώσσες*»
- γ) Θεματικός άξονας «Τεχνολογία»: «*Εφευρέτες και εφευρέσεις*»
- δ) Θεματικός άξονας «Τέχνες και Επιστήμες»: «*Η λαϊκή τέχνη στις χώρες της Μεσογείου*».

3. Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

ι. Ενδεικτικά σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων για κάθε τάξη:

Δ΄ τάξη: «Χρώματα»

Το CD-ROM προσφέρει την ευκαιρία στους μαθητές:

- να αναγνωρίζουν και ονομάζουν τα χρώματα και τις αποχρώσεις τους
- να ψηφίζουν το αγαπημένο τους χρώμα για να βάψουν / διακοσμήσουν τη σχολική αίθουσα
- απαντούν σε κουίζ και τεστς για να ανακαλύψουν την επίδραση που έχει το χρώμα στο χαρακτήρα και τη διάθεση και μαθαίνουν να περιγράφουν συναισθήματα και ψυχολογικά χαρακτηριστικά
- να ζωγραφίζουν μαγικές εικόνες, σχήματα, κλπ.
- να σχεδιάσουν και να δημιουργήσουν το δικό τους πίνακα αφηρημένης τέχνης
- να φτιάξουν ένα πολύχρωμο κήπο με λουλούδια
- να μάθουν για το ουράνιο τόξο και τη διάθλαση του φωτός
- να παίξουν μια απλή μελωδία (π.χ αγγλικά παιδικά τραγούδια) χρησιμοποιώντας χρωματικό κώδικα κλπ.

Ε΄ τάξη: «Ο περίπλους της Ευρώπης»

Ταξίδι εικονικής πραγματικότητας, με χάρτες, διαγράμματα, κάρτες, σκίτσα, φωτογραφίες, video clips και συνδέσεις με δικτυακούς τόπους, που δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να γνωρίσουν τις παραλιακές χώρες της Ευρώπης, να παίξουν ρόλους, να φτιάξουν πολιτιστικό Άτλαντα και να επικοινωνήσουν με συνομιλήκους τους από τις χώρες αυτές.

ΣΤ΄ τάξη: «Ταξίδι στο Διάστημα»

Ταξίδι εικονικής πραγματικότητας που δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να μάθουν για το ηλιακό σύστημα, τους πλανήτες, τους αστέρες και τους αστερισμούς, τους δορυφόρους, τη μελέτη της ατμόσφαιρας, κλπ.

ii. Ενδεικτικό σχέδιο εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων για τις 3 τάξεις (κάθετη ανάπτυξη):

«Διατροφή, Υγεία και Περιβάλλον»

Δ΄ τάξη:

«Διατροφή και υγεία»

- Συγκριτική έρευνα για τις καθημερινές διαιτητικές συνήθειες των παιδιών στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες
- Το υγιεινό πρόγευμα
- Κατηγορίες τροφίμων
- Συνταγές

Το CD-Rom θα προσφέρει (ενδεικτικά) σχετικά κείμενα, εικόνες τροφίμων, ερωτηματολόγια, κουίζ γνώσεων, στατιστικούς πίνακες, παιχνίδια, κάρτες ρόλων κ.λπ. ώστε να προσφέρει τη δυνατότητα στους μαθητές να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα διατροφής, να κάνουν έρευνα, να συγκρίνουν στοιχεία, να κατασκευάσουν στατιστικούς πίνακες, να γράψουν οδηγίες, σύντομα κείμενα, να παίξουν ρόλους (ψώνια, γεύμα στο εστιατόριο) να ανακαλύψουν και να εκτελέσουν συνταγές, κλπ.

Ε΄ τάξη:

«Η Βιομηχανία τροφίμων»

- Παραγωγή και συσκευασία τροφίμων
- Έρευνα αγοράς
- Συσκευασία και διαφήμιση

Το CD-Rom θα προσφέρει τις δυνατότητες (τεχνολογικές, ηχητικές, ηχοληπτικές, εικονοληπτικές, αρχεία κειμένων και εικονογραφικού υλικού) για την παρουσίαση των φάσεων παραγωγής και συσκευασίας βασικών προϊόντων διατροφής, είδη συσκευασίας, κείμενο και γραφικά συσκευασίας, πίνακες, εικονικά διαγράμματα, κλπ, προσφέροντας την ευκαιρία στους μαθητές να εξοικειωθούν με τις διαδικασίες της βιομηχανικής παραγωγής και επεξεργασίας τροφίμων, να κατανοήσουν και να αναπαράγουν εικονικά διαγράμματα, να εξοικειωθούν με τα είδη και τα υλικά της συσκευασίας, να αποκτήσουν συνείδηση καταναλωτή αναγνωρίζοντας το είδος των πληροφοριών που αναγράφεται στη συσκευασία.

ΣΤ΄ τάξη:

«Ανακύκλωση συσκευασίας».

- Είδη συσκευασίας
- Υλικά συσκευασίας
- Ανακύκλωση συσκευασίας
- Ανακύκλωση και προστασία του περιβάλλοντος

Το CD-Rom θα προσφέρει τις δυνατότητες (τεχνολογικές, ηχητικές, ηχοληπτικές, εικονοληπτικές, αρχεία κειμένων και εικονογραφικού υλικού, κλπ) ώστε να δώσει την ευκαιρία τους μαθητές να εξοικειωθούν με τις μεθόδους και τα υλικά συσκευασίας, τις δυνατότητες ανακύκλωσης, να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα περιβάλλοντος, να προτείνουν λύσεις

4. Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

Το πρόσθετο αυτό υλικό που θα περιέχεται κατά περίπτωση στο CD-Rom προκύπτει αφενός από τον πίνακα του σημείου 1, αφετέρου από τα ενδεικτικά σχέδια εργασίας του σημείου 3.

Γ1. Προδιαγραφές ψηφιακής εκπαιδευτικής ταινίας του μαθήματος της Αγγλικής Γλώσσας στις Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεις Δημοτικού Σχολείου

Η προς εκπόνηση εκπαιδευτική ταινία θα ικανοποιεί τις παρακάτω προδιαγραφές και θα εναρμονίζεται με τα σχετικά κριτήρια αξιολόγησης των ταινιών, όπως και με τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο των σχετικών ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.

1. Γενικές αρχές

(Όπου αναφέρεται DVD, εννοείται το εκάστοτε DVD με το συνοδευτικό του υλικό)

Τα DVD, όπως και το λοιπό διδακτικό υλικό, πρέπει:

- Να προωθεί την πολυγλωσσία, την πολυπολιτισμικότητα και τον εγγραμματισμό.
- Να αναδεικνύει και να υπηρετεί τους γενικούς σκοπούς της διδασκαλίας – μάθησης των Ξένων Γλωσσών.
- Να υπηρετεί τους διδακτικούς στόχους και να εμφανίζει τις σχέσεις των μορφοσυντακτικών φαινομένων και των επικοινωνιακών στόχων.
- Να καλλιεργεί τις δεξιότητες του μαθητή, τόσο σε γλωσσικό όσο και σε γνωστικό, συναισθηματικό και κοινωνικό επίπεδο.

2. Σκοπός

Σκοπός των DVD είναι:

- να δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να έρχονται σε επαφή με όλα τα στοιχεία των Ξένων Γλωσσών (δομικά, επικοινωνιακά, πολιτιστικά) ώστε να εξασκούνται με στόχο την περαιτέρω εμπέδωσή τους.
- να δίνουν στους μαθητές τη δυνατότητα για ποικίλες δραστηριότητες.
- να δίνουν στους μαθητές τη δυνατότητα να διεκδικούν τις γενικότερες γνώσεις τους και να καλλιεργούν τις προσωπικές τους στρατηγικές μάθησης.

3. Διδακτικοί στόχοι

Τα DVD πρέπει να εξυπηρετούν τους παρακάτω διδακτικούς στόχους:

- Να στηρίζονται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα (ανάλογα με την ηλικία) των μαθητών/τριών με στόχο να προάγουν τη γλωσσική ικανότητά τους και την κοινωνική τους συνείδηση.
- Το μαθησιακό-διδακτικό πλαίσιο να συνδέεται με την πραγματική ζωή και να οδηγεί στην αξιοποίηση των γλωσσικών γνώσεων και δεξιοτήτων τους μέσα από τη χρήση των Ξένων Γλωσσών σε αυθεντικές καταστάσεις.
- Να δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να αναπτύσσουν στρατηγικές κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου σε λειτουργικό και επικοινωνιακό πλαίσιο.
- Να περιλαμβάνουν θέματα και δραστηριότητες που προάγουν τη διεπιστημονική-διαθεματική προσέγγιση της γλώσσας και αξιοποιούν τις εμπειρικές και επιστημονικές γνώσεις άλλων μαθημάτων.
- Να περιλαμβάνουν δραστηριότητες που ωθούν τους μαθητές/τριες στην ανάπτυξη της δεξιότητας «μαθαίνω πώς να μαθαίνω».

4. Περιεχόμενο

i. Γενικά χαρακτηριστικά

Τα περιεχόμενα του DVD αποσκοπούν στην καλλιέργεια της οπτικοακουστικής δεξιότητας μέσα από θέματα και δραστηριότητες όπου θα δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη διαθεματική και διαπολιτισμική διάσταση και προσέγγιση της γλώσσας.

Θεματική ανάπτυξη

Το DVD μπορεί να περιλαμβάνει μια ιστορία σε συνέχειες ή μικρές σπονδυλωτές ιστορίες ή αυτοτελή επεισόδια σε μορφή «κλιπ» όπου παρουσιάζονται αυθεντικές καταστάσεις με θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον, την κοινωνία, την τεχνολογία και την καθημερινή ζωή. Τα θέματα αυτά θα πρέπει να διέπονται από τα εξής χαρακτηριστικά:

- Να είναι ανοιχτά, δηλαδή να προσφέρουν τόσο στον καθηγητή όσο και στους μαθητές πολλαπλές προσεγγίσεις στο προτεινόμενο διδακτικό υλικό. Με την έννοια αυτή θα πρέπει οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες να μπορούν να εμπλουτίζονται, να επεκτείνονται και να χρησιμοποιούνται ως βάση για εντελώς καινούργιες δραστηριότητες.
- Να είναι διερευνητικά, δηλαδή να ενισχύουν την εξερεύνηση, ώστε οι μαθητές, πειραματιζόμενοι, να συνηθίζουν στη διαχείριση της πληροφορίας και στην πολλαπλότητα της έκφρασης στην Ξένη Γλώσσα.
- Να είναι διαθεματικά, ώστε να ανταποκρίνονται στους εκπαιδευτικούς στόχους πολλών γνωστικών αντικειμένων.

Δραστηριότητες και ασκήσεις

Οι δραστηριότητες και **οι ασκήσεις** πρέπει να είναι ποικίλες ως προς το περιεχόμενο, τη διάρκεια, τους διδακτικούς στόχους, το βαθμό πολυπλοκότητας, το αναμενόμενο αποτέλεσμα και τους τρόπους εφαρμογής τους, έτσι ώστε να διεγείρουν το ενδιαφέρον των μαθητών και να ενθαρρύνουν την καλλιέργεια των στρατηγικών μάθησης και των γλωσσικών ικανοτήτων τους. Συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες μπορεί να είναι:

- ατομικές
- διαδραστικές
- ανοικτού ή κλειστού τύπου
- «μηχανιστικές», ελεγχόμενης ή ελεύθερης παραγωγής
- απλές ή σύνθετες
- δραστηριότητες προσομοίωσης κλπ.

Οι δραστηριότητες θα πρέπει να διακρίνονται από συνοχή, συνάφεια και πληρότητα, έτσι ώστε η κάθε ενότητα/θέμα δραστηριότητας να συνδέεται οργανικά με τις υπόλοιπες και να εξασφαλίζει την ομαλή μετάβαση από τη μια δραστηριότητα στην άλλη.

Εξυπακούεται ότι το περιεχόμενο των DVD αναπτύσσεται κλιμακωτά ως προς το βαθμό δυσκολίας του.

ii. Βασικά στοιχεία

Η **εικόνα** και ο **ήχος** είναι πρωταρχικής σημασίας στοιχεία και έχουν πολλαπλό παιδαγωγικό ρόλο (προσελκυστικό, κατευθυντικό, διδακτικό, ενισχυτικό, μνημονικό). Πρέπει, λοιπόν, να προωθούν διδακτικές προσεγγίσεις που εγείρουν την περιέργεια, δημιουργούν κίνητρα μάθησης, παρακινούν τους μαθητές να εμπλακούν σε δραστηριότητες ποικίλων μορφών που προάγουν όλες τις δεξιότητες και καλλιεργούν τη δημιουργικότητα και τις αισθητικές αξίες του μαθητή.

Τέτοιες προσεγγίσεις προϋποθέτουν τη δημιουργία ενός υλικού με καλαισθησία, που διακρίνεται από το στοιχείο του χιούμορ, την πρωτοτυπία, το παιχνίδι, τη διερεύνηση, την επίλυση «προβλημάτων», την ανατροφοδότηση.

Τα ηχητικά **κείμενα**, είτε σε μορφή συνεχούς, συνεκτικού λόγου (διάλογοι, αφηγήσεις, κλπ.), είτε σε μορφή οδηγιών, εντολών, ανακοινώσεων κλπ, πρέπει να είναι κατανοητά και να ανταποκρίνονται στο γνωστικό επίπεδο των μαθητών.

Στο ηχητικό κείμενο πρέπει να προσεχτούν ιδιαιτέρως:

- το μήκος των προτάσεων,
- το μήκος των λέξεων,
- το μήκος των sequence,
- η ταχύτητα της εκφώνησης
- οι θόρυβοι που συνοδεύουν το ηχητικό κείμενο να είναι οργανικά δεμένοι με τους στόχους του σεναρίου, και έτσι να διασφαλίζεται ότι οι ήχοι να ρεαλιστικοί και κατάλληλοι για την περίπτωση.
- η ποικιλία των εκφωνήσεων έτσι, ώστε οι μαθητές να εκτεθούν σε προφορικό λόγο από ομιλητές ποικίλης γεωγραφικής, κοινωνικής κ.α. προέλευσης και ηλικίας. Η χρήση μη φυσικών ομιλητών ενδείκνυται μόνο σε μεμονωμένες περιπτώσεις και πρέπει να είναι απολύτως δικαιολογημένη από το σενάριο και τους εκάστοτε διδακτικούς στόχους.

Τονίζεται ότι η δυσκολία του ηχητικού κειμένου προκύπτει από το είδος της δραστηριότητας που το συνοδεύει. Παράδειγμα: Ακόμα και για τους αρχάριους μαθητές μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια αφήγηση με μεγάλες προτάσεις και γρήγορο ρυθμό εκφώνησης, αλλά να τους ζητηθεί απλώς να προσδιορίσουν τη διάθεση και τις προθέσεις του ομιλητή, με βάση την έκφραση του προσώπου, το σκηνικό, κλπ.

5. Συνοδευτικό υλικό

Κάθε DVD συνοδεύεται από συμπληρωματικό υλικό 30 σελίδων, που θα αποτελεί παράρτημα του βιβλίου του καθηγητή και το οποίο θα περιλαμβάνει:

- α. Οδηγίες για τον καθηγητή
- β. Προτάσεις/οδηγίες για δραστηριότητες και σχέδια εργασίας
- γ. Φύλλα εργασίας

6. Τεχνικές προδιαγραφές, λειτουργικότητα και αισθητική του εικαστικού μέρους

- Ο ήχος και η εικόνα πρέπει να είναι άφογα από τεχνική και αισθητική άποψη.
- Το σενάριο πρέπει να είναι ρεαλιστικό, πρωτότυπο και να εγείρει το ενδιαφέρον των μαθητών.

- Πρέπει να χρησιμοποιηθεί ικανός αριθμός ηθοποιών - εκφωνητών, ώστε να διασφαλιστεί η αυθεντικότητα, να αποφευχθεί η μονοτονία και το υλικό που θα προκύψει να είναι ευχάριστο και ελκυστικό για διδάσκοντες και μαθητές.
- Το συνοδευτικό υλικό περιλαμβάνει πίνακα περιεχομένων, όπου παρουσιάζονται τα επεισόδια με αύξοντα αριθμό, τίτλο και διάρκεια. Το υλικό εξάσκησης (φύλλα εργασίας) και οι οδηγίες για το δάσκαλο πρέπει να ανταποκρίνεται ευκρινώς στη δομή και στα περιεχόμενα της ταινίας και να συνοδεύεται από τις ανάλογες οπτικές ενδείξεις.
- Η ταινία πρέπει να είναι ασφαλής και εύχρηστη.
- Τα γραφικά, τόσο της θήκης της ταινίας όσο και του έντυπου συνοδευτικού υλικού πρέπει να είναι καλαίσθητα, ελκυστικά και ευανάγνωστα.

2. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού του Ανθολόγιου λογοτεχνικών κειμένων των τάξεων Α΄ και Β΄ Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση εκπαιδευτικό υλικό να αντικατοπτρίζει τους σκοπούς και τους στόχους της διδασκαλίας της Γλώσσας όπως αυτοί διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. της Γλώσσας για το Δημοτικό καθώς και στα Α.Π.Σ., και να εξασφαλίζει την προσέγγισή τους (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 303 & 304/13-3-03).

Το διδακτικό πακέτο για το Ανθολόγιο, προσδιορίζεται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. καθώς και στο συνακόλουθο Α.Π.Σ., ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή	1	Βιβλίο του μαθητή (βιβλίο μαθητή 1)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19,5cm με μεγαλύτερο το δεξί περιθώριο (περί τα 25 χιλιοστά), με έγχρωμες εικόνες, σκίτσα και φωτογραφίες. Συνολικός αριθμός σελίδων: Για την Α΄ και Β΄ τάξη 170. Τύπος γραμμάτων Helvetica (ισοπαχή γράμματα). Μέγεθος γραμμάτων : τίτλοι: 17 στιγμές, κείμενο: 14 στιγμές.
Για τον δάσκαλο	2	Βιβλίο του δασκάλου (βιβλίο δασκάλου 1)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cm x 19,5cm. Συνολικός αριθμός σελίδων: 50. Μέγεθος γραμμάτων: Helvetica Times 12 ή 10 στιγμών.

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

Ορθογραφία: Εφαρμόζεται η ισχύουσα σχολική ορθογραφία.

Προδιαγραφές για τη δημιουργία του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού.

Πέραν των σχετικών προδιαγραφών που αναφέρονται στο αντίστοιχο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ., (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 313Β & 314Β/13-3-03 σελίδες 305-335), συμπληρωματικά με αυτές ισχύουν και οι παρακάτω:

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στο μαθητή.

ι) Προσέγγιση και τρόπος παρουσίασης

Ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά του Ανθολογίου και της προσέγγισης είναι τα εξής:

Το κείμενο του Ανθολογίου, και το Ανθολόγιο γενικά, δεν αποτελούν αυτόνομα διδακτικά αντικείμενα και μέσα. Δεν νοείται - εκτός από σπάνιες εξαιρέσεις - διδασκαλία λογοτεχνήματος, χωρίς πολλαπλούς δρόμους και χωρίς πολλαπλά μέσα προσπέλασης.

-Το Ανθολόγιο να συνδυάζεται με άλλες μορφές τέχνης. Η εικονογράφηση να αποτελείται κυρίως από πρωτότυπα έργα. Όπου το περιεχόμενο είναι πρόσφορο, να αξιοποιείται η λαϊκή τέχνη καθώς και έργα εικαστικών τεχνών και τεχνοτροπίας ανάλογης με το λογοτέχνημα, σε εκτύπωση υψηλής ποιότητας χρώματος. Σε κάθε περίπτωση, η αισθητική και η ποιότητα των έργων να είναι υψηλή και σύμμετρη με τον νοητικό επίπεδο και, γενικά, τον «κόσμο» των παιδιών.

-Να γίνεται, όπου είναι δυνατό, συνδυασμός ποίησης και μουσικής επένδυσης.

-Η λογοτεχνία να διδάσκεται και στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του σχολικού προγράμματος και της σχολικής ζωής. Το κείμενο οποιοδήποτε σχολικού βιβλίου μπορεί να συνοδεύεται από λογοτεχνικό κείμενο ανάλογου θέματος.

Να διδάσκεται, κυρίως, σε συνδυασμό με τα μαθήματα των καλλιτεχνικών και της μουσικής και - όταν προσφέρονται - με το θέατρο, τον χορό και την όπερα, κατά περίπτωση.

-Με τρόπο βιωματικό και χωρίς αναλύσεις, να διαπιστώνουν τα παιδιά τα παράλληλα εκφραστικά μέσα διάφορων ειδών τέχνης.

-Το περιεχόμενο του Ανθολογίου να υποστηρίζεται από υψηλού αισθητικού επιπέδου λειτουργική εικονογράφηση, από φωτογραφίες με λεζάντες, γραφικά κ.τ.ό. που συμπληρώνουν το περιεχόμενο του λογοτεχνήματος και βοηθούν τον μαθητή και τον δάσκαλο.

-Κάθε κείμενο μπορεί να συνοδεύεται από κατάλληλες, απλές ερωτήσεις για την αισθητική του προσέγγιση.

Γενικά, οι δραστηριότητες είναι παιγνιώδεις και κινητοποιούν τη φαντασία του παιδιού.

-Η διδασκαλία της λογοτεχνίας να συνδεθεί με τη λειτουργία του αναγνωστήριου, της σχολικής, δημοτικής ή άλλης βιβλιοθήκης και με την καλλιέργεια συνηθειών αυθόρμητης ανάγνωσης.

Σε κάθε περίπτωση, να λαμβάνεται υπόψη το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Γλώσσας και η προτεινόμενη εκεί προσέγγιση.

- Η υψηλή αισθητική του βιβλίου να αποτελεί απαραίτητο όρο αποδοχής του

ii) Περιεχόμενο

Το βιβλίο χρησιμοποιείται ως εγχειρίδιο για την αισθητική προσέγγιση του λόγου από τον δάσκαλο και, παράλληλα, το περιεχόμενό του ως ελεύθερο ανάγνωσμα από τον μαθητή. Συνεπώς, οι ενότητές του δεν αποτελούν «διδακτέα ύλη» προς εξάντληση. Από το σύνολο των κειμένων επιλέγεται για διδασκαλία ένα μόνον μέρος, ανάλογα με τις ανάγκες και τις ευκαιρίες.

Η λογοτεχνία συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της γενικής και γλωσσικής παιδείας, διαμέσου της ψυχικής και συναισθηματικής - κυρίως - οδού.

Σκοπός του Ανθολογίου είναι να φέρει τον μαθητή σε επαφή με ευρύ φάσμα κατάλληλων λογοτεχνικών κειμένων που κατέχουν κεντρική θέση στην λογοτεχνική μας κληρονομιά. Παράλληλος σκοπός του είναι να βοηθήσει το παιδί στην κατανόηση δειγμάτων της παιδικής και λαϊκής λογοτεχνίας γειτονικών λαών, αλλά και της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Προκειμένου να υπηρετούνται οι νομοθετημένοι σκοποί της εκπαίδευσης, όπως αυτοί ορίζονται στο Σύνταγμα και στην ειδικότερη νομοθεσία, τα κείμενα και τα θέματα επιλέγονται με βάση ειδικά επεξεργασμένες προδιαγραφές, με κοινό παρανομαστή ορισμένες έννοιες και αξίες, όπως η αγάπη, η εντιμότητα, ο ισχυρός χαρακτήρας, η οικογένεια, η γλώσσα, το εθνικό αυτοσυναισθήμα, η θρησκευτική μας παράδοση, η αποδοχή της ετερότητας αλλοθρήσκων και αλλοεθνών, η παγκοσμιότητα και διάρκεια του ελληνισμού, κυρίως όμως οι σημερινές δυνατότητές του. Σε κάθε περίπτωση να καλλιεργούν αισιόδοξες στάσεις στο μαθητή.

Περιλαμβάνει κείμενα από την αρχαία ελληνική μυθολογία, από τα ομηρικά έπη, από άλλα έργα της αρχαίας ελληνικής, εκκλησιαστικής και βυζαντινής γραμματείας, με απόδοση σε στρωτή νεοελληνική γλώσσα, οικεία στο παιδί. Περιλαμβάνει επίσης παραμύθια και δημοτικά τραγούδια από όλη τη γεωγραφική έκταση του ελληνισμού, δείγματα ιδιωματικών κειμένων της ελληνικής γλώσσας, παροιμίες, λογοπαίγνια, αινίγματα, γλωσσοδέτες, αντιπροσωπευτικά κείμενα Ελλήνων της διασποράς, Κυπρίων λογοτεχνών καθώς και δείγματα λογοτεχνίας γειτονικών πολιτισμών. Περισσότερο, όμως, προβάλλεται η νεότερη και σύγχρονη ελληνική δημιουργία.

Σε κάθε περίπτωση, τα κείμενα είναι αποδεδειγμένης αποδοχής από τα παιδιά της ηλικίας.

Τα ποιήματα είναι, κατά προτίμηση, έμμετρα, ομοιοκατάληκτα και ρυθμικά.

Σύμφωνα με τα παραπάνω και με την προϋπόθεση ότι πρωταρχικό κριτήριο επιλογής των λογοτεχνικών κειμένων είναι το υψηλό επίπεδο αισθητικής, παρατίθενται ενδεικτικά πιο κάτω βασικές ενδεικτικές προδιαγραφές επιλογής του περιεχομένου:

(1) Χώρος: ελληνικός, βαλκανικός, ευρωπαϊκός, Παγκόσμιος, (με έμφαση στον ελληνικό και τον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο).

-Παγκοσμιότητα του ελληνισμού και δράση των Ελλήνων σε διάφορες χώρες.

-Πολυπολιτισμικότητα (κοινές περιστάσεις Ελλήνων-αλλοδαπών) – Θέματα που προωθούν τη συμβίωση και τη συνεργασία ελλήνων – αλλοδαπών.

-Βαλκανική, ευρωπαϊκή και παγκόσμια λογοτεχνία.

(2) Χρόνος: δράση και επιβίωση του ελληνισμού (προϊστορία κ.ε., με έμφαση στη βυζαντινή περίοδο και τις μεταγενέστερες συλλογικές προσπάθειες του νεότερου ελληνισμού).

(3) Ενίσχυση αυτοσυναισθήματος (με έμφαση και προσοχή σε σύγχρονα επιτεύγματα).

(4) Ορθόδοξη χριστιανική παράδοση και σύγχρονη ελληνική κοινωνική ζωή (ελληνικές γιορτές, διεθνείς γιορτές),

άλλα χριστιανικά δόγματα,

ρεαλιστική προσέγγιση του σύγχρονου ισλαμισμού.

(5) Οικογενειακή ζωή

- (6) Η/Υ
- (7) Τέχνη
- (8) Παράδοση του εντός και εκτός συνόρων ελληνισμού (συλλογικά βιώματα και μνήμες, μυθολογία, παραμύθια, μουσική, τραγούδια, παροιμίες, αινίγματα, γλωσσοδέτες ...).
- (9) Οικολογία
- (10). Στοιχεία γλωσσικής ποικιλίας της ελληνικής γλωσσικής κοινότητας - Δείγματα ελληνικού ιδιωματικού λόγου (με κατάλληλες οδηγίες διδασκαλίας).
- (11). Υγεία
- (12). Τεχνολογία

A 2. Φυλλάδιο οδηγιών του δασκάλου

- Περιέχει τα βασικά σημεία της φιλοσοφίας της διδακτικής προσέγγισης και αφορούν όλες τις ενότητες.
- Δίνει διευκρινήσεις για όποια σημεία του εγχειριδίου τις κρίνει απαραίτητες.
- Ωθεί τον δάσκαλο στην επινόηση και την πρωτοβουλία,
- του υπενθυμίζει συχνά τι άλλο θα μπορούσε να κάνει και, γενικά,
- Δεν περιέχει τίποτε περισσότερο από ό,τι, κατά τεκμήριο, δεν είναι υποχρεωμένος να γνωρίζει ο δάσκαλος.
- Η μεθοδολογία να υπαγορεύεται έμμεσα από τη δομή κάθε ενότητας του Ανθολογίου – βιβλίου μαθητή.
- Διευκολύνει το δάσκαλο στο να σχεδιάσει εξατομικευμένη διδακτική προσέγγιση για μαθητές με **ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες** και διευρύνει τον προβληματισμό του ως προς τις διδακτικές εφαρμογές και τη μεθοδολογία για τις διάφορες κατηγορίες παιδιών με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες.

Περιέχει επίσης:

- Επαρκή ανάπτυξη της προσέγγισης και της μεθόδου εφαρμογής.
- Προτάσεις για δραστηριότητες μαθητών και συνθετικές – δημιουργικές εργασίες
- Γλωσσάριο διδακτικής της γλώσσας και της λογοτεχνίας
- Βιβλιογραφία που να αναφέρεται:
 - Στο επιστημονικό και εκπαιδευτικό πεδίο για τον δάσκαλο
 - Σε διευθύνσεις με σχετικά θέματα στο διαδίκτυο για τον μαθητή και τον δάσκαλο
 - Βιβλία για τους μαθητές.

Σημειώνεται, τέλος, ότι από το σύνολο των κειμένων στο εγχειρίδιο του μαθητή επιλέγεται για διδασκαλία ένα μόνον μέρος, ανάλογα με τις ανάγκες και τις ευκαιρίες.

3. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού του Ανθολογίου λογοτεχνικών κειμένων των τάξεων Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση εκπαιδευτικό υλικό να αντικατοπτρίζει τους σκοπούς και τους στόχους της διδασκαλίας της Γλώσσας όπως αυτοί διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. της Γλώσσας για το Δημοτικό καθώς και στα Α.Π.Σ., και να εξασφαλίζει την προσέγγισή τους (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 303 & 304/13-3-03).

Το διδακτικό πακέτο για το Ανθολόγιο, προσδιορίζεται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. καθώς και στο συνακόλουθο Α.Π.Σ., ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή	1	Βιβλίο του μαθητή (βιβλίο μαθητή 1)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19,5cm με μεγαλύτερο το δεξί περιθώριο (περί τα 25 χιλιοστά), με έγχρωμες εικόνες, σκίτσα και φωτογραφίες. Συνολικός αριθμός σελίδων: Για την Γ΄ και Δ΄ τάξη: 180. Τύπος γραμμάτων: Helvetica (ισοπαχή γράμματα). Μέγεθος γραμμάτων: τίτλοι: 14 στιγμές, κείμενο: 12 ή 10 στιγμές.
Για τον δάσκαλο	2	Βιβλίο του δασκάλου (βιβλίο δασκάλου 1)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cm x 19,5cm. Συνολικός αριθμός σελίδων: 50. Μέγεθος γραμμάτων: Helvetica Times 12 ή 10 στιγμών.

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

Ορθογραφία: Εφαρμόζεται η ισχύουσα σχολική ορθογραφία.

Προδιαγραφές για τη δημιουργία του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού.

Πέραν των σχετικών προδιαγραφών που αναφέρονται στο αντίστοιχο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ., (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 313B & 314B/13-3-03 σελίδες 305-335), συμπληρωματικά με αυτές ισχύουν και οι παρακάτω:

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στο μαθητή.

ι). Προσέγγιση και τρόπος παρουσίασης

Ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά του Ανθολογίου και της προσέγγισης, είναι τα εξής:

Το κείμενο του Ανθολογίου, και το Ανθολόγιο γενικά, δεν αποτελούν αυτόνομα διδακτικά αντικείμενα και μέσα. Δεν νοείται - εκτός από σπάνιες εξαιρέσεις - διδασκαλία λογοτεχνήματος, χωρίς πολλαπλούς δρόμους και χωρίς πολλαπλά μέσα προσπέλασης.

- Το Ανθολόγιο να συνδυάζεται με άλλες μορφές τέχνης. Η εικονογράφηση να αποτελείται κυρίως από πρωτότυπα έργα. Όπου το περιεχόμενο είναι πρόσφορο, να αξιοποιείται η λαϊκή τέχνη καθώς και έργα εικαστικών τεχνών και τεχνοτροπίας ανάλογης με το λογοτέχνημα, σε εκτύπωση υψηλής ποιότητας χρώματος. Σε κάθε περίπτωση, η αισθητική και η ποιότητα των έργων να είναι υψηλή και σύμμετρη με τον νοητικό επίπεδο και, γενικά, τον «κόσμο» των παιδιών.

-Κοντά στο εικαστικό έργο να παρατίθεται και σύντομο βιογραφικό σημείωμα του καλλιτέχνη. Το βιογραφικό περιέχει μόνο τις πληροφορίες που είναι συναφείς με το συγκεκριμένο έργο και αναφέρεται σε αδρά γνωρίσματα του καλλιτέχνη, με διατύπωση και ύφος κατάλληλο για παιδικό βιβλίο.

-Να γίνεται, όπου είναι δυνατό, συνδυασμός ποίησης και μουσικής επένδυσης.

-Η λογοτεχνία να διδάσκεται και στο πλαίσιο των άλλων μαθημάτων και της σχολικής ζωής. Το κείμενο οποιουδήποτε σχολικού βιβλίου μπορεί να συνοδεύεται από λογοτεχνικό κείμενο ανάλογου θέματος.

Να διδάσκεται, κυρίως, σε συνδυασμό με τα μαθήματα των καλλιτεχνικών και της μουσικής και - όταν προσφέρονται - με το θέατρο, τον χορό και την όπερα, κατά περίπτωση.

-Με τρόπο βιωματικό και χωρίς αναλύσεις, να διαπιστώνουν τα παιδιά τα παράλληλα εκφραστικά μέσα διάφορων ειδών τέχνης της ίδιας τεχνοτροπίας. Για παράδειγμα, με ποια μέσα παρουσιάζει ένα θέμα ο Οδ. Ελύτης και με ποια ο Ν. Εγγονόπουλος. Αντίστροφα, να αντιπαρατίθενται εκφραστικά μέσα και νοοτροπίες μεταξύ λογοτεχνών και καλλιτεχνών, γενικά, από διαφορετικές σχολές για το ίδιο θέμα.

-Το περιεχόμενο του Ανθολογίου να υποστηρίζεται, εκτός από εικαστικά έργα, από σύντομα κείμενα, φωτογραφίες, γραφικά κ.τ.ό. που δίνουν πληροφορίες για το εξεταζόμενο έργο ή απόσπασμα. Οι πληροφορίες μπορεί να αφορούν - εκτός από την κυρίως βιογραφία - το έργο, την τεχνοτροπία του συγγραφέα, το πολιτισμικό, τεχνολογικό και, γενικά το ιστορικό πλαίσιο, από το οποίο προέκυψε το λογοτέχνημα.

-Κάθε κείμενο μπορεί να συνοδεύεται από κατάλληλες, απλές ερωτήσεις κατανόησης, εμβάθυνσης και επέκτασης του νοήματος.

Γενικά, οι δραστηριότητες είναι παιγνιώδεις και κινητοποιούν τη φαντασία του παιδιού.

-Η διδασκαλία της λογοτεχνίας να συνδεθεί με τη λειτουργία του αναγνώστη, της σχολικής, δημοτικής ή άλλης βιβλιοθήκης και με την καλλιέργεια συνηθειών αυθόρμητης ανάγνωσης.

Σε κάθε περίπτωση, να λαμβάνεται υπόψη το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Γλώσσας και η προτεινόμενη εκεί προσέγγιση.

- Η υψηλή αισθητική του βιβλίου να αποτελεί απαραίτητο όρο αποδοχής του

- Περιεχόμενο

Το βιβλίο χρησιμοποιείται ως εγχειρίδιο για την αισθητική προσέγγιση του λόγου από τον δάσκαλο και, παράλληλα, το περιεχόμενό του ως ελεύθερο ανάγνωσμα από τον μαθητή. Συνεπώς, οι ενότητές του δεν αποτελούν «διδακτέα ύλη» προς εξάντληση. Από το σύνολο των κειμένων επιλέγεται για διδασκαλία ένα μόνον μέρος, ανάλογα με τις ανάγκες και τις ευκαιρίες.

Η λογοτεχνία συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της γενικής και γλωσσικής παιδείας, διαμέσου της ψυχικής και συναισθηματικής - κυρίως - οδού.

Σκοπός του Ανθολογίου είναι να φέρει τον μαθητή σε επαφή με ευρύ φάσμα κατάλληλων λογοτεχνικών κειμένων που κατέχουν κεντρική θέση στην λογοτεχνική μας κληρονομιά. Παράλληλος σκοπός του είναι να βοηθήσει το παιδί στην κατανόηση δειγμάτων της παιδικής και λαϊκής λογοτεχνίας γειτονικών λαών, αλλά και της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Προκειμένου να υπηρετούνται οι νομοθετημένοι σκοποί της εκπαίδευσης, όπως αυτοί ορίζονται στο Σύνταγμα και στην ειδικότερη νομοθεσία, τα κείμενα και τα θέματα επιλέγονται με βάση ειδικά επεξεργασμένες προδιαγραφές, με κοινό παρανομαστή ορισμένες έννοιες και αξίες, όπως η αγάπη, η εντιμότητα, ο ισχυρός χαρακτήρας, η οικογένεια, η γλώσσα, το εθνικό αυτοσυναισθήμα, η θρησκευτική μας παράδοση, η αποδοχή της ετερότητας αλλοθρήσκων και αλλοεθνών, η παγκοσμιότητα και διάρκεια του ελληνισμού, κυρίως όμως οι σημερινές δυνατότητές του. Σε κάθε περίπτωση να καλλιεργούν αισιόδοξες στάσεις στο μαθητή.

Περιλαμβάνει κείμενα από την αρχαία ελληνική μυθολογία, από τα ομηρικά έπη, από άλλα έργα της αρχαίας ελληνικής, εκκλησιαστικής και βυζαντινής γραμματείας, με απόδοση σε στρωτή νεοελληνική γλώσσα, οικεία στο παιδί. Περιλαμβάνει επίσης παραμύθια και δημοτικά τραγούδια από όλη τη γεωγραφική έκταση του ελληνισμού, δείγματα ιδιωτικών κειμένων της ελληνικής γλώσσας, παροιμίες, λογοπαίγνια, αινίγματα, γλωσσοδέτες, αντιπροσωπευτικά κείμενα Ελλήνων της διασποράς, Κυπρίων λογοτεχνών, καθώς και δείγματα λογοτεχνίας γειτονικών πολιτισμών. Περισσότερο, όμως, προβάλλεται η νεότερη και σύγχρονη ελληνική δημιουργία.

Σε κάθε περίπτωση, τα κείμενα είναι αποδεδειγμένης αποδοχής από τα παιδιά της ηλικίας.

Τα ποιήματα είναι, κατά προτίμηση, έμμετρα, ομοιοκατάληκτα και ρυθμικά, ιδίως για τις κατώτερες τάξεις.

Σύμφωνα με τα παραπάνω και με την προϋπόθεση ότι πρωταρχικό κριτήριο επιλογής των λογοτεχνικών κειμένων είναι το υψηλό επίπεδο αισθητικής, παρατίθενται ενδεικτικά πιο κάτω βασικές προδιαγραφές επιλογής του περιεχομένου:

(1) Χώρος: ελληνικός, βαλκανικός, ευρωπαϊκός, Παγκόσμιος, (με έμφαση στον ελληνικό και τον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο).

-Παγκοσμιότητα του ελληνισμού και δράση των Ελλήνων σε διάφορες χώρες.

-Πολυπολιτισμικότητα (κοινές περιστάσεις Ελλήνων-αλλοδαπών) – Θέματα που προωθούν τη συμβίωση και τη συνεργασία ελλήνων – αλλοδαπών.

-Βαλκανική, ευρωπαϊκή και παγκόσμια λογοτεχνία.

-Κείμενα Κυπρίων λογοτεχνών και Ελλήνων της διασποράς.

(2) Χρόνος: δράση και επιβίωση του ελληνισμού (προϊστορία κ.ε., με έμφαση στη βυζαντινή περίοδο και τις μεταγενέστερες συλλογικές προσπάθειες του νεότερου ελληνισμού).

(3) Ενίσχυση αυτοσυναισθήματος (με έμφαση και προσοχή σε σύγχρονα επιτεύγματα).

(4) Ορθόδοξη χριστιανική παράδοση και σύγχρονη ελληνική κοινωνική ζωή (ελληνικές γιορτές, διεθνείς γιορτές),

άλλα χριστιανικά δόγματα,

ρεαλιστική προσέγγιση του σύγχρονου ισλαμισμού.

- (5) Οικογενειακή ζωή
- (6) Η/Υ
- (7) Τέχνη
- (8) Παράδοση του εντός και εκτός συνόρων ελληνισμού (συλλογικά βιώματα και μνήμες, μυθολογία, παραμύθια, μουσική, τραγούδια, παροιμίες, αινίγματα, γλωσσοδέτες...).
- (9) Οικολογία
- (10). Στοιχεία γλωσσικής ποικιλίας της ελληνικής γλωσσικής κοινότητας - Δείγματα ελληνικού ιδιωματικού λόγου (με κατάλληλες οδηγίες διδασκαλίας).
- (11). Υγεία
- (12). Τεχνολογία

A 2. Φυλλάδιο οδηγιών του δασκάλου

- Περιέχει τα βασικά σημεία της φιλοσοφίας της διδακτικής προσέγγισης, και αφορούν όλες τις ενότητες.
- Δίνει διευκρινήσεις για όποια σημεία του εγχειριδίου τις κρίνει απαραίτητες.
- Ωθεί τον δάσκαλο στην επινόηση και την πρωτοβουλία,
- Του υπενθυμίζει συχνά τι άλλο θα μπορούσε να κάνει και, γενικά,
- Δεν περιέχει τίποτε περισσότερο από ό,τι, κατά τεκμήριο, δεν είναι υποχρεωμένος να γνωρίζει ο δάσκαλος.
- Η μεθοδολογία να υπαγορεύεται έμμεσα από τη δομή κάθε ενότητας του Ανθολογίου – βιβλίου μαθητή.

Περιέχει επίσης:

- Επαρκή ανάπτυξη της προσέγγισης και της μεθόδου εφαρμογής.
- Γλωσσάριο διδακτικής της γλώσσας και της λογοτεχνίας.
- Βιβλιογραφία που να αναφέρεται:
 - ο Στο επιστημονικό και εκπαιδευτικό πεδίο για τον δάσκαλο.
 - ο Σε διευθύνσεις με σχετικά θέματα στο διαδίκτυο για τον μαθητή και τον δάσκαλο.
 - ο Σε βιβλία για τους μαθητές.

Σημειώνεται, τέλος, από το σύνολο των κειμένων επιλέγεται για διδασκαλία ένα μόνον μέρος, ανάλογα με τις ανάγκες και τις ευκαιρίες.

4. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της Γεωγραφίας Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος της Γεωγραφίας στην Ε΄ και ΣΤ΄ τάξη του Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και ΑΠΣ (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών) της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (ΦΕΚ 303 ΚΑΙ ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) του μαθήματος της Γεωγραφίας στην Ε΄ και ΣΤ΄ τάξη του Δημοτικού και θα βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή	1	Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 2)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19,5cm με έγχρωμες φωτογραφίες και διαγράμματα. Αριθμός σελίδων για την Ε΄ τάξη 140 και για την ΣΤ΄ 150. Συνολικός αριθμός σελίδων 290.
	2	Τετράδιο εργασιών (τετράδια 2)	Τα Τετράδια Εργασιών θα είναι δύο. Ένα για κάθε τάξη των 70 σελίδων και το μέγεθος κάθε σελίδας θα είναι 26cm x 19,5cm με έγχρωμες εικόνες, φωτογραφίες και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 140 (2 X 70).
Για τον δάσκαλο	3	Βιβλίο του δασκάλου (βιβλία 2)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cm x 19,5cm με πίνακες, διαγράμματα ή γραφήματα. Αριθμός για κάθε βιβλίο 110. Συνολικός αριθμός σελίδων 220 (2 X 110).

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στο μαθητή. Το βιβλίο του μαθητή εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό ενημερωτικό σημείωμα προς το μαθητή.

Οι οδηγίες χρήσης περιγράφουν τα χαρακτηριστικά σύμβολα, το χρωματικό κώδικα, και το πώς αυτά λειτουργούν, ώστε ο μαθητής να γνωρίζει εκ των προτέρων τον τρόπο λειτουργίας και αξιοποίησης κάθε επί μέρους τμήματος του βιβλίου. Το σημείωμα προς το μαθητή τον

προδιαθέτει για την γνώση που θα κατακτήσει κατά τη διδασκαλία με βάση το συγκεκριμένο σχολικό εγχειρίδιο. Ακόμη μπορεί να αναφέρεται σε μεθόδους μάθησης και να προτείνει τρόπους μελέτης για τους μαθητές.

ii) Περιεχόμενα.

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προκαταβολικοί οργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένου λόγου και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης.

Τα περιεχόμενα του μαθήματος της Γεωγραφίας, όπως προβλέπεται και από το Πρόγραμμα Σπουδών, πρέπει να οργανωθούν σε διδακτικές ενότητες, κάθε μία από τις οποίες περιλαμβάνει έναν αριθμό κεφαλαίων. (π.χ. ΕΝΟΤΗΤΑ Α': Ο ΧΑΡΤΗΣ, κεφάλαιο 1: Ο χάρτης, Κεφάλαιο 2: Ο τίτλος, Κεφάλαιο 3: Το υπόμνημα κτλ.). Επίσης τα κεφάλαια πρέπει να εμφανίζουν συνεχή αύξουσα αρίθμηση, ανεξάρτητα σε ποια επιμέρους ενότητα ανήκουν.

Το επιστημονικό περιεχόμενο γενικά θα πρέπει να είναι διαρθρωμένο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αξιοποιούνται οι προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες των μαθητών και να δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για κατανόηση της γεωγραφικής γνώσης.

Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.

Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας.

Το εικονιστικό στοιχείο θα πρέπει να επιτελεί συγκεκριμένο λειτουργικό ρόλο (λ.χ. να παρέχει επιπρόσθετη πληροφόρηση, να διευκολύνει την κατανόηση εννοιών και φαινομένων, να προβληματίζει, κ.ά.).

Κρίνεται σκόπιμο οι ξενικοί όροι να παρουσιάζονται με την ελληνική τους απόδοση, π.χ. «ψηφιακός δίσκος» και όχι “compact disc”. Κάτι ανάλογο ισχύει και για την απόδοση των ξένων κύριων ονομάτων (π.χ. «Νέα Υόρκη» αντί “New York”), όπου αυτό είναι εφικτό.

Θα πρέπει επίσης σε κάθε διδακτική ενότητα να προβλέπεται μία άσκηση γλωσσικής επεξεργασίας, η οποία βέβαια θα υπηρετεί τους στόχους του συγκεκριμένου μαθήματος.

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο: Στις τελευταίες σελίδες θα υπάρχει σχετικό Γλωσσάριο με ερμηνεύματα για γεωγραφικούς όρους.
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων

A2. Τετράδια εργασιών

Το Βιβλίο του Μαθητή πλαισιώνεται από το Τετράδιο Εργασιών με το οποίο υλοποιούνται συγκεκριμένοι στόχοι. Χρησιμεύει για την αυτενεργό εργασία, επεξεργασία και κατάκτηση των διδασκόμενων εννοιών από το μαθητή στο σχολείο ή και στο σπίτι. Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά στην όλη μαθησιακή διαδικασία θα πρέπει:

- Να είναι συμβατό με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών και ό,τι αυτό προβλέπει σχετικά με τις διάφορες δραστηριότητες.

- Να έχει κατάλληλη οργάνωση, δηλαδή για κάθε προτεινόμενη δραστηριότητα να περιλαμβάνει ενημερωτικό υλικό, οδηγίες για την πραγματοποίηση της δραστηριότητας, ειδικά διαμορφωμένους πίνακες ή άλλους χώρους, όπου ο μαθητής θα καταγράφει παρατηρήσεις, μετρήσεις, συμπεράσματα, κ.ά.
- Να περιλαμβάνει λευκούς χάρτες της περιοχής που καλούνται να μελετήσουν οι μαθητές, πρωτότυπες ερωτήσεις, ασκήσεις και προεκτάσεις, προτάσεις για μικρές έρευνες που μπορούν να κάνουν οι μαθητές στην τάξη ή έξω από αυτήν, προτεινόμενη βιβλιογραφία που οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιούν στις έρευνές τους.
- Για κάθε τάξη προβλέπεται ένα τετράδιο εργασιών για το μαθητή.

A3. Βιβλίο του δασκάλου

Το βιβλίο του δασκάλου έχει ως σκοπό να ενημερώσει τον διδάσκοντα για το περιεχόμενο τη δομή και τις μεθοδολογικές απαιτήσεις του βιβλίου του μαθητή, σε συνάρτηση με τις αντίστοιχες απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος έτσι ώστε να:

- Διευκολύνει στη διαχείριση της διδασκίας ύλης, κατά τρόπο που να μπορεί να αξιοποιηθεί πληρέστερα το βιβλίο του μαθητή και το σχετικό υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό.
- Συνεισφέρει στην αρτιότερη προετοιμασία / σχεδιασμό των διδακτικών ενεργειών παρέχοντας κατευθύνσεις και οδηγίες για κάθε διδακτική ενότητα, χωρίς να περιορίζει την ελευθερία στη διδασκαλία.

Το βιβλίο του δασκάλου πρέπει να περιλαμβάνει:

- Μεθοδολογικές οδηγίες που εξειδικεύουν τις αντίστοιχες οδηγίες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών.
- Ενδεικτικό ετήσιο προγραμματισμό.
- Ενδεικτικό διάγραμμα διδασκαλίας.
- Υποδειγματικές απαντήσεις των ερωτήσεων, ασκήσεων, προβλημάτων του σχολικού βιβλίου.
- Πρόσθετες ερωτήσεις, ασκήσεις και προεκτάσεις.
- Τις μεθοδολογικές αρχές της εκπόνησης συνθετικών εργασιών (μέθοδος project)
- Προτεινόμενη βιβλιογραφία και άλλες πηγές πληροφόρησης (π.χ. δικτυακούς τόπους, κτλ.)

Επίσης στο βιβλίο του δασκάλου θα συμπεριλαμβάνονται Φύλλα Αξιολόγησης υπό μορφή οδηγιών για την αυτοαξιολόγηση, ετεροαξιολόγηση και αξιολόγηση των μαθητών από τον εκπαιδευτικό.

Ειδικές προδιαγραφές: Εμπεριέχονται στα όσα προσημειώθηκαν

(Γ' Κ.Π.Σ.)

B1. Προδιαγραφές για τη δημιουργία ανάγλυφων χαρτών Ελλάδας και Ευρώπης.

1. Γεωφυσικός χάρτης Ελλάδας ανάγλυφος

Κλίμακα 1/750.000

Υπόβαθρο

Χερσαίος χώρος: μακέτα ανάγλυφη με επίθεση δορυφορικών εικόνων LANDSAT TM σε φυσικά χρώματα.

Θαλάσσιος χώρος: ανάγλυφος με επιπρόσθετη χρωματική κλίμακα για απεικόνιση βυθομετρικών πληροφοριών.

Το Καστελόριζο θα εμφανίζεται σε «παράθυρο» στο κάτω δεξιό μέρος του χάρτη με σημείο αναφοράς τη Ρόδο.

Θεματικά στοιχεία: πολλαπλός συνδυασμός 5-6 θεματικών ενοτήτων με παράθεση διαφανειών, κάθε μία από τις οποίες θα αποτελεί ξεχωριστή ενότητα με τίτλο και υπόμνημα και θα παρουσιάζει τα φυσικά και τα ανθρωπογενή στοιχεία. Μεταξύ αυτών θα περιλαμβάνεται και διαφάνεια με την πολιτική διαίρεση της χώρας (διαμερίσματα, νομοί, πόλεις, κτλ.).

2. Γεωφυσικός χάρτης Ευρώπης ανάγλυφος

Κλίμακα 1/2.000.000

Υπόβαθρο

Χερσαίος χώρος: μακέτα ανάγλυφη με επίθεση θεματικών στοιχείων σε φυσικά χρώματα.

Θαλάσσιος χώρος: ανάγλυφος με επιπρόσθετη χρωματική κλίμακα για απεικόνιση βυθομετρικών πληροφοριών.

Θεματικά στοιχεία: πολλαπλός συνδυασμός 5-6 θεματικών ενοτήτων με παράθεση διαφανειών, κάθε μία από τις οποίες θα αποτελεί ξεχωριστή ενότητα με τίτλο και υπόμνημα και θα παρουσιάζει τα φυσικά και τα ανθρωπογενή στοιχεία. Μεταξύ αυτών θα περιλαμβάνεται και διαφάνεια με τα γεωγραφικά όρια των κρατών, τις πρωτεύουσες και τις κύριες πόλεις, καθώς και διαφάνεια με τα 25 κράτη της Ε.Ε.

B2. Προδιαγραφές για τη δημιουργία χαρτών Κοσμογραφίας

Διαστάσεις 80X120

A) Χάρτης του Ουρανού

1) Γενικά:

Έγχρωμος, ευανάγνωστος χάρτης του ουρανού που θα απεικονίζει ολόκληρο τον ουρανό, (βόρειο και νότιο ημισφαίριο) όπου θα εμφανίζονται αστέρες, αστερισμοί και άλλα ουράνια αντικείμενα, όπως προβάλλονται επί του ουρανίου θόλου.

2) Χαρακτηριστικά:

α) Μέγεθος: 120cm X 80cm περίπου (± 15 cm για κάθε διάσταση).

β) Σχεδίαση με γνώμονα την διατήρηση των κλασσικών ελληνικών ονομασιών σε αστέρες, αστερισμούς και αστρονομικά αντικείμενα (όπως Γαλαξίες, Σφαιρωτά σμήνη, Πλανητικά νεφελώματα κ.α.).

γ) Καταγραφή των 200 (τουλάχιστον) λαμπρότερων αστερών, με τις Λατινικές ή τις κλασσικές Ελληνικές ονομασίες τους.

δ) Καταγραφή όλων των αντικειμένων Messier, και των λαμπρότερων αντικειμένων NGC - I.C.

ε) Εμφάνιση όλων των απαιτούμενων βοηθητικών στοιχείων, όπως η γραμμή της εκλειπτικής, Ορθή Αναφορά, Απόκλιση κ.α. με την μαθηματική ακρίβεια που απαιτείται.

στ) Μεγέθη ουρανίων αντικειμένων που θα εμφανίζονται στον χάρτη:

1) Αστέρες και Μεταβλητοί αστέρες: έως και $5^{\text{ου}}$ μεγέθους περίπου ($\pm 0,5$ μέγεθος).

2) Γαλαξίες και Νεφελώματα: έως και $10^{\text{ου}}$ μεγέθους περίπου ($\pm 0,5$ μέγεθος).

3) Ανοικτά και Σφαιρωτά σμήνη: έως και $8,5^{\text{ου}}$ μεγέθους περίπου ($\pm 0,5$ μέγεθος).

4) Πλανητικά Νεφελώματα: έως και $11^{\text{ου}}$ μεγέθους περίπου ($\pm 0,5$ μέγεθος).

5) Άλλα NGC - I.C αντικείμενα.: έως και $10^{\text{ου}}$ μεγέθους περίπου ($\pm 0,5$ μέγεθος).

3) Ειδικές αναφορές:

α) Αντιστοίχιση και καταγραφή όλων των αστερισμών (88 αστερισμοί) από τις κλασσικές Λατινικές σε κλασσικές Ελληνικές ονομασίες.

β) Καταγραφή των λαμπρότερων αστέρων του ουρανού έως και $1,5^{\text{ου}}$ μεγέθους, και των 30 δημοφιλέστερων αστέρων περίπου με πλήρη αντιστοίχιση των Λατινικών και των Ελληνικών ονομασιών.

γ) Υπόμνημα με όλες τις απαιτούμενες αναφορές.

B) Αναπαράσταση του Ηλιακού Συστήματος

1) Γενικά:

Έγχρωμη τρισδιάστατη απεικόνιση του Ηλιακού Συστήματος με τον Ήλιο και τους εννέα Πλανήτες όπως θα τους παρατηρούσε κανείς από απόσταση και υπό γωνία 45° (μοιρών) περίπου, από το επίπεδο της Εκλειπτικής.

2) Χαρακτηριστικά:

α) Μέγεθος: 120cm X 80cm περίπου (± 15 cm για κάθε διάσταση).

β) Σχεδίαση με γνώμονα την δυναμική παρουσία του Ήλιου, μέσα στο βίαιο και σκοτεινό διάστημα, την ακτινοβολία που εκπέμπει προς τους εννέα μεγάλους πλανήτες με τους δορυφόρους, τους αστεροειδείς, τους κομήτες, τα μετέωρα και τη μεσοπλανητική ύλη.

γ) Εμφάνιση όλων των απαιτούμενων βοηθητικών στοιχείων, όπως η λόξωση του άξονα κάθε Πλανήτη, η κλίση του επιπέδου της τροχιάς όλων των Πλανητών, το συγκριτικό μέγεθος, οι κινήσεις, οι φάσεις, η φορά της περιστροφής των Πλανητών κ.α. με την μαθηματική ακρίβεια που απαιτείται.

3) Ειδικές αναφορές:

α) Χωροταξική τοποθέτηση του Ηλιακού Συστήματος μέσα στον Γαλαξία.

β) Αναφορά στα δευτερεύοντα μέλη του Ηλιακού Συστήματος όπως κομήτες, αστεροειδείς, δορυφόρους, αντικείμενα στην ζώνη Κάιπερ κ.α..

γ) Αναφορά-πίνακες των φυσικών μεγεθών για Πλανήτες και δορυφόρους.

δ) Αναφορά για την προέλευση και δημιουργία του Ηλιακού Συστήματος.

ε) Ιστορική προσέγγιση της Ηλιοκεντρικής Θεωρίας στην Αρχαία Ελλάδα (Αρίσταρχος) και κατά την εποχή του Κοπέρνικου.

στ) Συγκριτική απεικόνιση των μεγάλων δορυφόρων του Ηλιακού Συστήματος (Ιώ, Ευρώπη, Γανυμήδης, Καλλιστώ, Τιτάνας, Σελήνη) με την Γη.

Γ) Αναπαράσταση του Ηλίου και της Γης (Κινήσεις-Εποχές)

1) Γενικά:

Έγχρωμη τρισδιάστατη απεικόνιση της περιστροφής και περιφοράς της Γης γύρω από τον Ήλιο όπως θα παρατηρούσε κανείς από απόσταση και υπό γωνία 45° (μοιρών) και 90° (μοιρών) από το επίπεδο της Εκλειπτικής.

2) Χαρακτηριστικά:

α) Μέγεθος: 120cm X 80cm περίπου (± 15 cm για κάθε διάσταση).

β) Σχεδίαση με γνώμονα την κατανόηση της λόξωσης του άξονα της Γης, την εναλλαγή των εποχών, τις ισημερίες και τα ηλιοστάσια, την ελλειπτικότητα της τροχιάς της Γης και την κλίση των ακτίνων του Ηλίου συναρτήσει των θέσεων της Γης επί της εκλειπτικής.

γ) Εμφάνιση όλων των απαιτούμενων βοηθητικών στοιχείων στην Υδρόγειο σφαίρα όπως ο ισημερινός, τροπικοί κύκλοι, αρκτικοί κύκλοι, μεσημβρινοί και παράλληλοι, Πόλοι, γεωγραφικό μήκος και πλάτος, με την μαθηματική ακρίβεια που απαιτείται.

3) Ειδικές αναφορές:

α) Χωροταξική τοποθέτηση της Γης μέσα στο Ηλιακό Σύστημα.

β) Αναφορά στις τέσσερις (4) βασικές κινήσεις της Γης (Περιφορά, Περιστροφή, Μετάπτωση, Κλόνηση).

γ) Αναφορά στην εναλλαγή ημέρας και νύχτας.

δ) Αναφορά στην εναλλαγή των εποχών.

ε) Εκτεταμένη αναφορά του δυναμικού ζεύγους Γης-Σελήνης με τις φάσεις της Σελήνης, τις εκλείψεις και τις παλίρροιες. (Σχέδια και διαγράμματα)

στ) Συγκριτική απεικόνιση του μεγέθους της Γης και του μεγέθους της τροχιάς της γύρω από τον Ήλιο.

Δ) Χάρτης της Σελήνης

1) Γενικά:

Έγχρωμος, ευανάγνωστος χάρτης της Σελήνης που θα απεικονίζει ολόκληρη την επιφάνειά της, (θεατή και αθέατη πλευρά), σε δύο ίσους κύκλους σε ορθογραφική προβολή όπου θα εμφανίζεται η μορφολογία του φλοιού με τις αντίστοιχες Ελληνικές κλασικές ονομασίες για κάθε τοποθεσία.

2) Χαρακτηριστικά:

- α) Μέγεθος: 120cm X 80cm περίπου (± 15 cm για κάθε διάσταση)
- β) Σχεδίαση με γνώμονα την απόδοση της μορφολογίας της Σελήνης με ιδιαίτερη ακρίβεια και την διατήρηση των κλασσικών ελληνικών ονομασιών σε κρατήρες, “θάλασσες”, “έλη”, “όρη”, κόλπους, ρήγματα, κοιλάδες κ.α.
- γ) Καταγραφή των 100 (τουλάχιστον) κυριότερων κρατήρων, με τις κλασικές Ελληνικές ονομασίες τους.
- δ) Εμφάνιση όλων των απαιτούμενων βοηθητικών στοιχείων, όπως ο ισημερινός, το Σεληνογραφικό μήκος και πλάτος κ.α. με την μαθηματική ακρίβεια που απαιτείται.

3) Ειδικές αναφορές:

- α) Χωροταξική τοποθέτηση της Σελήνης στο Ηλιακό Σύστημα και συγκριτικά μεγέθη με την Γη και τον Ήλιο.
- β) Αναφορά στην τροχιά της Σελήνης γύρω από την Γη και γύρω από τον Ήλιο.
- γ) Εκτεταμένη αναφορά στις φάσεις της Σελήνης και στην κλίση του ισημερινού της σε σχέση με το επίπεδο της εκλειπτικής. Επεξήγηση της λίκνισης.
- δ) Καταγραφή των τοποθεσιών επί του εδάφους της Σελήνης που άφησαν τα ίχνη τους οι αστροναύτες με τις αποστολές Απόλλων 11,12,14,15,16,17.
- ε) Αναφορά στην ιδιόζουσα περίπτωση των αποστάσεων και θέσεων των τριών σωμάτων, Ήλιος-Γη-Σελήνη με συνέπεια τις εκλείψεις Ηλίου και Σελήνης.
- στ) Αντιστοίχιση και καταγραφή όλων των τοποθεσιών (τουλάχιστον 200 σχηματισμοί) σε κλασικές Λατινικές ή κλασικές Ελληνικές ονομασίες.
- ζ) Υπόμνημα με όλες τις απαιτούμενες αναφορές.

B3 . Προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος της Γεωγραφίας

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος.

Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κλπ.

Το εκπαιδευτικό λογισμικό για το μάθημα της Γεωγραφίας στις Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεις του Δημοτικού θα περιλαμβάνει δραστηριότητες και ασκήσεις που θα αφορούν τους βασικούς άξονες περιεχομένου των αντίστοιχων Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών και θα εξυπηρετούν συγκεκριμένους στόχους. Δραστηριότητες μοντελοποίησης (χρήση κατάλληλων προσομοιώσεων) και επικοινωνίας θα βοηθήσουν τους μαθητές να κατανοήσουν το γνωστικό περιεχόμενο και να εξοικειωθούν με μεθόδους και τεχνικές συναφείς με τη φύση του εν λόγω μαθήματος.

Ενδεικτικοί τίτλοι εκπαιδευτικών σεναρίων:

- Ο οικολογικός πλούτος της Ελλάδας.
- Περιοχές της Ελλάδας που έχουν υποστεί μεγάλες αλλαγές.
- Η σημασία των ακτών στη ζωή του ανθρώπου.
- Η θέση της Γης σε σχέση με τον Ήλιο (κατανόηση εποχών του έτους και της εναλλαγής ημέρας - νύχτας).
- Κλιματικές διαφοροποιήσεις περιοχών της Γης σε διάφορες περιόδους του έτους.
- Η ζωή του ανθρώπου σε διάφορα φυσικά περιβάλλοντα.
- Το ταξίδι ενός μεγάλου εξερευνητή (π.χ. του Μάρκο Πόλο).

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..

- Υπολογισμός πραγματικών αποστάσεων: Οι μαθητές από τον παγκόσμιο χάρτη επιλέγουν ήπειρο - χώρα (για την Ελλάδα και γεωγραφικό διαμέρισμα) και αξιοποιώντας την κλίμακα του χάρτη ασκούνται στον υπολογισμό πραγματικών αποστάσεων, καθώς και σε άλλες δεξιότητες σημαντικές για τη Γεωγραφία. Δραστηριότητες τέτοιας μορφής απαιτούν την ύπαρξη στο cd rom μηχανής αναζήτησης χαρτών (map machine).
- Αξιολόγηση (test) της δυνατότητας προσανατολισμού των μαθητών με βάση τα σημεία του ορίζοντα και χρησιμοποιώντας τους όρους: Βόρεια, Νότια, Ανατολικά, Δυτικά, Βορειοανατολικά, Βορειοδυτικά, Νοτιοανατολικά, Νοτιοδυτικά.
- Συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών για εθνικούς δρυμούς, προστατευόμενες περιοχές και ζώα που απειλούνται με εξαφάνιση.
- Σύγκριση περιοχών της Ελλάδας παλαιότερων εποχών με αντίστοιχες σημερινές. Πλεονεκτήματα - μειονεκτήματα (ύπαρξη σχετικού φωτογραφικού υλικού).
- Εικονικά ταξίδια στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες για αναζήτηση και επεξεργασία πληροφοριών που αφορούν βασικά χαρακτηριστικά μεγάλων ποταμών, βουνών, λιμνών, κ.ά. (λ.χ. πηγές ποταμών, εκβολές, μήκος, περιοχές που διασχίζει, πόλεις κοντά σε ποταμούς, κ.ά.).

- Απεικόνιση του ηλιακού συστήματος και της κίνησης των πλανητών γύρω από τον ήλιο, ώστε οι μαθητές να έχουν τη δυνατότητα επιλογής κάθε πλανήτη για περαιτέρω μελέτη (λ.χ. ατμόσφαιρα του πλανήτη, μέγεθος, απόσταση από τον ήλιο, γεωλογικά και επιφανειακά χαρακτηριστικά, θερμοκρασία επιφάνειας, κ.ά.).
- Παρουσίαση τεκτονικών πλακών και ρηγμάτων για να μπορούν οι μαθητές να εξηγούν τη σεισμικότητα και τη δημιουργία ηφαιστείων ορισμένων περιοχών.
- Παρουσίαση στατιστικών στοιχείων που αφορούν τον πληθυσμό της Γης και την κατανομή του, για να μπορούν οι μαθητές να τα σχολιάζουν, όσο το επιτρέπει η ηλικία τους και να εξάγουν συμπεράσματα.
- Να περιγράφουν οι μαθητές διάφορα φυσικά περιβάλλοντα απαντώντας σε ερωτήματα όπως: τι είναι το ιδιαίτερο αυτής της περιοχής, ποιες φυσικές διεργασίες δημιούργησαν τη συγκεκριμένη περιοχή, πώς ταξιδεύουν τα αγαθά και οι ιδέες μέσα και έξω από τη συγκεκριμένη περιοχή, πώς οι άνθρωποι επηρεάζονται από το περιβάλλον, πώς αντιμετωπίζουν τις διάφορες βιολογικές τους ανάγκες, πώς είναι οργανωμένη η κοινωνία τους, κ.ά..

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

• **Θέμα: “Η διώρυγα της Κορίνθου”.** Εκπόνηση ομαδικών εργασιών για τη διώρυγα της Κορίνθου, το σπουδαίο ρόλο της στις θαλάσσιες μεταφορές και στην εξέλιξη του πολιτισμού μας. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** μεταβολή, διάσταση, πολιτισμός. **Προεκτάσεις** στη Γλώσσα, τα Μαθηματικά, την Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, την Ιστορία και την Αισθητική Αγωγή.

• **Θέμα: “Τα ποτάμια και οι λίμνες της Ελλάδας”.** Εκπόνηση ομαδικών εργασιών για τα ποτάμια και τις λίμνες της χώρας μας, με απώτερο σκοπό τη σημασία των νερών για το φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Διάσταση, μεταβολή, αλληλεπίδραση. **Προεκτάσεις** στη Γλώσσα, τα Μαθηματικά, την Κοινωνική & Πολιτική Αγωγή, την Ιστορία και την Αισθητική Αγωγή.

Θέμα: “Παραποτάμιες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες”. Εκπόνηση ομαδικών εργασιών για τα χαρακτηριστικά ευρωπαϊκών πρωτευουσών που είναι κοντά σε ποταμούς ή διασχίζονται από αυτούς. Επίδραση του γεωγραφικού παράγοντα στις δραστηριότητες του ανθρώπου (λόγοι που οδήγησαν τους ευρωπαίους να ιδρύσουν μεγάλες πόλεις - πρωτεύουσες κοντά σε ποταμούς). **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Διάσταση, αλληλεπίδραση / αλληλεξάρτηση, μεταβολή, επικοινωνία και πολιτισμός. **Προεκτάσεις** στη Γλώσσα, τα Μαθηματικά, την Κοινωνική & Πολιτική Αγωγή, την Ιστορία και την Αισθητική Αγωγή

Εργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

(ενδεικτικό εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, π.χ. βιογραφικά σημειώματα, αποσπάσματα – ρήσεις μεγάλων επιστημόνων, διαφάνειες κλπ.).

Το λογισμικό θα πρέπει να περιέχει βάσεις δεδομένων με γεωγραφικά, ιστορικά, πολιτικά και δημογραφικά στοιχεία της Ελλάδας και των ηπειρών.

Επίσης να υπάρχουν γενικοί και θεματικοί χάρτες, φωτογραφίες, στοιχεία για τις μεγάλες γεωγραφικές ανακαλύψεις και τους εξερευνητές του κόσμου, στοιχεία για την κατανομή του πληθυσμού της γης, απαραίτητα για τα σενάρια και τις δραστηριότητες που εμπεριέχονται σε αυτά.

5 . Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της Γλώσσας της Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄ και Στ΄ τάξης Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση εκπαιδευτικό υλικό να αντικατοπτρίζει τους σκοπούς και τους στόχους της διδασκαλίας της Γλώσσας, όπως αυτοί διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. της Γλώσσας για το Δημοτικό καθώς και στα Α.Π.Σ., και να εξασφαλίζει την προσέγγισή τους (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 303 & 304/13-3-03).

Το διδακτικό πακέτο για τη Γλώσσα, προσδιορίζεται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. καθώς και στο συνακόλουθο Α.Π.Σ., ως εξής:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
 Για τον μαθητή		Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 6)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19,5cm, με έγχρωμες εικόνες, σκίτσα, φωτογραφίες και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων: Για την Α΄ τάξη: 150, για την Β΄ τάξη: 210, για την Γ΄ τάξη: 240, για την Δ΄ τάξη: 270 και για την Ε΄ και την Στ΄ τάξη: 285. Το βιβλίο της Α΄ τάξης χωρίζεται σε δύο τεύχη (2Χ75), ενώ των υπολοίπων τάξεων σε τρία. Τύπος γραμμάτων: προτεινόμενη γραμματοσειρά: Helvetica (ισοπαχή γράμματα). Μέγεθος γραμμάτων : Α΄ τάξη τεύχος α΄: τίτλοι 20 στιγμές, κείμενο 18 στιγμές. Α΄ τάξη, τεύχος β΄, τίτλοι: 18 στιγμές, κείμενο: 16 στιγμές. Α΄ τάξη, τεύχος γ΄: τίτλοι: 12 στιγμές (έντονη γραφή), κείμενο 12 στιγμές. Τάξεις Β΄ - Στ΄: τίτλοι: 10 στιγμές (κεφαλαία), κείμενο: 12 στιγμές.
		Τετράδιο εργασιών (τετράδια 6)	Τα τετράδια εργασιών απαρτίζονται από δύο τεύχη των 70 σελίδων έκαστο και το μέγεθος κάθε σελίδας θα είναι 26cm x 19,5cm με έγχρωμες εικόνες, σκίτσα, φωτογραφίες και διαγράμματα.
Για τον δάσκαλο		Βιβλίο του δασκάλου (βιβλία 6)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cm x 19,5cm. Συνολικός αριθμός σελίδων 50. Μέγεθος γραμμάτων: Helvetica ή Times 12 ή 10 στιγμών.

I. Γενικά

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η διδακτέα ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το βιβλίο εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό ενημερωτικό σημείωμα προς το μαθητή.

ii) Περιεχόμενα

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προοργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένης γλώσσας και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης.
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.
- Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας.

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων
- Πίνακες
- Βιβλιογραφία

A2. Τετράδιο εργασιών

Τα τετράδια εργασιών υπηρετούν τους βασικούς στόχους του μαθήματος της Γλώσσας στο Δημοτικό: α) κατανόηση της μορφολογικής και της συντακτικής δομής της ελληνικής γλώσσας, β) κατανόησης της δομής και της διαδικασίας δόμησης κειμένων και γ) κατανόηση και παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. Οι άξονες του περιεχομένου είναι οι καινοτομίες που προτείνει το ΑΠΣ ως προς τη συσχέτιση ανάμεσα α) στη δομή και στη λειτουργία των γλωσσικών τύπων και των προτάσεων και β) στο κείμενο (περιεχόμενο και δομή) και στις προθέσεις του συντάκτη του και, γενικά, στις συνθήκες παραγωγής του.

Τα τετράδια εργασιών θα εκπονηθούν από τους συγγραφείς των εγχειριδίων με τρόπο που να υπηρετούνται οι σκοποί κάθε ενότητας ειδικά και των ανακεφαλαιώσεων ειδικότερα. Σημειώνεται επίσης ότι σχετικά με τα άλλα χαρακτηριστικά (εικονογράφιση, τυπογραφική εμφάνιση, βιβλιοδεσία, πολυχρωμία, ορθογραφία) ισχύει ό,τι και για το βιβλίο του μαθητή.

A3. Βιβλίο του δασκάλου

- Παρέχει στοιχειώδη ανάπτυξη της προσέγγισης, αλλά επαρκή ανάπτυξη της μεθόδου εφαρμογής με οδηγίες γενικές και κατά ενότητα.
- Περιέχει τα στοιχεία που υποτίθεται ότι δεν είναι υποχρεωμένος να γνωρίζει ο δάσκαλος και μόνον αυτά.
- Δίνει κατευθύνσεις και ωθεί το δάσκαλο στον προβληματισμό, στην επινοητικότητα και στη δράση.
- Ορίζει τη συχνότητα επανόδου του ίδιου γλωσσικού φαινομένου στα εγχειρίδια του μαθητή.
- Παρέχει ειδικότερες οδηγίες για την παραγωγή λόγου και τη δόμηση κειμένου, π.χ. στάδια γραψίματος: πριν, μετά, αυτοαξιολόγηση, βελτιωτικές παρεμβάσεις κ.τ.ό..
- Κάθε διδακτική ενότητα παρουσιάζεται στον δάσκαλο ως «πρότυπο», προκειμένου αυτός να μπορεί να την αντικαταστήσει με αυθεντικό υλικό, όταν έχει τις προϋποθέσεις (βλ. ΑΠ.Σ Γλώσσας, 3. Διδακτική Μεθοδολογία, α) Γλώσσα). Για τον σκοπό αυτό παρέχονται και οι αναγκαίες οδηγίες.
- Παρέχει οδηγίες για την αξιολόγηση των διδαχθέντων σε κάθε ενότητα (βλέπε ΑΠΣ 4. Αξιολόγηση).
- Παραπέμπει τον δάσκαλο σε σχετική βιβλιογραφία και το εγχειρίδιο του μαθητή σε σχετικά αναγνώσματα ή βιβλία αναφοράς.
- Ενημερώνει το δάσκαλο για τον τρόπο παραπομπής των μαθητών στα λεξικά και τα λοιπά βιβλία αναφοράς, ειδικότερα για ό,τι αφορά παιδιά με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Παρέχει ενδεικτικά σχέδια εργασίας για τη διδακτική προσέγγιση των συνηθέστερων ειδών λόγου.
- Στο τέλος κάθε ενότητας παραπέμπει στο Ανθολόγιο.
- Περιέχει επίσης:
 - Πανοραμικό πίνακα των αντικειμένων (είδη λόγου και γλωσσικής πράξης, δομή κειμένου, σύνταξη, μορφολογία, φωνητική, στίξη κ.τ.ό.) όλων των ενότητων των εγχειριδίων της τάξης.
 - Γλωσσάριο διδακτικής της γλώσσας
 - Βιβλιογραφία
 - Οδηγίες χρήσης του ηλεκτρονικού διδακτικού υλικού και - Δ/νσεις διαδικτύου

II. Ειδικές προδιαγραφές

A1. Βιβλίο του μαθητή

Βασικές προϋποθέσεις για τα εγχειρίδια του μαθητή:

- Να είναι βιβλία σύμμετρα με την αντιληπτική ικανότητα, την ωριμότητα και, γενικά, τον «κόσμο» των μαθητών στους οποίους απευθύνονται.
- Να είναι ελκυστικά στο περιεχόμενο και τη μορφή και, κατά το δυνατόν, να ανταγωνίζονται την ποικιλία και την ποιότητα των διάφορων κειμένων, εικόνων και, γενικά, των παραστάσεων στις οποίες είναι «εκτεθειμένοι» καθημερινά οι μαθητές, στην κοινωνία της πληροφορίας.

- Η αξιοποίηση εικόνων στα εγχειρίδια καθώς και η αναφορά στα ηλεκτρονικά μέσα διαχείρισης πληροφορίας επιχειρείται με τη συνείδηση ότι πρόκειται απλώς για εργαλεία που ενισχύουν, διευκολύνουν, εμπλουτίζουν τη διδασκαλία και, γενικά, την καθιστούν πιο αποτελεσματική.

Η έννοια της «γραμματικής» εφαρμόζεται με την ευρεία έννοια του ΑΠΣ. Έτσι, τα τρία βασικά επίπεδα της γραμματικής, δηλαδή η γραμματική της λέξης, της πρότασης και του κειμένου, παρέχουν τον άξονα της κλιμάκωσης αλλά και του συνδυασμού των φαινομένων, καθώς και της ύλης συνολικά. Φυσικά, καλύπτονται όλα τα επίπεδα της γλωσσικής ανάλυσης, όπως προβλέπεται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (φωνολογικό, μορφολογικό, συντακτικό, σημασιολογικό, πραγματολογικό, υφολογικό επίπεδο).

Τα γλωσσικά εγχειρίδια αξιοποιούν, μεταξύ όλων των άλλων ειδών λόγου, και λογοτεχνικά κείμενα, με εστίαση στη χρήση και στη λειτουργία της γλώσσας και, γενικά, διαφορετική προσέγγιση από εκείνη των Ανθολογιών. Στα γλωσσικά εγχειρίδια η λογοτεχνία αντιμετωπίζεται κυρίως ως τεχνική του λόγου, ενώ στα Ανθολόγια κυρίως ως τέχνη του λόγου.

Για την ενίσχυση της διαθεματικής προσέγγισης των αντικειμένων του γλωσσικού προγράμματος, αλλά και επειδή η όλη καλλιέργεια της γλωσσικής ικανότητας ξεπερνά τα όρια του γλωσσικού μαθήματος, το βιβλίο του μαθητή χρειάζεται να περιέχει ζητούμενα (ασκήσεις, εργασίες, δραστηριότητες) τα οποία παραπέμπουν σε άλλα μαθήματα και στη ζωή εκτός σχολείου. Τα ζητούμενα αυτά συναρτώνται κυρίως με το θεματικό λεξιλόγιο, τις γλωσσικές πράξεις και τα είδη λόγου, την ανάπτυξη και σύμπτυξη λόγου (σύνθεση και πύκνωση κειμένου).

Τα εγχειρίδια και το υποστηρικτικό υλικό της γλώσσας για το Δημοτικό στοχεύουν συνολικά στην επίτευξη του ελάχιστου ζητούμενου του Γυμνασίου ως προς τη γλωσσική επάρκεια των μαθητών: στη δυνατότητα κατανόησης και σύνθεσης κειμένου με λεξιλόγιο και δομή ανάλογα της ηλικίας, καθώς και στη γνώση της μεταγλώσσας σχετικά με τη βασική προτασιακή και κειμενική δομή.

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται κατά την επιλογή (ή τη διασκευή ή την «κατασκευή») των κειμένων των εγχειριδίων. Εκτός από τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο ΑΠΣ και ανωτέρω στην παρούσα σελίδα, το περιεχόμενο των κειμένων είναι σύμμετρο με τις διάφορες ευαισθησίες και με το κοινό αίσθημα.

Τα ξένα ονόματα μεταγράφονται στο ελληνικό αλφάβητο (λ.χ. «Νέα Υόρκη» και όχι “New York”). Οι ξένοι όροι αποδίδονται στην ελληνική (λ.χ. διαδίκτυο αντί: internet), με πιθανή παράθεσή τους σε παρένθεση, στην περίπτωση που δεν αναγνωρίζονται με τη μορφή της απόδοσης ή η απόδοση αυτή δεν είναι γενικότερα αποδεκτή, λ.χ.: «ψηφιακός δίσκος (κόμπακτ ντισκ)», ή: «ψηφιακός δίσκος (cd)».

Ο τίτλος των εγχειριδίων κάθε τάξης επαφίεται στους συγγραφείς τους.

Εξάλλου, η συστηματική αποκωδικοποίηση των εγχειριδίων και των τετραδίων εργασιών για τη διδασκαλία της γαλλικής και της γερμανικής ως μητρικών και ως δεύτερων γλωσσών, έδωσε τα ακόλουθα ενδεικτικά αποτελέσματα.

- Η επιλογή και η οργάνωση των θεμάτων και των θεματικών ενοτήτων να βασίζεται, εκτός από τις γενικές προδιαγραφές, στο κριτήριο της καταλληλότητας ως προς τους εκάστοτε στόχους και τα γλωσσικά φαινόμενα (λ.χ. η ενότητα που πραγματεύεται τους προσδιορισμούς είναι κατάλληλο να αναπτύσσεται με κείμενα περιγραφής).
- Η διδασκαλία κάθε κλιτικού παραδείγματος να συνδυάζεται με τη λειτουργική χρήση των αντίστοιχων γλωσσικών τύπων.
- Η κατηγοριοποίηση των ρημάτων και των λοιπών γλωσσικών μέσων που αποτελούν το υλικό αντίστοιχων ενοτήτων να γίνεται με βάση τη λειτουργία της κατηγορίας στην επικοινωνία (λ.χ. προστακτική: οδηγίες, συνταγές, υποτακτική: εκφράσεις πιθανότητας, ευγένειας κτλ)

- Η κατανόηση και η σύνθεση κειμένων να αντιμετωπίζεται ως διαδικασία που διέρχεται από στάδια και επιτυγχάνεται με συστηματική καθοδήγηση σε διάφορες μορφές (λ.χ. ερωτήσεις, κατάλογοι σημείων ελέγχου, κείμενα ημιτελή για συμπλήρωση) και με συγκεκριμένο στόχο κάθε φορά.
- Ιδιαίτερη μέριμνα να επιδεικνύεται σχετικά με την καλλιέργεια δεξιοτήτων «επιβίωσης» (λ.χ. κατανόηση και παραγωγή οδηγιών προσανατολισμού και εύρεσης προορισμού, χρήσης μηχανημάτων και συσκευών κλπ).
- Η παρουσία του χιούμορ να είναι αισθητή.

Ειδικότερα για τις μικρότερες τάξεις:

- Η φροντίδα για την ψυχοκινητική πλευρά των μαθητών εκδηλώνεται, μεταξύ άλλων, με τη συστηματική αξιοποίηση του ρυθμού στον λόγο (λ.χ. με αυθεντικά ή «κατασκευασμένα» ποιητικά κείμενα, τραγούδια κλπ.) είτε κατά την κατανόηση και την επεξεργασία είτε κατά την παραγωγή λόγου.

Η χρήση των διαφόρων εικόνων (σκίτσα, φωτογραφίες, ζωγραφιές) έχει λειτουργικό χαρακτήρα (λ.χ. εικόνες που παρεμβάλλονται σε κείμενο στη θέση ορισμένων λέξεων, φράσεων και εκφράσεων, ώστε να τις αντικαταστήσει ο μαθητής με τους κατάλληλους γλωσσικούς τύπους, διαδοχικές εικόνες για τη σύνθεση αφήγησης, αυτοτελής εικόνα για την παραγωγή λόγου περιγραφής και, γενικά, για τον μετασχηματισμό της σε αρθρωμένο κείμενο).

Η υψηλή αισθητική του βιβλίου αποτελεί απαραίτητο όρο αποδοχής του.

Ενδεικτική σημείωση:

Το περιεχόμενο των προτάσεων και των κειμένων μπορεί να βασίζεται σε ορισμένα θεματικά μοτίβα, τα οποία διατρέχουν ολόκληρο το εγχειρίδιο. Ένας παράγοντας ελκυστικότητας των εγχειριδίων είναι η χρήση «χαρακτήρων», είτε από το διακείμενο των παιδιών (λ.χ. ο «εξυπνούλης» νάνος) είτε επινοημένων (λ.χ. ο «Αρχαιούλης» στον ψηφιακό δίσκο του Ινστιτούτου Επεξεργασίας του Λόγου για τη διδασκαλία Αρχαίων Ελληνικών στο Δημοτικό). Οι χαρακτήρες αυτοί είναι πιθανό να λειτουργούν σαν «ξεναγοί» στα γλωσσικά φαινόμενα των ενοτήτων ή σαν «εκφωνητές» των ασκήσεων (λ.χ. ο «μαθητευόμενος μάγος» που μεγαλώνει ή μικραίνει τα αντικείμενα με την προσθήκη καταλήξεων μεγεθυντικών ή υποκοριστικών στις αντίστοιχες λέξεις).

A.1.1. Μεθοδολογικές προϋποθέσεις

Η διδακτέα ύλη κλιμακώνεται από τις ευρείες θεματικές περιοχές (βλ. παρακάτω), στο φάσμα των διευρυμένων γλωσσικών πράξεων (των ανάλογων ειδών λόγου και τύπων κειμένων), στις σχετικές γλωσσικές μορφές (διατύπωση-σύνταξη, μορφολογία), στο λεξιλόγιο-εκφράσεις και στο φωνολογικό επίπεδο.

-Η διδακτέα ύλη κατανέμεται σε ευρείες διδακτικές ενότητες (5 έως 15 διδακτικών ωρών περίπου), καθεμιά από τις οποίες περιέχει συγκεκριμένο αριθμό διδακτικών στόχων και αντίστοιχων κειμένων και εργασιών, σύμφωνα με τον πανοραμικό πίνακα που προτάσσεται στο Φύλλο Οδηγιών (βλέπε παρακάτω).

-Με κριτήριο την αποτελεσματικότητα και την οικονομία, η μέθοδος, οι στόχοι, τα μέσα και οι διδακτικές πρακτικές επιλέγονται και «κινούνται» ελεύθερα μέσα στο πλαίσιο της προσέγγισης που διαγράφεται στο Πρόγραμμα Σπουδών της Γλώσσας του Δημοτικού. Ωστόσο εκτίθενται οι ακόλουθες ενδεικτικές προδιαγραφές:

- Στο τέλος κάθε ενότητας προβλέπονται ανακεφαλαιώσεις – επαναλήψεις και αξιολόγηση, σύμφωνα με οδηγίες του ΦΟ.
- Κάθε ενότητα να «εστιάζει» στο μικρότερο δυνατό αριθμό γλωσσικών φαινομένων.
- Σε κάθε διδακτική ενότητα, ανάλογα με το εννοιολογικό και το γλωσσικό περιεχόμενο και την επικοινωνιακή - γλωσσική λειτουργία που επιτελείται, μπορεί να δίνεται έμφαση άλλοτε στην προφορική και άλλοτε στη γραπτή έκφραση, άλλοτε στη γραμματική (μορφολογία, σύνταξη, λεξιλόγιο, κείμενο, πραγματολογία), άλλοτε στην παροχή γνώσεων για θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος.
- Ασκήσεις και λοιπό διδακτικό υλικό διαβαθμίζονται σε κάθε ενότητα με αύξουσα δυσκολία.
- Η εργασία συνδέονται με το Ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων και με τα άλλα μαθήματα.
- Γλωσσικές δραστηριότητες στο πλαίσιο και των άλλων μαθημάτων παρέχονται ειδικότερα, όταν πρόκειται για κατανόηση και χρήση ειδικότερης ορολογίας, για κατανόηση και παραγωγή λόγου, περιλήψεις, επαναλήψεις κτλ.. Είναι δυνατό να περιληφθούν σχετικές ασκήσεις στα αντίστοιχα εγχειρίδια.
- Τα εκτεταμένα κείμενα να αποφεύγονται· όταν όμως υπάρχουν, προσφέρονται για εξάσκηση στη σύμπτυξη περιεχομένου.
- Δεν παρέχονται έτοιμοι τίτλοι θεμάτων παραγωγής λόγου. Αυτοί επινοούνται και δίδονται από το δάσκαλο.
- Στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας γίνεται παραπομπή στο Ανθολόγιο.

-Ενδεικτική (θεωρητική) γενική διάταξη:

- Θεματικές περιοχές και περιοχές «επικοινωνίας»
- Στόχοι «οροφής» (ΠΣ)
- Περιοχές διευρυμένων γλωσσικών πράξεων και ειδών λόγου
- Σχετικές γλωσσικές μορφές (φραστικές επιλογές – διατύπωση, σύνταξη, μορφολογία, λεξιλόγιο, εκφράσεις, φωνητική).
- Η κάλυψη της ύλης:** Η «ύλη» να καλύπτεται με τα 70% του συνολικού αριθμού των διαθέσιμων ωρών (Α΄, Β΄, Γ΄ & Δ΄ τάξη: 260 ώρες ετησίως, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξη 230 ώρες ετησίως, επί συνόλου διαθεσίμων ωρών: 324 για τις τάξεις Α΄, Β΄, Γ΄ & Δ΄ και 288 για τις τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄).

A.1.2. Η Γραμματική (με την ευρεία έννοια του ΑΠΣ)

- Καλύπτεται το φάσμα της προβλεπόμενης από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών ύλης (φωνολογικό, μορφολογικό, συντακτικό, σημασιολογικό, πραγματολογικό επίπεδο).
- Τόσο η «ύλη» όσο και η μεθοδολογία να λαμβάνουν υπόψη και την προσέγγιση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.
- Στα λογοτεχνικά κείμενα των γλωσσικών εγχειριδίων η γραμματική επικεντρώνεται στη χρήση και στη λειτουργία της γλώσσας (διάκριση της βιωματικής λειτουργίας της γλώσσας, συνειδητοποίηση του κανόνα με έμφαση στην αντιπαράθεση της απόκλισης από τον κανόνα, παιχνίδια σε συνταγματικό και παραδειγματικό άξονα κ.τ.ό.). Σε ό,τι αφορά την απόκλιση, εφαρμόζεται ανάλογη προσέγγιση και όταν πρόκειται για ιδιωματικό λόγο.
- Διατηρείται η ορολογία της παραδοσιακής γραμματικής.
- Στο τέλος κάθε τεύχους θα ανακεφαλαιώνονται τα κύρια γραμματικά φαινόμενα με πίνακες κλίσης κ.τλ.-Βλέπε: - ΑΠΣ: Γραμματική,
- Διδακτική μεθοδολογία

A.1.3. Το Λεξιλόγιο

παρέχεται, κατά περίπτωση, σε σημασιολογικά, ετυμολογικά πεδία, ανά θεματική περιοχή και λαμβάνεται υπόψη η περίπτωση επικοινωνίας, με προσαρμογή στη συγκεκριμένη γλωσσική πράξη και στο επίπεδο του λόγου.

Κάθε ενότητα περιέχει ένα ή περισσότερα κείμενα. Κάθε κείμενο ανήκει σε ορισμένο είδος λόγου με ανάλογες γλωσσικές δομές και θεματικό λεξιλόγιο το οποίο περιλαμβάνει εύλογο αριθμό νέων λέξεων και εννοιών που θα οικειοποιείται ο μαθητής με κατάλληλες διδακτικές πρακτικές.

- Περιέχονται παραπομπές σε βιβλία αναφοράς (γραμματική, λεξικό κ.τ.ό.), καθώς και σε άλλα βιβλία.

A.1.4. Κριτήρια επιλογής κειμένων

-Τα γλωσσικά φαινόμενα που αποτελούν αντικείμενο προσέγγισης της διδακτικής ενότητας.

-Καλύπτονται τα βασικότερα και πλησιέστερα στο επίπεδο ανάπτυξης των παιδιών είδη λόγου (βλέπε ΑΠΣ), καθώς και οι τύποι κειμένων με τους οποίους εμπλέκονται τα παιδιά της αντίστοιχης ηλικίας (βλέπε και Προδιαγραφές Ανθολογίου λογοτεχνικών κειμένων των αντίστοιχων τάξεων).

-Για τις θεματικές ισχύουν κατά βάση οι προβλέψεις του Συντάγματος (βλέπε και προδιαγραφές Ανθολογίου αντίστοιχων τάξεων).

A.1.5. Περιεχόμενο

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

-Κάθε τεύχος περιλαμβάνει: πίνακες γλωσσικών φαινομένων, εκφράσεων, στερεοτύπων, δυσκολιών και, κατά περίπτωση, άλλων στοιχείων που απαιτούν κωδικοποίηση και συνοπτική παρουσίαση και οτιδήποτε άλλο κρίνεται απαραίτητο (βλέπε και ΠΣ: Διδακτική Μεθοδολογία).

-Στο τέλος κάθε ενότητας παρατίθενται τα κύρια σημεία της γλωσσικής ύλης (συστήματος και επικοινωνίας), τα οποία κρίνονται απαραίτητα για την ανακεφαλαίωση και την αξιολόγηση της όλης εργασίας της ενότητας.

Με ανάλογο τρόπο, το ίδιο ισχύει και για το τέλος κάθε τεύχους.

-Η εικονογράφηση είναι λειτουργικά ενταγμένη στη διδακτική πρακτική (σκίτσα, κόμιξ, σχέδια, σχηματοποιήσεις γλωσσικών φαινομένων κ.τ.ό.).

-Οι εργασίες που περιέχουν σχήματα, σκίτσα κ.τ.ό., εκείνες που απαιτούν συμπλήρωση και, γενικά, οι σύντομες εργασίες θα περιέχονται στο βιβλίο, τοποθετημένες στο δεξιό άνω ήμισυ του ανοιχτού δισέλιδου. Για όλες τις λοιπές εργασίες, κυρίως για τις εκτεταμένες και όσες απαιτούν γραφή κειμένου, ο μαθητής θα παραπέμπεται, μέσω του εγχειριδίου ή του Φύλλου Οδηγιών, σε ξεχωριστό τετράδιο.

-Η δομή του εγχειριδίου του μαθητή, γενικά, να αφήνει περιθώρια πρωτοβουλιών και επινοήσεων στο δάσκαλο. Το βιβλίο είναι γραμμένο με τρόπο που – διακριτικά – να καθοδηγεί μεθοδολογικά το δάσκαλο.

-Εφαρμόζεται η ισχύουσα σχολική ορθογραφία.

Βιβλία αναφοράς, τα οποία θα μπορούσαν να λάβουν υπόψη οι συγγραφείς, μεταξύ άλλων

A) Από τη γαλλική γλώσσα

BABIN, N., COSTA, R. & SALLES, L.: C' est á lire, CE 2. Ed. Hachette. (Διδασκαλία ανάγνωσης και κατανόησης)

BRAY, J. C., CRÉPIN, J., FONTAIN. F., GRUMMEL, O. & LAMBIN, CHR.: L' atelier de française. Ed. Bordas. (Πανοραμικός πίνακας με τις θεματικές ενότητες)

DEBAYLE, J., TOUYAROT, M., GIRIBONE, CL. & VITALI, D.: Lire au CP, 1 & 2. Ed. Nathan. (Πρώτη ανάγνωση και γραφή)

DUPRÉ, S. P., OBADIA, M., OLIVE, M., RAUSCH, A. & SCHMITT, R.: Langue Française, CE1, cycle 2. Ed. Nathan.

FOUILLADE, G. & MOULIN, M.: Grammaire du texte au mot CE 2. Ed. Bordas

GRANDPIERRE, D. & RODRIGUEZ, M.: Nous saurons bien rédiger. Ed. Retz. (Διδασκαλία σύνταξης κειμένων)

HÉBRARD, J. (collection dirigé par) 1997. Français, Cahiers d' exercices, les savoirs de l' école). CE2, Cycle 3, Niveau 1, Paris: Hachette.

HÉBRARD, J. (collection dirigé par) 1997. Français, Cahiers d' exercices, les savoirs de l' école). CM1, Cycle 3, Niveau 2, Paris: Hachette.

HÉBRARD, J. (collection dirigé par) 1997. Français, Cahiers d' exercices, les savoirs de l' école). CE2, Cycle 3, Niveau 3, Paris: Hachette.

LANDIER, J. C.: La courte échelle, CM1. Ed. Hatier (Πανοραμικός πίνακας περιεχομένων και συστηματική διδασκαλία λεξιλογίου)

RÉMOND, G. & RICHAUDEAU, FR.: Je deviens un vrais lecteur. Ed. Retz. (Τετράδιο ασκήσεων του μαθητή)

RÉMOND, G. & ROUSSEAU, J. P.: Mon cahier d' exercices. Ed. Retz (Τετράδιο ασκήσεων του μαθητή)

RÉMOND, G.: Nous deverons de vrais lecteurs. Ed. Retz. (Διδασκαλία κατανόησης κειμένων)

THIRIOT, J.: Lire et écrire avec Prune et Victor, CPE. Ed.: Delargave.

Β) Από τη γερμανική γλώσσα

BUCK, S. 1997. Bausteine Sachunterricht 2. Frankfurt am Main. Moritz Dierstag Verlag.

BUCK, S. 1997. Bausteine Sachunterricht 3. Frankfurt am Main. Moritz Dierstag Verlag.

BUCK, S. 1997. Bausteine Sachunterricht 4. Frankfurt am Main. Moritz Dierstag Verlag.

BUCK, S. 1997. Bausteine Sprachbuch 2. Frankfurt am Main. Moritz Dierstag Verlag.

BUCK, S. 1997. Bausteine Sprachbuch 3. Frankfurt am Main. Moritz Dierstag Verlag.

BUCK, S. 1997. Bausteine Sprachbuch 4. Frankfurt am Main. Moritz Dierstag Verlag.

KOHR, P. 1996. Rechtchreiben: Alles klar, Lern- und Übungsheft 1. Berlin: Cornelsen Verlag.

MUTSCHLER, D. 1997. Bausteine Sachunterricht 4, Schuljahr Grundaussage. Frankfurt am Main: Moritz Dierstag Verlag.

FUNK, H., KOENIG, M., SCHERLING, TH. & NEUNER, G.: Sowieso. Hrsg: Langescheid.

RIEDER, E.: Das ABC Haus. Hrsg: Klett.

VIETH, Th.: Wer, Wie, Was. Hrsg: Gilde

Γ). Από την ελληνική γλώσσα

ΑΜΠΑΤΗ, Α., ΑΝΤΩΝΙΟΥ, Α., ΓΑΛΑΖΟΥΛΑ, Α., ΘΩΜΑΔΑΚΗ, Ε., ΚΑΤΣΙΜΑΛΗ, Γ., ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Π., ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ, Μ. 2001.

Ελληνικά από κοντά. Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.ΜΕ..

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Εργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση
(Γ' Κ.Π.Σ.)

B1. Προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού για το μάθημα της Γλώσσας στις Α΄ & Β΄ τάξεις Δημοτικού Σχολείου

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κλπ.

Το λογισμικό θα αναπτύσσεται στους επτά (7) θεματικούς άξονες του γνωστικού περιεχομένου της Γλώσσας που είναι κοινοί για όλες τις τάξεις του Δημοτικού -βάσει του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (ΑΠΣ)- και ειδικότερα στην Ακρόαση (*Προφορικός λόγος*), Ανάγνωση, Γραφή και Παραγωγή γραπτού λόγου (*Γραπτός Λόγος*), Λογοτεχνία, Λεξιλόγιο, Γραμματική και Διαχείριση της πληροφορίας με έμφαση στην *πρώτη ανάγνωση και γραφή*.

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που θα περιέχονται στο CD-Rom θα ανταποκρίνονται στον άμεσο και κορυφαίο στόχο της επικοινωνιακής επάρκειας του μαθητή, προφορικής και γραπτής, δηλαδή ανάγνωσης και κατανόησης κειμένου καθώς και παραγωγή διαφόρων τύπων κειμένων που να καλύπτουν πραγματικές ανάγκες επικοινωνίας εντός και εκτός σχολείου. Επίσης θα καλλιεργούν γενικές διαθεματικές δεξιότητες (όπως η αναζήτηση, η ανεύρεση και η χρήση πληροφοριών) και θα υπηρετούν συγκεκριμένες στάσεις (όπως κριτική γλωσσική επίγνωση) και αξίες (όπως η αντίληψη/ εκτίμηση της γλώσσας ως φορέα πολιτισμού).

Οι γλωσσικές ασκήσεις θα αναφέρονται στις ειδικές θεματικές ενότητες του ηλικιακού επιπέδου των μαθητών ανά θεματικό Άξονα της Γλώσσας –σύμφωνα πάντα με το ΑΠΣ για την Α΄ και Β΄ Δημοτικού –και θα βασίζονται στη θεμελιώδη αντίληψη της γλώσσας ως συστήματος για τον **παραδειγματικό και συνταγματικό άξονα** προσεγγίζοντας με παιγνιώδη τρόπο (λεκτικά παιχνίδια) θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες όπως η **αλληλεπίδραση** με την αλληλεξάρτηση γραμματικών όρων πχ των φωνημάτων/ φθόγγων στη συλλαβή, των συλλαβών και μορφημάτων στη λέξη, των λέξεων στη φράση ή των φράσεων στην πρόταση π.χ. ανάλυση-σύνθεση λέξεων σε συλλαβές και γράμματα , ανάλυση-σύνθεση προτάσεων σε λέξεις , ομοιότητες-διαφορές, κλπ. Θα πρέπει να είναι δομημένες σε τρία –τουλάχιστον- επίπεδα δυσκολίας, λαμβάνοντας υπ’ όψιν την ηλικία των μαθητών, την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας χρησιμοποιώντας τον ΗΥ σαν βοηθητικό εργαλείο (*CAI-Computer Aided Instruction*), καθώς και την δυνατότητα των μαθητών να δουλεύουν ο καθένας στο δικό του χρόνο (εξατομικευμένη διδασκαλία).

Η παραγωγή γραπτού λόγου θα μπορεί να γίνεται με επιλογή/ συλλογή των γραμμάτων από κάποιο εικονικό πληκτρολόγιο μέσω ποντικιού από την οθόνη (επίπεδο δυσκολίας I) ή μέσω κάποιου απλοποιημένου προγράμματος επεξεργαστή κειμένου (επίπεδο δυσκολίας II) που θα είναι ενσωματωμένο στο λογισμικό και θα γίνονται σε κάποιο σημειωματάριο. Το λογισμικό επίσης θα πρέπει να δίνει τη δυνατότητα ζωγραφικής.

Επίσης θα πρέπει να ληφθούν υπ’ όψιν οι γενικές προδιαγραφές εκπαιδευτικού λογισμικού ιδιαίτερα για μικρές ηλικίες όπως: η *ευχρηστία*, η *φιλικότητα προς τον χρήστη*, η *ελκυστικότητα* του περιβάλλοντος, η *καταλληλότητα* και η *αισθητική παρουσίαση* (πολυχρωμία, καλοσχεδιασμένα στατικά και κινούμενα γραφικά, ήχος υψηλής ποιότητας, ηχητικά εφέ, κουμπιά πλοήγησης, γραμματοσειρές κλπ) που θα πρέπει να είναι ανάλογα με το ηλικιακό και γνωστικό επίπεδο των μαθητών. Στις ενέργειες του μαθητή θα πρέπει να υπάρχει ανατροφοδότηση (με κατάλληλο ήχο και γραφικό) ώστε να υπάρχει μαθησιακή αξιοποίηση του λάθους και ο μαθητής να αυτοελέγχεται και να αυτοδιορθώνεται χωρίς τη συνεχή παρουσία του δασκάλου. Επίσης σε κάθε οθόνη θα πρέπει να δίνεται στο μαθητή η δυνατότητα βοήθειας, εξόδου, εκτύπωσης και αποθήκευσης της δουλειάς του.

Ο μαθητής θα μπορεί να πλοηγείται σε ένα οπτικοακουστικό περιβάλλον όπου κάποιος κεντρικός ήρωας υπό μορφή «καρτούν» ή ο ίδιος σε μία προσομοίωση θα μπορεί να επιλέξει ένα σενάριο ανάλογα με το βαθμό δυσκολίας από κάποιο κεντρικό μενού. Μέσω υπερσυνδέσμων θα παίρνει περαιτέρω πληροφορίες για θέματα που τον ενδιαφέρουν ή θα προχωρά σε μεγαλύτερο βάθος (διαφορετικοί βαθμοί δυσκολίας ανάλογα με την ηλικία ή το επίπεδο του μαθητή) σε στοιχεία της ιστορίας που πιθανόν να ζητηθούν από τον δάσκαλο συμπληρώνοντας φύλλα εργασίας ή θα συμπληρώνει διαδραστικές ασκήσεις ανοικτού ή κλειστού τύπου πάνω στο λογισμικό.

Α) **Στη χώρα του Αισώπου** (βαθμός δυσκολίας Ι) όπου αποκτά μία οπτικοακουστική αναπαράσταση κάποιων μύθων του Αισώπου σαν λογοτεχνικά κείμενα (που προσφέρονται και για περαιτέρω επέκταση). Εκτός από αυτήν την αναπαράσταση, ο μαθητής θα μπορεί να επεμβαίνει και να παίρνει πρόσθετες πληροφορίες (π.χ. για τα ζώα-ήρωες των μύθων, την εποχή -αρχαία Ελλάδα- κλπ), να κάνει συγκρίσεις (ομοιότητες- διαφορές) του τύπου *τα παλιά χρόνια-σήμερα*, αλλά και να αναγνωρίζει διαχρονικές αξίες καθώς και να προβαίνει και σε λεκτικές ασκήσεις/ δραστηριότητες με αφορμή το εικονικό αυτό περιβάλλον.

Β) **Λαϊκά παραμύθια και παραδόσεις** από διάφορα μέρη της Ελλάδας καθώς και από άλλες ηπείρους/ χώρες/ κράτη (π.χ. Κίνα, Αφρική, Αυστραλία, Βουλγαρία κλπ). (βαθμός δυσκολίας ΙΙ). Μέσα από την πολυμεσική παρουσίαση των λογοτεχνικών κειμένων (ήχο, κινούμενα σχέδια, εικόνα, βίντεο κλπ) ο μαθητής θα μπορεί να μαθαίνει πολιτιστικά και πολιτισμικά στοιχεία άλλων λαών (π.χ. ενδυμασία, κατοικία, ήθη και έθιμα, μουσική, γλώσσα κλπ), να αναπτύσσει κριτική σκέψη και ανάλυση, να κάνει συγκρίσεις με την δική του πολιτισμική κληρονομιά, να βρίσκει ομοιότητες και διαφορές, να συμπληρώνει ανάλογες ασκήσεις καθώς και να γράφει και εικονογραφεί δικά του παραμύθια.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης II

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..

- Εκπαιδευτικά διασκεδαστικά λεκτικά και άλλα παιχνίδια διαφόρων τύπων σε παραδειγματικό και συνταγματικό άξονα. Τίτλος: **Ο χορός των λέξεων**: πχ. Συλλογή/ επιλογή γραμμάτων, συλλαβών ή λέξεων και παραγωγή λέξεων, φράσεων ή προτάσεων αντίστοιχα, καθώς και άλλα παιχνίδια με φθόγγους/ φωνήματα, συλλαβές, λέξεις, φράσεις και προτάσεις, παιχνίδια αντιστοίχισης γραμμάτων /λέξεων/ φράσεων και εικόνων/ αντικειμένων από διάφορες θεματικές ενότητες και ομαδοποιήσεις τους ανάλογα με την σημασία, τη μορφή και το θέμα κλπ (Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Αισθητική & Μουσική Αγωγή κλπ) [Λεξιλόγιο/ Διαθεματικές έννοιες: Επικοινωνία, Αλληλεπίδραση]
- Περιγραφή κινουμένων σχεδίων (animation) ή video ή παραγωγή γραπτού λόγου με τη μορφή παραμυθιού ή φανταστικής ιστορίας όπου οι μαθητές χρησιμοποιούν τα δεδομένα σαν έναυσμα είτε i) χρησιμοποιώντας μικρές λέξεις ή προτάσεις που δίνονται από το λογισμικό (βαθμός δυσκολίας Ι) είτε ii) συνθέτοντας δικές τους λέξεις ή προτάσεις (βαθμός δυσκολίας ΙΙ) και φτιάχνουν τα δικά τους παραμύθια τα οποία μετά εικονογραφούν και χρωματίζουν. Τίτλος: **Κόκκινη κλωστή δεμένη**: (Λογοτεχνία, Μελέτη Περιβάλλοντος, Αισθητική & Μουσική Αγωγή κλπ). [πρώτη γραφή και παραγωγή γραπτού λόγου/ Διαθεματικές έννοιες: Συνειδητοποίηση Γλωσσικού συστήματος, Επικοινωνία, Δομή, Αλληλεπίδραση]

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

Ενδεικτικά και επιγραμματικά αναφέρονται κάποιοι τίτλοι θεμάτων σχεδίων εργασίας που προσφέρονται για ποικίλες δραστηριότητες κατάλληλες για αυτές τις ηλικιακές ομάδες μαθητών.

- Για την Α' Τάξη: «Ζωολογικός κήπος», «Φρούτα και Λαχανικά», «Οικογένεια» κ.λ.π. Ένα φιλικό και εύχρηστο πολυμεσικό περιβάλλον με πολύχρωμα σχέδια και κινούμενα γραφικά, ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα των μαθητών, ενώ δίνεται η δυνατότητα στο μαθητή με διαδραστικές διαδικασίες και με κατάλληλη ανατροφοδότηση, συμπληρώνοντας γλωσσικές ασκήσεις/δραστηριότητες να πλουτίσει το λεξιλόγιό του και να εμβαθύνει στο μηχανισμό της πρώτης ανάγνωσης και γραφής ευκολότερα και γρηγορότερα.
- Για την Β' τάξη: «Στην Κατασκήνωση», «στο Οικολογικό πάρκο» όπου οι μαθητές βρισκόμενοι σε ένα αντίστοιχο πολυμεσικό περιβάλλον θα μπορούν να αναπτύξουν δεξιότητες κατανόησης και παραγωγής διαφόρων κειμενικών τύπων προτεινόμενες από το λογισμικό (π.χ. λίστα κατασκήνωσης, κάρτες σε συγγενείς, ταμπέλες στο πάρκο, κλπ) και να εκφραστούν πιο δημιουργικά, εφαρμόζοντάς τις δεξιότητες αυτές σε προσομοιώσεις αντίστοιχων πραγματικών καταστάσεων ή εμπειριών τους.
- Ενδεικτικά αναφέρεται σχέδιο εργασίας με θέμα «**Θάλασσα**» που προσφέρεται για **κάθετη διασύνδεση** σε όλες τις τάξεις εφ' όσον αποτελεί θέμα γενικότερου ενδιαφέροντος και μεγάλου εύρους. Στις μικρές τάξεις η έμφαση θα δοθεί σε θέματα γύρω από τη θαλάσσια ζωή (Α' & Β': *ζώα και φυτά της θάλασσας* όπου εμπλέκονται τα μαθήματα: Γλώσσα, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Αισθητική Αγωγή), τους κινδύνους, τη θαλάσσια μορφολογία, την ψυχαγωγία και τα αθλήματα. Από την άλλη πλευρά στις μεγαλύτερες τάξεις δίνεται περισσότερη έμφαση σε θέματα σχετικά με την εκμετάλλευση του θαλάσσιου στοιχείου, την ανθρώπινη επέμβαση και την τεχνολογία, το οικολογικό στοιχείο και την ρύπανση.

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

(ενδεικτικό εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, π.χ. βιογραφικά σημειώματα, αποσπάσματα – ρήσεις μεγάλων επιστημόνων, διαφάνειες κλπ.).

- Λεξιλόγιο
- Κινούμενα σχέδια και εικόνες
- Παιχνίδια
- video

B2. Προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού για το μάθημα της Γλώσσας στις Γ΄ και Δ΄ τάξεις Δημοτικού Σχολείου

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κλπ.

Το CD ROM θα περιέχει δραστηριότητες οι οποίες θα αφορούν τους οκτώ βασικούς άξονες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της Γλώσσας για το Δημοτικό σχολείο, καθώς και τις κατηγορίες των διδακτικών στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της Γλώσσας για τις Γ΄ και Δ΄ τάξεις του Δημοτικού. Οι δραστηριότητες αυτές θα αναπτύσσουν την επικοινωνιακή δεξιότητα των μαθητών και μέσα στο πλαίσιο αυτό θα βοηθούν στη συνειδητοποίηση του γλωσσικού συστήματος σε μορφοσυντακτικό και σημασιολογικό επίπεδο (γραμματική, συντακτικό, λεξιλόγιο).

Τα παραπάνω πραγματώνονται τόσο μέσω της πρόσληψης (κατανόηση, επεξεργασία), όσο και μέσω της παραγωγής διαφόρων ειδών λόγου και ειδών κειμένου (προφορικά και γραπτά) μέσα σε συγκεκριμένες περιστάσεις επικοινωνίας αλλά και μέσω της αξιολόγησης του παραγόμενου λόγου. Ο στόχος, ως εκ τούτου, θα είναι η συνειδητοποίηση από τους μαθητές της διαφορετικής για κάθε είδος κειμενικής δομής, καθώς επίσης και η επιλογή και η χρήση των κατάλληλων γλωσσικών μέσων για την παραγωγή των συγκεκριμένων κειμένων σε διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο κάθε φορά.

Οι δραστηριότητες του CD-ROM θα πρέπει να έχουν παιγνιώδη μορφή και να ενεργοποιούν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία του μαθητή. Επίσης μέσα από διαδραστικές διαδικασίες θα πρέπει να οδηγούν τους μαθητές και τις μαθήτριες σε επιλογές που θα βοηθούν στη συνειδητοποίηση της σχέσης μεταξύ της πρόθεσης του συντάκτη ενός κειμένου και των γλωσσικών μέσων που απαιτούνται για να υπάρξει ανάλογο με την πρόθεση αποτέλεσμα.

Κάποιες από τις δραστηριότητες θα προϋποθέτουν προσομοίωση περιστάσεων επικοινωνίας της καθημερινής ζωής όπου ο κάθε μαθητής ή κάθε ομάδα μαθητών θα καλείται να αναλάβει συγκεκριμένο ρόλο και να δράσει λεκτικά με τον κατάλληλο τρόπο στο πλαίσιο της συγκεκριμένης κάθε φορά περίπτωσης επικοινωνίας. Ο μαθητής θα οδηγείται μέσω τέτοιων δραστηριοτήτων στη συνειδητοποίηση τη αναγκαιότητας προσαρμογής του ύφους και των μέσων του λόγου του ανάλογα τον αποδέκτη, το θέμα, την αιτία, το σκοπό αλλά και το είδος του κειμένου που πρόκειται να παραγάγει.

Κατά τη σχεδίαση των δραστηριοτήτων θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ενδοομαδικές και διαπροσωπικές διαφορές καθώς και το γνωστικό επίπεδο των μαθητών και μαθητριών Γ΄ και Δ΄ τάξης. Θα πρέπει, δηλαδή, να προβλεφθούν επίπεδα δυσκολίας και ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας του λογισμικού να είναι φιλικός προς τους μικρούς χρήστες.

Περιγραφή του λογισμικού

Το λογισμικό θα περιλαμβάνει δραστηριότητες και ασκήσεις μέσω των οποίων οι μαθητές θα ασκούνται στην επεξεργασία και παραγωγή διαφόρων ειδών κειμένου αναφορικού χαρακτήρα (αφήγηση, περιγραφή κλπ.), όπως περιγράφονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών. Οι μαθητές θα συνειδητοποιούν τη σχέση γλωσσικής δομής και είδους κειμένου στο μέτρο του δυνατού. Επίσης το λογισμικό θα περιλαμβάνει πληροφοριακό και εποπτικό υλικό.

Ως τρόποι επεξεργασίας και παραγωγής κειμένων προτείνονται ενδεικτικά:

- Κατανόηση κειμένων μέσω της μελέτης του τρόπου ανάπτυξης θεμάτων ή παραγράφων μέσα από διάφορα αυθεντικά κείμενα.
- Αλλαγή θέσης κειμενικών θεμάτων ή παραγράφων και εύρεση των συνεπειών στη νοηματική οργάνωση του κειμένου
- Αναγνώριση δομικών στοιχείων των κειμένων που είναι λανθασμένα ή λείπουν.
- Δόμηση κειμένων με οδηγό τίτλους παραγράφων ή γραφικές αναπαραστάσεις κειμενικών δομών
- Επιλογή και συνδυασμός γλωσσικών μέσων για τη διαμόρφωση κάθε κειμενικής δομής (κατάλληλες γραμματικές επιλογές ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας και το είδος του κειμένου)
- Κατάλληλες φραστικές επιλογές ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας και το επίπεδο ύφους
- Μετατροπή προφορικού λόγου σε γραπτό (π.χ. μετατροπή διαλόγων ιστορίας κινουμένων σχεδίων -και της εικονοποιημένης περιστασης- σε γραπτή αφήγηση)

Επίσης θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν διάφοροι τύποι ασκήσεων σχετικών με τα δομικά στοιχεία των κειμένων και με τις κατάλληλες επιλογές (φραστικές και γλωσσικών μέσων) για τη δόμησή τους, όπως διάφορες ασκήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, κείμενα με κενά για συμπλήρωση, αντιστοιχίσεις, ερωτήσεις σύντομης απάντησης, ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής κλπ.

Προτείνονται ενδεικτικά θέματα σεναρίων, με αφορμή τα οποία οι μαθητές θα αντιμετωπίζουν εικονικά περιστάσεις στις οποίες θα μπορούσαν να εμπλακούν και παράγουν τα ανάλογα κείμενα με περισσότερη ή λιγότερη καθοδήγηση:

- Η οικογένειά μου (οι μαθητές ασκούνται σε όλα τα είδη κειμένου αναφορικά και κατευθυντικά, όπως περιγράφονται στο Α.Π.Σ.)
- Ανέβασμα θεατρικής παράστασης (οι μαθητές ασκούνται σε όλα τα είδη κειμένου, αναφορικά και κατευθυντικά, όπως περιγράφονται στο Α.Π.Σ.)
- Πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής (οι μαθητές ασκούνται κυρίως στα κατευθυντικά είδη κειμένου, όπως περιγράφονται στο Α.Π.Σ.)

Με αφορμή τα παραπάνω σενάρια οι μαθητές μπορούν να έρθουν σε επαφή, να επεξεργαστούν και να παραγάγουν μια ποικιλία από είδη λόγου (ημερολόγια, λογοτεχνικά κείμενα, σενάρια και θεατρικά έργα, επιστολές, άρθρα για παιδική εφημερίδα, οδηγίες, λογογράμματα, αφίσες, ανακοινώσεις, πληροφοριακό ενημερωτικά φυλλάδια, προσκλήσεις κλπ.)

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..

Ενδεικτικά αναφέρονται διαθεματικές δραστηριότητες, ανάλογες προς εκείνες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της Γλώσσας:

- Τίτλος α': «Είναι χαρά η εργασία;»: Επεξεργασία και σύνθεση κειμένων με αφορμή ένα αφιέρωμα στα επαγγέλματα των γονέων κηδεμόνων των μαθητών και μαθητριών της τάξης. Σύνταξη ερωτηματολογίου για συνέντευξη από τους γονείς και κηδεμόνες συνεντεύξεις και απομαγνητοφώνησή τους, σύνταξη άρθρου για δημοσίευση των αποτελεσμάτων της έρευνας στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης [Ιστορία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Μαθηματικά].
- Τίτλος β': «Για να δούμε τι θα δούμε»: Επεξεργασία και σύνθεση κειμένων με αφορμή την προετοιμασία για επίσκεψη σε παιδικό θέατρο ή συναυλία κλασσικής μουσικής. Επεξεργασία σχετικών κειμένων από πηγές και σύνθεση περίληψης, ώστε η κάθε ομάδα να ενημερώσει την τάξη για το θέμα της. Λειτουργική ανάγνωση χρήσιμων πληροφοριών, ενημερωτικών φυλλαδίων, (προγραμμάτων, ωραρίων κλπ.). Περιγραφή χώρου, εκθεμάτων και εντυπώσεων [Μουσική, Ιστορία, Αισθητική Αγωγή].
- Τίτλος β': «Περιβάλλον σημαίνει ζωή»: Επεξεργασία και σύνθεση κειμένων με αφορμή την οργάνωση ημερίδας (π.χ. με θέμα τα περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής του σχολείου). Επεξεργασία σχετικών κειμένων από πηγές και σύνθεση περιλήψεων με σκοπό να συνταχθούν Ομιλίες σχετικές με το θέμα, προσκλήσεις προς άλλους ομιλητές, σενάριο για δραματοποίηση, σύνθεση των

πληροφοριακών κειμένων που απαιτούνται για την περίπτωση (ανακοίνωση, αφίσα, πρόσκληση, ενημερωτικό φυλλάδιο). [Ερευνώ τον Φυσικό Κόσμο, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Ιστορία].

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

Ενδεικτικά προτείνονται σχέδια εργασίας:

Θέμα: Βιβλία, συγγραφείς, οργάνωση σχολικής βιβλιοθήκης.

Πραγματοποίηση ατομικών ή ομαδικών εργασιών με αφετηρία τη μελέτη και παραγωγή κειμένων διαφόρων ειδών (αναφορικών και κατευθυντικών): βιβλιοπαρουσιάσεων, συνεντεύξεων, επιστολών, αφισών, ανακοινώσεων, δελτίων εγγραφής, υλικών ταξινόμησης (καρτέλες αρχείου), δελτίων παραγγελιών, πληροφοριακών- ενημερωτικών φυλλαδίων, προσκλήσεων, βιογραφιών και βιογραφικών σημειωμάτων κτλ. Η παραπάνω επεξεργασία και παραγωγή κειμένων γίνεται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων όπως: έρευνα πεδίου και καταγραφή (βιβλιοπωλεία, βιβλιοθήκες), συνεντεύξεις με βιβλιοπώλες και βιβλιοθηκάρχους, οργάνωση της σχολικής βιβλιοθήκης, κατασκευές, έκδοση βιβλίου με διηγήματα μαθητών της τάξης, διοργάνωση εκδήλωσης με ομιλητή συγγραφέα παιδικών βιβλίων κτλ. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Οργάνωση, Δομή, Αλληλεπίδραση, Πληροφορία, Επικοινωνία. Προεκτάσεις στην Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, την Αισθητική Αγωγή και τα Μαθηματικά.

Θέμα: Κατοικία. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Ανάληψη ατομικών ή ομαδικών εργασιών με αφετηρία τη μελέτη και παραγωγή κειμένων διαφόρων ειδών (αναφορικών και κατευθυντικών): μικρών αγγελιών, ιδιωτικών συμφωνητικών, πωλητήριων και ενοικιαστηρίων εντύπων, διαφημίσεων και διαφημιστικών εντύπων για τη διαμόρφωση και τη διακόσμηση χώρων, λογοτεχνικών κειμένων, άρθρων, εικονογραφημένων ιστοριών, δημόσιων εγγράφων, πληροφοριακών- ενημερωτικών φυλλαδίων, γελοιογραφιών, φωτογραφικού υλικού κτλ. Η παραπάνω επεξεργασία και παραγωγή κειμένων γίνεται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων όπως: έρευνες πεδίου -καταγραφές -φωτογραφίσεις, κατασκευές που προϋποθέτουν μαθηματικούς υπολογισμούς, δραματοποιήσεις κτλ. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος-Χρόνος, Ομοιότητα-Διαφορά, Πληροφορία, Δομή, Σύστημα. Προεκτάσεις στην Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, τη Γεωγραφία, την Ιστορία, τα Μαθηματικά, την Αισθητική Αγωγή.

Ενδεικτικά προτείνεται σχέδιο εργασίας το οποίο παρέχει δυνατότητες κάθετης διασύνδεσης:

Θέμα: Θάλασσα.

Σε μικρότερες τάξεις δίνεται μεγαλύτερη έμφαση σε θέματα γύρω από τη θαλάσσια ζωή, τους κινδύνους, τη θαλάσσια μορφολογία, την ψυχαγωγία και τα αθλήματα, ενώ σε μεγαλύτερες δίνεται περισσότερη έμφαση σε θέματα σχετικά με την εκμετάλλευση του θαλάσσιου στοιχείου, την ανθρώπινη επέμβαση και την τεχνολογία, το οικολογικό στοιχείο και τη ρύπανση.

Οργάνωση ατομικών ή ομαδικών εργασιών με αφετηρία τη μελέτη και παραγωγή διαφόρων ειδών (αναφορικών και κατευθυντικών): άρθρων, δελτίων τύπου, επιστολών, διακηρύξεων, λογοτεχνικών κειμένων, εικονογραφημένων ιστοριών, δημόσιων εγγράφων, κοινωνικών διαφημίσεων-αφισών, αναφορών, ανακοινώσεων, δελτίων εγγραφής, πληροφοριακών-ενημερωτικών φυλλαδίων, προσκλήσεων, ερωτηματολογίων, σκίτσων και γελοιογραφιών, χαρτών κτλ. Η παραπάνω επεξεργασία και παραγωγή κειμένων γίνεται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων όπως: έρευνα πηγών, έρευνα πεδίου (συνέντευξη, σφυγμομέτρηση, καταγραφή), δραματοποιήσεις, κατασκευές, διοργάνωση εκδηλώσεων για περιβαλλοντικά θέματα κτλ. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Δομή, Σύστημα, Χώρος-Χρόνος, Ομοιότητα-Διαφορά,

Πληροφορία, Αλληλεπίδραση. Προεκτάσεις στα Φυσικά, την Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, τη Γεωγραφία, την Ιστορία, τα Μαθηματικά, την Αισθητική και τη Μουσική Αγωγή.

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

(ενδεικτικό εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, π.χ. βιογραφικά σημειώματα, αποσπάσματα – ρήσεις μεγάλων επιστημόνων, διαφάνειες κλπ.).

- Λεξικό,
- Ακολουθίες εικόνων,
- Μικρά βίντεο με διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας στις οποίες θα μπορούσαν να εμπλακούν οι συγκεκριμένοι μαθητές,
- Βάσεις δεδομένων με διάφορα είδη λόγου,
- Παιχνίδια κοινωνικών συναναστροφών για άσκηση στο λεξιλόγιο και την ορθογραφία.

B3. Προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού για το μάθημα της Γλώσσας στις Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεις Δημοτικού Σχολείου

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κλπ.

Το εκπαιδευτικό λογισμικό θα περιέχει δραστηριότητες οι οποίες θα αφορούν τους βασικούς άξονες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της Γλώσσας για το Δημοτικό σχολείο, καθώς και τις κατηγορίες των διδακτικών στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της Γλώσσας για τις Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεις του Δημοτικού.

Θα αναπτύσσουν, δηλαδή, την επικοινωνιακή δεξιότητα των μαθητών και μέσα στο πλαίσιο αυτό θα βοηθούν στη συνειδητοποίηση του γλωσσικού συστήματος σε μορφολογικό και σημασιολογικό επίπεδο (γραμματική, συντακτικό, λεξιλόγιο). Τα παραπάνω θα πραγματοποιούνται τόσο μέσω της πρόσληψης (κατανόηση, επεξεργασία), όσο και μέσω της παραγωγής διαφόρων ειδών λόγου και ειδών κειμένου (προφορικά και γραπτά) μέσα σε συγκεκριμένες περιστάσεις επικοινωνίας αλλά και μέσω της αξιολόγησης του παραγόμενου λόγου.

Ο στόχος, ως εκ τούτου, θα είναι η συνειδητοποίηση από τους μαθητές της διαφορετικής για κάθε είδος κειμενικής δομής, καθώς επίσης και η επιλογή και η χρήση των κατάλληλων γλωσσικών μέσων για την παραγωγή των συγκεκριμένων κειμένων σε διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο κάθε φορά.

Οι δραστηριότητες θα πρέπει να έχουν παιγνιώδη μορφή και να ενεργοποιούν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία του μαθητή. Επίσης μέσα από διαδραστικές διαδικασίες θα πρέπει να οδηγούν το μαθητή σε επιλογές που θα τον βοηθούν στη συνειδητοποίηση της σχέσης μεταξύ της πρόθεσης του συντάκτη ενός κειμένου και των γλωσσικών μέσων που απαιτούνται για να υπάρξει ανάλογο με την πρόθεση αποτέλεσμα.

Κάποιες από τις δραστηριότητες θα προϋποθέτουν προσομοίωση περιστάσεων επικοινωνίας της καθημερινής ζωής όπου ο κάθε μαθητής ή η κάθε ομάδα μαθητών θα καλείται να αναλάβει συγκεκριμένο ρόλο και να δράσει λεκτικά με τον κατάλληλο τρόπο στο πλαίσιο της συγκεκριμένης κάθε φορά περίπτωσης επικοινωνίας. Ο μαθητής θα οδηγείται μέσω τέτοιων δραστηριοτήτων στη συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας προσαρμογής του ύφους και των μέσων του λόγου του ανάλογα με τον αποδέκτη, το θέμα, την αιτία, το σκοπό αλλά και το είδος του κειμένου που πρόκειται να παραγάγει.

Κατά τη σχεδίαση των δραστηριοτήτων θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ενδοομαδικές και διαπροσωπικές διαφορές και η ηλικία των μαθητών. Θα πρέπει, δηλαδή, να προβλεφθούν επίπεδα δυσκολίας και ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας του λογισμικού να είναι φιλικός προς τους μικρούς χρήστες.

Περιγραφή του λογισμικού

Το λογισμικό θα περιλαμβάνει δραστηριότητες και ασκήσεις μέσω των οποίων οι μαθητές θα ασκούνται στην επεξεργασία και παραγωγή διαφόρων ειδών κειμένου, αναφορικών (αφηγηματικών, περιγραφικών κτλ.) και κατευθυντικών (επεξηγηματικών, επιχειρηματολογικών κτλ.), όπως περιγράφονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών και θα συνειδητοποιούν τη σχέση γλωσσικής δομής και είδους κειμένου στο μέτρο του δυνατού. Επίσης θα περιλαμβάνει πληροφοριακό και εποπτικό υλικό.

Ως τρόποι επεξεργασίας και παραγωγής κειμένων προτείνονται ενδεικτικά:

- Αναγνώριση κειμενικών ειδών μέσω της μελέτης του τρόπου ανάπτυξης κειμενικών θεμάτων ή παραγράφων - μελέτη της ποικιλίας με την οποία ένα κειμενικό είδος πραγματώνεται μέσα από διάφορα αυθεντικά κείμενα
- Σύνθεση-δόμηση κειμένων με κατάλληλο συνδυασμό δοσμένων σε τυχαία σειρά κειμενικών θεμάτων ή παραγράφων
- Αλλαγή θέσης κειμενικών θεμάτων ή παραγράφων και συνέπειες στη νοηματική οργάνωση του κειμένου
- Αναγνώριση δομικών στοιχείων των κειμένων που είναι λανθασμένα ή λείπουν
- Δόμηση κειμένων με οδηγό τίτλους παραγράφων ή γραφικές αναπαραστάσεις κειμενικών δομών
- Επιλογή και συνδυασμός γλωσσικών μέσων για τη διαμόρφωση κάθε κειμενικής δομής (κατάλληλες γραμματικές επιλογές ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας και το είδος του κειμένου)
- Κατάλληλες φραστικές επιλογές ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας και το επίπεδο ύφους
- Μετατροπή προφορικού λόγου σε γραπτό (π.χ. μετατροπή διαλόγων ιστορίας κινουμένων σχεδίων -και της εικονοποιημένης περιστασης- σε γραπτή αφήγηση)

Επίσης θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν διάφοροι τύποι ασκήσεων σχετικών με τα δομικά στοιχεία των κειμένων και με τις κατάλληλες επιλογές (φραστικές και γλωσσικών μέσων) για τη δόμησή τους, όπως διάφορες ασκήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, κείμενα με κενά για συμπλήρωση, αντιστοιχίσεις, ερωτήσεις σύντομης απάντησης, ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής κτλ.

Προτείνονται ενδεικτικά θέματα σεναρίων, με αφορμή τα οποία οι μαθητές θα αντιμετώπιζον εικονικά περιστάσεις στις οποίες θα μπορούσαν να εμπλακούν και παράγουν τα ανάλογα κείμενα με περισσότερη ή λιγότερη καθοδήγηση:

- ♦ Μια μέρα της ζωής μου (οι μαθητές ασκούνται σε όλα τα είδη κειμένου, αναφορικά και κατευθυντικά, όπως περιγράφονται στο Α.Π.Σ.)
- ♦ Ανέβασμα θεατρικής παράστασης (οι μαθητές ασκούνται σε όλα τα είδη κειμένου, αναφορικά και κατευθυντικά, όπως περιγράφονται στο Α.Π.Σ.)
- ♦ Πάμε κατασκήνωση (οι μαθητές ασκούνται σε όλα τα είδη κειμένου, αναφορικά και κατευθυντικά, όπως περιγράφονται στο Α.Π.Σ.)
- ♦ Πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής για μικρότερα παιδιά (οι μαθητές ασκούνται κυρίως στα κατευθυντικά είδη κειμένου, όπως περιγράφονται στο Α.Π.Σ.)

Με αφορμή τα παραπάνω σενάρια οι μαθητές μπορούν να έρθουν σε επαφή, να επεξεργαστούν και να παραγάγουν μια ποικιλία από είδη λόγου (ημερολόγιο, λογοτεχνικά κείμενα, σενάρια και θεατρικά έργα, επιστολές, άρθρα για παιδική εφημερίδα, οδηγίες, λογογράμματα, αφίσες, ανακοινώσεις, πληροφοριακά-ενημερωτικά φυλλάδια, προσκλήσεις κτλ.)

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..

Ενδεικτικά αναφέρονται διαθεματικές δραστηριότητες, ανάλογες προς εκείνες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών της Γλώσσας:

1. Τίτλος α': «Ξέρουμε τι τρώμε;». Επεξεργασία και σύνθεση κειμένων με αφορμή ένα αφιέρωμα στο κυλικείο του σχολείου. Σύνταξη ερωτηματολογίου για συνέντευξη από τον υπεύθυνο του κυλικείου σχετικά με τα προϊόντα που διαθέτει και ερωτηματολογίου για σφυγμομέτρηση των προτιμήσεων των μαθητών, λήψη συνέντευξης και απομαγνητοφώνησή της, επεξεργασία των δεδομένων της σφυγμομέτρησης, σύνταξη άρθρου για δημοσίευση των αποτελεσμάτων και της συνέντευξης στη σχολική εφημερίδα. [Φυσική, Χημεία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Μαθηματικά]
2. Τίτλος β': «Ταξίδι στον χρόνο». Επεξεργασία και σύνθεση κειμένων με αφορμή την προετοιμασία για επίσκεψη σε μουσείο ή ιστορικό χώρο και τον απολογισμό της επίσκεψης. Επεξεργασία σχετικών κειμένων από πηγές και σύνθεση περίληψης, ώστε η κάθε ομάδα να ενημερώσει την τάξη για το θέμα της. Λειτουργική ανάγνωση χρήσιμων πληροφοριών, ενημερωτικών φυλλαδίων, (προγραμμάτων, ωραρίων, κόστους εισιτηρίων κτλ.) και χαρτών. Περιγραφή χώρου, εκθεμάτων και εντυπώσεων μετά την επίσκεψη. [Ιστορία, Αισθητική Αγωγή, Γεωγραφία, Θρησκευτικά, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Μαθηματικά]
3. Τίτλος γ': «Ελάτε στην ημερίδα μας». Επεξεργασία και σύνθεση κειμένων με αφορμή την οργάνωση ημερίδας (π.χ. με θέμα τη Μεσογειακή Διατροφή). Επεξεργασία σχετικών κειμένων από πηγές και σύνθεση περιλήψεων με σκοπό να συνταχθούν ομιλίες σχετικές με το θέμα, προσκλήσεις προς άλλους ομιλητές, σενάριο για δραματοποίηση, σύνθεση των πληροφοριακών κειμένων που απαιτούνται για την περίπτωση (ανακοίνωση, αφίσα, πρόσκληση, ενημερωτικό φυλλάδιο). [Φυσική, Χημεία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γεωγραφία, Θρησκευτικά, Ιστορία, Αισθητική Αγωγή]

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης II

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο

Ενδεικτικά προτείνονται σχέδια εργασίας:

Θέμα: Βιβλία, συγγραφείς, οργάνωση σχολικής βιβλιοθήκης. Πραγματοποίηση ατομικών ή ομαδικών εργασιών με αφετηρία τη μελέτη και παραγωγή κειμένων διαφόρων ειδών (αναφορικών και κατευθυντικών): βιβλιοπαρουσιάσεων, συνεντεύξεων, επιστολών, αφισών, ανακοινώσεων, δελτίων εγγραφής, υλικών ταξινόμησης (καρτέλες αρχείου), δελτίων παραγγελιών, πληροφοριακών-ενημερωτικών φυλλαδίων, προσκλήσεων, βιογραφιών και βιογραφικών σημειωμάτων κτλ. Η παραπάνω επεξεργασία και παραγωγή κειμένων γίνεται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων όπως: έρευνα πεδίου και καταγραφή (βιβλιοπωλεία, βιβλιοθήκες), συνεντεύξεις με βιβλιοπώλες και βιβλιοθηκάρους, οργάνωση της σχολικής βιβλιοθήκης, κατασκευές, έκδοση βιβλίου με διηγήματα μαθητών της τάξης, διοργάνωση εκδήλωσης με ομιλητή συγγραφέα παιδικών βιβλίων κτλ. **Θεματώδεις διαθεματικές έννοιες:** Οργάνωση, Δομή, Αλληλεπίδραση, Πληροφορία, Επικοινωνία. **Προεκτάσεις** στην Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, την Αισθητική Αγωγή και τα Μαθηματικά.

Θέμα: Κατοικία. Ανάλυση ατομικών ή ομαδικών εργασιών με αφετηρία τη μελέτη και παραγωγή κειμένων διαφόρων ειδών (αναφορικών και κατευθυντικών): μικρών αγγελιών, ιδιωτικών συμφωνητικών, πωλητήριων και ενοικιαστηρίων εντύπων, διαφημίσεων και διαφημιστικών εντύπων για τη διαμόρφωση και τη διακόσμηση χώρων, λογοτεχνικών κειμένων, άρθρων, εικονογραφημένων ιστοριών, δημόσιων εγγράφων, πληροφοριακών-ενημερωτικών φυλλαδίων, γελοιογραφιών, φωτογραφικού υλικού κτλ. Η παραπάνω επεξεργασία και παραγωγή κειμένων γίνεται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων όπως: έρευνες πεδίου - καταγραφές - φωτογραφίες, κατασκευές που προϋποθέτουν μαθηματικούς

υπολογισμούς, δραματοποιήσεις κτλ. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος-Χρόνος, Ομοιότητα-Διαφορά, Πληροφορία, Δομή, Σύστημα. **Προεκτάσεις** στην Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, τη Γεωγραφία, την Ιστορία, τα Μαθηματικά, την Αισθητική Αγωγή.

Ενδεικτικά προτείνεται σχέδιο εργασίας το οποίο παρέχει δυνατότητες κάθετης διασύνδεσης:

Θέμα: Θάλασσα . Σε μικρότερες τάξεις δίνεται μεγαλύτερη έμφαση σε θέματα γύρω από τη θαλάσσια ζωή, τους κινδύνους, τη θαλάσσια μορφολογία, την ψυχαγωγία και τα αθλήματα, ενώ σε μεγαλύτερες δίνεται περισσότερη έμφαση σε θέματα σχετικά με την εκμετάλλευση του θαλάσσιου στοιχείου, την ανθρώπινη επέμβαση και την τεχνολογία, το οικολογικό στοιχείο και τη ρύπανση.

Οργάνωση ατομικών ή ομαδικών εργασιών με αφετηρία τη μελέτη και παραγωγή κειμένων διαφόρων ειδών (αναφορικών και κατευθυντικών): άρθρων, δελτίων τύπου, επιστολών, διακηρύξεων, λογοτεχνικών κειμένων, εικονογραφημένων ιστοριών, δημόσιων εγγράφων, κοινωνικών διαφημίσεων-αφισών, αναφορών, ανακοινώσεων, δελτίων εγγραφής, πληροφοριακών-ενημερωτικών φυλλαδίων, προσκλήσεων, ερωτηματολογίων, σκίτσων και γελοιογραφιών, χαρτών κτλ. Η παραπάνω επεξεργασία και παραγωγή κειμένων γίνεται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων όπως: έρευνα πηγών, έρευνα πεδίου (συνέντευξη, σφυγμομέτρηση, καταγραφή), δραματοποιήσεις, κατασκευές, διοργάνωση εκδηλώσεων για περιβαλλοντικά θέματα κτλ. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Δομή, Σύστημα, Χώρος-Χρόνος, Ομοιότητα-Διαφορά, Πληροφορία, Αλληλεπίδραση. **Προεκτάσεις** στα Φυσικά, την Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, τη Γεωγραφία, την Ιστορία, τα Μαθηματικά, την Αισθητική και τη Μουσική Αγωγή.

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

(ενδεικτικό εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, π.χ. βιογραφικά σημειώματα, αποσπάσματα – ρήσεις μεγάλων επιστημόνων, διαφάνειες κλπ.).

- ♦ Λεξικό
- ♦ Ακολουθίες εικόνων
- ♦ Κινούμενα σχέδια
- ♦ Μικρά βίντεο με διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας στις οποίες θα μπορούσαν να εμπλακούν οι συγκεκριμένοι μαθητές
- ♦ Βάσεις δεδομένων με διάφορα είδη λόγου
- ♦ Παιχνίδια κοινωνικών συναναστροφών για άσκηση στο λεξιλόγιο και την ορθογραφία

6. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της Γραμματικής των τάξεων Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση εκπαιδευτικό υλικό να αντικατοπτρίζει τους σκοπούς και τους στόχους της διδασκαλίας της Γλώσσας, όπως αυτοί διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. της Γλώσσας για το Δημοτικό καθώς και στα Α.Π.Σ., και να εξασφαλίζει την προσέγγισή τους (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 303 & 304/13-3-03).

Το διδακτικό εγχειρίδιο για τη Γραμματική, προσδιορίζεται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. καθώς και στο συνακόλουθο Α.Π.Σ., ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Εγχειρίδιο γραμματικής-συντακτικού	1	Βιβλίο Γραμματικής (βιβλίο 1)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19,5cm με μεγαλύτερο το δεξί περιθώριο (περί τα 25 χιλιοστά), με σχήματα, σκίτσα, εικόνες, κόμιξ και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων: Για την Ε΄ και Στ΄ τάξη: 200.

Εργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση
(Γ΄ Κ.Π.Σ.)

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

Προδιαγραφές για τη δημιουργία του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού.

Πέραν των σχετικών προδιαγραφών που αναφέρονται στο αντίστοιχο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ., (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α', ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 313Β & 314Β /13-3-03 σελίδες 305-335), συμπληρωματικά με αυτές ισχύουν και οι παρακάτω:

1. Γενικές προϋποθέσεις

Είναι ευσύνοπτο, εύχρηστο και μεθοδικό διδακτικό εργαλείο, που το χρησιμοποιούν μικρά παιδιά 9-12 χρονών. Γι' αυτό, η εκπόνησή του εμπίπτει στην αρμοδιότητα κυρίως των παιδαγωγών. Ο ρόλος των γλωσσολόγων περιορίζεται στη λήψη καίριων αποφάσεων, μετά από συμφωνία σε ελάχιστα σημεία, ώστε το εγχειρίδιο που θα προκύψει να:

- Περιέχει περιορισμένο, αλλά επαρκή αριθμό φωνολογικών και μορφοσυντακτικών φαινομένων.

- Προσεγγίζει, παράλληλα, την πραγματολογική πλευρά της γλώσσας.

- Αφήνει περιθώρια "ανοχής" στην πολυτυπία, ως ένα βαθμό, ιδίως όταν αυτή έχει σχέση με τα επίπεδα ύφους.

- Δίνει έμφαση στη σύνταξη μικρών λέξεων (που, με, για, μέχρι, σαν κ.τ.ό.), καθώς και στη σύνταξη των συχνόχρηστων ρημάτων.

- Γενικά, δίνει λύσεις σε επείγουσες συντακτικές, μορφολογικές και ορθογραφικές εκκρεμότητες της νεοελληνικής διδασκόμενης γλώσσας, οι οποίες έχουν συνέπειες στην πρώτη εμπλοκή του παιδιού με συνειδητές γλωσσικές επιλογές. Δίνει επίσης έμφαση σε πρακτικά ζητήματα γραφής.

Για τη μέθοδο και την εποπτική του παρουσίαση ισχύουν οι βασικές προδιαγραφές των εγχειριδίων.

Η υψηλή αισθητική του βιβλίου αποτελεί όρο αποδοχής του.

1.1. Στόχοι –Περιεχόμενο

Στην ύλη του εγχειριδίου να περιέχονται, μεταξύ άλλων:

- Γλωσσικές πράξεις - Τοποθέτηση προβλημάτων χρήσης.

- Όροι επικοινωνίας.

- Κατανόηση των μηχανισμών των εναλλακτικών δυνατοτήτων της γλώσσας και των ορίων της.

- Κατανόηση και Παραγωγή λόγου - Δομή και δόμηση κειμένου.

- Κειμενικοί δείκτες, ενδοπροτασιακοί και εξωπροτασιακοί.

- Είδη και επίπεδα λόγου - Τύποι κειμένων.

- Καλλιέργεια της ικανότητας για αυτόνομη μάθηση (μέθοδοι κατανόησης κειμένων συμπτώσεις, αναπτύξεις, τίτλοι κ.τ.ό.)

- Αισθητοποίηση του γλωσσικού συστήματος (αναγνώριση, κλίση, συντακτικές σχέσεις).

- Προαιρετικοί μετασχηματισμοί. Σχέσεις μεταξύ πυρήνων και πυρήνων, πυρήνων και δορυφόρων.

- Η κλίση των πτωτικών ανάγεται στο τριπλό πρότυπο «αρσενικό - θηλυκό - ουδέτερο», ενώ η κλίση των ρημάτων στο διπλό πρότυπο ενεργητικής και παθητικής φωνής.

Λεξιλόγιο-ετυμολογικό-σημασιολογία. Κυριολεξία-μεταφορά, γλωσσικό και εξωγλωσσικό περιβάλλον γλωσσικής μονάδας, πολυσημία, οικογένειες λέξεων, συνωνυμία, αντωνυμία κ.τ.ό.

Συχνά σφάλματα.

-«πώς λέγεται» (*ως αναφορά, *εις βάρος),

-«πώς γράφεται» (*χλωμός),

-Σύνταξη μικρών λέξεων: για, στο(-η)ν, με, μέχρι, ώσπου, σαν, ως κ.τ.ό., καθώς και μικρών φράσεων.

-Επίκληση του γλωσσικού αισθήματος, της γενετικής θεωρίας, καθώς και της θεωρίας της γλωσσικής ποικιλίας στην αντιμετώπιση φραστικών επιλογών και σφαλμάτων.

-Ρύθμιση προβλημάτων διπλοτυπίας, πολυτυπίας, εγκλίσεων, εσωτερικής αύξησης και λοιπών εκκρεμοτήτων.

- Τόσο η «ύλη» όσο και η μεθοδολογία να λαμβάνουν υπόψη και την προσέγγιση της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

Σε κάθε περίπτωση, το εγχειρίδιο καλείται να ανταποκριθεί στους στόχους, στο περιεχόμενο και στην προσέγγιση που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Σπουδής της Γλώσσας για το δημοτικό σχολείο.

1.2. Θεωρητικά σημεία αναφοράς

- Παραδοσιακή γραμματική και σύγχρονες περιγραφές της ελληνικής γλώσσας,
- Δομισμός, Γραμματική της φραστικής δομής, Γενετική- μετασχηματιστική γραμματική, Γραμματική του σθένους,
- Λειτουργική γραμματική κατά Martinet.
- Δομολειτουργικές – Επικοινωνιακές γραμματικές.
- Συστημική – Λειτουργική γραμματική κατά M.A.K. Halliday.
- "Γραμματική του κειμένου" - Κειμενογλωσσολογία.
- Θεωρία της επικοινωνίας,
- Θεωρία της γλωσσικής ποικιλίας.
- Ανάλυση του Λόγου, Θεωρία των γλωσσικών πράξεων κ.τ.ό..

Τα παραπάνω σημεία αναφοράς είναι ενδεικτικά. Σύμφωνα με βασική αρχή της Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας και της Διδακτικής της Γλώσσας, μπορεί να λαμβάνονται υπόψη κατά περίπτωση, με καθαρά διδακτικά κριτήρια ως αφετηρίες "έμπνευσης" για στόχους και πρακτικές, ανάλογα με τη συμβολή του καθενός στο διδακτικό αποτέλεσμα, χωρίς δέσμευση ως προς τον τρόπο εφαρμογής.

2. Η σχολική γραμματική έχει δικές της αρχές (μινιμαλισμός, συντομία, απλότητα και χρηστικότητα), δικούς της στόχους και δικά της μέσα (διδακτικές πρακτικές, όπως τύποι ασκήσεων, σχηματοποιήσεις, επαναλήψεις κ.τ.ό.).

-Το εγχειρίδιο:

- Θέτει ερωτήσεις χρήσης στους μαθητές.
- Αντιμετωπίζει την πολυτυπία σε συνάρτηση με τις φραστικές επιλογές, τα επίπεδα χρήσης και τις παραμέτρους του επικοινωνιακού γεγονότος.
- Εξισορροπεί την πολυτυπία με το αίτημα της συνοπτικότητας, των λίγων κανόνων και των λίγων εξαιρέσεων.

- Περιλαμβάνει: κείμενα, θεωρία διατυπωμένη επιγραμματικά, ασκήσεις, ανακεφαλαιώσεις, πίνακες κλιτικών παραδειγμάτων και λοιπών γραμματικών φαινομένων, ευρετήρια, φωτογραφίες, εικόνες, κόμικς, σκίτσα, σχέδια και γραφικές παραστάσεις αισθητοποίησης γραμματικών φαινομένων, και κάθε άλλο μέσο κατανόησης και αφομοίωσης του γραμματικού υλικού.
- Περιλαμβάνει επίσης **γλωσσάριο** όρων διδακτικής της γλώσσας, για τον δάσκαλο.

-Ως προς τον **τίτλο** και τον υπότιτλο: εναπόκειται στους συγγραφείς, αλλά προτείνεται η αποφυγή κάθε λέξης ή φράσης που θα παρέπεμπε σε συγκεκριμένη θεωρία, ρεύμα ή σχολή.

-**Ορθογραφία**: Εφαρμόζεται η ισχύουσα σχολική ορθογραφία.

Βλέπε επίσης:

- Πρόγραμμα Σπουδών.
- Προδιαγραφές Γλωσσικών εγχειριδίων
- Προδιαγραφές Λεξικού

Κείμενα αναφοράς

1. Προδιαγραφές Διδακτικών Βιβλίων. Ομάδα Σχεδιασμού, Παρακολούθησης και Συντονισμού, Γραφείο Προτυποποίησης στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Νοέμβριος 1997.

2. Καθορισμός Προδιαγραφών για τη συγγραφή και Παραγωγή Σχολικών Βιβλίων. Σχεδιασμός Περιεχομένου της Μελέτης. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, καθηγητής Ν. Σ. Σπυρέλλης, 11-12-1997.

3. Προδιαγραφές σχετικά με βιβλία που αναφέρονται στη διδασκαλία της γλώσσας. Επίπεδο Κ1 και Κ2. Γραφείο Προτυποποίησης στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

4. Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Γλώσσας στο Δημοτικό (αναθεωρημένο κείμενο του 2001), Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Αθήνα.

5. Πρόγραμμα Σπουδών της Γλώσσας στο Δημοτικό (αναθεωρημένο κείμενο του 2001). Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Αθήνα.

6. Νόμος 1566/1985

7. Νόμος 1892/1990, άρθρο 111

8.. Νόμος 2413/1996

8. Νόμος 2525/1997

10. Το Σύνταγμα της Ελλάδας του 1975, αναθεωρημένο κείμενο

(Γ' Κ.Π.Σ.)

7. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα των Εικαστικών των τάξεων Α΄ & Β΄, Γ΄ & Δ΄ και Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος των Εικαστικών του Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ του μαθήματος για το Δημοτικό καθώς στο Α.Π.Σ του μαθήματος των Εικαστικών του Δημοτικού (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών, Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) και βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Επίσης θα εξασφαλίζει την προσέγγισή τους (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Β΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, Σεπτέμβριος 2002). Το εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
 Για τον μαθητή		Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 3)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων: α) Για τις τάξεις Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελίδες 90 β) Για τις τάξεις Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού, σελίδες 90 γ) Για τις τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού, σελίδες 90
		Τετράδιο εργασιών και ασκήσεων (τετράδια 3)	Το μέγεθος των σελίδων του εργαστηριακού οδηγού θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων: α) Για τις τάξεις Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελίδες 50 β) Για τις τάξεις Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού, σελίδες 50 γ) Για τις τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού, σελίδες 50
 Για τον δάσκαλο		Βιβλίο του δασκάλου (βιβλία 3)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις όπου κρίνεται απαραίτητο και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων: α) Για τις τάξεις Α΄ και Β΄ Δημοτικού, σελίδες 100 β) Για τις τάξεις Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού, σελίδες 100 γ) Για τις τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού, σελίδες 100

I. Γενικά

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η διδακτέα ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το βιβλίο εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό ενημερωτικό σημείωμα προς το μαθητή.

ii) Περιεχόμενα

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προοργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένης γλώσσας και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης.
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.
- Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας.

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων
- Πίνακες
- Βιβλιογραφία

II. Ειδικές προδιαγραφές

i) Περιεχόμενο

Το περιεχόμενο των βιβλίων θα πρέπει:

- Να εξασφαλίζει βασικές γνώσεις, που θα καθοδηγούν το μαθητή στη χρήση διαφορετικών υλικών και στην εφαρμογή πρόσφορων τεχνικών, ως βάση για περαιτέρω διερεύνηση και πειραματισμό και δημιουργίες έργων.
- Να παρουσιάζει έναν πυρήνα βασικών γνώσεων σε θέματα τέχνης, τις οποίες οι μαθητές να μπορούν να χειριστούν με μεγάλα περιθώρια πρωτοβουλίας στους ευρύτερους προσανατολισμούς που έχει η τέχνη και ιδιαίτερα η σύγχρονη, ως συμμετοχοί του παραγόμενου πολιτισμού.
- Να εξοικειώνει τους μαθητές με έννοιες και με αισθητικές αξίες τοπικού και διεθνούς ενδιαφέροντος.

- Να ενθαρρύνει τους μαθητές να προσδιορίζουν την ποιότητα της καλλιτεχνικής εργασίας ως δημιουργοί και ως δέκτες, ανάλογα με τα δικά τους προσωπικά κριτήρια που αναπτύσσονται με το χρόνο.
- Να παρέχει πληροφορίες σχετικά με την ποικιλία των απόψεων πάνω σε θέματα τέχνης, ώστε να μπορούν οι μαθητές να αντλούν από το απόθεμα του πολιτισμού των περασμένων γενεών και τις αισθητικές κατακτήσεις διαφορετικών περιοχών και εποχών.
- Να προωθεί την αντίληψη πως η τέχνη δεν έχει στατικές αξίες, αλλά διαρκώς αναζητεί νέες και μετατρέπεται ανάλογα με τις γενικότερες αξίες που διαμορφώνονται από την κοινωνία.
- Να παρέχει πληροφορίες σχετικά με το πού μπορούν να βρουν οι μαθητές περισσότερα στοιχεία για τομείς των εικαστικών τεχνών που εκλύουν το ενδιαφέρον τους.
- Να παρέχει τα ερεθίσματα για ανάπτυξη υψηλού επιπέδου προβληματισμού και δεξιοτήτων σύμφωνα με την ηλικιακή εξέλιξη των μαθητών.
- Να ενθαρρύνει την επαφή των μαθητών με έργα τέχνης κάθε είδους και εποχής, ώστε αυτοί να αποκτούν άμεση αντίληψη και εμπειρία.
- Να διεγείρει το ενδιαφέρον και τη δημιουργική σκέψη τους, ώστε να περνούν από την εμπειρία στη γενίκευση και τη γνώση.
- Να ενθαρρύνει παράλληλα με την ομαδική την προσωπική, εξατομικευμένη πρόοδο και αυτοαξιολόγηση, που είναι αναγκαία στην εικαστική αγωγή.

ii) Διάρθρωση

Θα πρέπει η διάρθρωση της ύλης να εξασφαλίζει:

- Την εμπειρική γνώση πριν από την χρήση ορολογίας.
- Την υποστήριξη κάθε γενίκευσης με παραδείγματα και εικόνες.
- Την υποστήριξη εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων εντός και εκτός σχολείου που να εξοικειώνουν τους μαθητές με τα υλικά, τη δημιουργική διερεύνηση νέων μεθόδων και τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Την ανάδειξη του ρόλου του εκπαιδευτικού όχι ως μοναδικής πηγής γνώσης κι επίκεντρου της διδασκαλίας αλλά και ως πηγής πληροφόρησης και ως συντονιστή της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Την προώθηση μιας διαδικασίας, όπου θα έχουν πρωτεύοντες ρόλους η έρευνα, η επικοινωνία και η δημιουργία.
- Την παρουσίαση των θεμάτων των ασκήσεων και των δημιουργικών πρακτικών εργασιών με τρόπο ακριβή, απλό και όσο το δυνατόν σύντομο. Θα πρέπει να μην επιδιώκεται η ενιαία, ομοιογενοποιημένη αντιμετώπιση των προβλημάτων αλλά η αντιμετώπισή τους με πρωτότυπο προσωπικό και πολλαπλό τρόπο, ανάλογα με το επίπεδο ωριμότητας των μαθητών και με το γενικό επίπεδο της τάξης.
- Τη χρησιμοποίηση από μέρους των μαθητών γνώσεων από άλλα μαθήματα κατά τις δημιουργικές εργασίες (διαθεματικότητα) και τη χρήση νέων τεχνολογιών και αλληλεπίδρασης στις περιπτώσεις που αυτό μπορεί να αποβεί ενθαρρυντικό για εργασία υψηλότερου επιπέδου. Επίσης η διάρθρωση της ύλης θα πρέπει να προτρέπει σε γνώση του περιβάλλοντος, φυσικού και δομημένου, και τέλος σε νοητική και συναισθηματική επικοινωνία.

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια ώστε η ύλη να οργανωθεί και σελιδοποιηθεί με τρόπο που να τη καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το επίπεδο των βιβλίων πρέπει να διασφαλίζει:

- Την κάλυψη όλων των σταδίων και μορφών ικανότητας, ώστε κάθε μαθητής να μπορεί να προσαρμόζει την συμμετοχή του με δημιουργικό τρόπο ανάλογα με το χαρακτήρα και τις επιδιώξεις που έχει. Οι μαθητές θα πρέπει να αισθάνονται πως η εικαστική αγωγή στοχεύει στον πολιτισμό και την επικοινωνία ως αγαθά που δικαιούνται όλοι οι άνθρωποι.
- Την κάλυψη προβλημάτων προς επίλυση σε διαφορετικό επίπεδο δυσκολίας και αφαίρεσης, υψηλότερο και πιο σύνθετο όσο προχωρά η ωρίμαση των μαθητών.
- Όλες οι έννοιες θα πρέπει να γίνονται εύκολα κατανοητές. Να παρουσιάζονται ακόμα και οι δυσκολότερες και συνθετότερες από αυτές με τρόπο ώστε να γίνονται αντιληπτές από όλους.
- Στα κεφάλαια του βιβλίου πρέπει να περιλαμβάνονται κείμενα: α) για ανάκληση γνώσεων, β) για ώθηση σε αντιμετώπιση προβλημάτων, γ) για θεώρηση θεμάτων με εναλλακτικούς τρόπους από καλλιτέχνες διαφορετικών εποχών, δ) για εφαρμογή διάφορων διαδικασιών, που θα γίνονται βαθμιαία πιο σύνθετες.

iii) Περιγραφή διδακτικού βιβλίου «Εικαστικών» μαθητή

Υπολογίζονται 20-25 διδακτικές ώρες το χρόνο. Η προσφερόμενη ύλη όμως καλό είναι να είναι περισσότερη σε έκταση, ώστε να έχουν ο διδάσκων και ο μαθητής μεγαλύτερη δυνατότητα επιλογής θεμάτων.

Το βιβλίο πρέπει να βασίζεται σε μια πλουσιότερη λειτουργική εικονογράφηση με έργα τέχνης, φωτογραφίες, σχέδια, μορφές τέχνης, παιδικά έργα, καθώς και σε διδακτικές μεθοδολογίες ή τεχνικές, που να παρατίθενται εύγλωττα με αλληλουχία κατάλληλων σχεδίων ή εικόνων, ώστε να ενισχύεται οπτικά το κάθε θέμα. Όλα αυτά συνοδεύονται με χαρακτηριστικές σύντομες επεξηγηματικές λεζάντες.

Το κείμενο του βιβλίου δε μένει μόνο στο πληροφοριακό επίπεδο, αλλά προτρέπει στη δημιουργία.

Στα περισσότερα θέματα παράλληλα με την επεξεργασία τους γίνονται αναφορές ιστορίας τέχνης, δίνονται αφορμές για αισθητικές συζητήσεις, προσεγγίσεις και αναλύσεις έργων, εμπεδώνεται μεθοδικά η ορολογία, γίνονται προτάσεις για δημιουργία έργων από τους μαθητές, προτείνονται ποικίλες προεκτάσεις του θέματος με έργα, εργασίες, εκθέσεις, πειραματισμούς, έρευνες και ποικίλες άλλες δραστηριότητες. Το βιβλίο του μαθητή συνδέεται με χρήση ποικίλων εποπτικών μέσων και εργαστηρίων, των οποίων τις προδιαγραφές περιγράφουν οι συγγραφείς εν συντομία στο βιβλίο - οδηγό του καθηγητή.

Στο κάθε θέμα δίνονται σύντομες απαραίτητες πληροφορίες, αλλά η παροχή γνώσης συνδυάζεται με την καλλιέργεια του συναισθήματος και την προτροπή για δημιουργία.

Τα σύντομα θεωρητικά κείμενα του βιβλίου αφορούν το θεατή, τον καλλιτέχνη, το έργο της τέχνης και την τέχνη γενικότερα.

Το μάθημα των Εικαστικών δεν περιορίζεται πλέον στις παραδοσιακές μόνο εικαστικές μορφές τέχνης, αλλά προεκτείνεται σε κάθε αισθητική εικόνα δισδιάστατη ή τρισδιάστατη, κινητή ή ακίνητη, δημιουργημένη από τη φύση ή από τον άνθρωπο στην έκταση βεβαίως που επιτρέπουν οι ώρες διδασκαλίας του μαθήματος και η αντιληπτική ικανότητα της εκάστοτε ηλικίας των μαθητών.

Οι συγγραφείς χάρη της λειτουργικότητας και της αποτελεσματικότητας της διδακτικής προσέγγισής τους μπορούν, εφόσον το κρίνουν αναγκαίο, να παραλείψουν ή να τροποποιήσουν, μικρό μέρος του Προγράμματος Σπουδών (5-10%).

Το μάθημα των Εικαστικών δεν πρέπει να αποκτήσει βιβλιοκεντρικό χαρακτήρα και αυτό θα πρέπει να διαφαίνεται στον τρόπο επεξεργασίας του βιβλίου του μαθητή.

iv) Τρόποι παρουσίασης

Η ταξινόμηση της ύλης, η ποιότητα της διάταξης, τα κείμενα, οι εικόνες και τα σχέδια πρέπει να συντελούν, ώστε το ίδιο το βιβλίο εικαστικής αγωγής να αποτελεί αντικείμενο εικαστικής απόλαυσης.

Η ποιότητα στην παρουσίαση παίζει μεγάλο ρόλο λόγω του αντικειμένου. Το βιβλίο πρέπει να είναι ελκυστικό και να δίνει αμέσως την εντύπωση της ισορροπίας και της ποικιλίας.

Η καλή αισθητική παρουσίαση συμβάλλουν θετικά στον εκπαιδευτικό ρόλο του βιβλίου για το μάθημα της εικαστικής αγωγής.

v) Ειδικότερα

- Τα κεφάλαια θα πρέπει να ξεχωρίζουν με σαφή τρόπο. Τα υποκεφάλαια να διαφοροποιούνται μεταξύ τους με συνέπεια σε όλο το βιβλίο και ο γενικός τίτλος του κεφαλαίου να είναι εμφανής σε κάθε σελίδα.
- Να χρησιμοποιηθούν ευανάγνωστοι χαρακτήρες γραμμάτων και να μη διαχωρίζονται οι λέξεις στο τέλος της γραμμής.
- Οι αναπαραγωγές έργων τέχνης να γίνουν με την καλύτερη δυνατή απόδοση του πρωτότυπου.
- Να υπάρχουν σαφή και αισθητικά ικανοποιητικά διαγράμματα ή σχέδια, όπου χρειάζεται κάποια κωδικοποίηση.
- Να προσεχθούν οι υπότιτλοι των αναπαραγόμενων έργων και των σχεδίων ως προς την ακρίβεια της πληροφορίας που παρέχουν.
- Η σύνταξη των προτάσεων να είναι απλή, ανάλογη με το επίπεδο της ηλικιακής εξέλιξης των μαθητών.
- Όπου παρατίθενται αποσπάσματα από κείμενα καλλιτεχνών ή θεωρητικών να διαφοροποιούνται με τη χρήση άλλου τύπου γραμμάτων ή να παρατίθενται εντός πλαισίων (πλαισιωμένα κείμενα).
- Να παρέχονται στοιχειώδεις πληροφορίες για ορισμένους από τους καλλιτέχνες των οποίων τα ονόματα εμφανίζονται στα κείμενα.
- Να αποφεύγονται γενικώς οι υποσημειώσεις.
- Να υπάρχει συμπληρωματική βιβλιογραφία για χρήση από τους μαθητές και παράθεση πηγών σχετικά με τα θέματα που αναφέρονται.

A2. Τετράδιο εργασιών και ασκήσεων

Το τετράδιο εργασιών συμπληρώνει και εμπλουτίζει το βιβλίο του μαθητή. Αναφέρεται γενικά στις ενότητες του βιβλίου αλλά και ειδικά, σε συγκεκριμένα κεφάλαια ή θέματα. Περιέχει επιπλέον ασκήσεις, ερωτήσεις, τεστ, προτάσεις για δημιουργία έργων και δραστηριότητες. Για κάθε θέμα που επεξεργάζεται, μπορεί να παραθέτει: ασκήσεις και έρευνες που αφορούν θεωρία, ασκήσεις απόκτησης δεξιοτήτων, προτάσεις για έκφραση και δημιουργία έργων, ασκήσεις με επικοινωνιακό ή άλλο χαρακτήρα. Σε κάθε άσκηση ή δραστηριότητα αναφέρεται ο στόχος της, ο πιθανός χρόνος απασχόλησης, τα υλικά, η μέθοδος ανάπτυξής της, περιγράφεται το θέμα της και δίνονται σύντομες χρήσιμες οδηγίες. Σημειώνονται επίσης ο προβλεπόμενος χρόνος και η διαφοροποίηση σε σχέση με την ηλικία. Οι ασκήσεις και οι εργασίες μπορούν να είναι ατομικές ή ομαδικές. Στο τετράδιο μπορεί να αφήνεται επίσης κενός χώρος για σημειώσεις, σκίτσα, σχέδια, ασκήσεις, αλλά δεν θα πρέπει να διαφύγει την προσοχή των διδασκόντων ότι το τετράδιο δεν αντικαθιστά τα μπλοκ σχεδίου και ζωγραφικής, τα χαρτιά ή άλλες επιφάνειες πάνω στις οποίες δημιουργούνται από τα παιδιά τα διάφορα έργα τέχνης, δισδιάστατα ή τρισδιάστατα: είναι απλώς άλλο ένα διδακτικό μέσο για τον εμπλουτισμό των καλλιτεχνικών εμπειριών των μαθητών και για τη διευκόλυνσή τους σε ορισμένα θέματα.

Στο τετράδιο εργασιών υπάρχει συγκεντρωμένο δημιουργικό υλικό, ώστε να διευκολύνεται η ροή των κειμένων και της μελέτης του βιβλίου του μαθητή.

Οι ασκήσεις και τα θέματα είναι απλούστερα στις μικρότερες τάξεις και λιγότερα σε αριθμό, σε σχέση με αυτά των άλλων τάξεων, ενώ ορισμένα παίρνουν χειροτεχνιακό χαρακτήρα μέσα στο τετράδιο. Αυτά μπορεί να είναι κολάζ, κουίζ, συμπλήρωση εικόνων, παιχνίδια, χαρτοκοπτικές κτλ. Σε σύντομο εισαγωγικό σημείωμα προς τους μαθητές, εξηγείται ο σκοπός και η λειτουργία του τετραδίου.

A3. Βιβλίο του δασκάλου

Το βιβλίο εξηγεί κατ' αρχάς στην εισαγωγή του την οργάνωση, τη δομή και τη χρήση του. Κατόπιν εξηγεί στον διδάσκοντα τη δομή, την οργάνωση και τη χρήση του βιβλίου του μαθητή, προτείνει τους άξονες διδασκαλίας και τη διδακτική μέθοδο, τη συνέχεια από μάθημα σε μάθημα, από ενότητα σε ενότητα και από χρονιά σε χρονιά. Εξηγεί τους τρόπους εργασίας των θεμάτων που προτείνονται στο βιβλίο του μαθητή και στο τετράδιο εργασιών και ασκήσεων, δίνει εναλλακτικές προτάσεις. Συνδέει σε ενιαία μέθοδο όλα τα διαθέσιμα διδακτικά και εποπτικά υλικά. Το βιβλίο διευκρινίζει το στόχο και τους επιμέρους στόχους, προτείνει τη διδακτική και μαθησιακή πορεία σε κάθε θέμα καθώς και την αξιολόγησή του με τους προσφορότερους κάθε φορά τρόπους αξιολόγησης (προφορικά, γραπτά τεστ, φύλλα αξιολόγησης, ντοσιέ έργων κτλ.).

Προτείνει κατ' αρχάς τρόπους ανάπτυξης σεναρίων (σχέδιο μαθήματος) για κάθε μάθημα ή ενότητα μαθημάτων καθώς και τρόπους σύνδεσης με τα άλλα καλλιτεχνικά μαθήματα του σχολείου ή γενικώς με άλλα μαθήματα (διαθεματικότητα). Προτείνει για κάθε μάθημα τα μέσα, τα υλικά, τις τεχνικές, τις πηγές, τα εποπτικά μέσα για τον διδάσκοντα και για τους μαθητές, το γενικό και καθημερινό πλάνο, τις προετοιμασίες, τα κίνητρα, τις οδηγίες και όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για την παραγωγή έργων και εργασιών ή συνθετικών εργασιών και την αξιολόγησή τους. Επίσης δίνεται ο πιθανός απαιτούμενος χρόνος για κάθε εργασία, κεφάλαιο ή ενότητα και η τάξη ή η ηλικία των παιδιών. Αναφέρονται διάφορες πληροφορίες, όπως για σχετικούς με το θέμα καλλιτέχνες σχετικές με αυτό ή τεχνοτροπίες, εξηγείται η απαραίτητη ορολογία, γίνεται αναφορά στο τι να προσέξουν, τι να αποφύγουν, πού και πώς να εμβαθύνουν ή να επιμείνουν, τι ερωτήσεις να κάνουν. Δίνονται επίσης ενδεικτικές απαντήσεις στις ερωτήσεις ή στις ασκήσεις που τίθενται στο βιβλίο μαθητή καθώς και περαιτέρω διευκρινίσεις σε κάθε θέμα του βιβλίου, τις οποίες οι συγγραφείς κρίνουν απαραίτητες. Περιλαμβάνει επίσης σύντομο εργαστηριακό οδηγό και σύντομες προδιαγραφές μέσων, εργαλείων και εργαστηρίων, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο. Ως παράρτημα μπορούν να δοθούν: η βιβλιογραφία, οι πηγές, διάφορα επιπλέον θέματα για επέκταση και εμβάθυνση, κείμενα καλλιτεχνών, θεωρητικών τέχνης ή παιδαγωγών, ή ό,τι άλλο κρίνουν οι συγγραφείς ότι θα είναι χρήσιμο στους διδάσκοντες για μια αποτελεσματικότερη μεθόδευση στη διδασκαλία τους.

Οι συγγραφείς επιπλέον θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι οι διδάσκοντες τα Εικαστικά στο Δημοτικό, είναι δάσκαλοι - παιδαγωγοί με γενικές γνώσεις και χωρίς πολλές ιδιαίτερες γνώσεις σε θέματα της τέχνης και της διδασκαλίας της, οπότε οι συγγραφείς πρέπει να είναι περισσότερο επεξηγηματικοί. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι υπάρχουν και ορισμένοι δάσκαλοι με ιδιαίτερες γνώσεις και ικανότητες στον τομέα της τέχνης, οι οποίοι διδάσκουν αποκλειστικά τα μαθήματα αισθητικής αγωγής, όπως επίσης ότι στο Δημοτικό διδάσκουν και Εικαστικά καλλιτέχνες που είναι καθηγητές της Δ/βάθμιας εκπαίδευσης, χωρίς ιδιαίτερες γνώσεις διδακτικής και παιδαγωγικής για τις ηλικίες των παιδιών του Δημοτικού. Ο οδηγός διδασκαλίας πρέπει να βοηθάει όλες τις περιπτώσεις διδασκόντων.

B1. Προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού για το μάθημα των Εικαστικών Α΄-Στ΄ τάξεων Δημοτικού Σχολείου

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κλπ.

Το λογισμικό θα αναπτύσσει τους έξι άξονες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (Α.Π.Σ.) των Εικαστικών στο Δημοτικό. Οι άξονες αυτοί είναι οι εξής: α) Εξοικείωση με απλά υλικά, μέσα, τεχνικές, β) (Απλά) Μορφικά στοιχεία, γ) Θέμα-Περιεχόμενο- Νόημα, δ) Μορφές εικαστικών τεχνών, ε) Έργα τέχνης, Ιστορία τέχνης - Καλλιτέχνες και στ) Εισαγωγή στην καλαισθησία- Εισαγωγή στις αισθητικές αξίες- Απλά στοιχεία αισθητικής, κριτικής και ανάλυσης έργου.

Το λογισμικό θα περιέχει κατάλληλες δραστηριότητες που θα είναι σύστοιχες με τους προαναφερθέντες άξονες περιεχομένου και οι οποίες θα πρέπει να είναι οργανωμένες σε θεματικές ενότητες. Κατά τη σχεδιάσή τους οι δραστηριότητες και τα όποια μέσα (π.χ. εικόνες, πληροφορίες, εργαλεία σχεδιασμού) συμπεριλαμβάνονται για την υποστήριξή τους θα πρέπει να έχουν ως βάση οργάνωσης και λειτουργίας τους — αφενός τη διάσταση της ηλικίας (διαφορετικοί μαθητικοί πληθυσμοί από διαφορετικές τάξεις: Α΄ έως και Στ΄) και αφετέρου τις ενδοομαδικές και ατομικές διαφορές (διαφορετικά επίπεδα δυσκολίας).

Ευέλικτο θα πρέπει, βέβαια, να είναι και το σύστημα λειτουργίας του λογισμικού, με την έννοια της «φιλικότητας» απέναντι στις διαφορετικές δυνατότητες και δεξιότητες χρήσης από διαφορετικούς χρήστες (Παιδιά πρώτης Δημοτικού έως και Εκπαιδευτικοί), όπως ορίζεται στις γενικές προδιαγραφές.

Ενδεικτικά αναφέρεται το παρακάτω σενάριο που μπορεί να υποστηρίξει οπτικοποιήσεις, μοντελοποιήσεις και προσομοιώσεις σε ένα διαδραστικό περιβάλλον, πάντα σύμφωνα με το περιεχόμενο των Α.Π.Σ. :

Οι μαθητές μπαίνουν- πλοηγούνται- σε μία φανταστική, π.χ. παγκόσμια, (ή και πραγματική, π.χ. τη δική τους ή τη γειτονική) «χώρα», σε χρόνο παροντικό, παρελθοντικό ή και ακαθόριστο. Εκεί μπορούν -να επιλέξουν- να περιδιαβούν και έτσι να γνωρίσουν, να αναγνωρίσουν, να ανακαλέσουν και να ανασυγκροτήσουν γνώσεις γύρω από τα μουσεία της, τα μνημεία των πόλεων της, τα αντιπροσωπευτικά εικαστικά -και όχι μόνον- έργα και τους δημιουργούς τους κ.ά. Με λίγα λόγια, οι περιηγητές γνωρίζουν τα κυρίαρχα πολιτισμικά στοιχεία που σφραγίζουν τη «χώρα» -ή τις χώρες σε παράθεση-και μπορούν ακόμη και να χρησιμοποιήσουν, ως «κλειδί», τη νέα γνώση που αποκτούν ή την παλιά γνώση που υποβάλλουν σε «έλεγχο», μέσα από το οπτικοακουστικό υλικό που τους προσφέρεται, για να δράσουν παρεμβατικά σε ένα φανταστικό σενάριο. Επί παραδείγματι, για να μπορέσουν να προχωρήσουν το ταξίδι τους αυτό και να το ολοκληρώσουν θα πρέπει να «δράσουν» εικονικά και π.χ. να αναστηλώσουν μνημεία, να αναπαλαιώσουν εικόνες ... ακόμη και σε άλλο- δεύτερο- επίπεδο, να λειτουργήσουν ως «ξεναγοί» άλλων «εικονικών» επισκεπτών της χώρας εκείνης που τους θέτουν καίρια ερωτήματα. Έτσι, σύμφωνα με τα διαβαθμισμένα επίπεδα της επίσκεψης, σε αυτό το πιθανό σενάριο, από την πρώτη επαφή με την τέχνη οι χρήστες θα μπορούσαν να οδηγηθούν βαθμιαία σε πιο εξειδικευμένες ενέργειες επεξεργασίας και δημιουργίας τέχνης...τελικά, και σε πραγματικές συνθήκες.

Τα σενάρια τέτοιου τύπου θα πρέπει να είναι παραπάνω των δύο και να συνοδεύονται από τη δυνατότητα προσαρμογής σε επίπεδο δυσκολίας ανάλογα με τις δυνατότητες του μικρού ή και του μεγάλου -σε ηλικία και απαιτήσεις- χρήστη.

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..

Ενδεικτικά και επιγραμματικά αναφέρονται πρόσθετες διαθεματικές δραστηριότητες:

Τάξεις Α΄ και Β΄ : «Το μέγεθος στη φύση και την τέχνη», (Μαθηματικά, Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Εικαστικά)

Τάξεις Γ΄ και Δ΄ : « Φωτογραφίζω τον χρόνο», (Μαθηματικά, Γλώσσα, Ιστορία, Θρησκευτικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Εικαστικά)

Τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄ : «Σύμβολα και συμβολισμοί», (Γλώσσα, Ιστορία, Θρησκευτικά, Μαθηματικά, Φυσικά, Εικαστικά)

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

Ενδεικτικά αναφέρεται σχέδιο εργασίας για μαθητές της ΣΤ΄ τάξης με θέμα: «Έργα τέχνης από την Αρχαιότητα, έργα τέχνης από το Βυζάντιο, έργα τέχνης από τη σύγχρονη εποχή... Έργα δικά τους - έργα δικά μας ...».

Οι μαθητές της τάξης χωρίζονται σε μικρές ομάδες και, με τη χρήση βάσης δεδομένων μα και κατευθύνσεις για έρευνα πεδίου, ανακαλύπτουν, μελετούν, σχολιάζουν, παρουσιάζουν και αναδεικνύουν τα έργα τέχνης της ευρύτερης περιοχής τους μέσα στη διάσταση του χρόνου. Έτσι μπορούν να προσεγγίσουν ποικίλες μικροέννοιες (Υλη, Μέσα, Τεχνική κ.ά.) όπως και μακροέννοιες (Ιδέα, Σύνθεση, Αλλαγή, Παράδοση, Χώρος και Χρόνος, Εξάρτηση, Αλληλεπίδραση κ.ά.)

Σε άλλη διάσταση, μπορεί να αναπτυχθεί σχέδιο εργασίας κάθετης διασύνδεσης με θέμα: «Σύνδεση των διαφόρων μορφών των εικαστικών τεχνών που παρουσιάζονται από τάξη σε τάξη.»

Μαθητές και εκπαιδευτικοί μέσα από «δραστικές» και «διαδραστικές» πράξεις λειτουργούν με τρόπο παιγνιώδη και συνδυαστικό έτσι ώστε να «διαπερνούν» μα και να στέκουν - όταν αυτό είναι απαραίτητο ή/και επιθυμητό- στις διάφορες και διαφορετικές μορφές των εικαστικών τεχνών. Απώτερος στόχος, οι μαθητές να προσεγγίζουν γνωστικά την τέχνη με πληρότητα (υλικά, μορφές, έμπνευση, καλλιτέχνες, εποχές, σχολές, τεχνοτροπίες, χαρακτηριστικά κλπ.) μα και συναισθηματικά, μέσω της εμπειρίας και της ανάπτυξης όλων των σχετικών δεξιοτήτων (χρήση, έκφραση, στάσεις, νοοτροπία, εξέλιξη, δημιουργία, βίωμα, σεβασμός, έκθεση, αναγνώριση...) Σε αυτό το πλαίσιο, ένα παιχνίδι γνώσης και δημιουργίας θα μπορούσε να στέφεται γύρω από τις έννοιες: Ομοιότητα και Διαφορά.

Τέλος, ως προς άλλα σχέδια, τα οποία θα μπορούσαν να αναπτυχθούν από τους μαθητές σύμφωνα με τις μεγάλες θεματικές ενότητες, ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής θέματα: «Μουσείο και έργο τέχνης», «Καλλιτεχνικά επαγγέλματα», «Παρατήρηση- «Ανάγνωση» - Κατανόηση- Κριτική και Σχολιασμός στα έργα της τέχνης», «Διάφορα μορφικά στοιχεία: σημεία, γραμμές, σχήματα και ρυθμικές επαναλήψεις σχημάτων, επίπεδα, όγκοι, χώροι, χρώμα και υφή... Πώς μπορούμε να τα εντάξουμε σε συνθέσεις- με ψηφιακή επεξεργασία;»

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

(ενδεικτικό εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, π.χ. βιογραφικά σημειώματα, αποσπάσματα – ρήσεις μεγάλων επιστημόνων, διαφάνειες κλπ.).

Το λογισμικό θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει πλήρεις «τράπεζες» έργων τέχνης από τις οποίες οι μαθητές θα μπορούν να αντλούν τις σχετικές γνώσεις προς χρήση για όλα τα μαθήματα του σχολείου μα και για όλες τις δραστηριότητες πολιτιστικού χαρακτήρα, είτε εντός σχολείου είτε στην ευρύτερη κοινότητα (γειτονιά, μουσείο, πόλη, χώρα, γη). Επίσης, απαραίτητο κρίνεται να υπάρχουν ενσωματωμένα: Λεξικό Εννοιών για τα Εικαστικά όπως και Θεματική Βιβλιογραφική Λίστα. Οι αρχές της διερεύνησης, της διαδραστικότητας και της διαθεματικότητας που χαρακτηρίζουν όλο το λογισμικό θα πρέπει βέβαια να είναι σε εφαρμογή και σε αυτά τα λειτουργικά και αναπόσπαστα μέρη του.

Γ1. Προδιαγραφές ψηφιακής εκπαιδευτικής ταινίας του μαθήματος Εικαστικών των Α΄ – ΣΤ΄ τάξεων Δημοτικού Σχολείου

Η προς εκπόνηση εκπαιδευτική ταινία θα ικανοποιεί τις παρακάτω προδιαγραφές και θα εναρμονίζεται με τα σχετικά κριτήρια αξιολόγησης των εκπαιδευτικών ταινιών, όπως και με τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο των σχετικών ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.

1. Σκοπός

Ο γενικός σκοπός της διδασκαλίας των εικαστικών στο Δημοτικό είναι να γνωρίσει ο μαθητής τις εικαστικές τέχνες, να εμβαθύνει σ' αυτές και να τις απολαύσει μέσα από ισόρροπες δραστηριότητες έρευνας και δημιουργίας έργων, αλλά και μέσα από τη γνώση και την κατανόηση του φαινομένου της τέχνης, ώστε να καλλιεργηθεί ως δημιουργός και ως φιλότεχνος θεατής.

2. Διδακτικοί στόχοι

Ανάλογα με το θέμα που θα επιλεγεί για τη συγκεκριμένη διδακτική ταινία, θα λαμβάνονται υπόψη και οι συγκεκριμένοι διδακτικοί στόχοι που προσδιορίζονται από τα Δ.Ε.Π.Π.Σ και Α.Π.Σ., στους αντίστοιχους άξονες που συνδυάζει το προς επεξεργασία εκάστοτε θέμα.

3. Περιεχόμενο

Το περιεχόμενο της ψηφιακής εκπαιδευτικής ταινίας του μαθήματος των Εικαστικών, των Α'- ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου, θα έχει τα εξής γενικά χαρακτηριστικά:

- Θα υπάρχουν μικρές ταινίες χρονικής διάρκειας (10') περίπου, οι οποίες θα πραγματεύονται θέματα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών
- Θα λαμβάνεται υπόψη η ηλικία των μαθητών στα οποία απευθύνονται, περιλαμβάνοντας θέματα που θα ικανοποιούν τις ανάγκες όλων των ηλικιών
- Οι ταινίες αυτές μπορούν να είναι σπονδυλωτές (με επεξεργασία θεμάτων) ή ανεξάρτητες
- Η θεματολογία τους θα πρέπει να συνδέεται με τους 6 βασικούς άξονες του Α.Π.Σ., για το μάθημα των Εικαστικών στο Δημοτικό Σχολείο
- Ο συνολικός χρόνος διάρκειας της συγκεκριμένης ψηφιακής εκπαιδευτικής ταινίας, θα είναι περίπου 3 ώρες.

Παράδειγμα:

"Το επάγγελμα του αγγειοπλάστη"

Το συγκεκριμένο θέμα σχετίζεται με τον 1ο άξονα (Εξοικείωση με απλά υλικά, μέσα, τεχνικές), τον 4ο άξονα (Μορφές εικαστικών τεχνών) και τον 5ο άξονα (Έργα τέχνης-καλλιτέχνες). Η συγκεκριμένη ταινία θα μπορούσε να περιλαμβάνει:

- Συνέντευξη ενός αγγειοπλάστη μέσα στο εργαστήριό του
- Παρουσίαση του χώρου εργασίας του

- Παρουσίαση των εργαλείων και των τεχνικών που χρησιμοποιεί ένας αγγειοπλάστης (π.χ. πλάσιμο με τη βοήθεια πλάστη, πλάσιμο με "μακαρόνι" κ.τ.λ.).
- Παρουσίαση των σταδίων της δουλειάς του (πλάσιμο, ψήσιμο, διακόσμηση των έργων κ.τ.λ.)
- Έκθεση κάποιων έργων αγγειοπλαστικής ενός συγκεκριμένου καλλιτέχνη ή έκθεση έργων αγγειοπλαστικής σε μουσεία
- Παρουσίαση έργων αγγειοπλαστικής διαφόρων χρονικών περιόδων, ώστε οι μαθητές να συγκρίνουν τα έργα και να κατανοούν την ύπαρξη διαφορετικών χαρακτηριστικών μεταξύ τους.

4. Συνοδευτικό υλικό

Προτείνεται ένα σύντομο τεύχος οδηγιών για τον εκπαιδευτικό και το μαθητή. Στον μεν εκπαιδευτικό, θα εξηγεί πώς μπορεί να συνδέσει την ταινία με το πρόγραμμα σπουδών, στον δε μαθητή τι περιέχει το DVD και γιατί θα πρέπει να το δει.

5. Τεχνικές προδιαγραφές, λειτουργικότητα και αισθητική του εικαστικού μέρους.

Το DVD θα έχει συνολική διάρκεια 180 λεπτών.

Η ποιότητα της ταινίας πρέπει να είναι υψηλή. Θα πρέπει να γίνεται ορθολογικός συνδυασμός ήχου και εικόνας και να αποφεύγεται η υπερβολική χρήση των ειδικών εφέ (για εντυπωσιασμό). Γενικά ενδείκνυται μετρημένη χρήση όλων των δυνατοτήτων της σύγχρονης τεχνολογίας. Το υλικό και οι πληροφορίες θα παρουσιάζονται προοδευτικά, χωρίς άλματα, περνώντας βαθμιαία από τα απλούστερα στα πιο σύνθετα. Κάθε ενότητα θα πλαισιώνεται από μικρή εισαγωγή, ενώ στο τέλος θα υπάρχει σύνοψη /ανακεφαλαίωση των κυριότερων σημείων.

Δ1. Προδιαγραφές του CD- VISUAL για το μάθημα των Εικαστικών του Δημοτικού και του Γυμνασίου

1. Σκοποί - γενικά

Το Λογισμικό αυτό για τα «Εικαστικά», απευθύνεται στους μαθητές και στους εκπαιδευτικούς όλων των τάξεων του Δημοτικού και του Γυμνασίου και έχει ως σκοπό να βοηθήσει τους μαθητές στην καλύτερη κατανόηση των εννοιών και του περιεχομένου των μαθημάτων τους αλλά και τον εκπαιδευτικό, επειδή αυτός θα μπορεί να βρίσκει έτοιμο εποπτικό υλικό για την καλύτερη διεξαγωγή του μαθήματος. Το Λογισμικό δε θα είναι ένα καινούργιο βιβλίο με μορφή ηλεκτρονική, αλλά ένα βοήθημα με στόχο να συμπληρώσει το διδακτικό βιβλίο αξιοποιώντας τις δυνατότητες

- * διασύνδεσης της πληροφορίας
- * πολλαπλής αναπαράστασης της πληροφορίας
- * δημιουργίας περιβάλλοντος διερεύνησης

τις οποίες προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας.

Βάσει του νέου Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) θα δημιουργηθεί ένας τίτλος Εκπαιδευτικού cd - visual, που θα απευθύνεται σε μαθητές του Δημοτικού και Γυμνασίου για την υποστήριξη των μαθημάτων των «Εικαστικών» των αντίστοιχων βαθμίδων.

2. Περιεχόμενο

Το λογισμικό, θα αντλεί το περιεχόμενό του από τα ΑΠΣ. Θα είναι ένα είδος art – gallery (αποθήκη των απαραίτητων εικόνων) που θα περιλαμβάνει εικαστικά έργα δισδιάστατα και τρισδιάστατα, σε κίνηση, παραδοσιακά, σύγχρονα, κτλ. όπως: Ζωγραφικής, Γλυπτικής, Αρχιτεκτονικής, Χαρακτικής, Πηλοπλαστικής, Υφαντικής, Κατασκευές, Ασαμπλάζ, Κόμικς, Φωτογραφία, Ψηφιακές Εικόνες, Διακόσμηση, Κινούμενο Σχέδιο, Video Art, Design, Κόσμημα, και γενικώς ό,τι προβλέπεται στα Α.Π.Σ.

Για κάθε έργο θα πρέπει να υπάρχει μία σύντομη αναφορά που θα δίνει στοιχεία στο διδάσκοντα για την «ταυτότητα» του έργου, το θέμα που απεικονίζει, τον τόπο στον οποίο βρίσκεται, σύντομη ιστορική αναφορά, σύντομη ανάλυση κτλ. σε συνοπτικό κείμενο.

Τα έργα θα πρέπει να είναι ομαδοποιημένα έτσι ώστε να αντιστοιχούν στις ενότητες του ΑΠΣ και να καλύπτουν οριζόντια (σε επίπεδο τάξης) και κάθετα (από το Δημοτικό ως το Λύκειο) τις ανάγκες του μαθήματος.

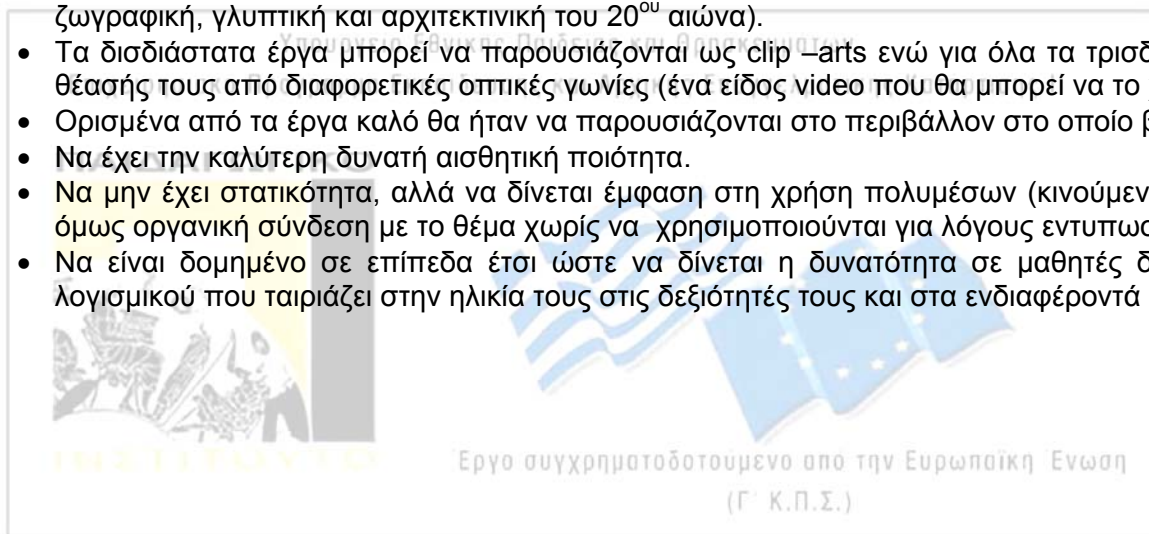
Οι υποψήφιοι δημιουργοί του Εκπαιδευτικού Λογισμικού θα πρέπει να μελετήσουν με μεγάλη προσοχή τόσο το Δ.Ε.Π.Π.Σ. των Εικαστικών όσο και τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών των Εικαστικών του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου. Με βάση αυτά οι υποψήφιοι θα πρέπει στην πρότασή τους:

- ♦ να προσδιορίζουν τις ενότητες της διδακτέας ύλης και τα κεφάλαια που θα υποστηρίζουν τα έργα που παρουσιάζονται στο cd
- ♦ να προτείνουν σύντομα σενάρια χρήσης των έργων για την υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας τόσο σε θεματικό επίπεδο π.χ. «ιμπρεσιονισμός», όσο και σε ηλικιακό επίπεδο.

3. Προδιαγραφές

Το Εκπαιδευτικό Λογισμικό για το μάθημα των Εικαστικών, πέραν των όσων αναφέρονται στις «Γενικές Προδιαγραφές Εκπαιδευτικού Λογισμικού», θα πρέπει επιπλέον να παρουσιάζει τα θέματα με τέτοιο τρόπο, που:

- Να έχει σπονδυλωτή σχεδίαση με προσφορά εναλλακτικών τρόπων πλοήγησης.
- Να είναι απλό ως προς την πλοήγησή του ώστε να χρησιμοποιείται εύκολα τόσο από το δάσκαλο όσο και από τους μαθητές.
- Να διευκολύνει τη διαθεματική προσέγγιση.
- Να εξασφαλίζει τη σταδιακή πρόσβαση στη γνώση.
- Να ενεργοποιεί τους μαθητές.
- Να εκμεταλλεύεται στο μέγιστο βαθμό όλα τα στοιχεία που προσφέρουν οι multimedia δυνατότητες των Η/Υ.
- Η πλαισίωση του οπτικού υλικού με ηχητικό να γίνει με προσοχή, επιλέγοντας κατάλληλα μουσικά θέματα, τα οποία θα εναρμονίζονται κάθε φορά προς το περιεχόμενο του οπτικού υλικού, έτσι ώστε να προάγεται συνολικά η αισθητική καλλιέργεια των μαθητών.
- Κάθε θέμα θα παρουσιάζεται με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί αυτόνομα αλλά και σε αναφορά με τα άλλα θέματα (π.χ. ζωγραφική, γλυπτική και αρχιτεκτονική του 20^{ου} αιώνα).
- Τα δισδιάστατα έργα μπορεί να παρουσιάζονται ως clip –arts ενώ για όλα τα τρισδιάστατα έργα θα πρέπει να δίνεται η δυνατότητα της θέασής τους από διαφορετικές οπτικές γωνίες (ένα είδος video που θα μπορεί να το χειρίζεται ο μαθητής).
- Ορισμένα από τα έργα καλό θα ήταν να παρουσιάζονται στο περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται (μουσείο, εξωτερικός χώρος, κτλ.)
- Να έχει την καλύτερη δυνατή αισθητική ποιότητα.
- Να μην έχει στατικότητα, αλλά να δίνεται έμφαση στη χρήση πολυμέσων (κινούμενη εικόνα, γραφικά, ήχοι, μουσική κ.ά.), που να έχουν όμως οργανική σύνδεση με το θέμα χωρίς να χρησιμοποιούνται για λόγους εντυπωσιασμού.
- Να είναι δομημένο σε επίπεδα έτσι ώστε να δίνεται η δυνατότητα σε μαθητές διαφορετικών ηλικιών να αξιοποιούν το επίπεδο του λογισμικού που ταιριάζει στην ηλικία τους στις δεξιότητές τους και στα ενδιαφέροντά τους.

8. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της Θεατρικής Αγωγής της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος «Θέατρο» Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ του μαθήματος για το Δημοτικό καθώς στο Α.Π.Σ του μαθήματος «Θέατρο» των Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεων του Δημοτικού (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών, Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) και βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Επίσης θα εξασφαλίζει την προσέγγισή τους (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Β΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, Σεπτέμβριος 2002). Το εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή		Βιβλίο του μαθητή (βιβλίο 1)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 100.
Για τον δάσκαλο		Βιβλίο του δασκάλου (βιβλίο 1)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις όπου κρίνεται απαραίτητο και διαγράμματα. Ο συνολικός αριθμός σελίδων ορίζεται στις 200 σελίδες περίπου.

I. Γενικά

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλει κάθε προσπάθεια, ώστε η διδακτέα ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το βιβλίο εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό ενημερωτικό σημείωμα προς το μαθητή.

ii) Περιεχόμενα

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προοργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένης γλώσσας και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης.
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.
- Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας.

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων
- Πίνακες
- Βιβλιογραφία

II. Ειδικές προδιαγραφές

Το περιεχόμενο των βιβλίων θα πρέπει να αντιστοιχεί στις ποικίλες μορφές θεατρικής έκφρασης που προτείνονται από το Α.Π.Σ. γι' αυτή τη βαθμίδα.

Θα πρέπει να δίνονται παραδείγματα και προτάσεις εφαρμογής σε παρεμφερή θέματα και κείμενα σχετικά με τη διδακτέα ύλη άλλων μαθημάτων (διαθεματική προσέγγιση) και να αξιοποιούνται οι κώδικες του δράματος και του θεάτρου, για τον εμπλουτισμό της διδακτικής μεθοδολογίας.

Θα πρέπει να ενισχύεται η αυτενέργεια των μαθητών και να προωθείται το «εργαστήρι γραφής», η παραγωγή δηλαδή δραματικού κειμένου είτε υπό μορφή ατομικών ή ομαδικών εργασιών, είτε υπό μορφή συνδημιουργίας στην τάξη με το δάσκαλο.

Παράλληλα θα πρέπει να προτείνονται και αποσπάσματα θεατρικών έργων κατάλληλα επιλεγμένων για το συγκεκριμένο επίπεδο, τα οποία θα κρίνονται και θα αναλύονται, ενώ επίσης θα δίνονται πληροφορίες και γνώσεις ιστορικού χαρακτήρα, για τις αντίστοιχες περιόδους και τα είδη του θεάτρου.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα πρέπει ακόμα να δίνεται σε πληροφορίες ενημερωτικού και εισαγωγικού χαρακτήρα, οι οποίες θα συμβάλουν στην πρώτη επαφή και τη γνωριμία του παιδιού με το Θέατρο.

A3. Βιβλίο του δασκάλου

Στο βιβλίο του δασκάλου θα πρέπει να δίνονται α) πληροφορίες για τη Θεατρική αγωγή στις τέσσερις πρώτες τάξεις του Δημοτικού σχολείου στις οποίες παρά το γεγονός ότι το Θέατρο δεν παρουσιάζεται ως ξεχωριστό μάθημα, εμπλέκεται με και διδάσκεται μέσα από όλα τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα των αντίστοιχων τάξεων, β) υλικό απαραίτητο για την καλύτερη αξιοποίηση του βιβλίου του μαθητή των Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεων Δημοτικού και την εμβάθυνση και ανάλυση της διδακτέας ύλης, γ) σχέδια μαθήματος, πιθανά σενάρια για ανάπτυξη ενοτήτων μαθημάτων, προτάσεις για διαθεματική προσέγγιση.

Ο παρεχόμενος όγκος πληροφόρησης θα επεκτείνεται ιστορικά και φιλολογικά σε μεγαλύτερο εύρος από τον αναφερόμενο στο βιβλίο του μαθητή, παρέχοντας στον εκπαιδευτικό τις απαραίτητες γνώσεις και πληροφορίες για τη διδασκαλία της συγκεκριμένης κάθε φορά ενότητας. Εξίσου ευρύτερη θα είναι η θεωρητική τεκμηρίωση, η οποία θα επιχειρεί να παράσχει στον διδάσκοντα μια πλήρη εικόνα για το θεωρητικό μέρος της διδασκόμενης ύλης.

Τα αποσπάσματα των έργων που παρατίθενται θα πρέπει να είναι κατά πολύ εκτενέστερα, σε τρόπο ώστε ο εκπαιδευτικός να τοποθετείται με σαφήνεια στο συγκεκριμένο απόσπασμα από το βιβλίο του μαθητή και να γνωρίζει με επάρκεια το μέρος που προηγείται και ό,τι ακολουθεί. Παράλληλα θα πρέπει να του δίνονται μεθοδολογικές υποδείξεις και προτάσεις ερμηνείας του αποσπάσματος που να φωτίζουν τη δράση, τις συγκρούσεις και τις δραματικές καταστάσεις του έργου, ενισχύοντας τη θεατρολογική και όχι τη φιλολογική ανάγνωσή του.

Θα πρέπει, τέλος, να δίνονται πληροφορίες, υποδείξεις και προτάσεις αντιμετώπισης του πρακτικού μέρους της διδασκαλίας, σε τρόπο που οι διδάσκοντες να διευκολύνουν και να ενισχύουν τη διάθεση για αυτοέκφραση των μαθητών.

Μια σύγχρονη αντιμετώπιση της διδακτικής του αντικείμενου απαιτεί την προσπάθεια ενεργοποίησης και την ανάπτυξη της συμμετοχικότητας των μαθητών στη διδασκαλία. Γι' αυτό ο εκπαιδευτικός με τη βοήθεια κατάλληλων υποδείξεων και προτάσεων εργασίας θα επιχειρεί να ενεργοποιεί ποικιλότροπα τους μαθητές προτρέποντάς τους σε εργασίες, δίνοντάς τους θέματα για συλλογική επεξεργασία στο σπίτι, προτείνοντάς τους παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων και κριτικό σχολιασμό τους, μελέτες συγκριτολογικού χαρακτήρα ανάμεσα σε έργα συγγραφείς ή μορφές Θεάτρου και Τέχνης (Λογοτεχνία, Ζωγραφική, Μουσική).

Θα πρέπει να παρατίθεται χρήσιμη, εύχρηστη και αντιπροσωπευτική βιβλιογραφία, όπως επίσης και λεξικό όρων και εννοιών, για την καλύτερη, ενημέρωση και πληροφόρηση των διδασκόντων.

B1. Προδιαγραφές ψηφιακής εκπαιδευτικής ταινίας του μαθήματος Θεατρικής Αγωγής των τάξεων Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού Σχολείου

Η προς εκπόνηση εκπαιδευτική ταινία θα ικανοποιεί τις παρακάτω προδιαγραφές και θα εναρμονίζεται με τα σχετικά κριτήρια αξιολόγησης των ταινιών, όπως και με τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο των σχετικών ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.

1. Γενικές αρχές

Η Θεατρική Αγωγή και η διδακτική της μεθοδολογία έχουν ως απώτερο σκοπό τη συμβολή στην ολόπλευρη και αρμονική φυσική, πνευματική, ηθική, αισθητική και συναισθηματική ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών και στην ενεργοποίησή τους τόσο την ατομική όσο και μέσα στην ομάδα.

2. Σκοπός

Οι σκοποί της διδασκαλίας της Θεατρικής Αγωγής που επιδιώκεται να ικανοποιηθούν μέσα από την χρήση της προς εκπόνηση ψηφιακής εκπαιδευτικής ταινίας είναι η συμβολή στη διαμόρφωση αισθητικής καλλιτεχνικής αντίληψης και κριτηρίου και η ανάπτυξη δημιουργικών ικανοτήτων για παραγωγή καλλιτεχνικού προϊόντος καθώς και η κατά το δυνατόν πιο ζωντανή επαφή με καλλιτεχνικά και πολιτιστικά επιτεύγματα και η απόκτηση συγκεκριμένων γνώσεων για το θέατρο και τις άλλες τέχνες.

3. Διδακτικοί στόχοι

Η προβολή της ψηφιακής βιντεοταινίας μπορεί να συμβάλλει θετικά στη διδασκαλία του μαθήματος της Θεατρικής Αγωγής και στην επίτευξη των στόχων που προβλέπονται από το ΑΠΣ του μαθήματος, εφόσον μπορεί με εποπτικό τρόπο να μεταφέρει στη σχολική αίθουσα στοιχεία σχετικά με το θεατρικό φαινόμενο, με τα οποία άλλως μόνο με πολλαπλές επισκέψεις σε θεατρικούς χώρους θα μπορούσαν οι μαθητές να έλθουν σε επαφή και να εμπλουτίσουν τις εμπειρίες τους. Ειδικότερα οι στόχοι που επιδιώκονται με τη δημιουργία της συγκεκριμένης ψηφιακής βιντεοταινίας είναι:

- Γνωριμία με τα εκφραστικά μέσα (φωνή – σώμα).
- Ενθάρρυνση ώστε να χρησιμοποιούν τη τις σωματικές τους δεξιότητες και ικανότητες για να εκφράσουν προσωπικές εμπειρίες και συναισθήματα.
- Καλλιέργεια της ικανότητας να συνδυάζουν τα εκφραστικά τους μέσα, για να πετύχουν ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα.
- Ανάπτυξη της ικανότητας να εκφράζουν με το σώμα και τη φωνή τους το ψυχοσωματικό τους δυναμικό.
- Γνωριμία με τις ποικίλες πλευρές του θεάτρου και τις παραμέτρους που συνθέτουν το θεατρικό φαινόμενο.
- Απόκτηση «θεατρικής αγωγής» μέσα από την παρακολούθηση θεατρικής παράστασης, την εξοικείωση με τη διαδικασία παραγωγής παραστάσεων και το σεβασμό προς τους συντελεστές.
- Ανάπτυξη της δυνατότητας επιλογής μετά από πληροφόρηση και διατύπωσης κριτικής για θεατρική παράσταση που παρακολούθησαν.

4. Περιεχόμενο

Γενικά χαρακτηριστικά

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία για το μάθημα της Θεατρικής Αγωγής πρέπει να είναι σύμφωνη με τις δυνατότητες, τα ενδιαφέροντα, την ηλικία και το γνωστικό επίπεδο των μαθητών των Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεων του Δημοτικού Σχολείου. Να είναι δομημένη σπονδυλωτά σε θεματικές ενότητες διάρκειας 15 - 20 λεπτών και να αναπτύσσεται γύρω από έναν κεντρικό άξονα που θα εξασφαλίζει την ενότητα και τη συνέχεια του περιεχομένου. Να περιέχει θέματα που σχετίζονται με όλους τους άξονες περιεχομένου που περιλαμβάνονται στο ΔΕΠΠΣ και στο ΑΠΣ του μαθήματος, δηλαδή για την ενεργοποίηση και αξιοποίηση των σωματικών ικανοτήτων, τον αυτοσχεδιασμό και το θεατρικό παιχνίδι, την δημιουργία δραματικού κειμένου και τη διαδικασία δραματοποίησης και την γνωριμία με την τέχνη του θεάτρου και τη διαδικασία δημιουργίας αλλά και την αξιολόγηση και κριτική μιας θεατρικής παράστασης.

Θα πρέπει επίσης να αποτελεί ένα εύχρηστο και ελκυστικό εργαλείο στα χέρια του διδάσκοντα και επομένως να είναι λειτουργική, να έχει άριστη ακουστική και ενδιαφέρουσες εικόνες και θέματα.

Η συνολική της διάρκεια θα πρέπει να κυμαίνεται γύρω στις 3 ώρες.

Βασικά στοιχεία

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία θα πρέπει να δίνει με οπτικοακουστικό τρόπο στοιχεία που θα συμβάλλουν ώστε ο μαθητής να καταστεί **θεατής – κριτικός – καλλιτέχνης του θεάτρου**. Η βιντεοταινία θα περιλαμβάνει τα παρακάτω μέρη:

A) Βιωματική προσέγγιση έργων τέχνης με μεθόδους και πρακτικές της θεατρικής πράξης

Στο μέρος αυτό θα περιλαμβάνεται ένα σώμα πρακτικών και μεθόδων της θεατρικής πράξης (θα εκτελούνται από ηθοποιούς), που σε συνδυασμό με λογοτεχνικά κείμενα από το Ανθολόγιο της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης, πίνακες ζωγραφικής καταξιωμένων Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών, μουσικά θέματα και άλλα έργα τέχνης, θα συμβάλλει στην απελευθέρωση της φαντασίας των μαθητών, στην εκδίπλωση κρυμμένων ή παραμελημένων δυνατοτήτων τους, στην ανάπτυξη της δυνατότητας να εκφράζουν με το σώμα και τη φωνή τους τον ψυχοσωματικό τους κόσμο. Το σώμα αυτών των ασκήσεων θα βοηθήσει στη δημιουργία ατμόσφαιρας κατάλληλης για την σωματική και αισθητηριακή απελευθέρωση, που είναι απαραίτητη στη ανάπτυξη δραματικής έκφρασης.

Συγκεκριμένα:

- Τεχνικές κίνησης, ισορροπίας, ρυθμού, κίνηση ατομική και με παρτενέρ, χορός, ομαδικοί χοροί, σε ζεύγη, ατομικοί χοροί, χορογραφίες, κίνηση με μουσική σε διάφορους ρυθμούς.
- Διάλογος σε φανταστική γλώσσα (μπλα-μπλα) με ανάλογη έκφραση συναισθημάτων.
- Διάλογος διαφωνίας με ψιθύρους, με δυνατές φωνές, με εναλλαγή δυνατής και χαμηλής φωνής.
- Υποθετικός διάλογος ενός προσώπου με φανταστικό παρτενέρ.
- Αφόρμηση από έργα τέχνης (τα οποία θα προβάλλονται), από κείμενα, από κοινωνικές συμπεριφορές για γκριμάτσες, στάσεις στο χώρο, χειρονομίες, μίμηση τύπων.
- Αυτοσχεδιαστικές αναπαραστάσεις τύπων.
- Ασκήσεις μετάδοσης νοημάτων με τη σωματική και τη λεκτική έκφραση.

Η ασκήσεις θα κλείνουν με την αναπαράσταση ενός παιχνιδιού, που θα το αναπαριστούν μαθητές:

Επιλέγεται ένα έργο τέχνης ή ένα κείμενο. Ένας αφηγητής διαβάζει το κείμενο ή περιγράφει το έργο τέχνης, τα παιδιά (στην κασέτα) έχουν κλειστά τα μάτια και τους ζητείται να κρατήσουν μια φράση που τους προκαλεί εντύπωση. Ορίζονται στο δάπεδο τέσσερις χώροι – πεδία, με έναν νοητό σταυρό, ο καθένας από τους οποίους αντιπροσωπεύει διαφορετικό τρόπο εκφοράς της φωνής ως προς την ένταση. Έτσι διαμορφώνονται τα ακόλουθα πεδία: α) φωνάζω, β) ψιθυρίζω, γ) ουρλιάζω δ) μιλάω κανονικά.

Τα παιδιά περνάνε στην αρχή διαδοχικά και στη συνέχεια ακατάστατα από τους τέσσερις χώρους – πεδία λέγοντας τη φράση που το καθένα επέλεξε, διαφοροποιώντας όμως τη φωνητική του ένταση και χροιά και κατ' επέκταση τη σωματική του ενέργεια, σύμφωνα με την εντολή που του δίνει ο χώρος. Πριν τελειώσει, κι ενώ κορυφώνεται η δράση του ενός, ένα δεύτερο παιδί συνεχίζει, για να οδηγήσει κι αυτό τη δράση του στην κορύφωση και να υποδεχτεί ένα τρίτο κ.οκ.

Ο μονόλογος με τις εναλλαγές μετατρέπεται σε διάλογο με συναισθηματική φόρτιση, ταχεία εγρήγορση όλων των αισθήσεων.

B) Βασικές σκηνές από βιντεοσκοπημένη θεατρική παράσταση, κατάλληλη για την ηλικία των μαθητών.

Στο δεύτερο μέρος θα υπάρχουν βιντεοσκοπημένες σκηνές θεατρικής παράστασης, βιντεοσκοπημένες συνεντεύξεις για τις απόψεις μαθητών – θεατών της θεατρικής παράστασης, καθώς επίσης και ειδικών. Επίσης μαγνητοσκοπημένες σκηνές από πρόβες θεατρικής παράστασης, στησίματος σκηνικών, προετοιμασίας κοστούμιών αλλά και συνεντεύξεις συντελεστών της παράστασης. Να συνοδεύεται η κασέτα με το πρόγραμμα της παράστασης και με κριτικές από τον τύπο.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

5. Συνοδευτικό υλικό

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία θα πρέπει να συνοδεύεται από έντυπο οδηγό χρήσης για τον εκπαιδευτικό. Ο οδηγός χρήσης πρέπει να περιέχει:

- πίνακα περιεχομένων της ταινίας
- σύντομες περιλήψεις των περιεχομένων
- τεχνικές οδηγίες χρήσης
- περιληπτικές ενδεικτικές οδηγίες παιδαγωγικής αξιοποίησής του από τον εκπαιδευτικό.

6. Τεχνικές προδιαγραφές, λειτουργικότητα και αισθητική του εικαστικού μέρους

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία της θεατρικής αγωγής θα πρέπει να έχει διάρκεια περίπου τρεις ώρες, να είναι συμβατή με το σύστημα λειτουργίας που ακολουθούν τα DVD στην ελληνική αγορά, να είναι αντιγράψιμο, να είναι σε γλώσσα ελληνική και να φέρει τίτλους, υπέρτιτλους και υπότιτλους στα ελληνικά και σε δύο ακόμα ευρωπαϊκές γλώσσες (την αγγλική και την γαλλική).

Θα πρέπει να δοθεί προσοχή στην ποιότητα του ήχου, της εικόνας, του χρώματος του κειμένου (όπου υπάρχει), στο ρυθμό και την ισορροπία της παρουσίασης καθώς και στο μοντάζ. Επίσης όπου υπάρχει αφήγηση θα πρέπει να υπάρχει αρτιότητα στον ήχο δηλαδή σωστή άρθρωση από επαγγελματίες ηθοποιούς.

Το αρχικό μενού θα πρέπει να δίνει τη δυνατότητα για:

- πρόσβαση σε όλες τις θεματικές ενότητες, τα σπονδυλωτά διαρθρωμένα θέματα με μορφή κλιπ, με ιδιαίτερο τίτλο για το καθένα,
- προαιρετικό υποτίτλισμό στα ελληνικά και σε δύο ακόμα ευρωπαϊκές γλώσσες,

- δυνατότητα αφήγησης στα ελληνικά όπου χρειάζεται λόγος με ανάλογη αυξομείωση του ήχου στο background,
- πρόσβαση σε συνοδευτικά κείμενα (κριτικής, σχολιασμού, τεχνικές οδηγίες, αποσπάσματα δραματικών κειμένων ή προγραμμάτων θεατρικών παραστάσεων, πληροφορίες για κοστούμια κ.ά.).

9. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα των Θρησκευτικών Γ΄, Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών των Γ΄, Δ΄, Ε΄ & ΣΤ΄ τάξεων του Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και ΑΠΣ (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών) της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) του μαθήματος των Θρησκευτικών για το Δημοτικό και θα βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή	1	Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 4)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19,5cm με έγχρωμες φωτογραφίες και διαγράμματα. Αριθμός σελίδων για κάθε τάξη 120. Συνολικός αριθμός σελίδων για όλες τις τάξεις 480 (4 x 120).
Για τον δάσκαλο	2	Βιβλίο του δασκάλου (βιβλία 4)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cm x 19,5cm . Αριθμός για κάθε βιβλίο 100. Συνολικός αριθμός σελίδων για όλες τις τάξεις 400 (4x100).

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η διδακτέα ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το βιβλίο εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό ενημερωτικό σημείωμα προς το μαθητή.

ii) Περιεχόμενα

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προκαταβολικοί οργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένου λόγου και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές
- προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Ερωτήσεις εμπέδωσης της νέας γνώσης.
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.

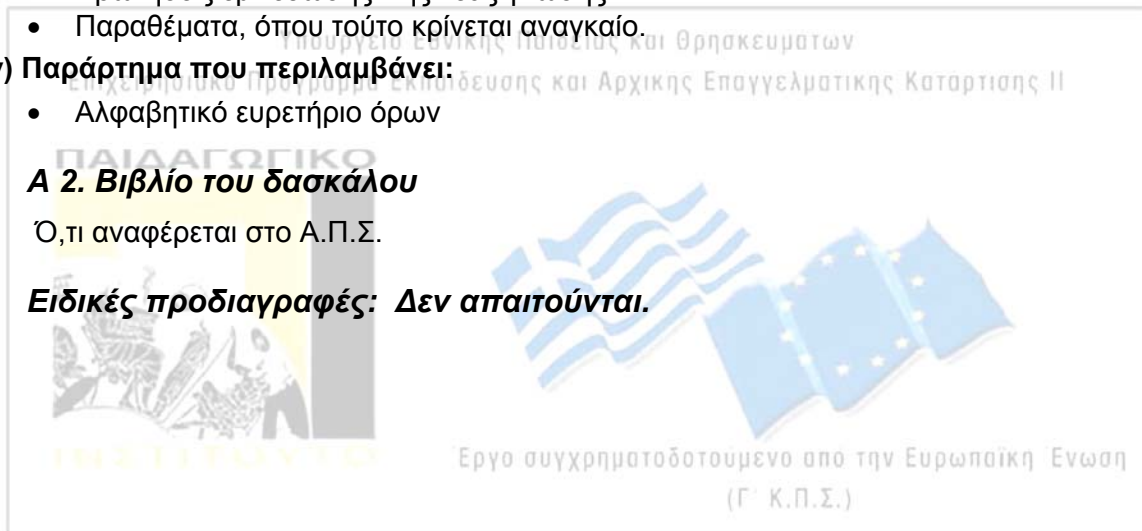
iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων

A 2. Βιβλίο του δασκάλου

Ό,τι αναφέρεται στο Α.Π.Σ.

Ειδικές προδιαγραφές: Δεν απαιτούνται.

B1. Προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος των Θρησκευτικών των τάξεων Γ΄ & Δ΄ και Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού Σχολείου

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κλπ.

Το CD-ROM για τα Θρησκευτικά των Γ' - Δ' τάξεων του Δημοτικού θα περιέχει:

- Πρόσθετες διαθεματικές δραστηριότητες
- Σχέδια εργασίας
- Επεξεργασία γενικότερων διαθεματικών σεναρίων
- Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό και
- Διασύνδεση με άλλους δικτυακούς τόπους.

Ενδεικτικά σενάρια για τα CD-ROM Θρησκευτικών Γ΄ και Δ΄ Τάξεων

- ♦ Ο προφήτης Δαβίδ ως άνθρωπος της προσευχής και της δράσης (Εικονογραφικό, μουσικό υλικό για τους Ψαλμούς του Δαβίδ)
- ♦ «Άφετε τα παιδεία ελθείν προς με» (Τα δικαιώματα του παιδιού)
- ♦ Ο Μωυσής και οι Δέκα Εντολές
- ♦ Η Κιβωτός του Νώε. Η αγωνία και η ευθύνη του ανθρώπου για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος
- ♦ «Ο Γλυκασμός των αγγέλων»: Το πρόσωπο της Θεοτόκου. Οι γιορτές της Παναγίας (Παραδόσεις και έθιμα)
- ♦ Το Δωδεκάορτο (Ερμηνεία του εικονογραφικού κύκλου – Παραδόσεις και έθιμα)
- ♦ Ο καλός Σαμαρείτης. Η διακονία προς κάθε άνθρωπο ανεξαρτήτως φυλετικής ή άλλης διαφοράς
- ♦ Η κοινότητα της Εκκλησίας. Μορφές ενοριακής δράσης και ζωής άλλοτε και σήμερα
- ♦ Σύγχρονες ιεραποστολικές κοινότητες
- ♦ Γιορτές και πανηγύρια της Ορθοδοξίας (Ήθη – έθιμα και λαογραφικά στοιχεία της παράδοσης σήμερα)

Ενδεικτικά σενάρια για τα CD-ROM Θρησκευτικών Ε΄ και ΣΤ΄ Τάξεων

- ♦ Ο κόσμος της Βίβλου (Ιστορικό και Γεωγραφικό υλικό – οι συγγραφείς των βιβλίων της Αγίας Γραφής – Αρχαιολογικά ευρήματα – χάρτες – σύγχρονη ιστορία της Παλαιστίνης – Video: οι Άγιοι Τόποι)
- ♦ Οδοιπορικό στα βήματα του Αποστόλου Παύλου
- ♦ Η εξάπλωση της Εκκλησίας – Τα ιεραποστολικά κέντρα
- ♦ Η τέχνη της Εκκλησίας (Αρχιτεκτονική – Εικονογραφία – Υμνολογία και Μουσική)
- ♦ Οι χριστιανικές Εκκλησίες και Ομολογίες (Ιστορία – Τέχνη και σύγχρονη κατάσταση της Δυτικής Εκκλησίας)
- ♦ Το Άγιον Όρος (Τέχνη και παράδοση της Ορθοδοξίας)
- ♦ Ο κόσμος του Ισλάμ

- ♦ Η λατρεία της Συναγωγής
- ♦ Οι πρωτοχριστιανικές κοινότητες της Εκκλησίας – Η περίοδος των διωγμών – Οι νεομάρτυρες της Εκκλησίας – Το έργο του αγίου Κοσμά του Αιτωλού
- ♦ Η Αγία Σοφία (Τέχνη – Θρύλοι και παραδόσεις)
- ♦ Η δημιουργία του Θεού και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος
- ♦ Σύγχρονοι αγώνες για την κοινωνική δικαιοσύνη (Μάρτιν Λούθερ Κινγκ – Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος – Αβάς Πιερ – Αδελφή Τερέζα – Αδελφή Γαβριηλία – Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος)
- ♦ “Ω γλυκύ μου έαρ” – Πορεία προς το Πάσχα

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..

- Κατασκευή από τους μαθητές μιας κιβωτού με απλά υλικά.
- Οι μαθητές ερευνούν τη χρήση του Σταυρού μέσα στη λατρεία και ζωή της Εκκλησίας.
- Οι μαθητές ερευνούν το πρόβλημα της παιδικής εργασίας και εκμετάλευσης.
- Οι μαθητές ερευνούν την ετυμολογία του ονόματός τους (σύνδεση με το βίο και τη δράση του Αγίου που τυχόν φέρει το βαπτιστικό του όνομα).
- Οργάνωση εκδήλωσης με αντικείμενο έθιμα μαθητών μεταναστών ή προσφύγων στα πλαίσια της διαπολιτισμικής αγωγής.
- Οι μαθητές καταγράφουν τις διαφορές μεταξύ ανατολικής και δυτικής τεχνολογίας.
- Οι μαθητές δραματοποιούν κάποιο βιώμά τους.

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

(ενδεικτικό εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, π.χ. βιογραφικά σημειώματα, αποσπάσματα – ρήσεις μεγάλων επιστημόνων, διαφάνειες κλπ.).

Χάρτες, εικόνες, φωτογραφίες, ντοκουμέντα από ιστορικές πηγές με θρησκευτικό περιεχόμενο.

10. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της Ιστορίας Γ΄, Δ΄, Ε΄ και Στ΄ τάξης Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας για τις Γ΄, Δ΄, Ε΄ και Στ΄ τάξεις του Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και ΑΠΣ (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών) της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) του μαθήματος της Ιστορίας για το Δημοτικό και θα βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή		Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 4)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων για κάθε τάξη 140 και για όλες τις τάξεις 560 (140 x 4).
		Τετράδιο ασκήσεων – εργασιών (βιβλία 4)	Το μέγεθος των σελίδων του τετραδίου εργαστηριακών ασκήσεων θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 50 για κάθε τάξη.
Για τον δάσκαλο		Βιβλίο του δασκάλου (βιβλία 4)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις όπου κρίνεται απαραίτητο και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 100 για κάθε τάξη.

I. Γενικά

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η διδακτέα ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το βιβλίο, εκτός από τον πρόλογο, θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό ενημερωτικό σημείωμα προς το μαθητή.

ii) Περιεχόμενα

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προοργανωτές ποικίλης φύσης
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένου λόγου και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές
 - προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο
- Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων
- Πίνακες
- Βιβλιογραφία

II. Ειδικές προδιαγραφές

Οι οδηγίες χρήσης περιγράφουν τα χαρακτηριστικά σύμβολα, το χρωματικό κώδικα, και το πώς αυτά λειτουργούν, ώστε ο μαθητής να γνωρίζει εκ των προτέρων τον τρόπο λειτουργίας και αξιοποίησης κάθε επί μέρους τμήματος του βιβλίου. Το σημείωμα προς το μαθητή τον προδιαθέτει για την γνώση που θα κατακτήσει κατά τη διδασκαλία με βάση το συγκεκριμένο σχολικό εγχειρίδιο. Ακόμη μπορεί να αναφέρεται σε μεθόδους μάθησης και να προτείνει τρόπους μελέτης για τους μαθητές.

Τα περιεχόμενα του μαθήματος της Ιστορίας, όπως προβλέπεται και από το Πρόγραμμα Σπουδών, πρέπει να οργανωθούν σε διδακτικές ενότητες, κάθε μία από τις οποίες περιλαμβάνει έναν αριθμό κεφαλαίων. (π.χ. ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Γεωμετρικά Χρόνια, κεφάλαιο 1: Η κάθοδος των Δωριέων, Κεφάλαιο 2: Οι Έλληνες δημιουργούν αποικίες, Κεφάλαιο 3: Η θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων κτλ.).

Τα κεφάλαια πρέπει να εμφανίζουν συνεχή αυξουσα αρίθμηση, ανεξάρτητα σε ποια επιμέρους ενότητα ανήκουν.

Κάθε ενότητα αρχίζει με μια δεξιά σελίδα όπου παρουσιάζονται τα επιμέρους κεφάλαια με τους τίτλους των περιεχομένων.

Για τη διδασκαλία του μαθήματος στις Γ, Δ, Ε και ΣΤ΄ τάξεις του δημοτικού σχολείου από το Ωρολόγιο Πρόγραμμα διατίθενται δύο διδακτικές ώρες την εβδομάδα και κατά προσέγγιση 55 διδακτικές ώρες για ολόκληρο το διδακτικό έτος. Δεδομένου ότι πρέπει να εξοικονομηθεί διδακτικός χρόνος για την ενασχόληση με την Τοπική Ιστορία, τις διαθεματικές δραστηριότητες και την ανακεφαλαίωση των επιμέρους ενοτήτων με επαναληπτικά μαθήματα που θα γίνονται με μορφή ασκήσεων, οι διδακτικές ενότητες σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να ξεπερνούν τις 45.

Σε κάθε διδακτική ενότητα θα πρέπει να υπάρχει ένα εισαγωγικό κείμενο, στο οποίο θα αναπτύσσονται τα βασικά σημεία του θέματος που πραγματεύεται, καθώς και το σχετικό λεξιλόγιο που αποδίδει βασικές ιστορικές έννοιες οι οποίες αναδεικνύονται από την ενότητα.

Η κατάκτηση και η αξιοποίηση των ιστορικών εννοιών, σύμφωνα με την προτεινόμενη στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών διδακτική μεθοδολογία, πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα. Για παράδειγμα, προτείνεται η χρήση προοργανωτή είτε με τη μορφή εισαγωγικού κειμένου είτε με τη μορφή εννοιολογικού χάρτη είτε με τη μορφή προαναγνωστικών ερωτήσεων που εστιάζουν στις βασικές έννοιες. Έτσι, σε κάθε διδακτική ενότητα, με βάση τους διδακτικούς στόχους, οι μαθητές, μέσα από την ιστορική γνώση, πρέπει: α) να κατανοήσουν βασικές ιστορικές έννοιες ευρύτερης και μερικότερης αναφοράς, π.χ.: αποικισμός, έθνος, εισβολή, κατάκτηση, αυτονομία κτλ. Β) να συσχετίζουν έννοιες, γεγονότα, καταστάσεις, δημιουργήματα κτλ. Και να καταλήγουν σε δυνητικές γενικεύσεις.

Τα κείμενα πρέπει να είναι δομημένα σε παραγράφους με νοηματική αυτοτέλεια, μικροπερίοδο λόγο και γλώσσα στρωτή και κατανοητή από τα παιδιά στα οποία απευθύνεται. Στο τέλος κάθε ενότητας θα υπάρχουν δυο-τρεις ερωτήσεις που θα διευκολύνουν τη συνόψιση του περιεχομένου και θα δίνουν αφορμές για διαθεματικές δραστηριότητες και συνδέσεις με την τοπική ιστορία. Οι τίτλοι των ενοτήτων να διατυπώνονται με σαφήνεια και όχι με αντισυμβατικό και «ποιητικό» τρόπο. Σκόπιμο είναι στην αρχή κάθε τεύχους να υπάρχουν δύο ενότητες: στη μία θα γίνεται λόγος για την ύλη που διδάχτηκε την προηγούμενη χρονιά και στην άλλη για την ύλη που πρόκειται να διδαχτεί.

Εκτός από το εισαγωγικό κείμενο θα πρέπει, ει δυνατόν σε κάθε ενότητα, να υπάρχουν συνοδευτικά κείμενα-παραθέματα από ιστορικές και άλλες πηγές που θα είναι ελκυστικά για τους μαθητές. Στα κείμενα -παραθέματα αλλά και τις δραστηριότητες θα πρέπει να εξάγονται οι ανθρωπίνες αξίες, να παρέχονται πρότυπα υψηλού ήθους να τονίζεται η προσήλωση στη δημοκρατία και την ελεύθερη σκέψη και να υπογραμμίζεται η σημασία του υπεύθυνου πολίτη. Έμφαση, επίσης, πρέπει να δίνεται στην καθημερινή ζωή, την τέχνη και τον πολιτισμό. Τα συνοδευτικά κείμενα να περιέχουν ιστορικές μαρτυρίες από πρωτογενείς πηγές άνθρωποι που έζησαν τα γεγονότα) και δευτερογενείς. Οι μαρτυρίες αυτές να εκφράζουν αντικρουόμενες απόψεις, ώστε να αποτελούν υλικό για κριτική ανάλυση εκ μέρους των μαθητών. Ένα παράδειγμα: παράθεση μαρτυριών, ερμηνειών και εξηγήσεων των γεγονότων της αποχώρησης των γερμανικών στρατευμάτων από την Αθήνα από τη μεριά των Γερμανών, των Ελλήνων και των συμμαχικών δυνάμεων. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν δημοσιεύματα του τύπου εκείνης της εποχής, τα οποία αξίζει να παρατεθούν.

Ιδιαίτερα πρέπει να προσεχθεί η βασική απαίτηση όλων όσοι ασχολούνται με τη διδακτική πράξη, ότι δηλαδή τα διδακτικά βιβλία πρέπει να είναι ευσύνοπτα και όχι εκτεταμένα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί αν οι διδακτικές ενότητες, εισαγωγικό κείμενο, παραθέματα, εικόνες κτλ. ολοκληρώνονται σε τρεις το πολύ σελίδες. Τα βιβλία για το μαθητή δεν πρέπει να ξεπερνούν τις 140 σελίδες συνολικά.

Στις τελευταίες σελίδες θα υπάρχει σχετικό Γλωσσάρι με ερμηνεύματα για ιστορικούς όρους που διδάσκονται στις επιμέρους ενότητες και χρονολογικός πίνακας, για να συμπληρώνουν οι μαθητές δίπλα στις χρονολογίες τα σημαντικότερα ιστορικά γεγονότα.

Εικονογράφηση

Η εικονογράφηση και γενικά η όλη παρουσίαση του διδακτικού υλικού πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα.

Τα γεγονότα εγγράφονται στο χώρο και το χρόνο, γι' αυτό οι μαθητές, για την καλύτερη κατανόησή τους, πρέπει να διευκολύνονται με χάρτες, γραφικές παραστάσεις και σχεδιαγράμματα (π.χ. ιστορική γραμμή)

Η εικονογράφηση πρέπει να είναι λειτουργικά αξιοποιήσιμη και όχι απλό διακοσμητικό στοιχείο. Να είναι ρεαλιστική και όχι με μορφή κόμικς. Να προτιμάται φωτογραφικό υλικό από ιστορικούς χώρους, έργα τέχνης, αναπαραστάσεις σε αγγεία, τοιχογραφίες, νομίσματα, γκραβούρες κτλ.

A2. Τετράδιο ασκήσεων- εργασιών

Για κάθε τάξη προβλέπεται ένα τετράδιο εργασιών για το μαθητή το οποίο θα περιλαμβάνει:

Δραστηριότητες για κάθε επιμέρους διδακτική ενότητα:

- Επαναληπτικά μαθήματα υπό μορφή ασκήσεων και δραστηριοτήτων, όταν ολοκληρώνεται μία ευρύτερη ενότητα.

Οι δραστηριότητες στο τετράδιο εργασιών διακρίνονται σε έξι κατηγορίες:

Δραστηριότητες για:

- Συλλογή και ταξινόμηση δεδομένων
- Κριτική ανάλυση δεδομένων
- Εφαρμογές και επέκταση του θέματος
- Δημιουργική ανασύσταση δεδομένων
- Διερεύνηση μέσα από τη διατύπωση αυθεντικών μαθητικών κειμένων
- Την ενίσχυση της αυτο-ρύθμισης

Οι δραστηριότητες πρέπει να προσφέρουν ευκαιρίες για ατομική προσπάθεια, για εταιρική συμβολή και για συλλογική εργασία από ομάδες 3-5 μαθητών. Συγκεκριμένα:

1. Συλλογή και ταξινόμηση δεδομένων: περιληπτική απόδοση του κειμένου, σχεδιασμός εννοιολογικού χάρτη με τον εντοπισμό των κυριότερων σημείων του κειμένου, ταξινόμηση σε πίνακα δεδομένων με σύγκριση προϋπάρχουσας γνώσης (τι γνωρίζω για το θέμα πριν διαβάσω το κείμενο). Η συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορεί να προηγείται του κειμένου ως προοργανωτής με τις νέες πληροφορίες (τι έμαθα;). Σχεδιασμός ιστορικής γραμμής, διαφορετικοί τρόποι αποτύπωσής της (οριζόντια, κάθετα ως ημερολόγιο), σταθερά μοτίβα αποτύπωσης της χρονικής διάρκειας (π.χ. 2 εκ. αντιστοιχούν σε δέκα έτη).

2. Κριτική ανάλυση δεδομένων: για παράδειγμα, η συγκέντρωση και η σύγκριση δεδομένων προκειμένου να καταλήξουν σε ένα συμπέρασμα. Η αποτίμηση των μαρτυριών με βάση κάποια κριτήρια, όπως είναι « το κλίμα της εποχής», «απόψεις του συγκεκριμένου ιστορικού ή του μάρτυρα», «χρονική στιγμή που έχει καταγραφεί η μαρτυρία» κ.λπ.

3. Εφαρμογές και επέκταση: για παράδειγμα, εξωσχολική δραστηριότητα, όπως προετοιμασία επίσκεψης σε χώρους πολιτισμικής κληρονομιάς: (α) γνώση του χώρου, (β) εργαλεία συλλογής δεδομένων, (γ) τρόποι καταγραφής, (δ) πρόβλεψη για ανάλυση και παρουσίαση δεδομένων που θα συλλεχθούν, (στ) δραστηριότητες στην τάξη.

4. Δημιουργική ανασύσταση δεδομένων: για παράδειγμα , η δραματοποίηση και η λογοτεχνική ή εικαστική απόδοση μιας ιδέας, εικόνας κ.λπ. από μια ιστορική περίοδο. Η ανάπτυξη της ενσυναίσθησης με την απόδοση κάποιων γεγονότων από τη θέση του άλλου.

5. Διερεύνηση μέσα από τη διατύπωση αυθεντικών μαθητικών ερωτήσεων: για παράδειγμα, η δραστηριότητα να ζητεί « Τι άλλο θα ήθελες να μάθεις για την εποχή του;Τι θα ρωτούσες;...»

6. Αυτο-ρύθμιση: οι δραστηριότητες αυτο-ρύθμισης παρακινούν το μαθητή στο να συλλέγει πληροφορίες για τη μέθοδο εργασίας του και για την επίδοσή του.

Οι δραστηριότητες θα δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να συζητούν για το περιεχόμενο του μαθήματος, να περιγράφουν τις εμπειρίες τους, να συσχετίζουν τις γνώσεις που κατέχουν με νέες πληροφορίες, να εκφράζουν την προσωπική τους άποψη, να διατυπώνουν γενικεύσεις κ.ά.

A3. Βιβλίο του δασκάλου

Το βιβλίο του δασκάλου έχει ως σκοπό να ενημερώσει τον διδάσκοντα για το περιεχόμενο τη δομή και τις μεθοδολογικές απαιτήσεις του βιβλίου του μαθητή, σε συνάρτηση με τις αντίστοιχες απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος έτσι ώστε να:

- Διευκολύνει στη διαχείριση της διδακτέας ύλης, κατά τρόπο που να μπορεί να αξιοποιηθεί πληρέστερα το βιβλίο του μαθητή και το σχετικό υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό.
- Συνεισφέρει στην αρτιότερη προετοιμασία/σχεδιασμό των διδακτικών ενεργειών παρέχοντας κατευθύνσεις και οδηγίες για κάθε διδακτική ενότητα, χωρίς να περιορίζει την ελευθερία στη διδασκαλία.
- Το βιβλίο του δασκάλου πρέπει να περιλαμβάνει:
 - Εισαγωγικό μέρος για την επιστήμη της Ιστορίας και την ιστορικό περίοδο που εξετάζεται στο αντίστοιχο βιβλίο του μαθητή
 - Μεθοδολογικές οδηγίες που εξειδικεύουν τις αντίστοιχες οδηγίες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών
 - Ενδεικτικό διάγραμμα διδασκαλίας
 - Ενδεικτικό ετήσιο προγραμματισμό
 - Πρόταση για τον προγραμματισμό των κεφαλαίων της κάθε γενικής ενότητας
 - Οδηγίες και υποδείξεις για τη διδασκαλία της Τοπικής Ιστορίας, σύμφωνα με τις αρχές του Α.Π.Σ. και οδηγίες για την εκπόνηση σχεδίων εργασίας (projects)
 - Οδηγίες και υποδείξεις για επίσκεψη σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους
 - Πρόσθετες πληροφορίες για κάθε ενότητα και οδηγίες για διδακτικές ενέργειες και μαθητικές δραστηριότητες με ιδιαίτερη έμφαση στη διαθεματική προσέγγιση.
 - Πληροφορίες και οδηγίες για τη χρήση πρόσθετου υλικού (αυθεντικά κείμενα, λογοτεχνικά κείμενα, φωτογραφίες, έργα τέχνης, ταινίες, CD-ROM κ.ά) και την αξιοποίηση του διαδικτύου και των μουσειοσκευών.

Βιβλιογραφία που να αναφέρεται:

Στο επιστημονικό και εκπαιδευτικό πεδίο για το δάσκαλο

Σε διευθύνσεις με σχετικά θέματα στο διαδίκτυο για τον μαθητή και το δάσκαλο

Βιβλία και άρθρα για τους μαθητές

B1. Προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος Ιστορίας των Γ΄ & Δ΄ και Ε΄ & ΣΤ΄ τάξεων Δημοτικού Σχολείου

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού της Ιστορίας. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για εφαρμογές προσομοιώσεων, μοντελοποιήσεων, οπτικοποιήσεων κτλ.

Το περιεχόμενο του λογισμικού θα έχει την εξής βασική δομή:

- a. Πληροφοριακό υλικό
- b. Χειρισμός υλικού με εναλλακτικούς τρόπους
- c. Εφαρμογές με προσομοιώσεις και οπτικοποιήσεις των αφηρημένων εννοιών (π.χ. «χρόνος») με τη χρήση κινουμένων σχεδίων και παρεμβολές βιντεοταινιών για εμπέδωση του πληροφοριακού υλικού από το χρήστη
- d. Επικοινωνία με άλλες πηγές
- e. Δημιουργία αρχείου με τις επιλογές του μαθητή

Συγκεκριμένα:

Το πληροφοριακό υλικό θα είναι η βάση δεδομένων, την οποία πρέπει να κατακτήσει ο μαθητής προκειμένου να κατανοήσει πτυχές της Ιστορίας, όπως είναι: αίτια, αφορμές, αποτελέσματα, αλλαγές μέσα στο χρόνο ώστε να αναπτύξει κριτική σκέψη. Το πληροφοριακό υλικό είναι σπονδυλωτό, ευέλικτο και χωρίζεται σε επιμέρους ενότητες, οι οποίες στην επιφάνεια εργασίας παρουσιάζονται ως διαφορετικά εικονίδια. Για κάθε υπο-ενότητα, για παράδειγμα «Στο νησί των Φαιάκων», οι πληροφορίες να μην ξεπερνούν τους 15 στίχους και να εμπλουτίζονται με σύγχρονες βιντεοταινίες ή κινούμενα σχέδια, που επενδύουν με παιδαγωγική εποπτεία την πληροφορία (χρήση πολυμέσων).

Ο μαθητής θα έχει την ευκαιρία να επεξεργαστεί το πληροφοριακό υλικό μέσα από διαφορετικές μαρτυρίες, δηλαδή μέσα από την αντιπαράθεση αντικρουόμενων πηγών (για παράδειγμα τι λένε για το "Κρυφό σχολειό", τη "Φιλική εταιρεία", τους "Φιλέλληνες", διαφορετικές ιστορικές πηγές).

Σε κάθε υπο-ενότητα είναι σκόπιμο να υπάρχει ευκαιρία για εφαρμογή των πληροφοριών που απέκτησε ο μαθητής μέσα από προσομοιώσεις και οπτικοποιήσεις (για παράδειγμα, πώς μπορεί να αναπαραστήσει κανείς χειροπιαστά μια αφηρημένη έννοια, όπως είναι η έννοια του χρόνου, π.Χ., μ.Χ. κ.α.). Η Ιστορία εμπλέκει εκτός από την έννοια του χρόνου και την έννοια του τόπου. Επομένως, κρίνεται απαραίτητη η χρήση χαρτών που θα αποτυπώνουν επιστημονικά έγκυρες πληροφορίες. Αυτές θα συμπληρώνονται και θα γίνονται αντικείμενο μελέτης με τη χρήση πολυμέσων, όπως κινουμένων σχεδίων και βίντεο.

Να υπάρχει η δυνατότητα περαιτέρω πληροφόρησης από αξιόπιστες πηγές, μέσω διαδικτύου.

Δημιουργία αρχείου με δυνατότητα εκτύπωσης των διαδρομών και των επιτευγμάτων του μαθητή σε οποιοδήποτε στάδιο της εργασίας του. Να έχει, για παράδειγμα, καταγεγραμμένες τις επιλογές που έκανε όταν του ζητήθηκε να αποδώσει με βέλη την περιπλάνηση του Οδυσσέα στη Μεσόγειο Θάλασσα. Άρα, θα δίνεται η ευκαιρία αυτο-αξιολόγησης

Το λογισμικό για την Ιστορία θα στηρίζεται στη δράση κάποιων ηρώων. Αυτοί οι ήρωες μπορεί να είναι παιδιά της εποχής ή εκπρόσωποι της κοινωνίας της εποχής εκείνης, π.χ.: δούλος, παιδοτρίβης. Αυτοί θα ξεναγούν τους μαθητές στη βάση πληροφοριακών δεδομένων, θα τους παρέχουν βοήθεια και καθοδήγηση, όπου χρειάζεται και θα κάνουν σχόλια και αξιολογικές αποτιμήσεις.

Όπως τονίζεται στις προδιαγραφές 2 και 3 που ακολουθούν, η ξενάγηση και το ταξίδι των ηρώων θα εναλλάσσεται μεταξύ ευκαιριών προσομοίωσης της πραγματικότητας και οπτικοποίησης αφηρημένων εννοιών και διαστάσεων, όπως είναι : χρόνος, θαλασσοκρατία, ακμή, παρακμή κ.α.

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων , πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ.

α)'' **Οι περιπέτειες του πολυμήχανου Οδυσσέα''**: Διαδραστική προσομοίωση, ένα περιπετειώδες ταξίδι

Στόχοι: προσομοίωση του ταξιδιού του Οδυσσέα και ταύτιση με τόπους στο χάρτη, γνωριμία με τόπους, μέτρηση αποστάσεων και χρόνου, ενσυναίσθηση /επίλυση προβληματικών καταστάσεων. Χρήση ιστορικής γραμμής

Διαθεματικές έννοιες: χώρος-χρόνος, , αλληλεπίδραση, μεταβολή, πολιτισμός, μύθος, ήρωας, δωδεκάθεο.

Διακλαδικές διασυνδέσεις: ιστορία, γεωγραφία(τόποι, χάρτες-σχεδίαση, καιρικές συνθήκες), μαθηματικά (αποστάσεις, χρόνος), επίλυση προβληματικών καταστάσεων, γλώσσα, επικοινωνία (μέθοδοι επικοινωνίας), αρχαία ελληνική θρησκεία

β) **''Προετοιμασίες για την πομπή των Παναθηναίων''**: Διαδραστικό λογισμικό με ενσωματωμένο βίντεο εικονικής πραγματικότητας..
Ηρωες είναι ένα παιδί 10 ετών και ο παιδοτρίβης, ο οποίος τον ξεναγεί και του διηγείται.

Στόχοι: γνωριμία με την Αθήνα του 5^{ου} π. Χ αιώνα , με τα αντιπροσωπευτικότερα μνημεία του καθημερινού βίου, ενσυναίσθηση, κατανόηση.

Διαθεματικές έννοιες:χώρος, χρόνος, πολιτισμός ,τέχνη, αλλαγή, ήθη, έθιμα, παράδοση, καθημερινός βίος

Διακλαδικές διασυνδέσεις: ιστορία(καθημερινός βίος, ξεκινάμε από την ξενάγηση του μικρού ήρωα στην οικία του, στα παιχνίδια του), γλώσσα, αρχιτεκτονική, μαθηματικά, αρχαία ελληνική θρησκεία, τέχνη,hyper links με μουσεία Webland. Χρήση ιστορικής γραμμής.

Άσκηση επίλυσης προβληματικής κατάστασης- ενσυναίσθησης:'' Πού θα χτίζατε την Αθήνα'' αν ήσασταν οι πρώτοι κάτοικοι; Να δοθούν εναλλακτικά σενάρια(διάφοροι τόποι, π.χ. λόφος με ποτάμι, λόφος χωρίς ποτάμι, λόφος με ποτάμι και μονοπάτι κ.λπ.

γ) **«Η άλωση της Κωνσταντινούπολης »** Διαδραστικό παιχνίδι στρατηγικής με σενάρια για τις επιλογές των αντίπαλων στρατοπέδων

Στόχοι: εμπλοκή, ενσυναίσθηση, κριτική σκέψη, στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων.

Διαθεματικές έννοιες: χώρος, χρόνος ,τόπος, αλληλεπίδραση, πολιτισμός., σύγκρουση, άλωση ,στρατηγική, πολιτισμός, μεταβολή,

Διακλαδικές διασυνδέσεις: γλώσσα, μαθηματικά, ιστορία, επίλυση προβληματικών καταστάσεων, γεωγραφία, μαθηματικά, Weblihs με μουσεία για πληροφορίες εξοπλισμού το Μεσαίωνα, γλώσσα, φυσικές επιστήμες- τεχνολογία οπλισμού. Χρήση ιστορικής γραμμής.

δ) **« Ο κοινωνικός βίος των Ελλήνων και μεγάλα ιστορικά γεγονότα κατά τον 19^ο και τον 20^ο αιώνα»**

Στόχοι: να κατανοήσουν σημαντικά ιστορικά γεγονότα, μέσα στην ευρύτερη ιστορική και κοινωνική συγκυρία της εποχής

Εναλλακτικά θέματα:

A) Κολοκοτρώνης και Δερβενάκια

B) Ναυαρίνο

Γ) Μακεδονικός Αγώνας

Δ) Ο Ελληνισμός της Μικράς Ασίας

Ε) Καθημερινή ζωή στην περίοδο της Τουρκοκρατίας(άνθρωποι και τόποι στον ελλαδικό χώρο: ο απλός λαός

Διαθεματικές έννοιες: Χώρος ,χρόνος, σύγκρουση, μεταβολή, πολιτισμός, επέμβαση

Διακλαδικές διασυνδέσεις: γλώσσα, ιστορία, γεωγραφία, κοινωνική και πολιτική αγωγή, λογοτεχνία,

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα ανεπτυγμένο.

3.1 Σχέδιο εργασίας «**Τα κάστρα**»

Οργανόγραμμα

Το σχέδιο εργασίας απευθύνεται σε:

Τάξεις: Ε΄ και ΣΤ΄

Χρόνος: τουλάχιστον 4 δίωρα

Κοινωνική οργάνωση: ατομικά, εταιρικά, ομαδικά

Με βάση την εννοιολογική ανάλυση του θέματος διαμορφώνω τους στόχους, τις δραστηριότητες και τις μεθόδους αξιολόγησης. Παράλληλα, λαμβάνω υπόψη μου τις διακλαδικές διασυνδέσεις (ποια άλλα γνωστικά αντικείμενα εμπλέκονται).

ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΕΣ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ
Οι μαθητές να:		
- γνωρίσουν τα κάστρα της περιοχής τους. - εντοπίσουν το χωροχρονικό πλαίσιο στο οποίο δημιουργήθηκαν. - συζητήσουν τους λόγους της δημιουργίας τους. - γνωρίσουν την αρχιτεκτονική και τη χρήση τους. - «βιώσουν» τη ζωή των ανθρώπων σ' ένα κάστρο.	Οι μαθητές: Δείχνουν πάνω στο χάρτη τοποθεσίες όπου υπάρχουν κάστρα, υπολογίζουν τις αποστάσεις που τα χωρίζουν και τα σχήματα που δημιουργούνται με βάση τις θέσεις τους. Πληροφορούνται από ιστορικές πηγές και μαρτυρίες για τους χτίστες της εποχής, τα υλικά που χρησιμοποιούσαν, την αρχιτεκτονική τους και για σχετικές παραδόσεις. Προβληματίζονται σχετικά με τη χρήση των κάστρων. Παρακολουθούν ιστορίες και προβλήματα ανθρώπων που ζούσαν στα κάστρα και προσπαθούν να προτείνουν λύσεις. Κατασκευάζουν εικονικές μακέτες και οδηγούνται στην κατασκευή τρισδιάστατων μακετών. Αλληλογραφούν και ανταλλάσσουν σχετικές πληροφορίες με μαθητές που ζουν σε περιοχές με κάστρα.	Γλώσσα, μαθηματικά, γεωγραφία γ ΙΙ Ιστορία, γλώσσα, λογοτεχνία, λαογραφία Ι αρχιτεκτονική, δημοτικό τραγούδι Ι Ιστορία, λαογραφία, δημοτικό τραγούδι, λογοτεχνία, σύγχρονη τεχνολογία

3.2 Σχέδιο εργασίας «Οι Έλληνες και η θάλασσα»

(κάθετη διασύνδεση μεταξύ των τάξεων από την Γ' μέχρι την Στ' τάξη όπου θα αναδεικνύεται ο ρόλος της θάλασσας από την αρχαία εποχή μέχρι τις μέρες μας)

Οργανόγραμμα

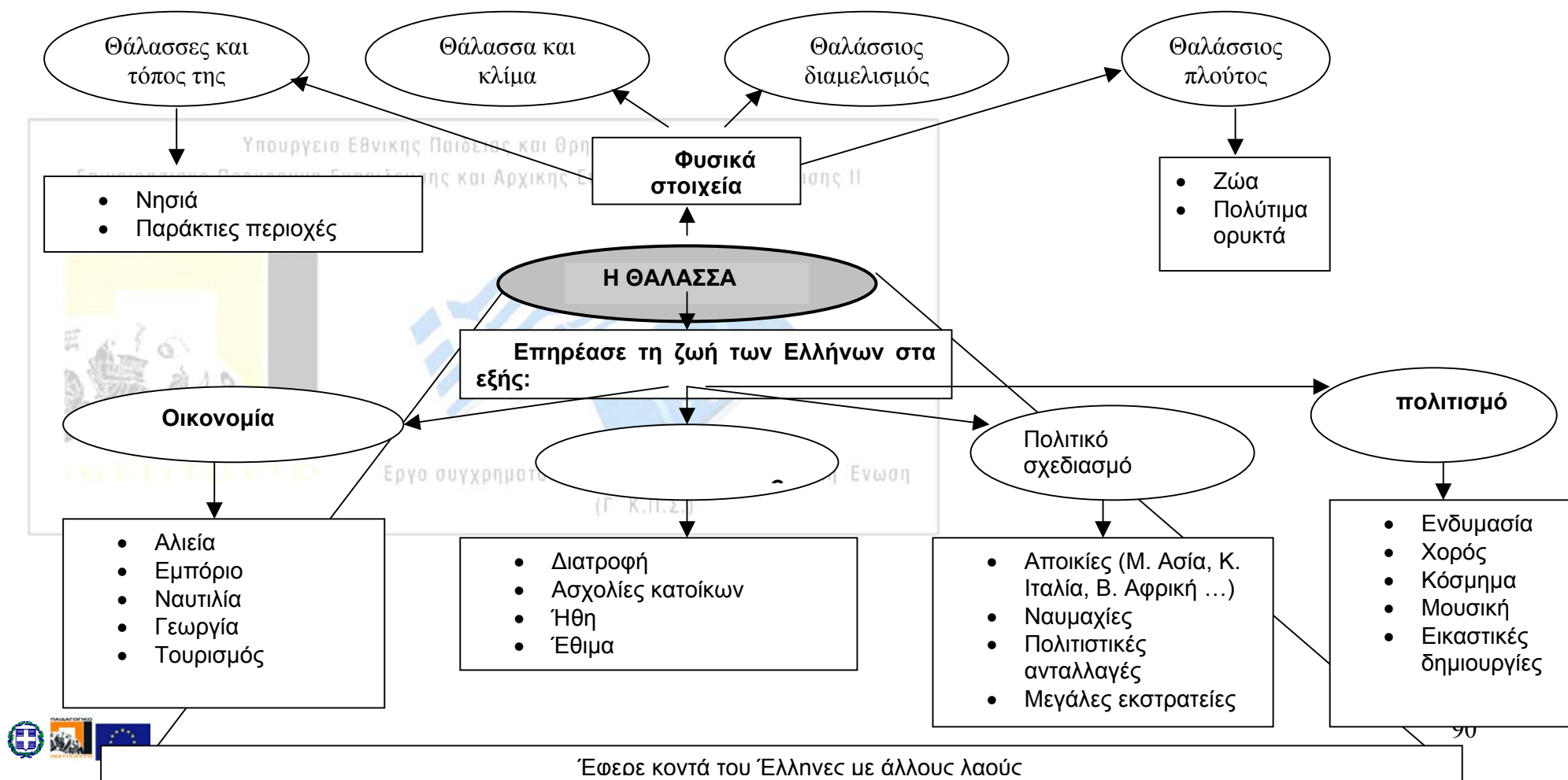
Το σχέδιο εργασίας απευθύνεται σε:

Τάξεις: Γ' ως την Στ'

Χρόνο: ανάλογα ποια διάσταση του θέματος θα αναπτυχθεί ανά τάξη. Πάντως, όχι λιγότερο από 3 δίωρα.

Κοινωνικό πλαίσιο: ατομικό, ομαδικό.

Εννοιολογική ανάλυση του θέματος (εννοιολογικός χάρτης)

Στόχοι

Οι στόχοι και οι δραστηριότητες σχεδιάστηκαν σε δύο επίπεδα, ανάλογα με την ηλικία και τις δυνατότητες των μαθητών. Το πρώτο επίπεδο απευθύνεται σε μαθητές των Γ-Δ΄ τάξεων, ενώ το δεύτερο επίπεδο σε μαθητές των τάξεων Ε΄ και ΣΤ΄. Τα γνωστικά αντικείμενα που εμπλέκονται σε κάθε στόχο και δραστηριότητα αναφέρονται σε ξεχωριστή στήλη, σηματοδοτώντας έτσι τη διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος. Σε όλες τις δραστηριότητες αξιοποιείται η προϋπάρχουσα γνώση και η εμπειρία των μαθητών. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθεται σε σύνοψη το περιεχόμενο και η φιλοσοφία των δραστηριοτήτων, τις οποίες θα προτείνουν οι σχεδιαστές του λογισμικού για την Ιστορία και θα εμπλουτίσει και μπορεί να επεκτείνει ο εκπαιδευτικός της τάξης. Επομένως, θα προκύψει πληθώρα δραστηριοτήτων στα πλαίσια του πνεύματος που αναφέρεται.

ΤΑΞΕΙΣ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΕΣ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Γ΄-Δ΄	Οι μαθητές να : - γνωρίσουν τις ασχολίες των Ελλήνων στις διάφορες ιστορικές περιόδους - Πώς επηρέασε η θάλασσα, τις διάφορες εκφάνσεις του πολιτισμού	Γλώσσα, Γεωγραφία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή	Παιχνίδια προσομοίωσης. Οι μαθητές αναζητούν στο χάρτη και βρίσκουν μια τοποθεσία στην οποία θα "έχτιζαν" μια αποικία. Εξηγούν γιατί επέλεξαν αυτό το χώρο
Ε΄-ΣΤ΄	Να γνωρίσουν τον αντίκτυπο που είχε η ζωή στις νησιώτικες και παράκτιες περιοχές, στην οικονομία, τον πολιτικό σχεδιασμό και τις πολιτικές αποφάσεις Να γνωρίσουν το φυσικό κόσμο	Γλώσσα, Γεωγραφία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Φυσικές Επιστήμες, Αισθητική Αγωγή	

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση γίνεται με βάση τους στόχους και μέσα στη φιλοσοφία των σχεδίων εργασίας περί εναλλακτικών μεθόδων. Κάποιες από αυτές τις μεθόδους είναι:

- ✓ Παρατηρώ τους μαθητές και καταγράφω κατά τη διάρκεια της εργασίας τους πώς συνεργάζονται (κοινωνικοί στόχοι), πώς σκέφτονται και τι εργαλεία και μεθόδους εργασίας χρησιμοποιούν (μεταγνώση).
- ✓ Συλλέγω και συγκρίνω ενδο-ατομικά τα σχεδιάσματα των μαθητών και τις δημιουργίες τους. Δηλαδή, είναι σκόπιμο να ελεγχθεί κατά πόσο, κι αν, έχει παρουσιάσει κάποια πρόοδο ο ίδιος μαθητής.
- ✓ Ενδο-ομαδική αξιολόγηση (Πώς συνεργαστήκαμε; Πώς αποδώσαμε;) Ομαδικές συζητήσεις με μαθητές σε κύκλο.
- ✓ Συναντήσεις με γονείς για ενημέρωση.

Οι ομαδικές εργασίες των μαθητών μπορούν να φυλάσσονται στο κουτί της ομάδας, ενώ τα ατομικά στον προσωπικό φάκελο – ντοσιέ (portfolio).

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες (ενδεικτικό εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, π.χ. βιογραφικά σημειώματα, αποσπάσματα-ρήσεις μεγάλων επιστημόνων, διαφάνειες κτλ.)

Ενδεικτικές πηγές πληροφόρησης και αντίστοιχες θεματικές ενότητες στην Ιστορία

Μουσεία, μουσειοσκευές, προγράμματα μουσείων, βιβλία τοπικής ιστορίας, εκδόσεις(Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τράπεζας, Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, Εταιρείας Αρχείων ΕΛΙΑ, Εκδοτικής Αθηνών,)

11. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και ΑΠΣ (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών) της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) του μαθήματος Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης για το Δημοτικό και θα βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή		Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 2)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του μαθητή θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. Αριθμός σελίδων για την Ε΄ τάξη 90 και για την ΣΤ΄ 90. Συνολικός αριθμός σελίδων 180.
Για τον δάσκαλο		Βιβλίο του δασκάλου (βιβλία 2)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις όπου κρίνεται απαραίτητο και διαγράμματα ή γραφήματα. Αριθμός σελίδων για κάθε βιβλίο 70. Συνολικός αριθμός σελίδων 140.

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η διδακτέα ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το βιβλίο εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό ενημερωτικό σημείωμα προς το μαθητή.

Οι οδηγίες χρήσης περιγράφουν τα χαρακτηριστικά σύμβολα, το χρωματικό κώδικα, και το πώς λειτουργούν, ώστε ο μαθητής να γνωρίζει εκ των προτέρων τον τρόπο λειτουργίας και αξιοποίησης κάθε επιμέρους τμήματος του βιβλίου. Το σημείωμα προς το μαθητή τον προδιαθέτει για την γνώση που θα κατακτήσει κατά τη διδασκαλία με βάση το συγκεκριμένο εγχειρίδιο. Ακόμη μπορεί να αναφέρεται σε μεθόδους μάθησης και να προτείνει τρόπους μελέτης για τους μαθητές.

ii) Περιεχόμενα

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προοργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένης γλώσσας και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές
- προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης.
- Τα περιεχόμενα του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, όπως προβλέπεται και από το Πρόγραμμα Σπουδών, πρέπει να οργανωθούν σε διδακτικές ενότητες, κάθε μία από τις οποίες περιλαμβάνει έναν αριθμό κεφαλαίων (π.χ. ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄: ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ, Κεφάλαιο 1^ο : Η οικογένεια, Κεφάλαιο 2^ο : Το σχολείο άλλοτε και σήμερα, Κεφάλαιο 3^ο : Η εκκλησία, κτλ). Επίσης τα κεφάλαια πρέπει να εμφανίζουν συνεχή αύξουσα αρίθμηση, ανεξάρτητα σε ποια επιμέρους ενότητα ανήκουν.
- Το επιστημονικό περιεχόμενο γενικά θα πρέπει να είναι διαρθρωμένο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αξιοποιούνται οι προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες των μαθητών και να δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την επίτευξη των στόχων του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και ΑΠΣ (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών) της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003).
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.
- Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας.
 - Το εικονιστικό στοιχείο θα πρέπει να επιτελεί συγκεκριμένο λειτουργικό ρόλο (λ.χ. να παρέχει επιπρόσθετη πληροφόρηση, να διευκολύνει την κατανόηση εννοιών και φαινομένων, να προβληματίζει, κ.ά.).
 - Κρίνεται σκόπιμο οι ξενικοί όροι να παρουσιάζονται με την ελληνική τους απόδοση, π.χ. «ψηφιακός δίσκος» και όχι “compact disc”. Κάτι ανάλογο ισχύει και για την απόδοση των ξένων κύριων ονομάτων (π.χ. «Νέα Υόρκη» αντί “New York”), όπου αυτό είναι εφικτό.
 - Θα πρέπει επίσης σε κάθε διδακτική ενότητα να προβλέπεται μία άσκηση γλωσσικής επεξεργασίας, η οποία βέβαια θα υπηρετεί τους στόχους του συγκεκριμένου μαθήματος.

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο Στις τελευταίες σελίδες θα υπάρχει σχετικό Γλωσσάριο με ερμηνείες για κοινωνικούς και πολιτικούς όρους.
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων
- Πίνακες
- Βιβλιογραφία
- Κατάλογος δικτυακών τόπων σχετικών με το περιεχόμενο του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής.

A 2. Βιβλίο του δασκάλου

Το βιβλίο του δασκάλου έχει ως σκοπό να ενημερώσει τον διδάσκοντα για το περιεχόμενο τη δομή και τις μεθοδολογικές απαιτήσεις του βιβλίου του μαθητή, σε συνάρτηση με τις αντίστοιχες απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος έτσι ώστε να:

- Διευκολύνει στη διαχείριση της διδασκτέας ύλης, κατά τρόπο που να μπορεί να αξιοποιηθεί πληρέστερα το βιβλίο του μαθητή και το σχετικό υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό.
- Συνεισφέρει στην αρτιότερη προετοιμασία / σχεδιασμό των διδακτικών ενεργειών παρέχοντας κατευθύνσεις και οδηγίες για κάθε διδακτική ενότητα, χωρίς να περιορίζει την ελευθερία στη διδασκαλία.

Το βιβλίο του δασκάλου πρέπει να περιλαμβάνει:

- Μεθοδολογικές οδηγίες που εξειδικεύουν τις αντίστοιχες οδηγίες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών.
- Ενδεικτικό ετήσιο προγραμματισμό.
- Ενδεικτικό διάγραμμα διδασκαλίας.
- Υποδειγματικές απαντήσεις των ερωτήσεων, ασκήσεων, προβλημάτων του σχολικού βιβλίου.
- Πρόσθετες ερωτήσεις, ασκήσεις και προεκτάσεις.
- Τις μεθοδολογικές αρχές της εκπόνησης συνθετικών εργασιών (μέθοδος project)
- Προτεινόμενη βιβλιογραφία και άλλες πηγές πληροφόρησης (π.χ. πρόσθετους δικτυακούς τόπους, κτλ.)

Ειδικές προδιαγραφές: Δεν απαιτούνται.

B1. Προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής Ε΄ & Στ΄ τάξεων Δημοτικού Σχολείου

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κλπ.

Κατά τη διαδικασία της δημιουργίας του εκπαιδευτικού λογισμικού θα λαμβάνονται υπόψη οι οδηγίες που αφορούν την οριζόντια και κάθετη διασύνδεση του μαθήματος. Με το εκπαιδευτικό λογισμικό προωθείται και η κάθετη διασύνδεση μέσα από τις ενδεικτικές διαθεματικές έννοιες. Παρατηρούμε ότι στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής κυρίαρχες έννοιες είναι αυτή της **αλληλεπίδρασης** και αυτή του **συστήματος** κυρίως λόγω του τρόπου που έχει δομηθεί το περιεχόμενο του μαθήματος, αλλά και της συμμετοχικής βιωματικής μεθοδολογίας που προωθείται. Οι μαθητές αναγνωρίζουν τη θέση τους στο «περιβάλλον», τα βασικά στοιχεία της κοινωνικής και πολιτικής δόμησης των συστημάτων, τα δικαιώματα και τις ευθύνες τόσο των ατόμων όσο και των κοινωνιών.

Στο πλαίσιο αυτό εμφανίζεται και η έννοια **άτομο – σύνολο**, σε συνδυασμό με την έννοια της **αλληλεπίδρασης**, της **επικοινωνίας** και του **πολιτισμού**. Οι μαθητές αντιλαμβάνονται τη σημασία της επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης ατόμων και κοινωνιών στην προώθηση των πολιτιστικών επιτευγμάτων.

Οι **υπόλοιπες έννοιες** εμφανίζονται με την «απόχρωση - έκφραση» που κυριαρχεί στην τάξη αυτή και περιγράφεται στον Πίνακα που αναφέρεται στην κάθετη διασύνδεση με την αξιοποίηση των διαθεματικών εννοιών στις τάξεις Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού. (όπως αναφέρεται στο πίνακα που αφορά την κάθετη διασύνδεση όλων των μαθημάτων του Δημοτικού Σχολείου που συμπεριλαμβάνεται στο έντυπο με τις «Οδηγίες προς Συγγραφείς»).

Σύμφωνα με το σκεπτικό που αναπτύσσεται πιο πάνω το εκπαιδευτικό λογισμικό του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής θα είναι ενιαίο για τις τάξεις Ε΄ και Στ΄ του Δημοτικού Σχολείου, αλλά οι δραστηριότητες που παρουσιάζονται κατά ενότητες θα είναι διαβαθμισμένες ανάλογα με το βαθμό δυσκολίας που αντιστοιχεί στο επίπεδο των μαθητών της κάθε τάξης.

Το περιεχόμενο και η οργάνωση του εκπαιδευτικού λογισμικού οφείλουν να είναι συμβατά με τις αρχές, τους σκοπούς, τους στόχους και τις ενδεικτικές διαθεματικές έννοιες, όπως προσδιορίζονται στο Δ. Ε. Π. Π. Σ. (Τόμος Α΄, σελ. 281-286) και τους αντίστοιχους στόχους, τις θεματικές ενότητες, όπως επίσης και τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο Α. Π. Σ. του μαθήματος για το Δημοτικό Σχολείο (Τόμος Α΄, σελ. 288-298).

Ακολουθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κλπ.

- Εικονική περιήγηση στο κτίριο της Βουλής των Ελλήνων (προσομοίωση).
- Εικονική περιήγηση στην «Αρχαία Αγορά» της Αθήνας (με κινούμενα σχέδια/animation) π.χ. για την ψηφοφορία με όστρακα, το βήμα που μιλούσαν οι ρήτορες, κλ.π. (προσομοίωση).
- Εικονική προσομοίωση της υπογραφής του Διατάγματος των Μεδιολάνων (313 μ.Χ.) με εμπλουτισμένες πληροφορίες για τη διαχρονική εξέλιξη του δικαιώματος της ανεξιθρησκίας.

- Διαδραστικός πολιτικός χάρτης της Ελλάδας και των γειτονικών χωρών της, όπου οι μαθητές θα μπορούν να επισκεφθούν όλες τις πρωτεύουσες των νομών της Ελλάδας και να έχουν πληροφορίες για την οργάνωση του κράτους και τις λειτουργίες του (δημόσιες υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση του πολίτη: Υπουργεία, Νοσοκομεία, Α.Ε.Ι., Ε.Ο.Τ. κλ.π.)
- Εικονική περιήγηση στο κτίριο του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου στο Στρασβούργο και στην έδρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Βρυξέλλες (προσομοίωση).
- Διαδραστικός (interactive) πολιτικός χάρτης της Ε. Ε. και της Ε. Ο. Ζ./ Ε.Ζ.Ε.Σ με τα κράτη και τις πρωτεύουσες των χωρών αυτών, όπου οι μαθητές θα πληροφορούνται με συνδέσεις (links) για τον πολιτισμό, την κουλτούρα και την πολιτική οργάνωση και λειτουργία του κάθε κράτους.
- Εικονική ιστορική αναδρομή (με διαδραστικό χάρτη) στις πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης.
- Εικονική αναδρομή στην Αθήνα του 5^{ου} π.Χ. αιώνα και την εξέλιξη της Δημοκρατίας διαχρονικά: Εμπλουτισμός με οπτικοακουστικό υλικό από τα μουσεία μας (προσομοίωση).
- Παρουσίαση με βίντεο των χαρακτηριστικών εθνικών μνημείων, συμβόλων και της πολιτικής ηγεσίας κάθε χώρας της Ε.Ε.
- Βίντεο με ήθη και έθιμα από την παράδοση των λαών της γης, με αντιπροσωπευτική προσέγγιση για όλες τις ηπείρους.
- Διαδραστικός παγκόσμιος πολιτικός χάρτης ('Earth 3D') με πληροφορίες ανά ήπειρο και κατά κράτος για τα παγκόσμια προβλήματα: πόλεμοι/ συγκρούσεις, φτώχεια, λειψυδρία, παιδική εργασία, μόλυνση του περιβάλλοντος, κτλ., με ηλεκτρονικές συνδέσεις με τους προαναφερόμενους διεθνείς φορείς.
- Απεικονίσεις (video, φωτογραφίες, ζωγραφιές) μοντέλων οικογένειας στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες (πολυμελής, μονογονεϊκή, μεικτός γάμος, κλ.π)
- Παρουσίαση οπτικοποιημένων καθημερινών συμβάντων, που αφορούν τις δυσκολίες των ατόμων με ειδικές ανάγκες και στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση των μαθητών. Οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν εναλλακτικές απαντήσεις από μία βάση δεδομένων, όπου θα εμπεριέχονται ποικίλες θεσμοθετημένες (επίσημες και άτυπες) λύσεις.

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..

- α) Εκπαιδευτικό παιχνίδι (σε εικονικό περιβάλλον) όπου θα μπορούν οι μαθητές να αναζητήσουν την επίλυση προβλημάτων, που προκύπτουν σε μία οικογένεια, όσον αφορά τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των μελών της (καθαριότητα, ένδυση, διατροφή, οικογενειακός προγραμματισμός, αλληλοκατανόηση και συνεργασία για τις οικογενειακές ανάγκες, ψυχαγωγία, ώρες κοινής ησυχίας, κοινωνικές δραστηριότητες των μελών της οικογένειας, κτλ.) με στόχο τη μελέτη και τον προβληματισμό σχετικά με τα στερεότυπα.
- β) Εκπαιδευτικό παιχνίδι για τη διάκριση της νομοθετικής, της εκτελεστικής και της δικαστικής εξουσίας, με βάσεις δεδομένων τα Υπουργεία Εσωτερικών, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, συνδυάζοντας μηχανές αναζήτησης για την επίλυση προβλημάτων. Π. χ. Ποιες εξουσίες εμπλέκονται σ' ένα αυτοκινητιστικό δυστύχημα και πως διευθετείται η απόδοση των ευθυνών, κτ.λ.
- γ) Ηλεκτρονική επικοινωνία μέσω e-mail με τα υπόλοιπα σχολεία της Ελλάδας και του Απόδημου Ελληνισμού για την ανταλλαγή απόψεων και οπτικοακουστικού υλικού, που έχουν δημιουργήσει οι μαθητές (π.χ. αποστολή/ παραλαβή αρχείων : φωτογραφιών και βίντεο από την περιοχή τους με θέματα από τη σχολική και κοινωνική τους δραστηριότητα).

δ) Εκπαιδευτικό παιχνίδι με αντιστοιχίσεις και ερωτήσεις (κλειστές και ανοικτές), οι οποίες θα επιβεβαιώνονται για την σωστή ή λανθασμένη απάντηση, για τους διεθνείς οργανισμούς (Ο.Η.Ε, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, κτλ.) και τις υπερεθνικές (μη κερδοσκοπικές) οργανώσεις (Διεθνής Αμνηστία, Γιατροί χωρίς σύνορα, κτλ.).

ε) Δραστηριότητα για την κατανόηση της έννοιας «είμαι διαφορετικός»

1. μιλάω διαφορετική γλώσσα: γραπτή (αλφάβητο, γράμματα) και προφορική (ηχητικά παραδείγματα από διάφορες γλώσσες π.χ. χαιρετισμός ή η λέξη «καλημέρα» ή τη λέξη «σχολείο»
2. ανήκω σε άλλη φυλή (εξωτερικά χαρακτηριστικά/ χρώμα, κλ.π.)
3. έχω άλλη θρησκεία (π.χ. μια προσευχή αντιπροσωπευτική, τρόπος/ στάση/ χώρος/ τόπος προσευχής)
4. είναι διαφορετικός ο τρόπος ζωής μου :
 - ο τρόπος που τρώω,
 - ο τρόπος που ζω,
 - ο τρόπος που είναι χτισμένο το σπίτι μου,
 - ο τρόπος που ντύνομαι (ενδυμασίες-γεωγραφία),
 - ο τρόπος που παίζω (και για α.μ.ε.α),
 - ο τρόπος που μιλάω (δυνατότητα επιλογής χώρας/ γλώσσας με ήχο),
 - ο τρόπος που επικοινωνώ (και για α.μ.ε.α: τυφλοί , κωφοί , κλ.π.)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης II

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

- ✓ Το σχολείο στο κόσμο
- ✓ Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης στην Ελλάδα, χθες και σήμερα
- ✓ Ο απόδημος Ελληνισμός
- ✓ Το έργο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών
- ✓ Η μετανάστευση άλλοτε και σήμερα
- ✓ Πολιτιστικά φεστιβάλ στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- ✓ Τα επαγγέλματα που εγκαταλείπονται στην Ελλάδα
- ✓ Το Διαδίκτυο στη ζωή μας

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες:

- Το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (εκπαιδευτική «πύλη»/ portal).
- Πιλοτικό πρόγραμμα «Ασφαλούς Οδικής Συμπεριφοράς», με στόχο την πρόληψη των ατυχημάτων, από σχολεία και φορείς του νομού Λαρίσης.
- Δημοτικές και κοινοτικές βιβλιοθήκες της Ελλάδας.
- Εκστρατεία/Πρόγραμμα του ΥΠΕΧΩΔΕ για καθαρές θάλασσες.

- Το Greek Media Index περιέχει συνδέσεις με όλα τα ελληνικά ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά δίκτυα.
- Το “spin” μία εκπαιδευτική «πύλη»/ portal που μπει τα παιδιά στα επιτεύγματα του επιστημονικού μας πολιτισμού.
- Το επίσημο site της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.
- Πολιτιστικοί χάρτες του ελληνικού πολιτισμού.
- Παραδοσιακά κοστούμια.
- Η επίσημη ιστοσελίδα της Ελληνικής Κυβέρνησης.
- Η Βουλή των Ελλήνων.
- Η αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα.
- Το Πρόγραμμα ενημέρωσης του Ευρωπαίου πολίτη “CITIZENS” σε θέματα διαμονής, εργασίας, σπουδών, κατανάλωσης αγαθών και υπηρεσιών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Το Εθνικό Τυπογραφείο.
- Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας.
- Το Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού.
- Ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων.
- Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού.
- Η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων.
- Αναλυτική πληροφόρηση για τις εκλογές στην Ελλάδα από το Υπουργείο Εσωτερικών και Δημοσίας Διοίκησης.
- Το Κέντρο του ελληνικού βιβλίου: Εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά, προτάσεις για το παιδικό βιβλίο, κτλ.
- Το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού.
- Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, περιλαμβάνοντας περισσότερα από 150 αυτόνομα sites στο δικτυακό του τόπο.
- Οι «Γιατροί Χωρίς Σύνορα».
- Η οργάνωση «SOS ΙΑΤΡΟΙ».
- Οδηγός του πολίτη, δικαιώματα και υποχρεώσεις στις συναλλαγές με το Δημόσιο.
- Η Ομάδα Έρευνας του αποκλεισμού και των δομών εξουσίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
- «Η άμυνα του πολίτη», μία μη κερδοσκοπική εταιρεία με αποστολή την προστασία του πολίτη από τις κρατικές αυθαιρεσίες.
- Το Ελληνικό τμήμα του Παρατηρητηρίου των συμφωνιών του Ελσίνκι για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Η Ελληνική Ανεξάρτητη Εταιρεία Κοινωνικών, Οικονομικών και Πολιτικών Μελετών.
- Το Κέντρο Πολιτικής Έρευνας.
- Ο δικτυακός τόπος του Ανοικτού Πανεπιστημίου στην Αγγλία.
- Το σχέδιο «Γουτεμβέργιος» αποτελεί ένα πραγματικό θησαυρό συλλογής κειμένων για τη συγκρότηση της «Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας» της διαδικτυωμένης ανθρωπότητας.
- Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πληροφοριών «Ευριδίκη».
- Ο Οργανισμός για την οικονομική ανάπτυξη και συνεργασία (Ο.Ο.Σ.Α.).

12. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού του Εικονογραφημένου Λεξικού των τάξεων Α΄, Β΄ και Γ΄ Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση εκπαιδευτικό υλικό να αντικατοπτρίζει τους σκοπούς και τους στόχους της διδασκαλίας Της Γλώσσας, όπως αυτοί διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. της Γλώσσας για το Δημοτικό καθώς και στα Α.Π.Σ., και να εξασφαλίζει την προσέγγισή τους (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 303 & 304/13-3-03).

Το λεξικό, προσδιορίζεται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. καθώς και στο συνακόλουθο Α.Π.Σ., ως ακολούθως:

	Α	Β
	Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή	Λεξικό Εικονογραφημένο (λεξικό 1)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 19,5 cm x 14,5cm, με σχήματα, σκίτσα, εικόνες, κόμιξ και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων: Για τις τάξεις Α΄ - Γ΄: 500.

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

Προδιαγραφές για τη δημιουργία του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού.

Πέραν των σχετικών προδιαγραφών που αναφέρονται στο αντίστοιχο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ., (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 313 & 314/13-3-03 σελίδες 305-335) και ειδικότερα στα κεφάλαια του Λεξιλογίου, συμπληρωματικά με αυτές ισχύουν και οι παρακάτω:

A1. Λεξικό του μαθητή

Τύπος λεξικού: παιδαγωγικό, χρηστικό, εικονογραφημένο.

Μαθητικό κοινό: 6-9 ετών

Σκοπός του λεξικού:

- Να χρησιμεύει ως βιβλίο αναφοράς καθημερινής χρήσης.
- Να προσφεύγει ο μαθητής με ευκολία προκειμένου:
 - α. να βρίσκει τη σημασία μιας λέξης.
 - β. να εμπλέκεται στα εννοιολογικά και ετυμολογικά πεδία των λέξεων.

Τυπογραφικοί χαρακτήρες: οι προβλεπόμενοι από τη λεξικογραφία και τις προδιαγραφές του Π. Ι. για παιδιά της αντίστοιχης ηλικίας.

Ορθογραφία: Εφαρμόζεται η ισχύουσα σχολική ορθογραφία.

Αισθητική: Η υψηλή αισθητική του βιβλίου αποτελεί απαραίτητο όρο αποδοχής του.

Τίτλος: Ο τίτλος του λεξικού επαφίεται στους συγγραφείς του.

Μακροδομή:

- χρήση συντομογραφιών, οι οποίες πρέπει να είναι περιορισμένες σε αριθμό και ειδικό προκαταρκτικό κεφάλαιο με τις συντομογραφίες.
- ειδικό κεφάλαιο προφοράς φθόγγων
- ειδικό κεφάλαιο αντιπαραβολής λέξεων που μπορεί να προκαλέσουν σύγχυση (ομόηχες κ.λ.π.)
- ειδικό κεφάλαιο γραφής αριθμητικών
- ειδικό εικονογραφημένο κεφάλαιο σχημάτων και χρωμάτων
- ειδικό εικονογραφημένο κεφάλαιο του ανθρώπινου σώματος με τα μέλη
- ειδικό εικονογραφημένο κεφάλαιο του δέντρου των οικογενειακών και συγγενικών σχέσεων
- ειδικό κεφάλαιο για τον τονισμό των λέξεων
- χάρτης Ελλάδος

Μικροδομή:

- Συλλαβισμός π.χ. κου-ρα-σμέ-νος, ά-δει-α
- ένδειξη γραμματικής κατηγορίας, π.χ. ουσιαστικό, ρήμα κ.τ.λ.
- άρθρο για πτωτικά.

- Αυτόνομη παρουσία των ανώμαλων τύπων και των μετοχών ως λημμάτων, με παραπομπή στο κύριο λήμμα και στους πίνακες κλίσης, στο τέλος του λεξικού
- Ορισμός της λέξης (απλός, σαφής και κατανοητός από τους μαθητές της συγκεκριμένης ηλικίας). Όταν ο ορισμός ενδέχεται να προκύψει λόγιος ή δυσνόητος, τότε προηγούνται τα παραδείγματα χρήσης και ο ορισμός παρατίθεται στο τέλος ή παραλείπεται.
- Αποφυγή του ορισμού της σημασίας με ισοδύναμο, π.χ. σπίτι = οικία ή με λέξη που δεν υπάρχει ως λήμμα στην οικεία θέση.
- Παραδείγματα με τη σύνταξη των ρημάτων
- Συνώνυμα – αντίθετα, με συγκεκριμένα παραδείγματα χρήσης όπου είναι δυνατόν
- Εστίαση της προσοχής των παιδιών σε περιπτώσεις ιδιαίτερης ορθογραφίας, π.χ. παίρνω και περνώ, δώσε και δόθηκε
- Απαραίτητα λήμματα θα αποτελούν οι άκλιτες λέξεις και οι γραμματικές κατηγορίες.
- Σε περιπτώσεις, κατά τις οποίες υπάρχει υπόνοια ότι ο ορισμός και τα παραδείγματα χρήσης ενδέχεται να μην είναι επαρκώς σαφή, το γλωσσικό λήμμα συμπληρώνεται από εικονογραφημένο λήμμα. Αυτό ενδείκνυται ιδιαίτερα, όταν το λήμμα αφορά συγκεκριμένο αντικείμενο ή όταν με την ίδια λέξη σημαίνονται περισσότερα του ενός συγκεκριμένα πράγματα, π.χ. αντιπαράθεση της εικόνας του γερανού (πουλί) και του γερανού (μηχάνημα)
- Το πεδίο μιας λέξης μπορεί να παρουσιασθεί και εικονογραφημένο, π.χ. λιβάδι – εικόνα με λιβάδι, με ζώα, πτηνά, ερπετά, φυτά, έντομα του λιβαδιού
- Ό,τι άλλο κρίνεται απολύτως απαραίτητο από τη συγγραφική ομάδα.

Πεδίο λεξιλογίου: το περιεχόμενο των βιβλίων α', β' και γ' δημοτικού, κατά προσέγγιση.

Το λεξικό έχει τη μορφή παιδικού βιβλίου και η όλη δομή και τυπογραφική παρουσίαση των λημμάτων διευκολύνει την ανάγνωση, την εύρεση και την κατανόηση. Βασικό του χαρακτηριστικό είναι η «φιλικότητα», ο μινιμαλισμός και η απλότητα στο εσωτερικό του λήμματος. Θα περιέχει «ετυμολογικά παιχνίδια», τα οποία θα παρουσιάζονται με σχηματοποιήσεις των πεδίων (χρήση σχημάτων, χρωμάτων, εικόνων – κυρίως σκίτσων και κόμικ).

Οι λέξεις θα εκπροσωπούνται μόνο από τα βασικά στοιχεία (φωνητική γραφή, ορισμός, παραδείγματα χρήσης, συνώνυμα και αντίθετα, προέλευση).

Τα παραδείγματα χρήσης να έχουν σχέση με τα ενδιαφέροντα, τις παραστάσεις και την αντιληπτική ικανότητα των παιδιών της αντίστοιχης ηλικίας.

Ενδεικτικά λεξικά αναφοράς

- Le Robert Junior, illustré
- Macmillan, dictionary for children
- Larousse mini débutants
- Larousse maxi débutants

13. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού του Χρηστικού Λεξικού των τάξεων Δ', Ε' και ΣΤ' Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση εκπαιδευτικό υλικό να αντικατοπτρίζει τους σκοπούς και τους στόχους της διδασκαλίας Της Γλώσσας, όπως αυτοί διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. της Γλώσσας για το Δημοτικό καθώς και στα Α.Π.Σ., και να εξασφαλίζει την προσέγγισή τους (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α', ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 303Β & 304Β/13-3-03).

Το λεξικό, προσδιορίζεται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. καθώς και στο συνακόλουθο Α.Π.Σ., ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή	Λεξικό για τον μαθητή (λεξικό 1)		Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 21 cm x 12cm. Συνολικός αριθμός σελίδων: Για τις τάξεις Δ' - ΣΤ': 280.

Έργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση
(Γ' Κ.Π.Σ.)

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

Προδιαγραφές για τη δημιουργία του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού.

Πέραν των σχετικών προδιαγραφών που αναφέρονται στο αντίστοιχο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ., (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 313Β & 314Β/13-3-03 σελίδες 305-335) και ειδικότερα στα κεφάλαια του Λεξιλογίου, συμπληρωματικά με αυτές ισχύουν και οι ακόλουθες:

A1. Λεξικό του μαθητή

Τύπος λεξικού: παιδαγωγικό, χρηστικό – ετυμολογικό

Μαθητικό κοινό: 9-12 ετών

Σκοπός του λεξικού:

- Να χρησιμεύει ως βιβλίο αναφοράς καθημερινής χρήσης.
- Να προσφεύγει ο μαθητής σ' αυτό με ευκολία προκειμένου:
 - α. Να βρίσκει τη σημασία ή τις σημασίες μιας λέξης.
 - β. Να εμπλέκεται στα σημασιολογικά, θεματικά και ετυμολογικά πεδία των λέξεων.
 - γ. Να συνειδητοποιήσει, παίζοντας –αν είναι δυνατόν – μέσα στα ετυμολογικά πεδία των λέξεων, ότι οι λέξεις που χρησιμοποιούνται στη σημερινή γλώσσα έχουν δημιουργηθεί σε διάφορες χρονικές περιόδους.
 - δ. Να παρατηρεί την απόχρωση ή μεταβολή της σημασίας μιας λέξης ανάλογα με τα συνθετικά της ή τις παραγωγικές της καταλήξεις και
 - ε. Να συνειδητοποιήσει διαισθητικά τους μηχανισμούς σύνθεσης και παραγωγής και, γενικά, τη διαδικασία παραγωγής νέων λέξεων.

Τυπογραφικοί χαρακτήρες: οι προβλεπόμενοι από τη λεξικογραφία και τις προδιαγραφές του Π. Ι. για παιδιά της αντίστοιχης ηλικίας.

Ορθογραφία: Εφαρμόζεται η ισχύουσα σχολική ορθογραφία.

Αισθητική: Η υψηλή αισθητική του βιβλίου αποτελεί απαραίτητο όρο αποδοχής του.

Τίτλος: Ο τίτλος του λεξικού επαφίεται στους συγγραφείς του.

Μακροδομή:

- Οδηγίες απλές για τη χρήση του λεξικού από τα παιδιά
- Χρήση συντομογραφιών, οι οποίες πρέπει να είναι περιορισμένες σε αριθμό και ειδικό προκαταρκτικό κεφάλαιο με τις συντομογραφίες
- Ειδικό κεφάλαιο προφοράς φθόγγων
- Ειδικό κεφάλαιο αντιπαραβολής λέξεων που μπορεί να προκαλέσουν σύγχυση (ομόηχες κ.λ.π.)
- Ειδικό κεφάλαιο με στερεότυπες και παροιμιακές εκφράσεις
- Ειδικό κεφάλαιο γραφής αριθμητικών
- Ειδικό κεφάλαιο με το λεξιλόγιο των Η/Υ
- Ειδικό κεφάλαιο με πίνακες κλιτικών παραδειγμάτων (συζυγιών ομαλών, βοηθητικών, ανωμάτων, αρχαιοκλίτων) και ονομάτων

- Ειδικό κεφάλαιο για τον τονισμό των λέξεων
- Κεφάλαιο με τα γεγονότα-σταθμούς της ελληνικής ιστορίας (πολιτικά και πολιτιστικά), στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και η πρώτη εισαγωγή προϊόντων τεχνολογίας στην Ελλάδα, όπως π.χ. το ατμόπλοιο, το αυτοκίνητο, ο σιδηρόδρομος, ο ηλεκτρισμός κ.τ.λ.
- Πίνακας περιεχομένων των ειδικών κεφαλαίων, των χαρτών και των μεγάλων εικόνων

Μικροδομή:

- Συλλαβισμός π.χ. κου-ρα-σμέ-νος, ά-δει-α
- Ένδειξη γραμματικής κατηγορίας, π.χ. ουσιαστικό, ρήμα κτλ.
- Άρθρο για πτωτικά
- Αυτόνομη παρουσία των ανώμαλων τύπων και των μετοχών ως λημμάτων, με παραπομπή στο κύριο λήμμα και στους πίνακες κλίσης, στο τέλος του λεξικού
- Ορισμός της λέξης (απλός, σαφής και κατανοητός από τους μαθητές της συγκεκριμένης ηλικίας). Όταν ο ορισμός ενδέχεται να προκύψει λόγιος ή δυσνόητος, τότε προηγούνται τα παραδείγματα χρήσης και ο ορισμός παρατίθεται στο τέλος ή παραλείπεται
- Αποφυγή του ορισμού της σημασίας με ισοδύναμο, π.χ. σπίτι = οικία ή με λέξη που δεν υπάρχει ως λήμμα στην οικεία θέση
- Παραδείγματα χρήσης από διάφορα κειμενικά είδη: κατάλληλα για τη συγκεκριμένη ηλικία. Παράλληλα, πρέπει να αποφεύγεται η περιπτώσιολογία και να μην παραβιάζεται η αρχή του μινιμαλισμού.
- Βασικές πληροφορίες για το σχηματισμό των τύπων των ονομάτων και των ρημάτων, π.χ. τύποι της γενικής, αρχικοί ρηματικοί χρόνοι των ρημάτων κ.λ.π.
- Βασικές πληροφορίες για τη σύνταξη των ρημάτων, όπως π.χ. αν είναι MTB ή AMTB, πρόθεση που τα συνοδεύει κατά περίπτωση. Παράδειγμα για κάθε διαφορετική σύνταξη του ίδιου ρήματος.
- Προέλευση της λέξης (π.χ. υδραγωγείο = ύδωρ + αγωγός > αρχ.)
- Ενδείξεις: αρχαία, μεσαιωνική, νέα, λόγια, νεολογισμοί, δάνεια, λαϊκοί όροι κ.λ.π.
- Συνώνυμα – αντίθετα, με συγκεκριμένα παραδείγματα χρήσης όπου είναι δυνατόν
- Παραγωγή και σύνθεση
- Σύντομα σχόλια για τις προβληματικές περιπτώσεις, όπου συνήθως παρατηρείται ορθογραφική και εννοιολογική σύγχυση, π.χ. για τα ομόηχα, τις πολύσημες λεξικές μονάδες κλπ.
- Εστίαση της προσοχής των παιδιών σε περιπτώσεις ιδιαίτερης ορθογραφίας, π.χ. παίρνω και περνώ, δώσε και δόθηκε.
- Σαφής διαχωρισμός των «στερεότυπων φράσεων» με ειδική ένδειξη μέσα στο λήμμα και με ιδιαίτερο ερμηνευμα και παράδειγμα
- Απαραίτητα λήμματα θα αποτελούν οι άκλιτες λέξεις και οι γραμματικές κατηγορίες.
- Ό,τι άλλο κρίνεται απολύτως απαραίτητο από τη συγγραφική ομάδα.

Πεδίο λεξιλογίου:

Το περιεχόμενο των βιβλίων των τάξεων Δ', Ε', Στ' δημοτικού, κατά προσέγγιση.

Το λεξικό έχει τη μορφή παιδικού βιβλίου και η όλη δομή και τυπογραφική παρουσίαση των λημμάτων διευκολύνει την ανάγνωση, την εύρεση και την κατανόηση. Βασικό του χαρακτηριστικό είναι η «φιλικότητα», ο μινιμαλισμός και η απλότητα στο εσωτερικό του λήμματος. Θα περιέχει «ετυμολογικά παιχνίδια», τα οποία θα παρουσιάζονται με σχηματοποιήσεις των πεδίων (χρήση σχημάτων, χρωμάτων, εικόνων – κυρίως σκίτσων και κόμικ).

Αν η προβλεπόμενη έκταση του βιβλίου δεν επιτρέπει αναλυτική παρουσίαση των πεδίων σε όλα τα λήμματα, τότε οι λέξεις που δεν προσφέρονται για ετυμολογική εκμετάλλευση θα εκπροσωπούνται μόνο από τα βασικά στοιχεία (ορισμός, παραδείγματα χρήσης, συνώνυμα και αντίθετα, προέλευση).

Τα παραδείγματα χρήσης να έχουν σχέση με τα ενδιαφέροντα, τις παραστάσεις και την αντιληπτική ικανότητα των παιδιών της αντίστοιχης ηλικίας.

Εκτός των άλλων οδηγών που διευκολύνουν τη χρήση του λεξικού και επιτρέπουν την εύρεση των στοιχείων του, παρέχεται και πίνακας περιεχομένων των ειδικών κεφαλαίων, των χαρτών και των μεγάλων εικόνων.

Ο τίτλος του λεξικού επαφίεται στους συγγραφείς του.

Ενδεικτικά λεξικά αναφοράς

- Le Robert Junior, illustré
- Macmillan, dictionary for children
- Larousse mini débutants
- Larousse maxi débutants

14. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα των Μαθηματικών Α', Β', Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' τάξης Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος των Μαθηματικών της Α', Β', Γ', Δ', Ε', και ΣΤ' τάξης Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και ΑΠΣ (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών) της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) του μαθήματος των Μαθηματικών για το Δημοτικό και θα βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή		Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 6)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων: Για την Α' και Β' τάξη 150 σελίδες που χωρίζονται σε δύο τεύχη (2 x 75), για την Γ' και Δ' τάξη 160 και για την Ε' και ΣΤ' τάξη 170.
		Τετράδιο εργαστηριακών ασκήσεων – εργασιών (τετράδια 6)	Το μέγεθος των σελίδων του τετραδίου εργαστηριακών ασκήσεων θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων: Προβλέπονται 4 τεύχη για κάθε τάξη των 40 σελίδων το καθένα (4 X 40) X 6 = 960
Για τον δάσκαλο		Βιβλίο του δασκάλου (βιβλία 6)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του εκπαιδευτικού θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις όπου κρίνεται απαραίτητο και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 150

I. Γενικά

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η διδακτέα ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το βιβλίο εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό ενημερωτικό σημείωμα προς το μαθητή.

ii) Περιεχόμενα

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προκαταβολικοί οργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένου λόγου και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης καθώς και δύο προβλήματα υποδειγματικά λυμένα.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.
- Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας.

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων
- Πίνακες
- Βιβλιογραφία

A2. Τετράδιο εργαστηριακών ασκήσεων- εργασιών

Για κάθε τάξη προβλέπονται τέσσερα τετράδια εργασιών για το μαθητή τα οποία θα περιέχουν: α) ασκήσεις εμπέδωσης, β) προβλήματα και εργασίες ατομικές και ομαδικές. Τα παραπάνω θα ανταποκρίνονται στις αντίστοιχες διδακτικές ενότητες του βιβλίου του μαθητή. Επίσης τα τετράδια θα περιέχουν στο τέλος κάθε γενικής διδακτικής ενότητας επαναληπτικές ασκήσεις, προβλήματα, εργασίες και διαθεματικές δραστηριότητες

Επισημαίνεται ότι θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη επαρκούς χώρου για τη λύση των ασκήσεων και των προβλημάτων. Οι προτεινόμενες ασκήσεις, τα προβλήματα και κάθε δραστηριότητα γενικά, να είναι κλιμακούμενης δυσκολίας και να αντιπροσωπεύουν, όσο το δυνατό, περισσότερες κατηγορίες του είδους των.

A 3. Βιβλίο του δασκάλου

Το βιβλίο του εκπαιδευτικού έχει ως σκοπό να ενημερώσει τον διδάσκοντα για το περιεχόμενο τη δομή και τις μεθοδολογικές απαιτήσεις του βιβλίου του μαθητή, σε συνάρτηση με τις αντίστοιχες απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος έτσι ώστε να:

- Διευκολύνει στη διαχείριση της διδακτέας ύλης, κατά τρόπο που να μπορεί να αξιοποιηθεί πληρέστερα το βιβλίο του μαθητή και το σχετικό υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό.
- Συνεισφέρει στην αρτιότερη προετοιμασία / σχεδιασμό των διδακτικών ενεργειών παρέχοντας κατευθύνσεις και οδηγίες για κάθε διδακτική ενότητα, χωρίς να περιορίζει την ελευθερία στη διδασκαλία.
- Παρέχει συμπληρωματικές πληροφορίες από την Ιστορία των Επιστημών, την Επιστημολογία, την Γνωστική Ψυχολογία, τη Διδακτική των Μαθηματικών. Επίσης επεξηγηματικά κείμενα για τη βαθύτερη εξέταση επιστημονικών θεμάτων όπου απαιτείται.

Το βιβλίο του εκπαιδευτικού πρέπει να περιλαμβάνει:

i) Προγραμματισμό της διδακτέας ύλης

- Ενδεικτικό ετήσιο προγραμματισμό.
- Πρόταση για τον προγραμματισμό των κεφαλαίων της κάθε γενικής ενότητας.

ii) Διδακτικές οδηγίες ανά μερική ενότητα. Σύντομο ενδεικτικό σχέδιο που περιλαμβάνει:

- Διάγραμμα ροής του μαθήματος.
- Στόχους διδασκαλίας που πρέπει να βρίσκονται σε συμφωνία με τους στόχους του προγράμματος σπουδών για τα Μαθηματικά.
- Προσδιορισμό των βασικών εννοιών, υποδείξεις για την υπέρβαση εννοιολογικών δυσκολιών, όπου υπάρχουν και επεξηγήσεις για την παρουσίαση νέων εννοιών.
- Προτάσεις για διδακτικές δραστηριότητες που θα διευκολύνουν την διδακτική πράξη (χρήση εποπτικού υλικού, Νέων τεχνολογιών, κ.τ.λ.)
- Προτάσεις για δραστηριότητες μαθητών και συνθετικές δημιουργικές εργασίες και
- Στο τέλος κάθε ενότητας να υπάρχει υπόδειγμα επιστολής προς τους γονείς για την ενημέρωσή τους, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν ενεργά και στα πλαίσια του διακριτού τους ρόλου στις βιωματικές δραστηριότητες των παιδιών τους, για την κατασκευή και εφαρμογή των μαθηματικών εννοιών, ώστε να έχουν « νόημα» για αυτά..

iii) Ανάλυση / Λύση ασκήσεων και δραστηριοτήτων.

iv) Βιβλιογραφία που να αναφέρεται:

- Στο επιστημονικό και εκπαιδευτικό πεδίο για το δάσκαλο.
- Σε διευθύνσεις με σχετικά θέματα στο διαδίκτυο για τον μαθητή και το δάσκαλο.
- Βιβλία και άρθρα για τους μαθητές.

II. Ειδικές προδιαγραφές

A) Για το βιβλίο του μαθητή:

- Το βιβλίο του μαθητή χωρίζεται σε επιμέρους ενότητες κάθε μια από τις οποίες περιλαμβάνει ένα ορισμένο αριθμό κεφαλαίων (π.χ. ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Λόγοι και Αναλογίες, Κεφάλαιο 1: Ίσα ή ισοδύναμα κλάσματα, Κεφάλαιο 2: Σύγκριση μεγεθών με λόγους, Κεφάλαιο 3: Σχηματίζουμε αναλογίες, κ.λπ.). Τα κεφάλαια πρέπει να εμφανίζουν συνεχή αύξουσα αρίθμηση ανεξάρτητα σε ποια επιμέρους ενότητα ανήκουν, έτσι ώστε να υπογραμμίζεται η ενότητα της υπό διδασκαλία γνώσης.
- Κάθε ενότητα αρχίζει με μια δεξιά σελίδα όπου παρουσιάζονται τα επιμέρους κεφάλαια με μια σύντομη αναφορά στο περιεχόμενό τους.
- Στην αρχή κάθε κεφαλαίου θα πρέπει να υπάρχει κεφαλίδα με τον τίτλο και τον αριθμό του κεφαλαίου καθώς επίσης και μια σύντομη περιγραφή και στοχοθεσία του μαθησιακού περιεχομένου του κεφαλαίου. Επίσης προαιρετικά είναι δυνατόν να υπάρχει ένα μικρό κείμενο που να θέτει ερωτηματικά και την αναγκαιότητα της γνώσης του περιεχομένου κεφαλαίου. Στη συνέχεια ακολουθούν οι σελίδες με το κείμενο των συγγραφέων στο οποίο εισάγονται οι γνώσεις που πρέπει να κατακτήσει ο μαθητής.
- Στην εισαγωγή κάθε νέας διδακτικής ενότητας θα πρέπει να απευθύνονται ερωτήματα προς τον μαθητή έτσι ώστε να προβληματίζεται και να αποκτά ενδιαφέρον και να δημιουργούνται αφορμές για περαιτέρω συζήτηση.
- Οι δραστηριότητες και τα προβλήματα (λυμένα με συγκεκριμένη μέθοδο, ανεπτυγμένη λεκτικά και συμβολικά), όπου είναι δυνατόν, να είναι βιωματικά και διαθεματικά και να προέρχονται από θέματα που προκαλούν το ενδιαφέρον και την περιέργεια των παιδιών. Επίσης οι δραστηριότητες και τα προβλήματα να ακολουθούν φάσεις όπως: προσανατολισμού - αφόρμησης, εκμαίευσης, διαλεκτικής και γνωστικής σύγκρουσης, σύνθεσης, αναδόμησης, εφαρμογής, επέκτασης και τέλος γενίκευσης των μαθηματικών εννοιών. Συνιστάται μάλιστα να αποφεύγεται η υπερανάληψη που δημιουργεί σύγχυση και αποπροσανατολισμό στη σκέψη των μαθητών.
- Η ανάπτυξη της ύλης του κεφαλαίου θα πρέπει να βασίζεται σε βιωματικές κατά το δυνατό δραστηριότητες από την καθημερινή ζωή, σε εικόνες, σχήματα, διαγράμματα, γραφικές παραστάσεις και πίνακες. Προσδιορίζονται δε και επισημαίνονται οι κύριες μαθηματικές έννοιες, οι οποίες καταγράφονται με πλάγια ή έντονα γράμματα.
- Είναι αναγκαία η ένθεση αναφορών από τον τύπο, γεγονότων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον, ιστορικών σημειωμάτων που εκτός από την περιέργεια και το ενδιαφέρον που προκαλούν στον μαθητή, πολλές φορές διευκολύνουν στην εποικοδόμηση εννοιών των Μαθηματικών ή αναδεικνύουν την διαθεματική προσέγγιση της επιστημονικής γνώσης καθώς και τη διασύνδεσή της με την τεχνολογία. Οι αναφορές αυτές θα πρέπει να εμφανίζονται σε φόντο με σκίαση απαλού χρώματος και με γράμματα μικρότερα κατά 1-2 στιγμές από το κανονικό κείμενο.
- Στο τέλος της θεωρητικής ανάπτυξης και των εφαρμογών κάθε κεφαλαίου πρέπει να υπάρχει πλαίσιο λίγων γραμμών που να περιλαμβάνει μια σύντομη περίληψη των εννοιών του κεφαλαίου, με τη μορφή συμπερασμάτων. Η όλη ανάπτυξη του κεφαλαίου δεν θα υπερβαίνει τις δύο σελίδες.
- Οι μονάδες μέτρησης αποστάσεων, επιφάνειας, όγκου, μάζας και χρόνου να αναγράφονται ολογράφως Η σύντμηση αυτών να περιοριστεί σε ασκήσεις και στη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων.
- Ο συνολικός αριθμός των επιμέρους κεφαλαίων δεν θα υπερβαίνει για την : α) Α' & Β' τάξη τα 70
β) Γ' & Δ' τάξη τα 75 και
γ) Ε' & ΣΤ' τάξη τα 80

- Στο τέλος κάθε βιβλίου θα παρατίθενται καρτέλες με αυτοκόλλητα σχέδια, εικόνες, σχήματα, μαθηματικά παιχνίδια κ.λπ.

B) Για το βιβλίο του δασκάλου

Στο βιβλίο του δασκάλου θα ενταχθούν με τη μορφή οδηγιών ενδεικτικά φυλλάδια αξιολόγησης, ένα για κάθε διδακτική ενότητα και θα περιλαμβάνουν οδηγίες για την αυτοαξιολόγηση, την ετεροαξιολόγηση και την αξιολόγηση του μαθητή από τον εκπαιδευτικό.

B1. Προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος των Μαθηματικών των τάξεων Α΄ & Β΄ Δημοτικού Σχολείου

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κλπ.

Το λογισμικό έχει ως στόχο την υποστήριξη της διδασκαλίας των Μαθηματικών της Α΄ και Β΄ Τάξης του Δημοτικού Σχολείου, σύμφωνα με το αντίστοιχο Α.Π.Σ. και τις γενικές αρχές των Δ.Ε.Π.Π.Σ.

Α) Το λογισμικό θα περιλαμβάνει:

- Εισαγωγή βασικών μαθηματικών εννοιών και σχέσεων μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες.
- Ανάπτυξη των μαθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του εκπαιδευτικού λογισμικού: δυναμική διαχείριση των μαθηματικών αντικειμένων, πολλαπλή αναπαράσταση και δυνατότητα προσομοίωσης πραγματικών φαινομένων και καταστάσεων.
- Αυτοαξιολόγηση του μαθητή μέσα από κατάλληλα επιλεγμένα tests, προβλήματα (με δυνατότητα παροχής κατάλληλων υποδείξεων), ερωτήσεις (πολλαπλής επιλογής, σωστού-λάθους και με δυνατότητα αιτιολόγησης της σωστής απάντησης).
- Εφαρμογές στην επίλυση προβλημάτων μέσα από κατάλληλες θεματικές και διαθεματικές δραστηριότητες.

Β) Η ανάπτυξη των διαφόρων θεματικών πεδίων θα υλοποιείται κατά τρόπο ισόρροπο και σύμφωνα με τα ισχύοντα στα Α.Π.Σ. Η αναλογία μεταξύ μαθηματικών και διαθεματικών δραστηριοτήτων θα ακολουθεί επίσης τα ισχύοντα στο αντίστοιχο Α.Π.Σ.

Γ) Τέλος, το λογισμικό θα παρέχει τη δυνατότητα εμπλουτισμού του με νέες δραστηριότητες.

α) Επίσκεψη σε αρχαίο θέατρο, παιδική παράσταση. Προσομοιώσεις, οπτικοποιήσεις, αναπαραστάσεις κ.λπ. Καταμετρήσεις, δημιουργία προβληματικών καταστάσεων προσθαφίρεσης.

β) Ο Φοίβος και η Αθηνά στη συνοικία μου. Προβληματικές καταστάσεις προσανατολισμού στο χώρο και στο χρόνο. Ξενάγηση με πληροφορίες κίνησης βάση των σημείων του ορίζοντα (χρήση φράσεων: πάνω από ...πίσω από...ανατολικά...δυτικά...δεξιά...αριστερά...μεγαλύτερο...μικρότερο...κ.λπ.)

γ) Στην έκθεση παιδικών βιβλίων και παιχνιδιών. Προσομοιώσεις, αναπαραστάσεις, οπτικοποιήσεις, πολυμεσικές εφαρμογές για πληροφορίες, παίγνια στρατηγικής. Δημιουργία προβληματικών καταστάσεων επιλογής βιβλίων και παιχνιδιών, ταξινομήσεις, κατηγοριοποιήσεις και επίλυση προβλημάτων προσθαφίρεσης.

(Γ΄ Κ.Π.Σ.)

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..

α) Παιχνίδι με τους αριθμούς. Δημιουργία μικρών τετραγώνων με ενδιάμεσα κενά, όπου για να μεταβώ από το ένα στο άλλο προσθέτω ή αφαιρώ. Α΄ τάξη, Αριθμοί και πράξεις (Αισθητική Αγωγή, Φυσική Αγωγή).

β) Αριθμητικά τετράγωνα. Προσθέτω ή αφαιρώ για να συμπληρώσω σωστά οριζοντίως και καθέτως. Β΄ τάξη, Αριθμοί και πράξεις – Γεωμετρία (Αισθητική Αγωγή)

γ) Ο Λαβύρινθος. Πράξεις προσθαφαίρεσης για να ακολουθήσω τη σωστή διαδρομή. Α΄ και Β΄ τάξη, Αριθμοί και Πράξεις – Επίλυση προβλήματος

(Αισθητική Αγωγή).

δ) Τα γεωμετρικά σχήματα στο περιβάλλον. Αναπαραστάσεις των σχημάτων που περιλαμβάνονται στην αντίστοιχη ενότητα του άξονα της Γεωμετρίας, συνδυασμός με τις θεματικές ενότητες των μετρήσεων. Α΄ και Β΄ τάξη (Μελέτη Περιβάλλοντος, Αισθητική Αγωγή).

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

α) Η γειτονιά μου. Α΄ και Β΄ τάξη. Γνωριμία με τον περιβάλλοντα χώρο, καταμετρήσεις κτισμάτων και οδών, δημιουργία προβληματικών καταστάσεων προσθαφαίρεσης, μετρήσεις, κείμενα και ευαισθητοποίηση για την προστασία του χώρου που ζούμε. Ενότητες: Επίλυση προβλήματος, Αριθμοί και Πράξεις, Μετρήσεις, Γεωμετρία. Συνάφεια με: Γλώσσα, Μελέτη περιβάλλοντος, Αισθητική Αγωγή, Φυσική Αγωγή. Έννοιες: Μεταβολή, Αλληλεπίδραση, Σύστημα, Επικοινωνία, Άτομο-Σύνολο, Ομοιότητα-Διαφορά, Χώρος-Χρόνος.

β) Καρποφόρα δένδρα. Β΄ τάξη. Πληροφορίες για το πλήθος των ειδών, ταξινόμησή τους, δημιουργία προβληματικών καταστάσεων προσθαφαίρεσης, επανάληψη ίσων ποσοτήτων κ.λπ. Ενότητες: Επίλυση προβλήματος, Αριθμοί και πράξεις. Συνάφεια με: Γλώσσα, Μελέτη περιβάλλοντος, Αισθητική Αγωγή, Φυσική Αγωγή. Έννοιες: Μεταβολή, Αλληλεπίδραση, Σύστημα, Επικοινωνία, Άτομο-Σύνολο, Ομοιότητα-Διαφορά, Χώρος-Χρόνος.

Επιπλέον τίτλοι σχεδίων εργασίας:

- Ο άνθρωπος κι ο χρόνος
- Το νερό πηγή ζωής
- Αθλητισμός και παιδί
- Ολυμπιακοί αγώνες

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

(ενδεικτικό εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, π.χ. βιογραφικά σημειώματα, αποσπάσματα – ρήσεις μεγάλων επιστημόνων, διαφάνειες κλπ.).

- Καρτέλες για ασκήσεις παρατηρητικότητας, σύγκρισης και καταμέτρησης.
- Υλικό για μέτρηση, ταξινόμηση και ομαδοποίηση (πούλια, χάνδρες, καρφάκια, τουβλάκια, πιόνια, κυβάκια).
- Υλικό για ανάλυση και σύνθεση αριθμών.
- Αριθμογραμμή μέχρι το 10, 100 και 1000.
- Αναπαραστάσεις γεωμετρικών σχημάτων, με δυνατότητα μέτρησης με πρακτικές μονάδες μέτρησης.
- Αναπαραστάσεις ρολογιού με δείκτες και ηλεκτρονικού, καθώς επίσης και κλεψύδρας 1΄ λεπτού, 5΄, 10΄, 15΄, 30΄ και 60΄ λεπτών.
- Αναπαραστάσεις ζυγαριάς.
- Εκλαϊκευμένα επιστημονικά περιοδικά και βιβλία, άρθρα στον ημερήσιο τύπο, αναφορές στο διαδίκτυο.

B2. Ειδικές προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος των Μαθηματικών των τάξεων Γ΄ & Δ΄ Δημοτικού Σχολείου

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κλπ.

Το λογισμικό έχει ως στόχο την υποστήριξη της διδασκαλίας των Μαθηματικών της Γ΄ και Δ΄ Τάξης του Δημοτικού Σχολείου, σύμφωνα με το αντίστοιχο Α.Π.Σ. και τις γενικές αρχές των Δ.Ε.Π.Π.Σ.

Α) Το λογισμικό θα περιλαμβάνει:

- Εισαγωγή βασικών μαθηματικών εννοιών και σχέσεων μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες.
- Ανάπτυξη των μαθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του εκπαιδευτικού λογισμικού: δυναμική διαχείριση των μαθηματικών αντικειμένων, πολλαπλή αναπαράσταση και δυνατότητα προσομοίωσης πραγματικών φαινομένων και καταστάσεων.
- Αυτοαξιολόγηση του μαθητή μέσα από κατάλληλα επιλεγμένα tests, προβλήματα (με δυνατότητα παροχής κατάλληλων υποδείξεων), ερωτήσεις (πολλαπλής επιλογής, σωστού-λάθους και με δυνατότητα αιτιολόγησης της σωστής απάντησης).
- Εφαρμογές στην επίλυση προβλημάτων μέσα από κατάλληλες θεματικές και διαθεματικές δραστηριότητες.

Β) Η ανάπτυξη των διαφόρων θεματικών πεδίων θα υλοποιείται κατά τρόπο ισόρροπο και σύμφωνα με τα ισχύοντα στα Α.Π.Σ. Η αναλογία μεταξύ μαθηματικών και διαθεματικών δραστηριοτήτων θα ακολουθεί επίσης τα ισχύοντα στο αντίστοιχο Α.Π.Σ.

Γ) Τέλος, το λογισμικό θα παρέχει τη δυνατότητα εμπλουτισμού του με νέες δραστηριότητες.

α. Επίσκεψη σε αθλητικό στάδιο με αριθμημένες θέσεις

- Καταμέτρηση με προσθαφαιρέσεις και πολλαπλασιασμούς για την εύρεση των θέσεων σε κάθε διάζωμα, και τελικά σε όλο το στάδιο, υπολογισμός διαστάσεων αγωνιστικού χώρου, εσόδων-εξόδων κ.λ.π.

β. Μια μέρα στο «σούπερ μάρκετ»

- Δημιουργία προβληματικών καταστάσεων με προσθαφαιρέσεις και πολλαπλασιασμούς για την εύρεση του κόστους διαφόρων ποσοτήτων προϊόντων και ειδικά εκείνων που διατίθενται «χύμα» (π.χ. 1 κιλό και 600 γραμ. τυρί), υπολογισμός του συνολικού κόστους των προϊόντων, υπολογισμός του ποσού (ρέστα) που θα μας επιστραφεί από ένα χαρτονόμισμα των 100 ή 200 Ευρώ

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..

α. Ταξιδεύοντας στην Ελλάδα (νοερές πράξεις)

- Ο μαθητής επιλέγει πόλεις και χωριά της Ελλάδας που θα ήθελε να επισκεφθεί. Με τη βοήθεια του Η/Υ και με νοερό τρόπο υπολογίζει χιλιομετρικές αποστάσεις, συγκρίνει πληθυσμούς και εκτάσεις, επιλέγει εναλλακτικές διαδρομές και υπολογίζει τη διάρκεια του ταξιδιού ανάλογα με το μεταφορικό μέσο που θα χρησιμοποιήσει.

β. Διαφήμιση – υπερκατανάλωση

- Οι μαθητές καταγράφουν προϊόντα που θα ήθελαν να αγοράσουν, υπολογίζουν το κόστους τους, εξετάζουν ποια από αυτά καλύπτουν πραγματικά τις ανάγκες τους και υπολογίζουν το όφελος που θα είχαν εάν δεν αγόραζαν κάποια από αυτά. Βρίσκουν κατά προσέγγιση (στο περίπου) το κόστος της διαφήμισης σε διαφημιστικές πινακίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση και υπολογίζουν ποσά που δαπανούνται γι' αυτό το σκοπό.

γ. Το «ωράριό» μου στο σχολείο (κλάσματα)

- Οι μαθητές υπολογίζουν, σε ώρες, για κάθε μία από τις μέρες, από Δευτέρα μέχρι Παρασκευή, το χρόνο που βρίσκονται στην τάξη. Το ίδιο κάνουν και για τα διαλείμματα. Στη συνέχεια βρίσκουν, πάλι σε ώρες, το συνολικό χρόνο που βρίσκονται στην τάξη σε μία εβδομάδα αλλά και το συνολικό χρόνο των διαλειμμάτων. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να γίνει για κάθε μάθημα ανά εβδομάδα ξεχωριστά.
- Το ίδιο μπορούν να επαναλάβουν, σε ατομική βάση, για τις διάφορες άλλες εξωσχολικές τους δραστηριότητες.

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

α. Η τάξη μου

- Οι μαθητές εντοπίζουν γεωμετρικά σχήματα, επίπεδα και στερεά, σε αντικείμενα που βρίσκονται στο χώρο της τάξης τους (π.χ. πίνακας-ορθογώνιο, υδρόγειος σφαίρα-σφαίρα, έδρα-κύβος). Στη συνέχεια τα κατηγοριοποιούν και προσπαθούν να αποτυπώσουν τα επίπεδα με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού.
- Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να γίνει και με τα αντικείμενα-όργανα που βρίσκονται στην αίθουσα του χημείου του σχολείου.

β. Τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας

- Το γεωγραφικό διαμέρισμα στο οποίο ανήκω. Εύρεση πληθυσμού, αύξηση-μείωση πληθυσμού την τελευταία 5ετία ή 10ετία, σύγκριση των δύο τελευταίων απογραφών, αριθμός ψηφισάντων στις τελευταίες βουλευτικές / δημοτικές εκλογές - συγκρίσεις

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

(ενδεικτικό εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, π.χ. βιογραφικά σημειώματα, αποσπάσματα – ρήσεις μεγάλων επιστημόνων, διαφάνειες κλπ.).

- Ασκήσεις παρατηρητικότητας – σύγκρισης – καταμέτρησης
- Παιχνίδια με πλακόστρωτα, μωσαϊκά, επαναληπτικές κανονικότητες

- Στερεά σώματα / σχήματα – Σύγκριση χωρητικότητας
- Εκλαϊκευμένα επιστημονικά περιοδικά και βιβλία, άρθρα στον ημερήσιο τύπο, αναφορές στο διαδίκτυο.

B3. Ειδικές προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος των Μαθηματικών των τάξεων Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού Σχολείου

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος.

Το λογισμικό έχει ως στόχο την υποστήριξη της διδασκαλίας των Μαθηματικών της Ε΄ και ΣΤ΄ Τάξης του Δημοτικού Σχολείου, σύμφωνα με το αντίστοιχο Α.Π.Σ. και τις γενικές αρχές των Δ.Ε.Π.Π.Σ.

Α) Το λογισμικό θα περιλαμβάνει:

- Εισαγωγή βασικών μαθηματικών εννοιών και σχέσεων μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες.
- Ανάπτυξη των μαθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του εκπαιδευτικού λογισμικού: δυναμική διαχείριση των μαθηματικών αντικειμένων, πολλαπλή αναπαράσταση και δυνατότητα προσομοίωσης πραγματικών φαινομένων και καταστάσεων.
- Αυτοαξιολόγηση του μαθητή μέσα από κατάλληλα επιλεγμένα tests, προβλήματα (με δυνατότητα παροχής κατάλληλων υποδείξεων), ερωτήσεις (πολλαπλής επιλογής, σωστού-λάθους και με δυνατότητα αιτιολόγησης της σωστής απάντησης).
- Εφαρμογές στην επίλυση προβλημάτων μέσα από κατάλληλες θεματικές και διαθεματικές δραστηριότητες.

Β) Η ανάπτυξη των διαφόρων θεματικών πεδίων θα υλοποιείται κατά τρόπο ισόρροπο και σύμφωνα με τα ισχύοντα στα Α.Π.Σ. Η αναλογία μεταξύ μαθηματικών και διαθεματικών δραστηριοτήτων θα ακολουθεί επίσης τα ισχύοντα στο αντίστοιχο Α.Π.Σ.

Γ) Τέλος, το λογισμικό θα παρέχει τη δυνατότητα εμπλουτισμού του με νέες δραστηριότητες.

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..
Ενδεικτικός κατάλογος:

α) **Η μεγάλη μας οικογένεια.** Συγκέντρωση και καταγραφή γεωγραφικών, ιστορικών και πολιτιστικών στοιχείων για τις χώρες της Ε.Ε. (Μαθηματικά, Γεωγραφία, Ιστορία, Αισθητική Αγωγή).

β) **Η συμμετρία στη ζωή και στη Τέχνη.** Αναζήτηση συμμετρίας στη Φύση (νιφάδες χιονιού, όστρακα), στην Τέχνη (πίνακες ζωγραφικής, ταπετσαρίες) και στις ανθρώπινες κατασκευές (κτίρια, αρχιτεκτονικά μνημεία).

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

α) **Μέτρηση εμβαδών βασικών σχημάτων Ε΄ Τάξη.** Ενότητες: Μετρήσεις, Γεωμετρία. Συνάφεια με: Αισθητική Αγωγή. Έννοιες: Μεταβολή, Ταξινόμηση.

β) **Συλλογή και στατιστική επεξεργασία δεδομένων** για τον πληθυσμό διαφόρων ελληνικών πόλεων ΣΤ΄ Τάξη. Ενότητες: Στατιστική. Συνάφεια με: Γεωγραφία. Έννοιες: Μεταβολή, Αλληλεπίδραση, Σύστημα.

γ) **Το προαύλιο του σχολείου μας.** Ε΄ και ΣΤ΄ Τάξη. Προκειμένου να διαμορφωθεί ο χώρος της αυλής του σχολείου με την κατασκευή χώρων ειδικής χρήσης δηλαδή ένας ημικυκλικός χώρος για τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις (θέατρο), ένας ορθογώνιος χώρος για τις αθλητικές εκδηλώσεις (γήπεδο) και ένα τριγωνικό ημιγυμναστήριο κυλικείο που θα καλύψουν συγκεκριμένα ποσοστά της ολικής επιφανείας

της αυλής του σχολείου. Προτείνεται στους μαθητές να συμμετάσχουν, σε συνεργασία με τους δασκάλους τους, με προτάσεις στη διαμόρφωση του χώρου της αυλής του σχολείου καθώς και την διακόσμηση των επιφανειών (τοιχών και δαπέδων) με σχέδια μωσαϊκών.

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

Εκλαϊκευμένα επιστημονικά περιοδικά και βιβλία, άρθρα στον ημερήσιο τύπο, αναφορές στο διαδίκτυο.

**15. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
για το μάθημα της Μελέτης του Περιβάλλοντος των τάξεων Α΄, Β΄, Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού
Σχολείου**

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος Μελέτης του περιβάλλοντος (ΜτΠ) των Α΄, Β΄, Γ΄ και Δ΄ τάξεων Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και ΑΠΣ (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών) της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) του μαθήματος ΜτΠ για το Δημοτικό και θα βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή	1.	Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 4)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cmx19.5 cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 150 (1 τεύχος).
	2.	Τετράδιο εργασιών (τετράδια 4)	Το μέγεθος των σελίδων του τετραδίου εργασιών θα είναι 26cmx19.5 cm με έγχρωμες φωτογραφίες και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 50.
Για τον δάσκαλο	3.	Βιβλίο του δασκάλου (βιβλία 4)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cmx19.5 cm με έγχρωμες φωτογραφίες και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 100.

I. Γενικά

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλει κάθε προσπάθεια ώστε η διδακτέα ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στο μαθητή. Το βιβλίο εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό ενημερωτικό σημείωμα προς το μαθητή.

ii) Περιεχόμενα

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προκαταβολικοί οργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένου λόγου και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης.
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.
- Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας.

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων
- Πίνακες
- Βιβλιογραφία

A2. Τετράδιο εργασιών

Για κάθε τάξη προβλέπεται ένα τετράδιο εργασιών για το μαθητή, τα οποία θα περιέχουν ασκήσεις: α) συλλογής και ταξινόμησης δεδομένων, β) κριτικής ανάλυσης δεδομένων, γ) με εφαρμογές, δ) για δημιουργική ανασύσταση δεδομένων, ε) για διερεύνηση και στ) αυτο-ρύθμισης. Τα παραπάνω θα ανταποκρίνονται στις αντίστοιχες διδακτικές ενότητες του βιβλίου του μαθητή και θα προσφέρονται τόσο για εξατομικευμένες, όσο και για ομαδικές εργασίες. Κατά το τέλος κάθε ενότητας θα δίνονται ευκαιρίες για διαθεματικές δραστηριότητες

A3. Βιβλίο του δασκάλου

Το βιβλίο του εκπαιδευτικού έχει ως σκοπό να ενημερώσει τον διδάσκοντα για το περιεχόμενο τη δομή και τις μεθοδολογικές απαιτήσεις του βιβλίου του μαθητή, σε συνάρτηση με τις αντίστοιχες απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος έτσι ώστε να:

- Διευκολύνει στη διαχείριση της διδακτέας ύλης, κατά τρόπο που να μπορεί να αξιοποιηθεί πληρέστερα το βιβλίο του μαθητή και το σχετικό υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό.
- Συνεισφέρει στην αρτιότερη προετοιμασία / σχεδιασμό των διδακτικών ενεργειών παρέχοντας κατευθύνσεις και οδηγίες για κάθε διδακτική ενότητα, χωρίς να περιορίζει την ελευθερία στη διδασκαλία.

II. Ειδικές προδιαγραφές

A1. Βιβλίο του μαθητή

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και ενημερωτικό σημείωμα προς το μαθητή

Μετά τα περιεχόμενα να ακολουθεί εισαγωγή με το στόχο, τη φιλοσοφία του βιβλίου, καθώς και σχόλια για τη διάρθρωσή του σε ενότητες και κεφάλαια. Επίσης, να δίνονται εξηγήσεις για τα χαρακτηριστικά σύμβολα που χρησιμοποιούνται (π.χ. τα ενωμένα βέλη συμβολίζουν την ομαδική εργασία) και για τα επικουρικά χρηστικά εργαλεία, όπως είναι το γλωσσάρι και η ενδεικτική βιβλιογραφία και οι διευθύνσεις στο διαδίκτυο. Το εισαγωγικό σημείωμα συμπληρώνεται με αναφορές και εξηγήσεις για τα εξειδικευμένα μεθοδολογικά εργαλεία που μπορεί να χρησιμοποιούνται, όπως είναι ο εννοιολογικός χάρτης, οι παρεμβαλλόμενες ερωτήσεις, τα πλαίσια με συμπληρωματικούς προβληματισμούς ή με οδηγίες προς το μαθητή για να αναζητήσει συναφείς έννοιες και θέματα στο βιβλίο.

ii) Πίνακας περιεχομένων στην αρχή του βιβλίου

iii) Περιεχόμενο. Το περιεχόμενο αποτελείται από ενότητες, οι οποίες περιλαμβάνουν επί μέρους κεφάλαια.

Ενότητες:

Το βιβλίο του μαθητή χωρίζεται σε επί μέρους ενότητες κάθε μία από τις οποίες περιλαμβάνει έναν ορισμένο αριθμό κεφαλαίων (π.χ. ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Άνθρωπος. Κεφάλαιο 1: Το σώμα μου, Κεφάλαιο 2: Οι αισθήσεις μου, Κεφάλαιο 3: Βασικές ανάγκες του ανθρώπου, Κεφάλαιο 4: Ειδικές ανάγκες του ανθρώπου). Τα κεφάλαια πρέπει να έχουν μεταξύ τους νοηματική συνοχή και άρτια δομή, η οποία αποδεικνύεται από τη λογική συσχέτιση που παρουσιάζουν μεταξύ τους οι επικεφαλίδες και τα περιεχόμενά τους. Αυτή η λογική συσχέτιση αποδεικνύεται και μέσω της αρίθμησης των επί μέρους ενοτήτων.

Διαθεματικές έννοιες και εξειδικευμένες διεπιστημονικές έννοιες στη ΜτΠ:

2.1) Οι διαθεματικές έννοιες στη ΜτΠ είναι οι:

- Άνθρωπος-Άτομο
- Κοινωνία-Σύνολο
- Περιβάλλον-Τόπος-Χώρος
- Σχέσεις στην Α΄ και Β΄ τάξεις. Αλληλεπίδραση στις Γ΄ και Δ΄ τάξεις και Επικοινωνία - Ενημέρωση
- Χρόνος

- **Αλλαγή (μεταβολή) στο χρόνο**
 - ο Πολιτισμός
 - ο Έννοιες των Φυσικών Επιστημών: ήχος, ενέργεια, θερμότητα
- Ανάπτυξη για άνθρωπο**
Εξέλιξη για τόπους, φαινόμενα

2.2) Εξειδικευμένες διεπιστημονικές έννοιες στη ΜτΠ από τους διάφορους επιστημονικούς κλάδους είναι:

- Ανθρωπολογία – πολιτισμός, ανάγκες
- Οικονομικά – αγαθά, υπηρεσίες, επαγγέλματα
- Γεωγραφία – χώρος
- Ιστορία – χρόνος, ανθρώπινη εμπειρία
- Κοινωνιολογία – κοινωνία, ομάδες, σύνολο
- Περιβαλλοντικές σπουδές-Οικολογία: φυσικό περιβάλλον, ανθρωπογενές περιβάλλον

Παρατηρούμε ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις διαθεματικές και στις διεπιστημονικές έννοιες. Σε απόλυτη συμβατότητα με το περιεχόμενο του ΑΠΣ διαμορφώνονται οι διαθεματικές έννοιες:

ΕΝΝΟΙΕΣ	ΕΝΟΤΗΤΕΣ
Άνθρωπος - άτομο	Σώμα, αισθήσεις, υγεία-αγωγή υγείας, υγιεινή, ανάγκες, αγαθά-εργασία-επαγγέλματα, διαφορετικότητα (ΑμΕΑ)
Ομάδα - σύνολο	Οικογένεια, σχολική ζωή, κοινότητα, ρόλοι, κανόνες, λειτουργία, εκδηλώσεις
Τόπος - χώρος	Ο τόπος που ζω, η γειτονιά μου, η τάξη, το σπίτι μου, το δωμάτιό μου, το σχολείο, η γειτονιά, η συνοικία, η Ελλάδα,
Σχέσεις – αλληλεπίδραση σύστημα	Επικοινωνία, ενημέρωση, αγαθά-κατανάλωση, μεταφορές - κυκλοφοριακή αγωγή, οικοσύστημα
Χρόνος	Η ιστορία μου, αντίληψη του χρόνου, μέτρηση του χρόνου, μέρα-νύχτα, εποχές, ο κύκλος της ζωής, προσωπικός χρόνος (ελεύθερος

	χρόνος)
Φυσικό περιβάλλον Φαινόμενα – Προστασία	– Ζώα, φυτά, ήλιος, καιρός, οικοσύστημα
Πολιτισμός	Μνημεία του τόπου μου, αθλητισμός, παιχνίδια
Φυσικές Επιστήμες	Ήχος, φως, θερμότητα, ενέργεια...

Οι διαθεματικές έννοιες, στις οποίες οικοδομείται το περιεχόμενο μπορούν να αναδεικνύονται με τις παρακάτω διδακτικές τεχνικές και εργαλεία μάθησης:

Στην **αρχή της ενότητας**. Προτείνεται στην αρχή της ενότητας να υπάρχει ο τίτλος, τα κεφάλαια με τους τίτλους και τους υπότιτλους, ένας εννοιολογικός χάρτης που αναδεικνύει όχι μόνο τις βασικές έννοιες, τους νέους όρους και πληροφορίες της ενότητας, αλλά και τις συσχετίσεις μεταξύ τους. Αυτές οι συσχετίσεις του εννοιολογικού χάρτη (ΕΧ) θα συγκεφαλαιώνονται στη διαθεματική έννοια, η οποία θα παρατίθεται σε ξεχωριστό πλαίσιο με διακριτό χρώμα στα δεξιά της κεφαλίδας. Επίσης, μπορεί να υποδεικνύεται η συσχέτισή της και με άλλη διαθεματική έννοια σε άλλο σημείο του περιεχομένου (όπως στο παράδειγμά μας στα δεξιά του υποσέλιδου με λαχανί χρώμα). Η διάκριση μεταξύ των εννοιών γίνεται με χαρακτηριστικά χρώματα.

Ακολουθεί δείγμα.

Συμμετοχικός Εννοιολογικός χάρτης: Απώτερος στόχος είναι όσο προχωρούν οι ενότητες, οι μαθητές να εμπλέκονται στη διαμόρφωση του εννοιολογικού χάρτη (συμμετοχική χαρτογράφηση), ώστε να κατανοούν και να χειρίζονται τις νέες έννοιες. Επομένως, μετά την ολοκλήρωση 3 ή 4 ενοτήτων προτείνεται να δίνεται από τους συγγραφείς μόνο ο κεντρικός κύκλος του ΕΧ με καταγεγραμμένο τον τίτλο της ενότητας και η συμπλήρωση να γίνεται από τους ίδιους τους μαθητές κατά τη διάρκεια, ή το τέλος της μελέτης των ενοτήτων.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ Α΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

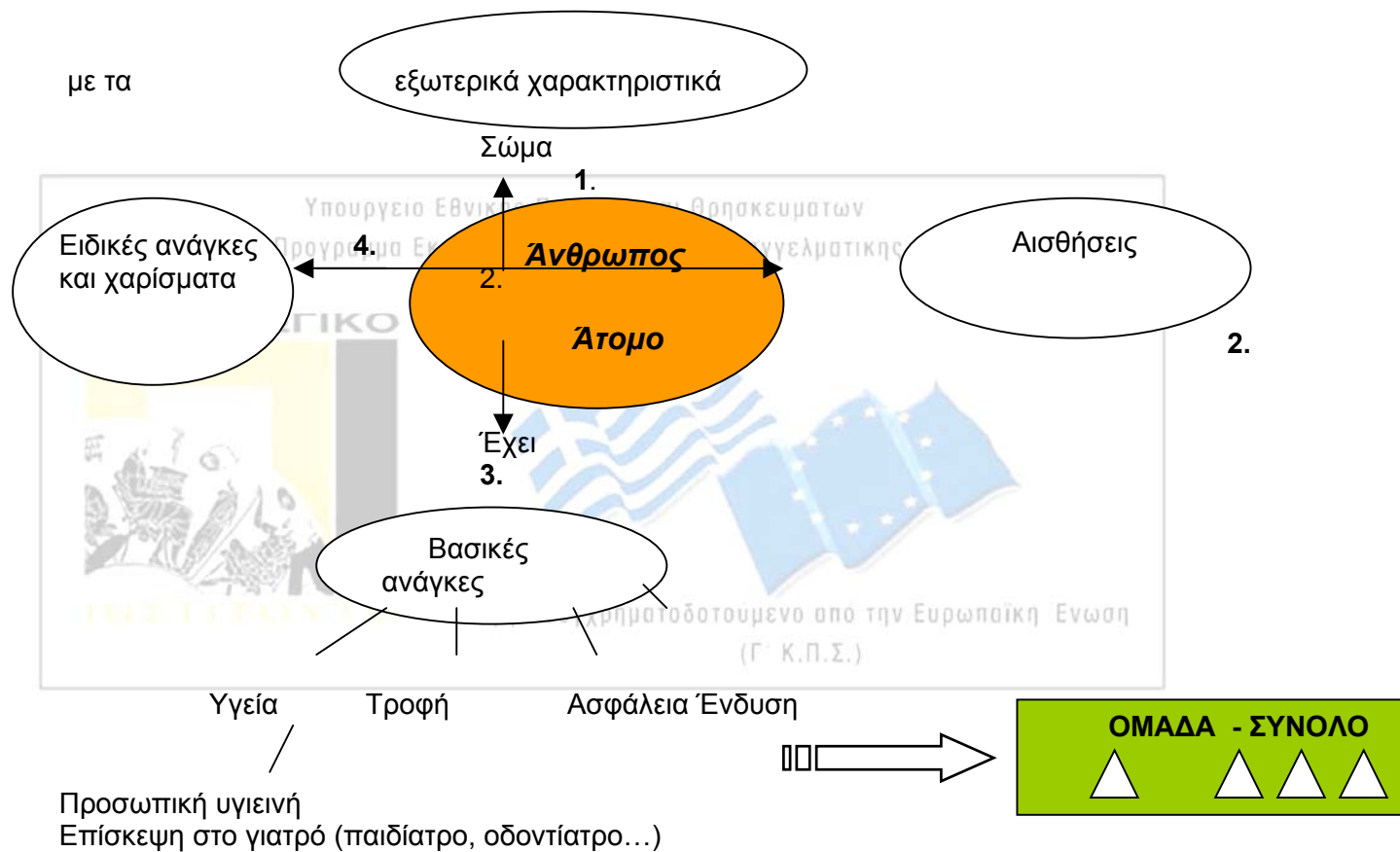
[Οι διαθεματικές και θεμελιώδεις έννοιες θα αποδίδονται και με σύμβολα, ιδιαίτερα στην Α΄ τάξη, που δε γνωρίζουν ακόμα ανάγνωση οι μαθητές]

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Άνθρωπος (7 διδακτικές ώρες)
ΚΕΦ.1 Το σώμα. «Πώς είμαι»
Εξωτερικά χαρακτηριστικά

ΑΤΟΜΟ

- ΚΕΦ. 2 Οι αισθήσεις μου.
 ΚΕΦ. 3 Βασικές ανάγκες του ανθρώπου. «Οι βασικές μου ανάγκες»
 Τροφή-ύπνος-ασφάλεια-ένδυση-καθαριότητα.
 ΚΕΦ 3.1 Προσωπική υγιεινή
 ΚΕΦ 3.2 Επίσκεψη στο γιατρό
 ΚΕΦ 4 Ειδικές ανάγκες. Εισαγωγή
 ΚΕΦ 4.1 Άτομα με ειδικές ανάγκες
 ΚΕΦ 4.2 Άτομα με ξεχωριστά χαρίσματα

Με βάση τον ΕΧ μπορεί να ζητείται στο τέλος της ενότητας από το μαθητή να συνθέσει τη δική του ανακεφαλαίωση. Αυτή μπορεί να γίνεται και προφορικά στην αρχή, στην Α' τάξη.

Για παράδειγμα:

Γράψε (ή πες) με συντομία για όλα τα θέματα που εξετάσαμε στην ενότητα «Άνθρωπος». Μπορείς να συμβουλευθείς το διάγραμμα στην αρχή της ενότητας ή να σχεδιάσεις δικό σου πριν να γράψεις το σύντομο κείμενο. Για την πρώτη φορά σου δίνουμε ένα παράδειγμα. (Παραμβάλλεται γραπτή ή ανακεφαλαίωση).

Παρατηρήσεις πως τις νέες λέξεις που μάθαμε ή τις πιο σημαντικές τις έχουμε χρωματίσει;

- Στην αρχή του κεφαλαίου: ως προ-οργανωτική ερώτηση. Για παράδειγμα:

Κεφάλαιο 1: Πώς είμαι;

«Ποια μπορεί να είναι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά ενός ατόμου»;

Όπως παρατηρούμε, σε αυτές τις ερωτήσεις γίνεται αξιοποίηση και των υπολοίπων βασικών εννοιών της ενότητας, όπως είναι η έννοια «εξωτερικά χαρακτηριστικά».

- **Στις δραστηριότητες:** Οι δραστηριότητες στο τέλος κάθε κεφαλαίου μπορούν να ζητούν από τους μαθητές
 - ο να αποδείξουν με εφαρμογές την κατανόηση μιας έννοιας π.χ. «Το παιχνίδι είναι βασική ανάγκη του ανθρώπου;» (εδώ η έννοια «βασική ανάγκη» ελέγχεται με κριτήριο ένα αρνητικό παράδειγμα, που είναι «το παιχνίδι», που αποτελεί μὲν ανάγκη, αλλά όχι βασική με την έννοια της βιολογικής επιβίωσης, όπως αυτές που πραγματεύεται το κείμενο).
 - ο Να καταλήγουν σε ομαδοποιήσεις των χαρακτηριστικών των εννοιών και γενικεύσεις με βάση τη διαθεματική έννοια. Για παράδειγμα: «Παρατήρησε δύο διαφορετικά άτομα, ας πούμε δυο συμμαθητές σου. Γράψε τα ονόματά τους στον πίνακα που ακολουθεί και σημείωσε κάποια στοιχεία γι' αυτά τα παιδιά, όπως εξωτερικά χαρακτηριστικά καιΠαρατήρησε όσα έγραψες και συζήτησε με τους συμμαθητές σου: (α) τι καινούριο όμορφο όνομα θα δίνετε σε κάθε παιδί; (β) εξηγήστε γιατί;

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Μπορεί να προκύψουν διαφορετικά ονόματα και αιτιολογίες. Πρέπει να υπενθυμίζουμε συνέχεια στους μαθητές ότι ο τρόπος που σκέφτεται κάθε άτομο είναι μοναδικός. Αυτό θα μας βοηθήσει να προχωρήσουμε σε γενίκευση με μια τελευταία ερώτηση. «Τι σκέψεις μπορούμε να κάνουμε για κάθε άτομο; Οι σκέψεις σας μπορούν να καταγραφούν στον πίνακα».

Είναι αυτονόητο ότι αυτό το απόσπασμα που αφορά στις δραστηριότητες του μαθητή αποτελεί μέρος των οδηγιών της ενότητας Α2 «Τετράδιο εργασιών» και θα ληφθεί υπόψη και εκεί.

Στο βιβλίο του δασκάλου: Έργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Παρέχονται μοντέλα διδασκαλίας των εννοιών. Βλ. στην ενότητα Α3 του παρόντος.

Κεφάλαια: Τα κεφάλαια πρέπει να έχουν την ίδια διάρθρωση όσον αφορά τη θεωρία, τη διαβάθμιση των ασκήσεων, σχήματα, πίνακες, διαγράμματα, εικόνες. Στην αρχή κάθε κεφαλαίου θα πρέπει να υπάρχει κεφαλίδα με τον τίτλο και τον αριθμό του κεφαλαίου.

- **Διάρθρωση σελίδας (lay-out):** Η ανάπτυξη της ύλης του κεφαλαίου θα πρέπει να βασίζεται στο κείμενο, στις εικόνες, στα σχήματα, διαγράμματα, γραφικές παραστάσεις και σχήματα, που συνοδεύουν το κείμενο και σχετίζονται άμεσα με αυτό.

- **Διεθνή πρότυπα κριτήρια:** Οι επιστημονικοί όροι, καθώς και τα σύμβολα των φυσικών μεγεθών θα πρέπει να είναι συμβατά με τα διεθνώς χρησιμοποιούμενα πρότυπα (Quantities and Units, ISO Standards Handbook, International Organization for Standardization, Switzerland, 1993, ISBN 92-67-10185-4). Η ελληνική ορολογία πρέπει να είναι σύμφωνη με την αντίστοιχη συναφών πανεπιστημιακών συγγραμμάτων (H.D. Young, μετάφραση Ε. Αναστασάκη, κ.ά., εκδόσεις Παπαζήση και R.A. Serway, μετάφραση Λ. Ρεσβάνη) και σχολικών εγχειριδίων (σε περίπτωση ύπαρξης διαφωνίας θα πρέπει να ενημερώνεται η επιτροπή κρίσης-αξιολόγησης και ο υπεύθυνος για την παρακολούθηση του έργου από το ΠΙ, οι οποίοι θα συναποφασίζουν για τον όρο που θα χρησιμοποιηθεί τελικά).

- **Οπτικό μήνυμα** (εικόνες, φωτογραφίες): Το φωτογραφικό υλικό που περιέχεται πρέπει να είναι σύγχρονο κι ελκυστικό. Συνήθως οι εικόνες που δείχνουν κίνηση ή εξέλιξη προσελκύουν το ενδιαφέρον. Στην Α΄ τάξη, το οπτικό μήνυμα θα υπερτερεί του λεκτικού.

Όπου το περιεχόμενο παραπέμπει σε αναπαραστάσεις αφηρημένων ή πολύσημων εννοιών (π.χ. ο χρόνος) συστημάτων, τρόπους λειτουργίας, εκδηλώσεις, επιρροές, αλλαγές (π.χ. ανθρώπινος οργανισμός, η ανάπτυξη του ανθρώπου, των ζώων, κτλ.), τότε να καταβληθεί προσπάθεια οι εικόνες να είναι πολύ σαφείς και πληροφοριακές.

- **Τυπογραφικά στοιχεία:** Σε κάθε ενότητα, οι θεμελιώδεις έννοιες και όροι να επισημαίνονται με κάποιο από τα στοιχεία εντυπωσιασμού (έντονα γράμματα ή πλάγια, κ.τ.λ.). Οι έννοιες αυτές θα εξηγούνται στο γλωσσάρι (εφόσον χρειάζεται) και θα καταγράφονται στο ευρετήριο. Τα στοιχεία εντυπωσιασμού πρέπει να χρησιμοποιούνται με φειδώ. Το μέγεθος των τυπογραφικών στοιχείων του βιβλίου και το ύψος του διάστιχου να είναι συμβατά με την ηλικία των μαθητών στους οποίους απευθύνονται. Η διαβάθμιση του μεγέθους των χαρακτήρων στους τίτλους και υπότιτλους να είναι ορθολογική.
- **Παραθέματα:** Προτείνεται η παράθεση δημοσιευμάτων, είτε από τον ημερήσιο τύπο, είτε από άλλα έντυπα, που αναφέρονται σε γεγονότα, ευρήματα, μαρτυρίες, που παρουσιάζουν ενδιαφέρον και μπορεί να αναδεικνύουν τη διαθεματική προσέγγιση της επιστημονικής γνώσης. Οι αναφορές αυτές θα πρέπει να εμφανίζονται σε φόντο με σκίαση πολύ απαλού χρώματος και με γράμματα ευκρινή και μικρότερα κατά 1-2 στιγμές από το κανονικό κείμενο.
- **Γλώσσα:** Η γλώσσα που χρησιμοποιείται πρέπει να είναι η κοινή νεοελληνική απλή, κατανοητή και με περιόδους με ολοκληρωμένα νοήματα. Να δοθεί έμφαση στην ενδοπαραγραφική και διαπαραγραφική νοηματική συνοχή.
- **Ερωτήσεις- Δραστηριότητες:** Να περιέχει ερωτήσεις ποικίλων τύπων (αναλυτικά, βλ. τετράδιο εργασιών).

iv) Διδακτική μεθοδολογία:

Να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη βιωματική-επικοινωνιακή μέθοδο και στις συνθετικές-δημιουργικές εργασίες, οι οποίες θα πρέπει να αποτελούν ένα οργανωμένο σύνολο από μεθοδολογικά ερευνητικά βήματα, όπου με εσωτερική λογική και ειρμό θα καθοδηγεί τον αναγνώστη από το ένα βήμα στο άλλο. Οι μεμονωμένες κι αποσπασματικές δραστηριότητες, οι οποίες δεν εντάσσονται σε τέτοιου είδους σχέδιο ερευνητικής δράσης, δε γίνονται δεκτές ως συνθετικές-δημιουργικές εργασίες (projects).

v) Γλωσσάρι με τις κυριότερες έννοιες με τους ορισμούς τους.

vi) Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων.

vii) Βιβλιογραφία για παιδιά – Χρήσιμες διευθύνσεις και πληροφορίες (διαδίκτυο, μουσεία, κ.τ.λ.).

A2. Τετράδιο εργασιών

(Δραστηριότητες στο τετράδιο εργασιών, στα οποία περιλαμβάνονται και **τα φύλλα αξιολόγησης**)

Οι δραστηριότητες στο τετράδιο εργασιών και στα φύλλα αξιολόγησης πρέπει να αναδεικνύουν τις θεμελιώδεις έννοιες της διαθεματικής προσέγγισης και να είναι συμβατές με τους στόχους και τη μεθοδολογία, όπως προτείνεται στο ΔΕΠΠΣ και στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για τη Μελέτη Περιβάλλοντος. Αυτές μπορεί να διακριθούν σε έξι κατηγορίες:

Δραστηριότητες:

- για συλλογή και ταξινόμηση δεδομένων
- για κριτική ανάλυση δεδομένων
- για εφαρμογές και επέκταση του θέματος
- για δημιουργική ανασύσταση δεδομένων
- που προσφέρουν δυνατότητες διερεύνησης μέσα από τη διατύπωση αυθεντικών μαθητικών ερωτήσεων
- που ενισχύουν την αυτο-ρύθμιση
- Οι δραστηριότητες πρέπει να προσφέρουν ευκαιρίες για ατομική προσπάθεια, για εταιρική συμβολή (εργασία ανά δύο) και για συλλογική εργασία από ομάδες 3-5 μαθητών.

Συγκεκριμένα:

- **συλλογή και ταξινόμηση δεδομένων:** περιληπτική απόδοση του κειμένου. Η επεξεργασία διαθεματικών εννοιών (π.χ. άτομο, σχέσεις-αλληλεπίδραση, χώρος, χρόνος) και εννοιών της ΜτΠ (π.χ. ανάγκες, προστασία περιβάλλοντος) με παιχνιδιόδη τρόπο, όπως είναι «το κουτί των εννοιών». Ταξινόμηση σε πίνακα δεδομένων με σύγκριση προϋπάρχουσας γνώσης (τι γνωρίζω για το θέμα πριν να διαβάσω το κείμενο;). Η συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορεί να προτάσσεται του κειμένου ως προοργανωτής, όπως αναφέραμε και πιο πάνω και στη συνέχεια να ζητάμε στην άσκηση να συγκρίνεται με τις νέες πληροφορίες (τι έμαθα;).
- **κριτική ανάλυση δεδομένων:** για παράδειγμα, η συγκέντρωση και σύγκριση δεδομένων προκειμένου να καταλήξουν σε ένα συμπέρασμα. Κάθε θέση πρέπει να τεκμηριώνεται με στοιχεία.
- **εφαρμογές και επέκταση του θέματος:** για παράδειγμα, η πραγμάτευση της κοινωνικής ζωής στη σχολική τάξη μπορεί να οδηγήσει σε θέμα συζήτησης για τη «φιλία». Μια άλλη ενότητα, ας πούμε ο πολιτισμός του τόπου μου μπορεί να οδηγήσει στην επεξεργασία του θέματος «Πώς προετοιμάζομαι για εξωσχολική ερευνητική εξόρμηση». Προβλέπω τα παρακάτω: (α) γνώση του χώρου, (β) εργαλεία συλλογής δεδομένων, (γ) τρόποι καταγραφής, (δ) πρόβλεψη για ανάλυση και παρουσίαση δεδομένων που θα συλλεχθούν, (ε) ακόλουθες δραστηριότητες στην τάξη.
- **δημιουργική ανασύσταση δεδομένων:** για παράδειγμα, η δραματοποίηση και η λογοτεχνική ή εικαστική απόδοση μιας ιδέας, εικόνας, ή ενός θέματος. Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται τα παιχνίδια ρόλων. Σε έννοιες των φυσικών επιστημών σκόπιμες είναι οι δραστηριότητες με χρήση αναλογικής σκέψης (π.χ. η λειτουργία του οργανισμού που παρομοιάζεται κατ' αναλογία προς τη λειτουργία ενός εργοστασίου). Σε έννοιες των κοινωνικών επιστημών (π.χ. στοιχεία αγωγής υγείας, αγωγής του πολίτη, κανόνες ομαδικής ζωής) σημαντική θεωρείται η ανάπτυξη επιχειρηματολογικού λόγου με τη στήριξη μιας θέσης με στοιχεία.

- **διερεύνηση μέσα από τη διατύπωση αυθεντικών μαθητικών ερωτήσεων:** Για παράδειγμα, η δραστηριότητα να ζητεί «Τι άλλο θα ήθελες να μάθεις για τα απειλούμενα πτηνά; Τι θα ρωτούσες;».
- **αυτο-ρύθμιση:** οι δραστηριότητες αυτο-ρύθμισης παρακινούν το μαθητή στο να συλλέγει πληροφορίες για τη μέθοδο εργασίας του και για την επίδοσή του. Συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες αυτο-ρύθμισης πρέπει να επιζητούν από το μαθητή:
 - ο να δηλώνει τα νοητικά εργαλεία (μεθόδους) που έχει στη διάθεσή του για να ολοκληρώσει το έργο. Για παράδειγμα, Ερωτ.: «Με ποιο τρόπο θα καταλήξεις στην απάντησή;» Απάντ.: «Θα απαντήσω με βάση τον πίνακα με τα θηλαστικά που μου έχει δοθεί».
 - ο να προετοιμάζει τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσει για να ολοκληρώσει το έργο.
 - ο να υπολογίζει την ταχύτητα που πρέπει να έχει για να ολοκληρώσει το έργο.
 - ο να γνωρίζει τα κριτήρια αυτο-αξιολόγησης του ολοκληρωμένου έργου.

Απόρροια της αυτο-ρύθμισης είναι η αυτο-αξιολόγηση.

Η αναλογία κάθε κατηγορίας δραστηριοτήτων ρυθμίζεται κατά περίπτωση από τις δυνατότητες που προσφέρει το θέμα κάθε ενότητας. Να καταβληθεί προσπάθεια για μια ισόρροπη χρήση κάθε είδους δραστηριότητας.

A3. Βιβλίο του δασκάλου

Το βιβλίο του δασκάλου πρέπει να περιέχει ένα εισαγωγικό κείμενο με γενικές πληροφορίες για τη δομή και την οργάνωση της ύλης στο βιβλίο του μαθητή. Η εισαγωγή να περιλαμβάνει σύνοψη της ταξινόμησης της ύλης σε ενότητες και υπο-ενότητες σε έναν εννοιολογικό χάρτη. Επίσης να περιλαμβάνονται:

Γνώσεις και ιδέες των μαθητών

Να:

*Αναφέρονται τα προαπαιτούμενα (γνώσεις, δεξιότητες) των μαθητών.

* Παρατίθενται ερευνητικά δεδομένα για τις απόψεις ή παρανοήσεις των μαθητών σε κάποιες βασικές έννοιες. Για παράδειγμα, οι αντιλήψεις των μαθητών για την ημέρα και τη νύχτα, για τον ήλιο και τα αστέρια, για το χρόνο, για την ενέργεια κ.λ.π.

* Δίνονται παραδείγματα δραστηριοτήτων, με τις οποίες μπορεί ο εκπαιδευτικός να αξιοποιήσει τις απόψεις των μαθητών.

Ορολογία, έννοιες, ιδέες, χρήση - εφαρμογές

Να

Παρατίθενται συνοπτικά οι βασικές διαθεματικές και διεπιστημονικές έννοιες και η μεθοδολογία διδασκαλίας τους. Προτείνουμε:

- τη στρατηγική διδασκαλίας εννοιών κατά τη μέθοδο της Hilda Taba
- τη χρήση προ-οργανωτή κατά τη θεωρία του David Ausubel και
- τη χαρτογράφηση εννοιολογικού χάρτη και βέννιου διάγράμματος κατά Joseph Novak και Bob Gowin

* Παρατίθεται ποικιλία φαινομένων, γεγονότων, κ.λπ.

Διδακτικοί στόχοι - μεθοδολογία

Οι εκπαιδευτικοί να έχουν οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο :

- * να συζητούν με τους μαθητές τους για τους στόχους.
- * να κάνουν διασυνδέσεις ανάμεσα στο γενικό στόχο και τους επί μέρους στόχους.
- * να κατευθύνουν τους μαθητές να στοχάζονται σχετικά με το κατά πόσο πέτυχαν τους στόχους (τι έμαθα τελικά;) , με ποιο τρόπο (πώς το έμαθα;) και ποια στάση διαμόρφωσαν (πώς μπορώ να δράσω με όσα γνωρίζω;). Αυτοί οι στοχασμοί συντείνουν στη διασύνδεση μεταξύ της προϋπάρχουσας γνώσης και της νέας και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτο-ρύθμισης και αυτο-αξιολόγησης.

Να:

* περιέχονται παιδαγωγικές προτάσεις για το πώς μπορούν οι δάσκαλοι να υποδείξουν στους μαθητές (υποδειγματική παρουσίαση) την εφαρμογή μιας έννοιας ή μιας δεξιότητας. Για π.χ., πώς μπορώ να ερευνήσω ένα θέμα. Θα ακολουθήσω συγκεκριμένα βήματα. Πρώτα θα καταγράψω τι ακριβώς ζητά το θέμα και τι γνωρίζω για αυτό, μετά...

* αναπτύσσεται η γνωσιοθεωρία πάνω στην οποία βασίζεται η στρατηγική των δραστηριοτήτων που προτείνονται.

* προτείνεται και να εξηγείται η χρήση επικουρικών εποπτικών μέσων, όπως: αφίσες, διαφάνειες, εικόνες, βιντεοταινίες, κασέτες ήχου, Η/Υ κ.λπ.

Αξιολόγηση

Οι εκπαιδευτικοί να καθοδηγούνται

- * για το πότε και πώς να τους προσφέρουν ανατροφοδοτικές νύξεις και πληροφορίες, ώστε να αξιοποιούνται με το σωστό τρόπο τα λάθη.
- * για το πώς μπορούν να συλλέγουν δεδομένα για την πρόοδο των μαθητών από διάφορες πηγές κι όχι μόνο από τις γραπτές εργασίες τους.
- * ως προς τον τρόπο με τον οποίο τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων μπορούν να τροποποιήσουν τις διδακτικές τους επιλογές.

Διαμόρφωση χώρου

* Εξηγούνται με παραδείγματα οι διάφοροι τύποι σχολικής τάξης.

- Δίνονται κατευθύνσεις για τη διαμόρφωση της σχολικής τάξης (απαραίτητο αναρτημένο εποπτικό υλικό, διδακτικό και χρηστικό υλικό, διαμόρφωση θρανίων, κ.λπ).

Β. Ειδικές προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος Δημοτικού Σχολείου

1. Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού της Μελέτης Περιβάλλοντος. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για εφαρμογές προσομοιώσεων, μοντελοποιήσεων, οπτικοποιήσεων κτλ.

Το περιεχόμενο του λογισμικού θα έχει την εξής βασική δομή:

- ο Πληροφοριακό υλικό
- ο Χειρισμός υλικού με εναλλακτικούς τρόπους
- ο Εφαρμογές με προσομοιώσεις και οπτικοποιήσεις των αφηρημένων εννοιών (π.χ. «χρόνος») με τη χρήση κινουμένων σχεδίων και παρεμβολές βιντεοταινιών για εμπέδωση του πληροφοριακού υλικού από το χρήστη
- ο Επικοινωνία με άλλες πηγές
- ο Δημιουργία αρχείου με τις επιλογές του μαθητή

Συγκεκριμένα:

1. Το πληροφοριακό υλικό θα είναι η βάση δεδομένων, την οποία πρέπει να κατακτήσει ο μαθητής προκειμένου να προχωρήσει σε πρακτικές εφαρμογές. Το πληροφοριακό υλικό είναι σπονδυλωτό, ευέλικτο και χωρίζεται σε επιμέρους ενότητες, οι οποίες στην επιφάνεια εργασίας παρουσιάζονται ως διαφορετικά εικονίδια. Για κάθε υπο-ενότητα, για παράδειγμα «σήματα για πεζούς», οι πληροφορίες να μην ξεπερνούν τους 15 στίχους και να εμπλουτίζονται με σύγχρονες βιντεοταινίες ή κινούμενα σχέδια, που επενδύουν με παιδαγωγική εποπτεία την πληροφορία (χρήση πολυμέσων).

2. Ο μαθητής θα έχει την ευκαιρία να επεξεργαστεί το πληροφοριακό υλικό μέσα από διαφορετικές οπτικές κρίσιμων μεταβλητών. Για παράδειγμα, στην κυκλοφοριακή αγωγή έχει πολύ μεγάλη σημασία η οπτική αντίληψη και η απόσταση. Ως προς την οπτική αντίληψη είναι σημαντικό να δείξουμε στο μαθητή πώς φαίνεται ο σηματοδότης όταν είσαι απέναντί του ή στο πλάι κι όταν υπάρχουν συγχρόνως πολλά και διασπαστικά ερεθίσματα. Ως προς την απόσταση, ομοίως, να του ζητήσουμε να αναγνωρίσει το σχήμα του σηματοδότη στα 10 μ. ή στα 50 μ.

3. Σε κάθε υπο-ενότητα είναι σκόπιμο να υπάρχει ευκαιρία για εφαρμογή των πληροφοριών που απέκτησε ο μαθητής μέσα από προσομοιώσεις και οπτικοποιήσεις. Κρίνεται απαραίτητη η χρήση πολυμέσων, όπως σύντομα στιγμιότυπα με κινούμενα σχέδια και ταινίες βίντεο, που θα υποδεικνύουν, θα κατευθύνουν, ή θα προβαίνουν σε αξιολογικές αποτιμήσεις. Σε αυτές τις δραστηριότητες να υπάρχει δυνατότητα αυτο-αξιολόγησης.

4. Να υπάρχει η δυνατότητα περαιτέρω πληροφόρησης από αξιόπιστες πηγές, μέσω διαδικτύου.

5. Δημιουργία αρχείου με δυνατότητα εκτύπωσης των διαδρομών και των επιτευγμάτων του μαθητή σε οποιοδήποτε στάδιο της εργασίας του. Να έχει, για παράδειγμα, καταγεγραμμένες τις επιλογές που έκανε σε μια διασταύρωση, που ως οδηγός ποδηλάτου διασταυρώθηκε με ένα φορτηγό.

Το λογισμικό για τη Μελέτη Περιβάλλοντος θα στηρίζεται στην ιστορία κάποιων ηρώων (παιδιά ή κάποια φιλικά πλάσματα, όπως εξωγήινοι ή κάποιο ζώο), οι οποίοι θα ξεναγούν τους μαθητές στη βάση πληροφοριακών δεδομένων, θα τους παρέχουν βοήθεια και καθοδήγηση, όπου χρειάζεται και θα κάνουν σχόλια και αξιολογικές αποτιμήσεις.

Όπως τονίζεται στις προδιαγραφές 2 και 3 που ακολουθούν, η ξενάγηση και το ταξίδι των ηρώων θα εναλλάσσεται μεταξύ ευκαιριών προσομοίωσης της πραγματικότητας και οπτικοποίησης αφηρημένων εννοιών και διαστάσεων, όπως είναι «το μικρό τυπογραφείο» και «το ταξίδι στο χρόνο», αντίστοιχα.

2.Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων , πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ.

α) **«Ασφάλεια στους δρόμους»:** Ενημέρωση για την κυκλοφορία στους δρόμους στις αστικές και αγροτικές περιοχές, καθώς και στις εθνικές οδούς. Ο μαθητής:

- ❑ Ως επιβάτης ΙΧ και μέσου συγκοινωνίας
- ❑ Ως πεζός
- ❑ Ως οδηγός ποδηλάτου, πατινιού, σανίδας (scate board)..
- ❑ Παίζει με ασφάλεια σε αλάνες, πλατείες, πεζόδρομους, δρόμους;...

Οδηγίες για σωστή συμπεριφορά.

Δυνατότητα εφαρμογών με παιχνίδια και καταστάσεις προσομοίωσης σε θέματα κυκλοφοριακής αγωγής.

Διαθεματικές έννοιες: σύστημα, χώρος-χρόνος, συμβολική επικοινωνία, αλληλεπίδραση, μεταβολή.

Διακλαδικές διασυνδέσεις: γλώσσα, μαθηματικά, κοινωνική και πολιτική αγωγή, φυσική αγωγή.

β) **«Μηχανές - Επικοινωνία - Ενημέρωση»:** Ένα ταξίδι τεχνολογικής εξέλιξης των μηχανών επικοινωνίας και ενημέρωσης. Πληροφόρηση για τις μηχανές αυτές και τον τρόπο που λειτουργούν και του έργου που παράγουν. Επιλεγμένες εφαρμογές:

- ❑ Μέσων επικοινωνίας, στα οποία υποχρεωτικά θα περιλαμβάνονται το τηλέφωνο (κινητό-σταθερό) και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.
- ❑ Μέσων ενημέρωσης, στα οποία υποχρεωτικά θα περιλαμβάνονται η ηλεκτρονική παραγωγή εντύπων και το διαδίκτυο.

Δυνατότητα πραγματικών εφαρμογών μέσα από την καθοδήγηση για τη διαμόρφωση ιστοσελίδας, παραγωγής e-mail και δημιουργίας μικρού τυπογραφείου για παραγωγή εντύπων, αφισών, διαφημίσεων για τις ανάγκες της σχολικής μονάδας.

Διαθεματικές έννοιες: σύστημα, αλληλεπίδραση, πολιτισμός, επικοινωνία, ομοιότητα-διαφορά.

Διακλαδικές διασυνδέσεις: γλώσσα, μαθηματικά, εικαστικά, φυσικές επιστήμες.

γ) **«Ταξίδια στο χρόνο»:** Οπτικοποίηση του χρόνου (αντίληψη χρόνου), μέτρηση χρόνου, ο ήλιος και η γη, ο κύκλος της ζωής, οι εποχές και οι ασχολίες.

Προσομοίωση των κινήσεων γης – ήλιου για την κατανόηση της μέρας-νύχτας και των εποχών. Πώς μπορώ να αναπαραστήσω εικονικά τα 10 εκατ. χρόνια, τα 10.00 χρόνια, τα 2.500 χρ., τα 100 χρ πριν, το πέρυσι;

Τρόποι και μέσα για τη μέτρηση του χρόνου. Εξήγηση πώς λειτουργεί ένα ηλιακό ρολόι, μια κλεψύδρα, ένα ρολόι χεριού κτλ.

Η μέτρηση του χρόνου σε άλλους τόπους και πολιτισμούς (αιγύπτιοι, ρωμαίοι, άραβες, κινέζοι).

Το αστέρι της Βηθλεέμ και η μέτρηση π. Χ. και μ. Χ.

Κύκλος ζωής στους ανθρώπους, φυτά και ζώα.

Καιρός και ασχολίες (καστανάδες, κτλ)

Προσωπικός χρόνος: ένα απολύτως προσωπικό βίωμα.

Ταξίδι στο χρόνο με τη μηχανή του χρόνου. Μπορεί οι μαθητές να ταξιδέψουν σε *τόπο και χρόνο* με βάση κάποιο κριτήριο, όπως είναι για πχ «*οι μεγάλες ανακαλύψεις-σταθμοί στη ζωή της ανθρωπότητας*»: η ανακάλυψη της φωτιάς, η ανακάλυψη του άροτρου, η ανακάλυψη της Αμερικής κτλ.

Διατύπωση υποθετικών σεναρίων πώς θα ήταν αν ταξιδεύαμε κάπου που δεν υπήρχε χρόνος, αν στη γη μας ξαφνικά ο χρόνος γύριζε προς τα πίσω, αν ένα ημερολογιακό έτος (όπως το ξέρουμε) είχε 2 μέρες λιγότερο κάθε χρόνο; κτλ.

Δυνατότητα επεξεργασίας των εναλλακτικών σεναρίων.

Διαθεματικές έννοιες: χρόνος και τόπος, σύστημα, αλληλεπίδραση, πολιτισμός.

Διακλαδικές διασυνδέσεις: γλώσσα, μαθηματικά, ιστορία.

δ) «**Δράσεις**»: που μπορούν να αναλάβουν οι μαθητές ως προς:

- Κοινωνικά προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας. Για παράδειγμα, μεταναστευτικό ρεύμα / φυλετικές διακρίσεις, άτομα με ειδικές ανάγκες, δικαιώματα των παιδιών, κοινωνική πρόνοια και υπηρεσίες.

- Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από την καταστροφή των οικοσυστημάτων, τα απειλούμενα υπό εξαφάνιση ζώα και φυτά. Προστασία του άμεσου χώρου του καθημερινού βίου (σπίτι – σχολείο- γειτονιά).

- Προστασία από το περιβάλλον, όπως είναι οι μεγάλες καταστροφές (σεισμός, πυρκαγιά, πλημμύρες) και ο ήλιος.

Πληροφορίες για τα σχετικά θέματα σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. Ποιοι οργανισμοί έχουν κινητοποιηθεί και ποιες δράσεις έχουν πραγματοποιηθεί για την αντιμετώπιση των σχετικών προβλημάτων. Πόσο αποτελεσματικοί είναι; Κρατική πρόνοια και ιδιωτική πρωτοβουλία.

Οδηγίες για δράση.

Εφαρμογές σε θέματα του καθημερινού βίου (μπορούν να ορισθούν και από τους μαθητές).

Διαθεματικές έννοιες: σύστημα, αλληλεπίδραση, πολιτισμός, ομοιότητα-διαφορά.

Διακλαδικές διασυνδέσεις: γλώσσα, ιστορία, οικολογία, κοινωνική και πολιτική αγωγή.

3. Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα ανεπτυγμένο.

3.1 Σχέδιο εργασίας «**Κυκλοφορώ με ασφάλεια**»

Οργανόγραμμα

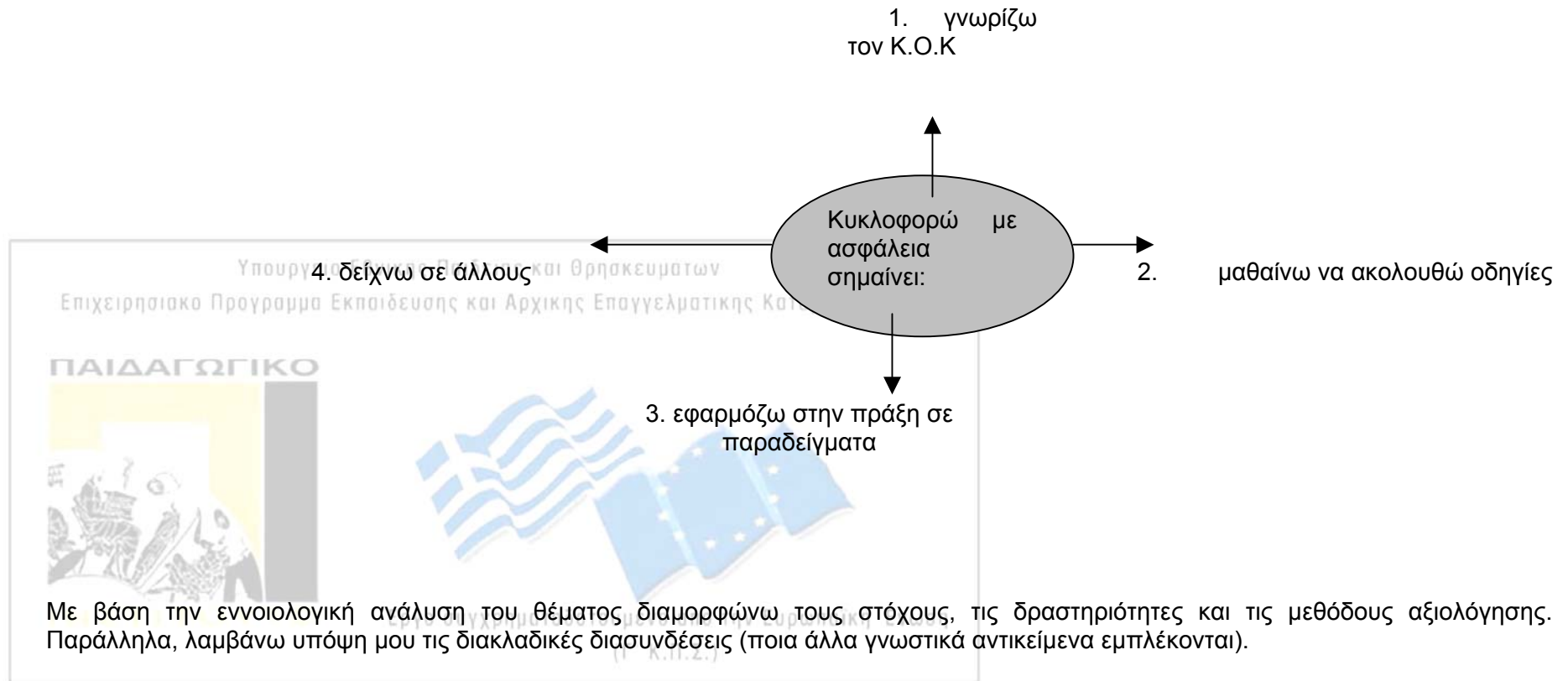
Το σχέδιο εργασίας απευθύνεται σε:

Τάξεις: Γ΄ και Δ΄

Χρόνος: τουλάχιστον 4 δίωρα

Κοινωνική οργάνωση: ατομικά, εταιρικά, ομαδικά

Εννοιολογική ανάλυση θέματος (εννοιολογικός χάρτης):

ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΕΣ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ
Οι μαθητές να:		
1. γνωρίσουν τα σήματα και τους κανόνες κυκλοφορίας ως πεζοί, επιβάτες και οδηγοί.	1. Δείχνουμε τα σήματα και παρέχουμε οδηγίες σωστής συμπεριφοράς και αξιολογούμε με ανακεφαλαιωτικές δραστηριότητες που απαιτούν ταχεία απάντηση. 2. Παίζουν παιχνίδια προσομοίωσης. Αξιολογούνται με πόντους, όπως στα ηλεκτρονικά παιχνίδια.	γλώσσα, μαθηματικά, κοινωνική και πολιτική αγωγή
2. μάθουν να ακολουθούν οδηγίες.	1. Παρέχονται οδηγίες με παραδείγματα. Οι αντιδράσεις τους με αμεσότητα ελέγχονται με τεστ. 2. Σχεδιάζουν δικές τους οδηγίες για να διδάξουν άλλους μαθητές.	Γλώσσα
3. εφαρμόζουν έμπρακτα όσα έμαθαν ως γνώσεις, στάσεις και συμπεριφορές.	1. Παιχνίδια προσομοίωσης με πόντους. Αν δεν συγκεντρώσουν ορισμένους πόντους, δεν παίρνουν δίπλωμα οδήγησης, ή χάνουν «ζωές». 2. Παιχνίδια προσομοίωσης με τις επιπτώσεις από ατυχείς επιλογές (τραυματισμός, νοσοκομείο, αναπηρίες..) 3. Παιχνίδι «Ο τροχονόμος»	Γλώσσα, ψυχοκινητικές δεξιότητες, κοινωνική και πολιτική αγωγή
4. κατευθύνουν και να καθοδηγούν συμμαθητές τους.	1. Φτιάχνουν ένα σενάριο για το πώς θα καθοδηγήσουν συμμαθητές τους. 2. Συντάσσουν ένα έντυπο με οδηγίες (σκέψου τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τους ηλικιωμένους, τις μαμάδες με τα καρότσια κτλ).	Γλώσσα, κοινωνική και πολιτική αγωγή

3.2 Σχέδιο εργασίας «**Τεχνολογία**» (κάθετη διασύνδεση μεταξύ των τάξεων από την Α΄ μέχρι την Στ΄ τάξη)

Οργανόγραμμα

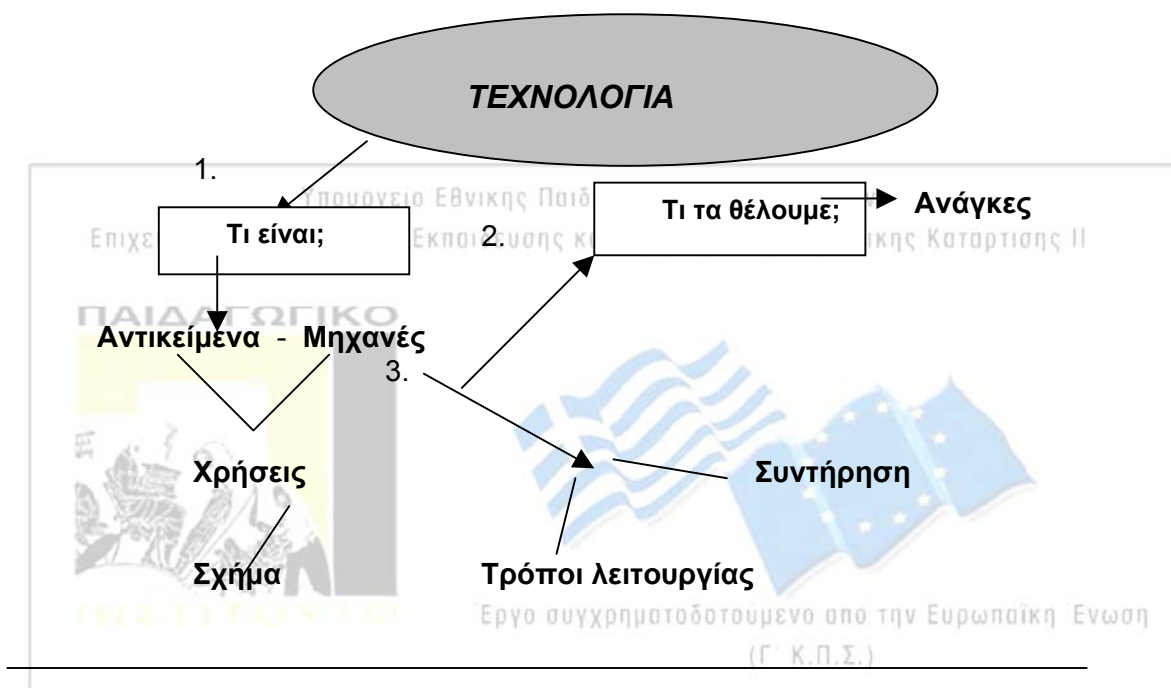
Το σχέδιο εργασίας απευθύνεται σε:

Τάξεις: Α΄ ως την Στ΄ (αν και η Μελέτη Περιβάλλοντος περιορίζεται στις τέσσερις πρώτες τάξεις του Δημοτικού).

Χρόνο: ανάλογα ποια διάσταση του θέματος θα αναπτυχθεί ανά τάξη. Πάντως, όχι λιγότερο από 3 δίωρα.

Κοινωνικό πλαίσιο: ατομικό, ομαδικό.

Εννοιολογική ανάλυση θέματος (εννοιολογικός χάρτης):

Ενδεικτικό Λεξιλόγιο:

Τεχνολογία / παλιά, σύγχρονη, υψηλή

Εργαλεία / χρηστικά, οικιακά, ιατρικά, για μηχανές

Παιχνίδια / ηλεκτρονικά, με μπαταρίες, λούτρινα, επιτραπέζια

Μηχανές / μέσα συγκοινωνίας, μέσα επικοινωνίας, οικιακές, υπολογιστικές, Η/Υ, διασκέδασης

Συντήρηση

Χρήση / κατάχρηση

Ανάγκες / Φυσικές, Κοινωνικές, Ψυχικές - Συναισθηματικές

Στόχοι

Οι στόχοι και οι δραστηριότητες σχεδιάστηκαν σε δύο επίπεδα, ανάλογα με την ηλικία και τις δυνατότητες των μαθητών. Το πρώτο επίπεδο απευθύνεται σε μαθητές των Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεων, ενώ το δεύτερο επίπεδο σε μαθητές των τάξεων Δ΄, Ε΄ και Στ΄. Τα γνωστικά αντικείμενα που εμπλέκονται σε κάθε στόχο και δραστηριότητα αναφέρονται σε ξεχωριστή στήλη, σηματοδοτώντας έτσι τη διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος. Σε όλες τις δραστηριότητες αξιοποιείται η προϋπάρχουσα γνώση και η εμπειρία των μαθητών. Για παράδειγμα, για να σχολιάσουν τα αντικείμενα, που οφείλει να έχει ένα δωμάτιο ξενοδοχείου (τάξεις Δ΄, Ε΄, Στ΄), προκειμένου να καλύπτει τις ανάγκες των θαμώνων του, οι μαθητές πρέπει να καταθέσουν προσωπικές τους εμπειρίες.

ΤΑΞΕΙΣ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΕΣ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Α΄ Β΄ Γ΄	Να περιγράψουν αντικείμενα και τη χρήση τους.	Γλώσσα	Περιγράφουν αντικείμενα, που τους δίνονται. Κάτι που έχουν μαζί τους. «Η τεχνολογία του μαθητή».
Α΄ Β΄ Γ΄	Να ταξινομήσουν αντικείμενα με βάση κάποιο κριτήριο, ώστε να φτιάχνουν ομάδες αντικειμένων – Διάγραμμα	Μαθηματικά	Φτιάχνουν εννοιολογικό χάρτη, για να ταξινομήσουν εικόνες αντικειμένων.
Α΄ Β΄ Γ΄	Να παρακολουθήσουν την ιστορική εξέλιξη της τεχνολογίας. Μπορεί να	Ιστορία	Αντιστοιχίζουν σε ανάλογες ιστορικές περιόδους στην ιστορική γραμμή εικόνες αντικειμένων.

	εξελιχθεί σε ΣΕΕ για τη βιομηχανική επανάσταση ή τις Επαναστάσεις σε μεγαλύτερη τάξη.		
Α΄ Β΄ Γ΄	Να δημιουργήσουν μια μηχανή δικής τους επιινόησης.	Εικαστικά, Μαθηματικά	Τους δίνονται γεωμετρικά σχήματα, εξαρτήματα, ήχοι κτλ. και τους ζητείται να σχεδιάσουν ηλεκτρονικά μηχανές δικής τους επιινόησης και χρήσης.
Δ΄ Ε΄ Στ΄	Κοινωνικές ανάγκες και τεχνολογία. Να εντοπίζουν τους τομείς των αναγκών που καλύπτει η τεχνολογία.	Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γλώσσα	Φύλλο εργασίας με δύο εικόνες, μία δωματίου ξεν/χείου και μία νοσοκομείου. Ποιες ανάγκες καλύπτουν τα αντικείμενα στα δωμάτια; Τι λείπει; Τα αντικείμενα να ταξινομηθούν σε ανάγκες φυσικές, συναισθηματικές και κοινωνικές.
Δ΄ Ε΄ Στ΄	Η σημασία του σχήματος στα αντικείμενα. Να ανακαλύπτουν τη μεταλλαγή ενός σχήματος σε ένα άλλο. Η αλλαγή στο σχήμα συνεπάγεται και αλλαγή στις χρηστικές λειτουργίες.	Εικαστικά , Γεωμετρία	<i>Βιβλίο κινουμένων σχεδίων.</i> Τους δίνεται το σχέδιο ενός φλιτζανιού και ξεχωριστά το σχέδιο από το πιατάκι του (σε διαστάσεις 10x10 εκ.). Τους ζητείται να σχεδιάσουν στον υπολογιστή ενδιάμεσες φάσεις για να μετατραπεί το φλιτζάνι σε πιατάκι. Στο τέλος, τυπώνουν, ζωγραφίζουν και συρράπτουν όλες τις φάσεις και γυρνώντας τις σελίδες γίνεται βιβλίο κινουμένων σχεδίων (flick-book).
Δ΄ Ε΄ Στ΄	Να επινοήσουν δικά τους παιχνίδια. Μπορεί να εξελιχθεί σε νέο σχέδιο εργασίας για τα παιχνίδια.	Εικαστικά, Θεατρ. Αγωγή, Γλώσσα	Σχεδιάζουν κούκλες, τις τυπώνουν, τις κατασκευάζουν. Στη συνέχεια, γράφουν μια μικρή σκηνή και την παίζουν με τις κούκλες που έφτιαξαν.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση γίνεται με βάση τους στόχους και μέσα στη φιλοσοφία των σχεδίων εργασίας περί εναλλακτικών μεθόδων. Κάποιες από αυτές τις μεθόδους είναι:

- ✓ Παρατηρώ τους μαθητές και καταγράφω κατά τη διάρκεια της εργασίας τους πώς συνεργάζονται (κοινωνικοί στόχοι), πώς σκέφτονται και τι εργαλεία και μεθόδους εργασίας χρησιμοποιούν (μεταγνώση).
- ✓ Συλλέγω και συγκρίνω ενδο-ατομικά τα σχεδιάσματα των μαθητών και τις δημιουργίες τους. Δηλαδή, είναι σκόπιμο να ελεγχθεί κατά πόσο, κι αν, έχει παρουσιάσει κάποια πρόοδο ο ίδιος μαθητής.
- ✓ Ενδο-ομαδική αξιολόγηση (Πώς συνεργαστήκαμε; Πώς αποδώσαμε;) Ομαδικές συζητήσεις με μαθητές σε κύκλο.
- ✓ Συναντήσεις με γονείς για ενημέρωση.

Οι ομαδικές εργασίες των μαθητών μπορούν να φυλάσσονται στο κουτί της ομάδας, ενώ τα ατομικά στον προσωπικό φάκελο – ντοσιέ (portfolio).

4. Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες (ενδεικτικό εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, π.χ. βιογραφικά σημειώματα, αποσπάσματα-ρήσεις μεγάλων επιστημόνων, διαφάνειες κτλ.)

Ενδεικτικές πηγές πληροφόρησης και αντίστοιχες θεματικές ενότητες στη Μελέτη Περιβάλλοντος:

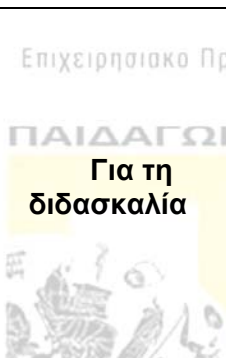
- ☐ Τεχνικό Μουσείο Θεσσαλονίκης για τις μηχανές και την τεχνολογία
- ☐ Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Γουλιέλμου – Γαία για το φυσικό περιβάλλον
- ☐ Μουσείο Τρένων για τα μέσα μεταφοράς
- ☐ Μουσείο ΟΤΕ για τις τηλεπικοινωνίες
- ☐ Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ανά την Ελλάδα (βλ. κατάλογο ΥΠΕΠΘ) για το Φυσικό Περιβάλλον
- ☐ Αρκτούρος για το Φυσικό Περιβάλλον
- ☐ Εταιρεία Προστασίας της Φύσης για το Φυσικό Περιβάλλον
- ☐ Mom (Εταιρεία Προστασίας της μεσογειακής φωκίας) για το Φυσικό Περιβάλλον
- ☐ Medaset για το Φυσικό Περιβάλλον
- ☐ Γενική γραμματεία δασών και φυσικού περιβάλλοντος για το Φυσικό Περιβάλλον
- ☐ Ύπατη Αρμοστεία για τις κοινωνικές μειονότητες και τους μετανάστες
- ☐ UNICEF – ACTIONAID για τα δικαιώματα του παιδιού
- ☐ Παιδικό Μουσείο για διάφορα σύγχρονα θέματα
- ☐ Cité des Sciences et de l'Industrie για τις φυσικές επιστήμες, τις επιστήμες του ανθρώπου και την τεχνολογία

- Επίσης, εκδόσεις και εγκυκλοπαίδειες που μελετούν θέματα συναφή με αυτά του Α.Π.Σ. του μαθήματος της Μελέτης του Περιβάλλοντος

Γ. Δημιουργία Αφισών

Το προς εκπόνηση συνοδευτικό εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος της Μελέτης του Περιβάλλοντος (ΜτΠ) του Δημοτικού Σχολείου, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και ΑΠΣ (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών) της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) του μαθήματος και θα βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Το συνοδευτικό εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		Συνοδευτικό εκπαιδευτικό υλικό Α Φ Ι Σ Ε Σ
		Α. Προδιαγραφές
	1	Περιεχόμενο
	2	Χαρακτηριστικά της εικόνας
	3	Οι τίτλοι, οι επεξηγήσεις και τα υπομνήματα
	4	Τεχνικά χαρακτηριστικά

Ειδικές προδιαγραφές για την εκπόνηση αφισών

Γ1. Περιεχόμενο

Η ομάδα επιστημόνων-δημιουργών πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε το περιεχόμενο των αφισών να είναι επιστημονικά έγκυρο, σαφές και πληροφοριακό.

Γ2. Εικόνα – Απεικονίσεις- Διαγράμματα

Τονίζουμε ότι οι αφίσες απευθύνονται σε μαθητές του δημοτικού σχολείου. Στόχος τους είναι να εμπλουτίσουν την ύλη του διδακτικού εγχειριδίου, να ελκύσουν το ενδιαφέρον των μαθητών, να τους πληροφορήσουν και να αποτελέσουν το έναυσμα για περαιτέρω έρευνα επί του θέματος. Τα στοιχεία που πρέπει να πληροί η εικόνα είναι:

- Η **κεντρική ιδέα** (concept) του θέματος να γίνεται αντιληπτή με την πρώτη ματιά από το μαθητή.
- Η εικόνα πρέπει να είναι **αυθεντική φωτογραφία** (για παράδειγμα, φωτογραφία δεντρολίβανου), ή **ρεαλιστική απεικόνιση**, ποιοτικού επιπέδου αερογράφου, για να αποδώσει με πιστότητα θέματα για τα οποία ο μαθητής δεν είναι εύκολο να έχει εποπτεία (για παράδειγμα, πώς λειτουργεί το κινητό τηλέφωνο, ή το φαινόμενο της όξινης βροχής).
- Η απεικόνιση να είναι ρεαλιστική, χωρίς να είναι εξαιρετικά **σύνθετη**. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της χαρτογράφησης του αυτιού, μπορεί να απεικονίζεται το εσωτερικό του αυτιού, χωρίς την εξαντλητική απεικόνιση και ονομασία όλων των ανατομικών μερών, όπως γίνεται στους άτλαντες ανατομίας για μαθητές του λυκείου ή φοιτητές της ιατρικής. Από την άλλη, αν το θέμα απαιτεί τη σύνθετη εικόνα αυτό μπορεί να γίνει, προκειμένου η απεικόνιση να είναι **πληροφοριακή και επιστημονικά έγκυρη**.
- Οι **διαδικασίες** να περιγράφονται με πληρότητα. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της επεξήγησης για το «Πώς φτάνει το νερό στο σπίτι;» να παρουσιάζονται με σαφήνεια **όλα τα στάδια** σε πλαίσια και με φορά **από αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω**.
- Στην περίπτωση που ζητούνται **κατηγοριοποιήσεις**, όπως στην περίπτωση της ταξινόμησης ζώων ανάλογα με συγκεκριμένες μεταβλητές, τότε να δοθεί προσοχή ώστε οι έννοιες στον πίνακα και οι εικόνες να τοποθετηθούν κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αναδεικνύεται η σχέση που έχουν μεταξύ τους. Δηλαδή οι γενικότερες έννοιες, όπως οι έννοιες: διατροφή, αναπαραγωγή, περιβάλλον πρέπει να μπουκ στην κορυφή και οι υποκατηγορίες τους από κάτω.
- Όπου παρουσιάζεται απεικονιστικά η **έννοια της ανάπτυξης**, τότε βοηθητικό είναι οι εικόνες να συμπληρώνονται στην κορυφή ή στο κάτω μέρος της αφίσας από μια **ιστορική γραμμή (χρονολογικός αναπτυξιακός κύκλος)**. Για παράδειγμα, στη γέννηση του αυγού, ο μαθητής εκτός από τη διαδικασία μπορεί να ενημερώνεται με χρονικά δεδομένα για τη διαδικασία αυτή.
- Όπου κρίνεται σκόπιμο, οι εικόνες να περιλαμβάνουν διαφορετικές οπτικές του θέματος (πρόσωση, κάτοψη, κ.ά.). Για παράδειγμα, στην αφίσα για την κυκλοφοριακή αγωγή να έχουμε διαφορετικές οπτικές στην απεικόνιση του δρόμου (προοπτική), του σηματοδότη, των αυτοκινήτων, των αποστάσεων κτλ.
- Ελκυστικές είναι οι εικόνες που μεταφέρουν ένα **δυναμισμό**. Για παράδειγμα, είναι προτιμότερο να αποδώσουμε με άτομα εν κινήσει και εν δράσει τα μέτρα που πρέπει να λάβουμε σε περίπτωση πυρκαγιάς.

- Στις απεικονίσεις των ανθρώπινων δράσεων να αντιπροσωπεύονται τα φύλα (άνδρες- γυναίκες), οι διαφορετικές εθνότητες, οι διαφορετικές ηλικίες (μικροί – μεγάλοι), τα άτομα με ειδικές ανάγκες

Επίσης, σε περίπτωση προστασίας από καταστροφές (σεισμό, πλημμύρα κτλ.), είναι καλό τα βήματα να είναι αριθμημένα και διακριτά. Να υπάρχει αναφορά και πρόνοια για ΑμΕΑ σε παρόμοιες περιπτώσεις .

Γ3. Οι τίτλοι, οι επεξηγήσεις και τα υπομνήματα

Κάθε αφίσα να έχει τίτλο και να είναι μονής όψεως. Ο τίτλος μπορεί να διατυπώνεται και ερωτηματικά. Κάθε εικόνα να έχει το απαραίτητο κείμενο και τις επεξηγήσεις με λέξεις-έννοιες, ή με βέλη και άλλες ενδείξεις, όπως η ιστορική γραμμή που υποδείξαμε παραπάνω. Τα στοιχεία του τίτλου να είναι αρκούτως μεγάλα, ώστε να είναι ευδιάκριτα από απόσταση, τουλάχιστον 7 μέτρων. Ως γραμματοσειρά να προτιμηθεί η Helvetica, διότι έχει στοιχεία απλά χωρίς περίπλοκες, καλλιγραφικές απολήξεις, που συνήθως εμποδίζουν την ευαναγνωστικότητα του κειμένου.

Ο πλήρης τίτλος της αφίσας και μια σύντομη περιγραφή του περιεχομένου της να υπάρχουν ως υπόμνημα στο πίσω μέρος της.

Γ4. Τεχνικά χαρακτηριστικά

Διαστάσεις: 70x100 εκ.

Βάρος χαρτιού: τουλάχιστον 160 γρ.

Χρώματα: ανθεκτικά και ανεξίτηλα. Να χρησιμοποιηθεί τετραχρωμία..

Ποιότητα χαρτιού: velvet.

Πλαστικοποίηση: ματ.

Ανάρτηση: με πηχάκια με κορδόνι και με γάντζο, ώστε να επιτυγχάνεται η «αυτό-κυλίνδρωση» της αφίσας.

Δ. Δημιουργία Ανάγλυφων χαρτών φυσικών και ανθρωπογενών στοιχείων φανταστικού χώρου

1. Χάρτης ανάγλυφος φυσικών στοιχείων φανταστικού χώρου

Διαστάσεις: 1,5x1,5 m

Ανάγλυφη απεικόνιση υψομέτρων και βαθών με επιπρόσθετη χρωματική κλίμακα. Στο χώρο θα απεικονίζονται τα κύρια γεωγραφικά στοιχεία , όπως πεδιάδα, όρος, ποταμός, λίμνη, χαράδρα, κοιλάδα, οροπέδιο, κόλπος, νησί, χερσόνησος, πορθμός, ισθμός,, σκόπελος, ύφαλος, κ.τλ.

2. Χάρτης ανάγλυφος ανθρωπογενών στοιχείων φανταστικού χώρου

Διαστάσεις: 1,5x1,5 m

Ανάγλυφη απεικόνιση υψομέτρων και βαθών με επιπρόσθετη χρωματική κλίμακα. Στο χώρο θα απεικονίζονται κύρια γεωγραφικά στοιχεία και ανθρωπογενή στοιχεία, όπως πόλεις, χωριά, γεφύρια, δρόμοι, σήραγγες, τεχνητές λίμνες, αρδευτικά έργα, λιμάνια, φάροι, κ.τλ.

16. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της Μουσικής των τάξεων Α΄ & Β΄, Γ΄ & Δ΄ και Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος Μουσικής του Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ του μαθήματος για το Δημοτικό καθώς στο Α.Π.Σ του μαθήματος Δημοτικού (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών, Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) και βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. επίσης θα εξασφαλίζει την προσέγγισή τους (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Β΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, Σεπτέμβριος 2002). Το εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή	1	Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 4)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. α) Για τις Τάξεις Α΄-Β΄ Δημοτικού, σελίδες 90 β) Για τις Τάξεις Γ΄-Δ΄ Δημοτικού, σελίδες 90 γ) Για την Ε΄ Δημοτικού, σελίδες 70 δ) Για την ΣΤ΄ Δημοτικού, σελίδες 80
	2	Τετράδιο εργασιών και ασκήσεων (τετράδια 4)	Το μέγεθος των σελίδων του εργαστηριακού οδηγού θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις και διαγράμματα. α) Για τις Τάξεις Α΄-Β΄ Δημοτικού, σελίδες 50 β) Για τις Τάξεις Β΄-Γ΄ Δημοτικού, σελίδες 50 γ) Για την Ε΄ Δημοτικού, σελίδες 50 δ) Για την ΣΤ΄ Δημοτικού, σελίδες 50
Για τον εκπαιδευτικό	3	Βιβλίο του εκπαιδευτικού (βιβλία 4)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του εκπαιδευτικού θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις όπου κρίνεται απαραίτητο και διαγράμματα. α) Για τις Τάξεις Α΄-Β΄ Δημοτικού, σελίδες 100 β) Για τις Τάξεις Γ΄-Δ΄ Δημοτικού, σελίδες 100 γ) Για την Ε΄ Δημοτικού, σελίδες 100 δ) Για την ΣΤ΄ Δημοτικού, σελίδες 100

I. Γενικά

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η διδακτέα ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το βιβλίο εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό ενημερωτικό σημείωμα προς το μαθητή.

ii) Περιεχόμενα

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προοργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένης γλώσσας και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης.
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.
- Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας.

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων
- Πίνακες
- Βιβλιογραφία

II. Ειδικές προδιαγραφές

i) Περιεχόμενο

- Οι θεωρητικές γνώσεις και η πράξη πρέπει να συνδυάζονται αρμονικά, ώστε το μάθημα να είναι ζωντανό, ουσιαστικό και να καλλιεργεί τις δεξιότητες των μαθητών.
- Τα θέματα πρέπει να αναπτύσσονται σε κατάλληλη έκταση και βάθος και να αποφεύγεται η επέκταση σε ανούσιες λεπτομέρειες αλλά και η παράλειψη σημαντικών στοιχείων.
- Οι έννοιες και οι όροι πρέπει να αποδίδονται με πλήρη και σαφή τρόπο, ώστε να γίνονται εύκολα αντιληπτά από τους μαθητές.
- Ο τρόπος γραφής δεν πρέπει να είναι μια στατική περιγραφή της πραγματικότητας αλλά μια δυναμική μεταφορά της ζωής στην τάξη, εξασφαλίζοντας και τη δυνατότητα ερμηνείας της πραγματικότητας.

- Πρέπει να αναπτύσσεται ένα πνεύμα διαθεματικότητας και να διασυνδέεται το μάθημα με τα άλλα μαθήματα της αισθητικής αγωγής και των διάφορων επιστημών.

Διάρθρωση

- Το βιβλίο θα αντιστοιχεί σε είκοσι πέντε (25) διδακτικές ενότητες. Ένα θέμα μπορεί να καλύψει περισσότερο από μία διδακτική ώρα. Εδώ οι συγγραφείς πρέπει να λάβουν υπόψη το χρονικό καταμερισμό που υποδεικνύεται στο Πρόγραμμα Σπουδών για τα διάφορα περιεχόμενα του Α.Π.Σ.
- Κάθε ενότητα πρέπει να εξασφαλίζει μια εμφανή και λογική δομή κειμένου και να προσφέρει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο μαθήματος σε συνδυασμό με το αντίστοιχο τμήμα στο τετράδιο ασκήσεων / εργασιών του μαθητή.
- Τα διάφορα θέματα πρέπει να παρουσιάζονται με τη λογική σειρά τους, ώστε να υπάρχει συνέχεια. Πρέπει να αποφεύγονται οι αλληλοεπικαλύψεις και οι απότομες και ασύνδετες μεταβάσεις από ένα θέμα σε ένα άλλο.
- Πρέπει να αποφεύγεται η αντίληψη ότι το βιβλίο του μαθητή ισοδυναμεί με θεωρία, ενώ το τετράδιο ασκήσεων/εργασιών ισοδυναμεί με πράξη. Η θεωρία και η πράξη θα διαπλέκονται με λειτουργικό τρόπο και στα δύο. Έτσι στο βιβλίο του μαθητή θα περιέχονται γραπτά κείμενα, μουσικά κείμενα (παρτιτούρες) και εικόνες, κατάλληλα διαταγμένα, ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και η συνέχεια της γνώσης. Επίσης μπορεί να υπάρχουν ερωτήσεις και να τίθενται θέματα για συζήτηση.
- Οι γενικεύσεις και οι θεωρητικές γνώσεις πρέπει να υποστηρίζονται από παραδείγματα, γραπτά και οπτικά, καθώς και με παραπομπές στο επιλεγμένο από τους συγγραφείς ηχητικό υλικό που συνοδεύει το διδακτικό πακέτο.
- Οι διδακτικές ενότητες πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη επανάληψης, εμπέδωσης και προέκτασης, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για δεξιότητες. Έτσι, ένα τραγούδι μπορεί να χρειαστεί δύο ή και περισσότερες διδακτικές ώρες, ολόκληρες ή τμήμα τους ώστε να μαθευτεί ικανοποιητικά. Ομοίως, η κατασκευή αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων, πέρα από το χρόνο που θα αναλωθεί για την κατασκευή, θα πρέπει ν' ακολουθηθεί από μία διδακτική ώρα για την εκτέλεση μουσικού κομματιού σ' αυτά ή για αυτοσχεδιασμό, μουσικό παιχνίδι, κτλ.
- Η διαδοχή των διδακτικών ενότητων πρέπει να παρέχει στον διδάσκοντα ελευθερία κινήσεων. Αυτό επιτρέπει καίριες παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες στον διδάσκοντα, ο οποίος έχει την ευχέρεια να προσαρμόσει την ύλη σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα της τάξης του.
- Η διάταξη των ενότητων στο βιβλίο πρέπει να εξασφαλίζει μια ποικιλία στα θέματα που εξετάζονται, με εναλλαγές στον τρόπο προσέγγισής τους, ώστε να μη δημιουργείται κορεσμός και στασιμότητα, π.χ. να αποφεύγονται τρεις διαδοχικές ενότητες των οποίων το κέντρο βάρους είναι η ακρόαση και η ανάλυση μουσικού έργου με παρτιτούρα.
- Τα τραγούδια και τα μουσικά κομμάτια για εκμάθηση, εφόσον αποτελούν μέσα και εργαλεία μάθησης για κάποια μουσική έννοια ή γνώση, καλό είναι να υπάρχουν στη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα και όχι στο τέλος του βιβλίου. Στο τέλος του βιβλίου μπορεί να υπάρχουν σε μορφή παραρτήματος οι παρτιτούρες και τα λόγια τραγουδιών ή εκκλησιαστικών μελών που έχουν σχέση με σχολικές και θρησκευτικές γιορτές, με επετείους ή με τις διδακτικές ενότητες του βιβλίου. Είναι χρήσιμο να σημειώνεται ο αριθμός των μέτρων της παρτιτούρας ανά πέντε (5), καθώς και τα ενδεδειγμένα σημεία αναπνοής.
- Οι στίχοι των τραγουδιών να είναι γραμμένοι κάτω από του φθόγγους συλλαβιστά.

- Οι επικεφαλίδες των διδακτικών ενοτήτων, των παραγράφων και των άλλων τμημάτων του κειμένου πρέπει να είναι μια ακριβής αντανάκλαση του περιεχομένου και των σημαντικών ιδεών που ενυπάρχουν σ' αυτό.
- Ξενόγλωσσοι όροι, τίτλοι έργων, ονόματα κ.ά. πρέπει να αναφέρονται κατά πρώτο λόγο στην ελληνική μετάφραση τους και μπορεί να ακολουθεί η ξενόγλωσση εκδοχή στην πρώτη εμφάνιση του όρου στο κείμενο. Π.χ. Λ. Β. Μπετόβεν (L. V. Beethoven). Σε περίπτωση μη ύπαρξης δόκιμου ελληνικού όρου μπορεί να προηγείται ο ξενόγλωσσος όρος και να ακολουθεί η ελληνική απόδοση και επεξήγηση.

Παρουσίαση

- Η αναλογία γραπτού κειμένου, μουσικών κειμένων και εικόνων θα διαφοροποιείται με μορφή απόκλισης γύρω από μια μέση αναλογία, κατά την κρίση των συγγραφέων, σύμφωνα με το ηλικιακό επίπεδο στο οποίο απευθύνεται. Μια μέση αναλογία είναι:

ο Γραπτό κείμενο	40%
ο Μουσικά κείμενα	30%
ο Εικόνες	30%
•	100%
- Πρέπει να χρησιμοποιούνται ξεχωριστοί τύποι γραμματοσειρών για επικεφαλίδες, ειδικά πλαίσια, για διάφορα επιμέρους τμήματα κ.ά. Συνιστάται ιδιαίτερα η χρήση άλλης γραμματοσειράς, π.χ. πλαγιαστής (*italics*), για τους τίτλους μουσικών έργων. Επίσης μπορεί να χρησιμοποιούνται ειδικοί κώδικες ή σύμβολα στα σημεία που υπάρχει παραπομπή στο τετράδιο ασκήσεων / εργασιών ή για να χαρακτηριστεί κάποιο είδος δραστηριότητας (ακρόαση, τραγούδι, εκτέλεση, σύνθεση, μουσικό παιχνίδι κ.ά.). Οι κώδικες και τα «οπτικά σήματα» για όλα αυτά πρέπει να γνωστοποιούνται στο μαθητή στην αρχή του βιβλίου και καλό είναι να διατηρούνται ίδια σε όλες τις τάξεις.

iv) Σχεδίαση και παραγωγή του βιβλίου

- Προσοχή πρέπει να δοθεί στο μέγεθος των πενταγράμμων και των φθόγγων σημειογραφίας ανάλογα με την τάξη στην οποία απευθύνεται το βιβλίο και τη χρήση για την οποία προορίζονται.
- Τα κομμάτια ελληνικής μουσικής (εκκλησιαστικά μέλη, δημοτικά τραγούδια), τα οποία παρατίθενται με βυζαντινή παρασημαντική, καλό είναι να συνοδεύονται από καταγραφή και στην ευρωπαϊκή σημειογραφία.
- Ως προς το γλωσσάρι η αλφαβητική παράθεση ορισμών των εννοιών που παρουσιάζονται στα κείμενα, σε σχέση πάντα με το αναπτυξιακό επίπεδο των μαθητών στο οποίο απευθύνεται το διδακτικό βιβλίο, είναι πολύ χρήσιμη και λειτουργική. Στο γλωσσάρι μπορούν να συμπεριληφθούν και ξένοι επιστημονικοί όροι σε παρένθεση μετά τους αντίστοιχους ελληνικούς.

A2. Τετράδιο εργασιών

i. Επιστημονικό περιεχόμενο

- Το τετράδιο ασκήσεων και εργασιών του μαθητή συμπληρώνει το βιβλίο του μαθητή, θέτοντας ασκήσεις, εργασίες και δραστηριότητες, οι οποίες μπορούν να πραγματοποιηθούν είτε μέσα στην τάξη είτε στο σπίτι.

- Το τετράδιο ασκήσεων και εργασιών έχει ως επιδίωξη να ενεργοποιήσει τον μαθητή να ασχοληθεί παραγωγικά και δημιουργικά με θέματα που αναπτύσσονται κατά τη διδασκαλία. Παρέχει τη δυνατότητα εμπέδωσης εννοιών και εξάσκησης δεξιοτήτων και επομένως χρησιμεύει και ως κριτήριο αξιολόγησης για τον διδάσκοντα.

Διάρθρωση

- Το τετράδιο ασκήσεων και εργασιών θα αντιστοιχεί στις είκοσι πέντε διδακτικές ενότητες του βιβλίου του μαθητή και θα αριθμεί πενήντα (50) σελίδες περίπου.
- Οι ασκήσεις και οι εργασίες μπορούν να έχουν ποικίλες μορφές, όπως:
 - ο ερωτήσεις (άμεσες, πολλαπλής επιλογής, συμπλήρωσης κενών κ.ά.) ως προς έννοιες που μαθεύτηκαν, ως τεστ ακουστικής διάκρισης, ως προς ακροάσεις και άλλες μουσικές δραστηριότητες.
 - ο Ασκήσεις για την εμπέδωση μουσικών εννοιών και της σημειογραφίας, π.χ. συμπλήρωση μέτρων, ονομασία και γραφή φθόγγων, επινόηση μη συμβατικής σημειογραφίας κ.ά.
 - ο Δημιουργία και γράψιμο μελωδιών, ρυθμικών *ostinati*, ηχοσυνθέσεων κ.ά.
 - ο Σταυρόλεξα, παζλ, δραστηριότητες υπό μορφή παιχνιδιού κ.ά.
 - ο Γραπτή έκθεση απόψεων, σχολίων ή κριτικής πάνω σε κάποιο θέμα.
 - ο Παρακολούθηση και συμπλήρωση διαγραμμάτων ακροάσεων κ.ά.
 - ο Βήμα προς βήμα γραπτές και οπτικές οδηγίες για την κατασκευή αυτοσχέδιου μουσικού οργάνου.
 - ο Συλλογή και καταγραφή στοιχείων.
 - ο Δραστηριότητες πολύτεχνης έκφρασης, π.χ. σχεδιασμός αφίσας αναγγελίας συναυλίας, επινόηση φανταστικού διαλόγου μεταξύ κάποιου συνθέτη και ενός άλλου προσώπου κ.ά.
- Ορισμένες από τις εργασίες μπορεί να είναι συλλογικές, είτε με εκτέλεση από ομάδες μαθητών, είτε με επιμερισμό δραστηριοτήτων σε ομάδες μαθητών
- Οι ασκήσεις πρέπει να παρουσιάζουν ποικιλία και να χρησιμοποιούν διάφορους τρόπους προσέγγισης, ώστε να ανανεώνεται το ενδιαφέρον του μαθητή στις διαδοχικές διδακτικές ενότητες.

Παρουσίαση

- Το τετράδιο ασκήσεων και εργασιών πρέπει να είναι όμοιας αισθητικής αξίας με το βιβλίο του μαθητή, με χρήση των ίδιων κατηγοριών γραμματοσειρών, συμβόλων και κωδικών, ώστε ο μαθητής να μπορεί εύκολα να συνδέει και να χρησιμοποιεί και τα δύο.
- Οι οδηγίες και η περιγραφή του τρόπου υλοποίησης των διάφορων ασκήσεων και εργασιών πρέπει να είναι δοσμένες με σαφήνεια, ώστε να γίνουν εύκολα κατανοητές.

iv) Κίνητρα και αξίες που προωθεί

- Το τετράδιο ασκήσεων υποβοηθά στο να καλλιεργήσουν οι μαθητές την κριτική σκέψη, τη φαντασία και τις εκφραστικές ικανότητές τους, να εμπεδώσουν γνώσεις, να αναπτύξουν μουσικές δεξιότητες και γενικά να παροτρυνθούν στο να ενδιαφερθούν ευρύτερα για τη μουσική και να ασχοληθούν με διάφορους τρόπους με αυτήν.
- Οι δραστηριότητες του τετραδίου συμβάλλουν στην ανάπτυξη της συνεργασίας ανάμεσα στους μαθητές και δίνουν την ευκαιρία για αυτοαξιολόγηση.

v) Επίπεδο του βιβλίου

- Οι εργασίες που δίνονται για το σπίτι ή απαιτούν συγκέντρωση πληροφοριών από διάφορες πηγές πρέπει να προβλεφθούν, ώστε να είναι προσιτές και πραγματοποιήσιμες από το ευρύτερο φάσμα των μαθητών, οι οποίοι θα έχουν προσπέλαση και δυνατότητα χρησιμοποίησης των διάφορων πηγών.

A3. Βιβλίο του εκπαιδευτικού

Το βιβλίο του δασκάλου θα συνταχθεί παράλληλα με το βιβλίο του μαθητή και το τετράδιο ασκήσεων / εργασιών του μαθητή, και θα έχει ως στόχο να υποστηρίξει τον διδάσκοντα, ώστε να οργανώσει πιο μεθοδικά τη διδασκαλία του και να την διεξαγάγει πιο αποδοτικά.

Επιστημονικό περιεχόμενο

- Το βιβλίο του δασκάλου είναι ένα πολύτιμο βοήθημα, το οποίο επιτελεί τους εξής σκοπούς:
 - α) συνδέει τους στόχους και τις επιδιώξεις του Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών και του Προγράμματος Σπουδών με τη διδακτική πράξη προτείνοντας τρόπο υλοποίησης και διαπραγμάτευσης του περιεχομένου, που ορίζεται για την τάξη:
 - ο σε άμεση συνάρτηση με το βιβλίο του μαθητή, το τετράδιο ασκήσεων/εργασιών του μαθητή και το συνοδευτικό ηχητικό υλικό.
 - ο σε επίπεδο προέκτασης και εναλλακτικής προσέγγισης των διάφορων θεμάτων που εμπεριέχονται στο βιβλίο και στο τετράδιο ασκήσεων/εργασιών του μαθητή.
 - β) αναφέρεται σε γενικότερα και ειδικότερα θέματα παιδαγωγικής, διδακτικής μεθοδολογίας και σχεδιασμού, ψυχολογίας και άλλων επιστημονικών γνώσεων που αφορούν το μουσικοπαιδαγωγό και το έργο του.
 - γ) παρέχει βιβλιογραφία και υλικό στήριξης, καθώς και πληροφορίες για φορείς, προγράμματα και θεσμούς, που μπορούν να ενισχύσουν και να εμπλουτίσουν τη διεξαγωγή του μαθήματος.
- Το βιβλίο του δασκάλου λειτουργεί, επομένως, ταυτόχρονα ως συγκεκριμένος οδηγός στο υπόλοιπο διδακτικό πακέτο και ως ευρύτερο βιβλίο αναφοράς.

Ως προς αυτές τις λειτουργίες θα πρέπει να περιέχει:

- Κείμενα συμπληρωματικά που διευρύνουν την έννοια ή το περιεχόμενο των γνωστικών αντικειμένων που περιέχονται στο βιβλίο του μαθητή ή στο τετράδιο ασκήσεων / εργασιών και με τα οποία βελτιώνει τις γνώσεις του ο διδάσκων, όπως :
 - ο αποσπάσματα από βιβλία,
 - ο άρθρα,

- ο βιβλιογραφικές παραπομπές από ελληνική και ξένη βιβλιογραφία κ.ά.
- Δισκογραφία (CD - δίσκοι - κασέτες) συνοδευόμενη από αναλύσεις των επιλεγόμενων έργων, καθώς και προτάσεις ακροάσεων και μεθόδους ακρόασης .
- Μουσικό υλικό (παρτιτούρες αναλυμένες ή με υποδείξεις).
- Μουσικά παιχνίδια, κουίζ , με τρόπους υλοποίησης στην τάξη.
- Προτάσεις σύνδεσης με διάφορα γεγονότα, εκδηλώσεις, επετείους κτλ.
- Προτάσεις δραστηριοτήτων που μπορούν να αναπτυχθούν μέσα στην τάξη.
- Τραγούδια ή μέρη έργων που μπορούν να τραγουδηθούν με διάφορους τρόπους και που θα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του ελληνικού και του διεθνούς ρεπερτορίου.
- Οργανική συνοδεία (για πιάνο, αρμόνιο, φλογέρα, κρουστά κ.ά) τραγουδιών ή ασκήσεων που περιέχονται στο βιβλίο και το τετράδιο του μαθητή.
- Τρόπους αξιολόγησης σε συγκεκριμένα διδακτικά αντικείμενα ή θεματικές ενότητες με ολιγόλεπτα τεστ, ατομικές ή ομαδικές δραστηριότητες κτλ.

Στο σχεδιασμό του κάθε σχεδίου μαθήματος πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη ο χρονικός παράγοντας. Αυτά που προτείνονται για το βασικό σχέδιο μαθήματος, δηλαδή οι αναφορές στο βιβλίο του μαθητή, η πραγματοποίηση ασκήσεων, εργασιών και δραστηριοτήτων μέσα στην τάξη, και η χρήση του συνοδευτικού ηχητικού υλικού ή άλλου διδακτικού υλικού (βιντεοταινιών, CD-ROM κ.ά.), πρέπει να είναι πραγματοποιήσιμα μέσα στη σαρανταπεντάλεπτη διδακτική ώρα.

Ως προς το ρόλο του βιβλίου του δασκάλου ως ευρύτερο βιβλίο αναφοράς, το σχετικό περιεχόμενο και οι αναφορές σε διάφορα θέματα, π.χ. σωστή τοποθέτηση και ανάπτυξη της φωνής, μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα, ειδική διδακτική της μουσικής, έρευνες για τη μουσική ανάπτυξη του παιδιού κ.ά. μπορούν είτε να αποτελέσουν αυτόνομα κεφάλαια είτε να ενταχθούν στα κεφάλαια των σχεδίων μαθημάτων.

Εκτός από τα τραγούδια που εντάσσονται στα βασικά σχέδια μαθήματος, πρέπει να συμπεριληφθούν στο βιβλίο και επιπλέον τραγούδια ως μικρή συλλογή για εναλλακτική ή προαιρετική χρήση από το διδάσκοντα. Τα τραγούδια αυτά μπορεί να σχετίζονται με τις διδακτικές ενότητες ή να είναι γενικότερου χαρακτήρα (εθνικές και θρησκευτικές γιορτές κ.ά.).

ii) Κίνητρα και αξίες που προωθεί

- Το βιβλίο του δασκάλου πρέπει να αντανakλά τα κίνητρα και τις αξίες που αναφέρονται στο βιβλίο του μαθητή
- Τα σχέδια μαθημάτων πρέπει να έχουν ανοικτό χαρακτήρα και να δίνουν τη δυνατότητα στο δάσκαλο να διαμορφώσει τη διδασκαλία με το δικό του προσωπικό τρόπο στο πλαίσιο πάντα ενός μαθητοκεντρικού προσανατολισμού και της επιδίωξης μια καθοδηγούμενης ανακαλυπτικής μάθησης. Έτσι, η συνδιαλλαγή καθηγητή-μαθητών θα είναι εποικοδομητική και αποδοτική.

Β. Προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος της Μουσικής των τάξεων Α΄ - ΣΤ΄ Δημοτικού Σχολείου

Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κλπ.

Σκοπός της δημιουργίας του εκπαιδευτικού λογισμικού είναι να αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος της μαθησιακής διαδικασίας, να εμπλουτίσει και να συμπληρώσει το διδακτικό υλικό που θα παραχθεί για την επίτευξη των στόχων των Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. του Δημοτικού στο μάθημα της μουσικής.

Πρέπει να είναι διερευνητικό και διαθεματικό, να συνοδεύεται από οδηγό χρήσης και να είναι συμβατό με τα λογισμικά των άλλων μαθημάτων. Έτσι θα συμβάλει στην ευκολότερη αφομοίωση της ύλης και στην μείωση του χρόνου που αφιερώνει ο μαθητής.

Επίσης θα συμβάλει στη βιωματική προσέγγιση της γνώσης και στην προώθηση της συνεργατικής αλλά και της εξατομικευμένης μάθησης.

Οι πληροφορίες που θα περιέχει θα πρέπει να είναι σε πυκνότητα και ποσότητα αντίστοιχα με την ηλικία των μαθητών.

Επίσης θα πρέπει να είναι σε συμφωνία με το πολιτισμικό και ηθικό πλαίσιο της παιδείας μας και να τηρεί τις αξίες της κοινωνικής και πολιτισμικής ισότητας, της ανοχής στο διαφορετικό και της ειρηνικής συμβίωσης.

Το cd rom θα βασίζεται και θα αναπτύσσει τους άξονες του Α.Π.Σ. όπως:

- 1) Μουσικές δραστηριότητες μέσα από νέες διαδικασίες και ενέργειες.
- 2) Ανάπτυξη δεξιοτήτων (στο τραγούδι και στο παίξιμο μουσικών οργάνων)
- 3) Μουσικές ακροάσεις.
- 4) Ποικιλία διαδικασιών αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης.

Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..

Τάξη Α΄ - Γ΄ Παραμύθια που επενδύονται μουσικά.

Τάξη Δ΄ Μουσικά παραμύθια.

Τάξη Ε΄ Μουσικά παιχνίδια.

Τάξη ΣΤ΄ Δραματοποίηση σε θέματα που επιλέγονται από τους μαθητές.

Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

Ενδεικτικά μπορούν να αναπτυχθούν σχέδια εργασίας στις τάξεις:

Α΄ έως και Γ΄ Μύθοι του Αισώπου

Δ΄ έως και ΣΤ΄ Επεισόδια από την Ιλιάδα και την Οδύσσεια

Οι μαθητές χωρίζονται στις εξής ομάδες:

- ο Ομάδα θεατρικού παιχνιδιού-δραματοποίησης.
- ο Ομάδα μουσικής (κατασκευή αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων, μελοποίηση, μουσική με κίνηση).
- ο Ομάδα εικαστικών (κατασκευή σκηνικών, ρουχισμού, μάσκες κλπ.)
- ο Ομάδα λογοτεχνίας (αναζήτηση θεμάτων και παρουσίασή τους)
- ο Ομάδα περιβάλλοντος (αναζήτηση θεμάτων και παρουσίασή τους με χρήση εικόνων και video).

Πρόταση για σχέδιο εργασίας κάθετης διασύνδεσης με θέμα: “Παραδοσιακή μουσική”

Οι μαθητές συλλέγουν πληροφορίες από την βιβλιοθήκη, το διαδίκτυο, τα σχολικά εγχειρίδια ή και από πηγές εκτός σχολείου όπως:

- ο Από το μουσείο λαϊκών οργάνων, από πληροφορίες που θα δώσει καλλιτέχνης παραδοσιακής μουσικής.

Παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της ερευνάς τους και μέσα από την χρήση προγράμματος Η/Υ αποδίδουν κάποιο παραδοσιακό κομμάτι (κατά προτίμηση της περιοχής που λειτουργεί το σχολείο)

Πρόταση για σχέδια εργασίας (ανά μεγάλη θεματική ενότητα) που θα αναπτύσσονται από τους μαθητές:

- ο Εργασίες για την κατανόηση του ηχοχρώματος και του ρόλου του sequencer, με χρήση Η/Υ, του σχολικού αρμονίου (συμβατού με MIDI) και κάρτας ήχου ή άλλου σχετικού μουσικού προγράμματος.
- ο Εργασίες που αφορούν στην ιστορία και την μορφολογία της μουσικής με χρήση λογισμικού WORD, EXCEL.
- ο Ακροάσεις έργων από τον Η/Υ καθώς και παρακολούθηση παρτιτούρας από την οθόνη του Η/Υ.
- ο Δυνατότητα παρακολούθησης και εκτέλεσης ενός έργου που ακούγεται (VIDEO).

Επεξεργασία σεναρίου.

Ένα σενάριο που μπορεί να υποστηριχθεί θα ήταν: σε ένα μουσείο λαϊκών οργάνων.

Οι μαθητές ξεναγούνται στους χώρους που διαθέτει όπως:

Αίθουσες ακροάσεων, ηχογραφήσεων, στο βιβλιοπωλείο, και στις αίθουσες προβολής διαφανειών και VIDEO.

Κατά την διαδικασία αυτή γνωρίζουν τα παραδοσιακά όργανα και συνομιλούν με τους υπεύθυνους του μουσείου.

Στόχος είναι η σύνθεση η ηχογράφηση και η παρουσίαση ενός μουσικού συνόλου.

Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

(ενδεικτικό εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, π.χ. βιογραφικά σημειώματα, αποσπάσματα – ρήσεις μεγάλων επιστημόνων, διαφάνειες κλπ.).

Το σχετικό λογισμικό πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

- ο Μουσικό λεξικό.
- ο Λεξικό μουσικών οργάνων.
- ο Κατηγορίες και είδη μουσικών οργάνων με την ιστορική τους εξέλιξη.

- Ακροάσεις πολλών δυνατοτήτων (σολιστικά, ομαδικά κλπ.)
- Χρήση καθαρών εικόνων και VIDEO σωστά πλαισιωμένων για να είναι
- αντιληπτά τα μηνύματα από τον χρήστη.

Γ1. Προδιαγραφές ψηφιακής εκπαιδευτικής ταινίας του μαθήματος Μουσικής των τάξεων Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξης Δημοτικού Σχολείου

Η προς εκπόνηση εκπαιδευτική ταινία θα ικανοποιεί τις παρακάτω προδιαγραφές και θα εναρμονίζεται με τα σχετικά κριτήρια αξιολόγησης των ταινιών, όπως και με τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο των σχετικών ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.

1. Γενικές αρχές

Η μουσική αγωγή και η διδακτική της μεθοδολογία στην εκπαιδευτική διαδικασία έχουν ως απώτερο σκοπό τη συμβολή της στην ισόρροπη ανάπτυξη των νοητικών και ψυχικών ιδιοτήτων του μαθητή, στην αισθητική – διανοητική ευαισθητοποίησή του και τελικά στην ψυχολογική ενεργοποίησή του.

2. Σκοπός

Με τη διδασκαλία της Μουσικής στο Δημοτικό σχολείο και την προβολή της ψηφιακής ταινίας επιδιώκονται οι εξής ειδικοί σκοποί για τους μαθητές:

1. Να κατανοήσουν βασικά στοιχεία και έννοιες της μορφολογίας και της ιστορίας της μουσικής.
2. Να έλθουν σε επαφή με τις παλαιότερες συνιστώσες της νεοελληνικής εθνικής μουσικής παράδοσης και να εκτιμήσουν την αξία τους.
3. Να συνειδητοποιήσουν τη σχέση της μουσικής με τις άλλες Τέχνες και τα γνωστικά αντικείμενα που διδάσκονται στο σχολείο.
4. Να αναπτύξουν, μέσω της Μουσικής, πνεύμα συνεργασίας, υπευθυνότητας, πειθαρχίας και επικοινωνίας, στοιχείων απαραίτητων για την κοινωνικοποίησή τους.

3. Διδακτικοί στόχοι

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία Μουσικής (DVD) στοχεύει στην επίτευξη των εξής διδακτικών στόχων, ώστε οι μαθητές:

1. Να ακούσουν και να δουν μουσικά κομμάτια από διάφορες εποχές, τόπους και πολιτισμούς.
2. Να ακούν προσεκτικά μουσική, να ανταποκρίνονται και να αναγνωρίζουν μουσικά στοιχεία, όπως ύψος, διάρκεια και ρυθμό.
3. Να εξερευνούν και να ταξινομούν μουσικά ακούσματα κατά είδος, περιεχόμενο και ποιότητα και να ελέγχουν ήχους.
4. Να ακούν διάφορα είδη μουσικής, να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα της χρήσης μουσικών στοιχείων σ' αυτή και με απλούς όρους να εκφράζουν και να αιτιολογούν τις προτιμήσεις τους.
5. Να ξεχωρίζουν διαφορές στον ήχο, την υφή και τα ρυθμικά και μελωδικά πρότυπα σε διάφορα είδη μουσικής.
6. Να αναγνωρίζουν και να δείχνουν γνώση ποικιλίας μουσικών ειδών.

4. Περιεχόμενο

ι. Γενικά χαρακτηριστικά:

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία της Μουσικής πρέπει να είναι σύμφωνη με τις δυνατότητες, τα ενδιαφέροντα, την ηλικία και το γνωστικό επίπεδο των μαθητών του δημοτικού σχολείου. Να είναι κάθετα δομημένη, να έχει έναν κεντρικό άξονα επιλογής και εμπλοκής των

παρουσιαζόμενων αντικειμένων και να εξυπηρετεί τον διδάσκοντα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Να είναι λειτουργική και χρηστική. Η ακουστική της να είναι άριστη και οι εικόνες της ενδιαφέρουσες.

ii. Βασικά στοιχεία

- Να υπάρχουν αποσπάσματα από παραστάσεις (όπερας, ορατόριου, οπερέτας).
- Να υπάρχουν διάφορα ενόργανα, φωνητικά ή οργανικά σύνολα και ορχήστρες διαφόρων ειδών μουσικής έντεχνης, παραδοσιακής και από διάφορες εποχές και περιοχές.
- Να γίνεται παρουσία διάσημων ερμηνευτών, οργανικής ή φωνητικής μουσικής.
- Να περιέχει περιγραφική μουσική, όπως έχει αποδοθεί με εικόνες κινηματογράφου ή με κινούμενα σχέδια.
- Να προτείνονται τρόποι σύνδεσης της μουσικής με τις άλλες τέχνες(π.χ. η μουσική των χρωμάτων ή μουσική του χορού)
- Να προτείνονται σενάρια ή video που θα αναπτύσσουν τη φαντασία των μαθητών και θα τους δίνουν εναύσματα για την περαιτέρω ενασχόλησή του με την τέχνη.

5. Συνοδευτικό υλικό

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία της Μουσικής να συνοδεύεται από οδηγό χρήσης για τον εκπαιδευτικό. Ο οδηγός χρήσης πρέπει να περιέχει:

- Πίνακα περιεχομένων της ταινίας
- Σύντομες περιλήψεις περιεχομένου
- Τεχνικές οδηγίες χρήσης
- Τρόποι αξιοποίησης της ταινίας στην τάξη
- Προεκτάσεις που θα πρέπει να δοθούν ώστε να υπάρχει σύνδεση και αξιοποίηση των ενοτήτων (οριζόντια – θέματα που αφορούν την ίδια τάξη και κάθετα – θέματα που αφορούν τις τάξεις Α-Γ)

6. Τεχνικές προδιαγραφές, λειτουργικότητα και αισθητική του εικαστικού μέρους

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία της Μουσικής να έχει διάρκεια έως τρεις ώρες, να είναι συμβατή με το σύστημα λειτουργίας που έχουν τα DVD στον ελληνικό χώρο. Η γλώσσα να είναι η ελληνική και οι τίτλοι, υπότιτλοι, υπέρτιτλοι να τίθενται σε δύο ακόμη ευρωπαϊκές γλώσσες, την αγγλική και την γαλλική. Δεδομένου ότι θα απευθύνεται κυρίως σε μικρούς μαθητές που δεν γνωρίζουν ανάγνωση να υπάρχει η δυνατότητα επιλογής της αφήγησης.

Γ2. Προδιαγραφές ψηφιακής εκπαιδευτικής ταινίας του μαθήματος Μουσικής των τάξεων Δ΄, Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού Σχολείου

Η προς εκπόνηση εκπαιδευτική ταινία θα ικανοποιεί τις παρακάτω προδιαγραφές και θα εναρμονίζεται με τα σχετικά κριτήρια αξιολόγησης των ταινιών, όπως και με τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο των σχετικών ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.

1. Γενικές αρχές

Η μουσική αγωγή και η διδακτική της μεθοδολογία στην εκπαιδευτική διαδικασία έχουν ως απώτερο σκοπό τη συμβολή της στην ισόρροπη ανάπτυξη των νοητικών και ψυχικών ιδιοτήτων του μαθητή, στην αισθητική – διανοητική ευαισθητοποίησή του και τελικά στην ψυχολογική ενεργοποίησή του.

2. Σκοπός

Με τη διδασκαλία της Μουσικής στο Δημοτικό σχολείο και την προβολή της ψηφιακής ταινίας επιδιώκονται οι εξής ειδικοί σκοποί για τους μαθητές:

5. Να κατανοήσουν βασικά στοιχεία και έννοιες της μορφολογίας και της ιστορίας της μουσικής.
6. Να έλθουν σε επαφή με τις παλαιότερες συνιστώσες της νεοελληνικής εθνικής μουσικής παράδοσης (το δημοτικό τραγούδι και το βυζαντινό μέλος) και να εκτιμήσουν την αξία τους.
7. Να συνειδητοποιήσουν τη σχέση της μουσικής με τις άλλες Τέχνες και τα γνωστικά αντικείμενα που διδάσκονται στο σχολείο.
8. Να αναπτύξουν, μέσω της Μουσικής, πνεύμα συνεργασίας, υπευθυνότητας, πειθαρχίας και επικοινωνίας, στοιχείων απαραίτητων για την κοινωνικοποίησή τους.

3. Διδακτικοί στόχοι

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία Μουσικής (DVD) στοχεύει στην επίτευξη των εξής διδακτικών στόχων, ώστε οι μαθητές:

7. Να ακούσουν και να δουν μουσικά κομμάτια από διάφορες εποχές, τόπους και πολιτισμούς.
8. Να ακούν προσεκτικά μουσική, να ανταποκρίνονται και να αναγνωρίζουν μουσικά στοιχεία, όπως ύψος, διάρκεια και ρυθμό.
9. Να εξερευνούν και να ταξινομούν μουσικά ακούσματα κατά είδος, περιεχόμενο και ποιότητα και να ελέγχουν ήχους.
10. Να ακούν διάφορα είδη μουσικής, να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα της χρήσης μουσικών στοιχείων σ' αυτή και με απλούς όρους να εκφράζουν και να αιτιολογούν τις προτιμήσεις τους.
11. Να ξεχωρίζουν διαφορές στον ήχο, την υφή και τα ρυθμικά και μελωδικά πρότυπα σε διάφορα είδη μουσικής.
12. Να αναγνωρίζουν και να δείχνουν γνώση ποικιλίας μουσικών ειδών.

4. Περιεχόμενο

Γενικά χαρακτηριστικά:

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία της Μουσικής πρέπει να είναι σύμφωνη με τις δυνατότητες, τα ενδιαφέροντα, την ηλικία και το γνωστικό επίπεδο των μαθητών του δημοτικού σχολείου. Να είναι κάθετα δομημένη, να έχει έναν κεντρικό άξονα επιλογής και εμπλοκής των παρουσιαζόμενων αντικειμένων και να εξυπηρετεί τον διδάσκοντα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Να είναι λειτουργική και χρηστική. Η ακουστική της να είναι άριστη και οι εικόνες της ενδιαφέρουσες.

Βασικά στοιχεία

- Να υπάρχουν αποσπάσματα από παραστάσεις (όπερας, ορατόριου, σπερέτας).
- Να υπάρχουν διάφορα ενόργανα, φωνητικά ή οργανικά σύνολα και ορχήστρες διαφόρων ειδών μουσικής έντεχνης, παραδοσιακής και από διάφορες εποχές και περιοχές.
- Να γίνεται παρουσία διάσημων ερμηνευτών, οργανικής ή φωνητικής μουσικής.
- Να περιέχει περιγραφική μουσική, όπως έχει αποδοθεί με εικόνες κινηματογράφου ή με κινούμενα σχέδια.

5. Συνοδευτικό υλικό

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία της Μουσικής να συνοδεύεται από οδηγό χρήσης για τον εκπαιδευτικό. Ο οδηγός χρήσης πρέπει να περιέχει:

- Πίνακα περιεχομένων της ταινίας
- Σύντομες περιλήψεις περιεχομένου
- Τεχνικές οδηγίες χρήσης

6. Τεχνικές προδιαγραφές, λειτουργικότητα και αισθητική του εικαστικού μέρους

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία της Μουσικής να έχει διάρκεια έως τρεις ώρες, να είναι συμβατή με το σύστημα λειτουργίας που έχουν τα DVD στον ελληνικό χώρο. Η γλώσσα να είναι η ελληνική και οι τίτλοι, υπότιτλοι, υπέρτιτλοι να τίθενται σε δύο ακόμη ευρωπαϊκές γλώσσες, την αγγλική και την γαλλική.

17. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το Μουσικό Ανθολόγιο (Τραγουδιών) Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος Σχολικών και Πολιτιστικών των τάξεων Α΄- ΣΤ΄ τάξεων του Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ του μαθήματος της Αισθητικής Αγωγής για το Δημοτικό καθώς στο Α.Π.Σ του μαθήματος Δημοτικού (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών, Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) και βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης . επίσης θα εξασφαλίζει την προσέγγισή τους (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Β΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, Σεπτέμβριος 2002). Το εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

	Α		Β	
	Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό		Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού	
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για τον εκπαιδευτικό	Ανθολόγιο Μουσικών Τραγουδιών (βιβλίο 1)		Το ανθολόγιο τραγουδιών με μορφή εντύπου (200 σελίδες), θα είναι κοινό για όλες τις τάξεις και θα χρησιμεύει ως βοηθητικό υλικό για τον διδάσκοντα .	

Ειδικές προδιαγραφές

- Θα περιέχει ένα ευρύ φάσμα τραγουδιών καθώς και χορωδιακών ή μη έργων, επιλεγμένων από την λόγια Ελληνική ή ξένη μουσική δημιουργία καθώς και Ελληνικών εκκλησιαστικών μελών και παραδοσιακών τραγουδιών. Επίσης μπορεί να περιέχει σύγχρονα τραγούδια επιμελώς επιλεγμένα για το περιεχόμενο και την ποιότητά τους, καθώς και απλά κομμάτια ενόργανης μουσικής κατάλληλα για διδασκαλία στην τάξη.
- Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιλογή του υλικού αποτελεί η δυνατότητα διδασκαλίας του σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού.
- Τα τραγούδια ή λοιπά κομμάτια προς διδασκαλία, πρέπει να είναι συμβατά με τα Α.Π.Σ., να προεκτείνουν την εμπέδωση των μουσικών εννοιών που αναπτύσσονται στο βιβλίο του μαθητή και να είναι ευχάριστα στα παιδιά.
- Το επίπεδο δυσκολίας των τραγουδιών και ιδιαίτερα η φωνητική τους έκταση δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις δυνατότητες των παιδιών, αν ληφθεί μάλιστα υπ' όψιν η μεταφώνηση που συμβαίνει στα αγόρια κυρίως της ηλικίας αυτής.
- Οι στίχοι των τραγουδιών (μεταφρασμένοι ή μη), θα πρέπει ως ένα βαθμό να προσεγγίζουν διαθεματικά τα άλλα μαθήματα και τις εκδηλώσεις του σχολείου.
- Κάποια τραγούδια καλό θα ήταν να συνοδεύονται από ενδεικτικές εναρμονίσεις για πληκτροφόρο μουσικό όργανο. (π.χ. πιάνο ή αρμόνιο) ή απλές ενόρχηστρώσεις.
- Τα παραδοσιακά τραγούδια ή Ελληνικά εκκλησιαστικά μέλη θα πρέπει να είναι γραμμένα σε Βυζαντινή παρασημαντική, χωρίς να αποκλείεται και μεταγραφή τους σε Ευρωπαϊκή σημειογραφία φροντίζοντας να μη διαστρέφεται ο χαρακτήρας τους.

18. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το Νηπιαγωγείο

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και ΑΠΣ (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003)) για το Νηπιαγωγείο και θα βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον/την νηπιαγωγό	1	Οδηγός Νηπιαγωγού (βιβλίο1)	Το μέγεθος των σελίδων του οδηγού νηπιαγωγού θα είναι 26cm x 19,5cm με έγχρωμες φωτογραφίες και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 400.

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

Προδιαγραφές για τη δημιουργία του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού.

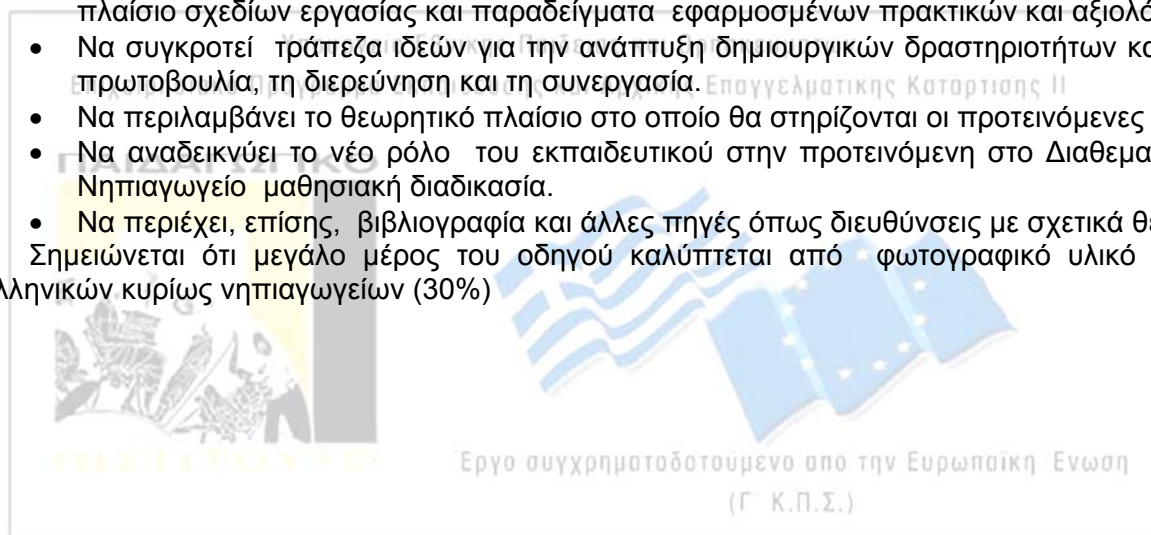
Πέραν των σχετικών προδιαγραφών που αναφέρονται στο αντίστοιχο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ., (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Α', ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, ΦΕΚ 313 & 314/13-3-03,), συμπληρωματικά με αυτές ισχύουν και οι παρακάτω:

Οδηγός Νηπιαγωγού

Ο οδηγός ανάπτυξης και σχεδιασμού δραστηριοτήτων νηπιαγωγού θα πρέπει:

- Να εναρμονίζεται με τις βασικές αρχές του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο.
- Να ακολουθεί τις κατευθύνσεις των προγραμμάτων σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων με έμφαση στην αξιοποίηση των ιδεών των παιδιών στη διαδικασία της μάθησης και στις αλληλεπιδράσεις με το ευρύτερο μαθησιακό περιβάλλον.
- Να περιλαμβάνει παραδείγματα δημιουργικών δραστηριοτήτων προσχεδιασμένων από τον/την εκπαιδευτικό ή αναδυόμενων στο πλαίσιο σχεδίων εργασίας και παραδείγματα εφαρμοσμένων πρακτικών και αξιολόγησης σε ελληνικά κυρίως νηπιαγωγεία.
- Να συγκροτεί τράπεζα ιδεών για την ανάπτυξη δημιουργικών δραστηριοτήτων και να προτρέπει τον εκπαιδευτικό στην επινόηση την πρωτοβουλία, τη διερεύνηση και τη συνεργασία.
- Να περιλαμβάνει το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο θα στηρίζονται οι προτεινόμενες δραστηριότητες.
- Να αναδεικνύει το νέο ρόλο του εκπαιδευτικού στην προτεινόμενη στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο μαθησιακή διαδικασία.
- Να περιέχει, επίσης, βιβλιογραφία και άλλες πηγές όπως διευθύνσεις με σχετικά θέματα στο διαδίκτυο.

Σημειώνεται ότι μεγάλο μέρος του οδηγού καλύπτεται από φωτογραφικό υλικό με ποικίλες καταγραφές εφαρμοσμένων πρακτικών ελληνικών κυρίως νηπιαγωγείων (30%)

19. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για τις Σχολικές και Πολιτιστικές Εκδηλώσεις του Δημοτικού Σχολείου

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος Σχολικών και Πολιτιστικών των τάξεων Α΄- ΣΤ΄ τάξεων του Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ του μαθήματος της Αισθητικής Αγωγής για το Δημοτικό καθώς στο Α.Π.Σ του μαθήματος Δημοτικού (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών, Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) και βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης . επίσης θα εξασφαλίζει την προσέγγισή τους (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, Τόμος Β΄, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Αθήνα, Σεπτέμβριος 2002). Το εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον δάσκαλο		Βιβλίο του δασκάλου (βιβλίο 1)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες απεικονίσεις όπου κρίνεται απαραίτητο και διαγράμματα. Το βιβλίο των σχολικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων, θα έχει έκταση 250 σελίδων.

Προδιαγραφές βιβλίου του δασκάλου

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις του σχολείου είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με το εκπαιδευτικό σύστημα και περιλαμβάνουν τις εθνικές και θρησκευτικές γιορτές, τις πανηγυρικές, τις πολιτιστικές εκδηλώσεις κτλ.

Το βιβλίο των «Σχολικών και Πολιτιστικών Εκδηλώσεων» το οποίο έχει ως αποδέκτες του τους δασκάλους που αναλαμβάνουν την οργάνωση – συντονισμό των εκδηλώσεων του σχολείου, είναι ένα σύνθετο σύγγραμμα, το οποίο θα περιλαμβάνει και θα αναφέρεται σε όλων των ειδών τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Σχολείου, στη Α/βάθμια εκπαίδευση. Στόχος του είναι να διευκολύνει το δάσκαλο ή την ομάδα των δασκάλων που αναλαμβάνει το συντονισμό και την υλοποίηση των εκδηλώσεων, ώστε να οδηγηθεί σε μια ενιαία σύλληψη που θα ακολουθείται από μια αντίστοιχη σύνθεση. Πρόκειται για ένα βιβλίο που θα πρέπει να σηματοδοτεί μια ποιοτική αλλαγή στη νοοτροπία αντιμετώπισης των εκδηλώσεων του σχολείου, αφού οι προτεινόμενες εκδηλώσεις θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από παιδαγωγική επάρκεια, καλλιτεχνική ευαισθησία και αισθητική αρτιότητα.

Ως προς τη γλώσσα, την τετραχρωμία και τις διαστάσεις θα πρέπει να πληροί τις γενικές προδιαγραφές για τη συγγραφή βιβλίων, όπως αυτές περιγράφονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. Το κείμενο θα καταλαμβάνει ποσοστό 80% περίπου και εικονογράφηση - φωτογραφίες σε ποσοστό 20% περίπου. Σημειώνεται ότι το εικονιστικό υλικό θα πρέπει να είναι λειτουργικό και να ανταποκρίνεται στο κείμενο δηλαδή να το ενισχύει ή να το επεξηγεί.

Το περιεχόμενο του βιβλίου θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- A. i. Θεατρικές Παραστάσεις και Σκετς**
- ii. Θεατρικά δρώμενα (χάπενινγκς)**
- iii. Θεατρικά αναλόγια**
- iv. Λογοτεχνικές εκδηλώσεις (απαγγελίες, αναγνώσεις λογοτεχνικών κειμένων με εικαστική και οπτικοακουστική πλαισίωση)**
- B. Μουσικές εκδηλώσεις.**
- Γ. Εικαστικές εκδηλώσεις αυτόνομες ή σε συνδυασμό με άλλες μορφές τέχνης (ζωγραφική, φωτογραφία κτλ.)**

Δ. Χορευτικές εκδηλώσεις και Πολυθεάματα

Η ανάπτυξη παρόμοιων δραστηριοτήτων να γίνεται σε:

- Εθνικές επετείους
- Θρησκευτικές εορτές

- Σχολικές εορτές
- Επετείους τοπικού χαρακτήρα
- Επετείους παγκόσμιου χαρακτήρα (ημέρα μητέρας, παιδιού, προστασίας περιβάλλοντος κτλ.)
- Πανηγυρικές εκδηλώσεις του σχολείου ή της σχολικής κοινότητας
- Άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις

Το βιβλίο θα διαιρείται σε αντίστοιχες θεματικές ενότητες και θα περιλαμβάνει:

A. Μια θεωρητική τοποθέτηση των συγγραφέων (ενδεχομένως στην εισαγωγή του πρώτου βιβλίου) πάνω στις επιδιώξεις και τους στόχους των πολιτιστικών εκδηλώσεων στο σχολείο, ανάπτυξη του θεωρητικού υποβάθρου. Θα πρέπει επίσης να υπάρχει ανάλυση των παιδαγωγικών σκοπιμοτήτων και των αισθητικο-καλλιτεχνικών επιδιώξεων, κατάταξη των δραστηριοτήτων κατά ηλικιακό επίπεδο καθώς και μεθοδολογικές και ταξινομικές παρατηρήσεις για τον τρόπο μελέτης του βιβλίου από τους ενδιαφερομένους εκπαιδευτικούς, με τρόπο που να μπορούν εύκολα να βοηθήσουν στις επιδιώξεις τους.

B. Θεματικές ενότητες με περιεχόμενο:

- α) Τίτλους θεατρικών έργων με περίληψη, ανάλυση και οδηγίες για τη σκηνική τους απόδοση.
- β) Προτάσεις θεατρικών σκετς, χάπενινγκς, αυτοσχεδιασμών και παιχνιδιών, ταξινομημένων κατά κατηγορία με αναλυτική περιγραφή του επιδιωκόμενου στόχου, του τρόπου ανάπτυξης και οδηγίες εφαρμογής.
- γ) Αποσπάσματα θεατρικών έργων (σκηνές, εικόνες) που μπορεί να γίνουν αναλόγια κατά περίπτωση, με ανάλυση περιεχομένων και οδηγίες υλοποίησης.
- δ) Λογοτεχνικά κείμενα (πεζά, ποιητικά), που ταιριάζουν για συγκεκριμένες εκδηλώσεις (παγκόσμια ημέρα προστασίας περιβάλλοντος, εορτή της μητέρας, εθνικές επέτειοι κτλ), με ανάλυση περιεχομένου, συγκριτική παράθεση παρόμοιων αποσπασμάτων από άλλα κείμενα και προτάσεις για τον τρόπο ενσωμάτωσής τους στην εκδήλωση.
- ε) Μουσικά αποσπάσματα, αυτοτελή τραγούδια κάθε είδους (δημοτικά, σύγχρονα, βυζαντινοί ύμνοι κ.ά.) που μπορούν αυτόνομα ή σε συνδυασμό με άλλες τέχνες να πλαισιώσουν μια σχολική γιορτή. Προτάσεις επιλογής κατά περίπτωση με ανάλυση αισθητική και καλλιτεχνική, της προτεινόμενης μουσικής σε σχέση με άλλη. Τα μουσικά αποσπάσματα μπορούν να περιλαμβάνουν και απλές ενορχηστρώσεις κομματιών για οργανικά σύνολα (π.χ. ιδιόφωνα, φλογέρες κ.ά.) ή συνδυασμό φωνής και οργανικού συνόλου.
- στ) Εκθέσεις εικαστικών τεχνών με έργα μαθητών ή έργα καλλιτεχνών συνοδευόμενες από εκδηλώσεις, ομιλίες, προβολές, εκδόσεις ημερολογίων κ.ά.
- ζ) Προτάσεις εποπτικού υλικού (ζωγραφικοί πίνακες, γλυπτά, video κτλ.) που μπορεί να πλαισιώσει μια εκδήλωση (εθνική, θρησκευτική εορτή), με αισθητική και ιδεολογική ανάγνωση και οδηγίες για τη λειτουργική ενσωμάτωσή του στο σύνολο της πολιτιστικής δράσης.
- η) Προτάσεις για διάφορες άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως εκδόσεις σχολικών εφημερίδων, ποιοτικών μαθητικών συλλόγων κ.ά.
- θ) Προγραμματισμός των εκδηλώσεων, απαραίτητα άτομα, καταμερισμός εργασιών, δημιουργία υλικού, χρονικός προγραμματισμός εργασιών, οργάνωση χώρων κτλ.
- ι) Προτάσεις για χορευτικές εκδηλώσεις και πολυθεάματα με οδηγίες υλοποίησης.

Σημείωση: Τα κείμενα - έργα που προτείνονται, θα πρέπει να προέρχονται από όλες τις περιόδους της ελληνικής και παγκόσμιας Λογοτεχνίας και του Θεάτρου, να μην περιορίζονται μόνο σ' αυτά που περιέχονται στα σχολικά βιβλία, αλλά να επεκτείνονται στα πιο σημαντικά έργα του παγκόσμιου γραπτού λόγου ή προσαρμογές τους για παιδιά ηλικίας 6-12 ετών.

Το ίδιο θα πρέπει να ισχύει και για τα μουσικά αποσπάσματα, τα τραγούδια και τα εικαστικά έργα που θα προτείνονται ως μέρος των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Θα πρέπει να προσφέρονται στον εκπαιδευτικό πέρα από τους τίτλους / βιβλιογραφία και αποσπάσματα κειμένων ή θεατρικών έργων ή ποιημάτων ώστε η τελική επιλογή του εκπαιδευτικού να γίνεται με κριτήριο τη γλώσσα ή γενικότερα το «πνεύμα» που θα ήθελε να δώσει στην εκδήλωση που ετοιμάζει.

Γ. Ανάπτυξη ενδεικτικών διαθεματικών σχεδίων εργασίας και της μεθοδολογίας τους.

Δ. Προτάσεις για υποστηρικτικό υλικό

για τις εκδηλώσεις που μπορούν οι εκπαιδευτικοί να αντλήσουν από την επικαιρότητα, από τα Μ.Μ.Ε., από βιβλιοθήκες, τον κινηματογράφο, το διαδίκτυο κ.ά. προκειμένου να κάνουν πιο πλούσιο και ολοκληρωμένο το πρόγραμμα που παρουσιάζουν. Για τη Μουσική, όπου είναι δυνατόν, μπορεί να γίνεται σε αναφορά σε σχετική δισκογραφία, καθώς και σε φορείς και πηγές πληροφόρησης.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης II

Ε. Προτάσεις για την αξιολόγηση

των δρώμενων ή των εκδηλώσεων με ιδιαίτερο βάρος στην αυτοαξιολόγηση. Η αυτοαξιολόγηση θα πρέπει να στηριχθεί σε κριτήρια που θέτουν οι ίδιοι οι μαθητές και που ορίζονται στην αρχή της κάθε εκδήλωσης, σε συνεργασία με τους καθηγητές τους. Τα κριτήρια αυτά μπορεί να σχετίζονται με: τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, την πρωτοτυπία αντιμετώπισης του θέματος, τη συλλογή των στοιχείων που συνθέτουν το θέμα, την ικανότητα οργάνωσης και επεξεργασίας των δεδομένων, των πληροφοριών και των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν, τη χρήση τεχνικών και νέων τεχνολογιών που χρησιμοποιήθηκαν, τη σύνθεση της εκδήλωσης, τη συνεργασία της ομάδας και το ρόλο του κάθε μέλους σε αυτή, το τελικό αποτέλεσμα και το κατά πόσο το τελευταίο ανταποκρίθηκε στους αρχικούς στόχους.

Σημείωση: Στο βιβλίο θα πρέπει να υπάρχουν σαφείς οδηγίες ως προς την ηλικία/τάξη στην οποία απευθύνονται οι προτάσεις των συγγραφέων, όπως επίσης και οδηγίες για το πώς μπορεί η ίδια πρόταση να εμπλουτιστεί ώστε να μπορεί να εφαρμοστεί από όλους τους μαθητές. Θα πρέπει ακόμη να υπάρχουν προτάσεις για το πώς μπορεί να εμπλακούν μαθητές διαφορετικών ηλικιών στην ίδια εκδήλωση.

(Γ' Κ.Π.Σ.)

20. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα των «Φυσικών Επιστημών» των τάξεων Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού Σχολείου

Το διδακτικό υλικό για το μάθημα «Φυσικές Επιστήμες» της Ε΄ και Στ΄ τάξης του Δημοτικού, όπως αυτό υπαγορεύεται από τις ανάγκες που προκύπτουν από το Δ.Ε.Π.Π.Σ. Φυσικής - Χημείας και Βιολογίας καθώς και από το Α.Π.Σ. του «Φυσικές Επιστήμες» για το Δημοτικό, (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304, Μάρτιος 2003). Το διδακτικό πακέτο για το «Φυσικές Επιστήμες», προσδιορίζεται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. (Φυσικής – Χημείας και Βιολογίας) καθώς και στο συνακόλουθο Α.Π.Σ. του «Φυσικές Επιστήμες» του Δημοτικού, και θα βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως:

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΠΑΙΔΕΙΑ Για τον μαθητή		Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 2)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες φωτογραφίες και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 150.
		Τετράδιο εργασιών με ενσωματωμένα τα φύλλα εργασίας (Τετράδια 2)	Το μέγεθος των σελίδων του τετραδίου εργασιών θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες φωτογραφίες και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 100.
 Για τον δάσκαλο		Βιβλίο του δασκάλου	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου του δασκάλου θα είναι 26cm x 19.5cm με έγχρωμες φωτογραφίες και διαγράμματα. Συνολικός αριθμός σελίδων 140.

I. Γενικά

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια ώστε η ύλη να οργανωθεί και σελιδοποιηθεί με τρόπο που να τη καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το βιβλίο του μαθητή εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και ενημερωτικό σημείωμα προς τον μαθητή.

ii) Περιεχόμενα.

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν::

- Προοργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένης γλώσσας και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης.
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.
- Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας.

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων.
- Πίνακες
- Βιβλιογραφία.

A2. Τετράδιο του μαθητή με τα ενσωματωμένα φύλλα εργασίας

- Στο τετράδιο του μαθητή θα πρέπει να περιέχονται περισσότερες δραστηριότητες από αυτές που προβλέπονται και μπορούν να γίνουν κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, έτσι ώστε ο διδάσκων να επιλέξει εκείνες που κατά την κρίση του είναι προσφορότερες για το επίπεδο της τάξης του και αποδοτικότερες για την πραγματοποίηση του μαθήματος.
- Ο τρόπος διεξαγωγής των εργαστηριακών ασκήσεων θα είναι σαφής (σε ομάδες μαθητών ή κατά μόνας).
- Θα υπάρχει κατάλογος των χρησιμοποιούμενων συσκευών με τις αντίστοιχες φωτογραφίες ή σχήματα.
- Θα αναγράφονται οι κανόνες ασφαλείας που πρέπει να τηρούνται κατά τη λειτουργία του εργαστηρίου.
- Θα υπάρχει κατάλογος των σημάτων επικινδυνότητας.

- Το τετράδιο του μαθητή πρέπει να περιέχει εκτενή εισαγωγή η οποία πρέπει να περιλαμβάνει οδηγίες και κανόνες ασφαλείας, τρόπους μέτρησης φυσικών μεγεθών, παρουσίαση οργάνων και συσκευών και όπου απαιτείται τρόπους χειρισμού τους.
- Κάθε δραστηριότητα θα συνοδεύεται από σχετικές οδηγίες για την εκτέλεσή της, έτοιμους πίνακες για την αναγραφή των παρατηρήσεων, ερωτήσεις για τον έλεγχο της εργασίας κ.τ.λ.

Στο τετράδιο του μαθητή για κάθε δραστηριότητα περιέχονται:

- α. Οι διδακτικοί στόχοι της δραστηριότητας.
- β. Εισαγωγικές – βασικές γνώσεις της θεωρίας.
- γ. Υλικά που θα χρησιμοποιηθούν.
- δ. Η διαδικασία για την εκτέλεση της δραστηριότητας.

A4. Βιβλίο του δασκάλου

Το βιβλίο του δασκάλου έχει ως σκοπό να ενημερώσει τον διδάσκοντα για το περιεχόμενο την δομή και τις μεθοδολογικές απαιτήσεις του βιβλίου του μαθητή, σε συνάρτηση με τις αντίστοιχες απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος έτσι ώστε να:

- Διευκολύνει στη διαχείριση της διδακτέας ύλης, κατά τρόπο που να μπορεί να αξιοποιηθεί πληρέστερα το βιβλίο του μαθητή και το σχετικό υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό.
- Συνεισφέρει στην αρτιότερη προετοιμασία/σχεδιασμό των διδακτικών ενεργειών παρέχοντας κατευθύνσεις και οδηγίες για κάθε διδακτική ενότητα, χωρίς να περιορίζει την ελευθερία στη διδασκαλία.
- Παρέχει συμπληρωματικές πληροφορίες από την Ιστορία των Επιστημών, την Επιστημολογία, την Γνωστική Ψυχολογία, τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών. Επίσης επεξηγηματικά κείμενα για τη βαθύτερη εξέταση επιστημονικών θεμάτων όπου απαιτείται.
- Τέλος, στο βιβλίο του δασκάλου θα ενταχθούν με τη μορφή οδηγιών ενδεικτικά φυλλάδια αξιολόγησης, ένα για κάθε διδακτική ενότητα και θα περιλαμβάνουν οδηγίες για την αυτοαξιολόγηση, την ετεροαξιολόγηση και την αξιολόγηση του μαθητή από τον εκπαιδευτικό.

Το βιβλίο του δασκάλου πρέπει να περιλαμβάνει:

i) Προγραμματισμό της διδακτέας ύλης

- Ενδεικτικό ετήσιο προγραμματισμό.
- Πρόταση για τον προγραμματισμό των κεφαλαίων της κάθε γενικής ενότητας.

ii) Διδακτικές οδηγίες ανά μερική ενότητα. Σύντομο ενδεικτικό σχέδιο που περιλαμβάνει

- Διάγραμμα ροής του μαθήματος.
- Στόχους διδασκαλίας που πρέπει να βρίσκονται σε συμφωνία με τους στόχους του προγράμματος σπουδών για τις Φυσικές Επιστήμες.
- Υποδείξεις για την υπέρβαση εννοιολογικών δυσκολιών, όπου υπάρχουν, επεξηγήσεις για την παρουσίαση νέων εννοιών.
- Προτάσεις για διδακτικές δραστηριότητες που θα διευκολύνουν την διδακτική πράξη (χρήση εποπτικού υλικού, Νέων τεχνολογιών, πειράματα επίδειξης, κ.τ.λ.)
- Προτάσεις για δραστηριότητες μαθητών και συνθετικές δημιουργικές εργασίες.

iii) Ανάλυση των δραστηριοτήτων.

- Διδακτικούς στόχους της δραστηριότητας.
- Χρήσιμες υποδείξεις για την επιτυχή εκτέλεση της δραστηριότητας.
- Ενδεικτική καταγραφή παρατηρήσεων και συμπερασμάτων.

iv) Βιβλιογραφία που να αναφέρεται:

- Στο επιστημονικό και εκπαιδευτικό πεδίο για τον δάσκαλο.
- Σε διευθύνσεις με σχετικά θέματα στο διαδίκτυο για τον μαθητή και τον δάσκαλο.
- Βιβλία και άρθρα για τους μαθητές.

v) Παράρτημα με γενικές οδηγίες για:

- Τη συγκρότηση ομάδων στο εργαστήριο (κοινωνιόγραμμα, επίδοση, φύλο, εθνικότητα)..
- Την οργάνωση του εργαστηρίου.
- Την ασφάλεια στο εργαστήριο.
- Τη συντήρηση των οργάνων και συσκευών.
- Τη χρήση των προβολικών συσκευών και την κατασκευή διαφανειών γραφοσκοπίου

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης II

II. Ειδικές προδιαγραφές

A) Για το βιβλίο του μαθητή

Ειδικότερα για το βιβλίο του μαθητή θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα παρακάτω, σχετικά με:

(1) τις οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και ενημερωτικό σημείωμα προς τον μαθητή.

Στο βιβλίο του μαθητή περιγράφεται η λειτουργία χαρακτηριστικών συμβόλων ή περιοχών κεφαλαίου ή μερικής ενότητας (π.χ. σύμβολο απλών πειραματικών δραστηριοτήτων με περιεχόμενο την ανάδειξη προϋπαρχουσών αντιλήψεων των μαθητών, περιοχές κεφαλαίων ή μερικών ενότητων όπου γίνεται εμβάθυνση ή επέκταση εννοιών που αναπτύχθηκαν στο κεφάλαιο ή στην επιμέρους ενότητα, σε σύγχρονα θέματα ή τεχνολογικές εφαρμογές) έτσι ώστε ο μαθητής να εξοικειωθεί με αυτά και να διακρίνει εκ των προτέρων τη σημασία τους στις προσλαμβάνουσες γνώσεις.

Πρέπει επίσης να ερμηνεύεται ο χρωματικός κώδικας που χρησιμοποιείται (π.χ. σελίδες με κίτρινη σκίαση αναφέρονται σε θέματα που μπορούν να συζητηθούν στην τάξη και βοηθούν στην πληρέστερη ανάπτυξη του υπό συζήτηση θέματος αλλά δεν αποτελούν εξεταστέα ύλη, σελίδες με μπλε σκίαση σε ιστορικά σημειώματα κ.τ.λ.) Το σημείωμα προς τον μαθητή πρέπει να τον προδιαθέτει για τα θέματα που θα διδαχθεί με βάση το σχολικό εγχειρίδιο.

(2) τα περιεχόμενα.

Αναφέρονται λεπτομερώς στο ΑΠΣ.

(3) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επιμέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν::

Το βιβλίο του μαθητή θα διακρίνεται σε λογικές θεματικές ενότητες που θα περιλαμβάνουν κεφάλαια τα οποία πρέπει να έχουν την ίδια διάρθρωση όσο αφορά την θεωρία, τη διαβάθμιση των ερωτήσεων, σχήματα, πίνακες, διαγράμματα, λέξεις κλειδιά κ.τ.λ καθώς και **ανακεφαλαίωση ανά κεφάλαιο**. Ειδικότερα:

- Το βιβλίο του μαθητή χωρίζεται σε επιμέρους ενότητες κάθε μια από τις οποίες περιλαμβάνει ένα ορισμένο αριθμό κεφαλαίων (πχ ΕΝΟΤΗΤΑ 1:Υλικά σώματα και δομή της ύλης, Κεφάλαιο 1:Ιδιότητες των υλικών σωμάτων, Κεφάλαιο 2: Διαλύματα, Κεφάλαιο 3: Μόρια, Κεφάλαιο 4: Αλληλεπιδράσεις ουσιών-Χημικά φαινόμενα, Κεφάλαιο 5: Άτομα-Στοιχεία και χημικές ενώσεις,, Κεφάλαιο 6:Έμβια ύλη). Τα κεφάλαια που απαρτίζουν μια επιμέρους ενότητα πρέπει να εμφανίζουν συνεχή αύξουσα αρίθμηση έτσι ώστε να υπογραμμίζεται η ενότητα της υπό διδασκαλία γνώσης.
- Κάθε ενότητα αρχίζει με μια δεξιά σελίδα όπου παρουσιάζονται τα επιμέρους κεφάλαια με μια σύντομη αναφορά στο περιεχόμενό τους.
- Στην αρχή κάθε κεφαλαίου θα πρέπει να υπάρχει κεφαλίδα με τον τίτλο και τον αριθμό του κεφαλαίου καθώς επίσης και μια σύντομη περιγραφή και στοχοθεσία του μαθησιακού περιεχομένου του κεφαλαίου. Επίσης προαιρετικά είναι δυνατόν να υπάρχει ένα μικρό κείμενο που να θέτει ερωτηματικά και την αναγκαιότητα της γνώσης του περιεχομένου κεφαλαίου. Στη συνέχεια ακολουθούν οι σελίδες με το κείμενο των συγγραφέων στο οποίο εισάγονται οι γνώσεις που πρέπει να κατακτήσει ο μαθητής.
- Στην εισαγωγή κάθε νέας διδακτικής ενότητας θα πρέπει να επιχειρείται η σύνδεση με γνώσεις προηγούμενων ετών ή εννοιών, να απευθύνονται ερωτήματα προς τον μαθητή έτσι ώστε να προβληματίζεται και να αποκτά ενδιαφέρον και να δημιουργούνται αφορμές για περαιτέρω συζήτηση.
- Η ανάπτυξη της ύλης του κεφαλαίου θα πρέπει να βασίζεται στο κείμενο, εικόνες, σχήματα, διαγράμματα και πίνακες που συνοδεύουν το κείμενο και σχετίζονται άμεσα με αυτό.
- Οι επιστημονικοί όροι καθώς και τα σύμβολα των φυσικών μεγεθών θα πρέπει να είναι συμβατά με τα διεθνώς χρησιμοποιούμενα πρότυπα (**Quantities and units, ISO Standards Handbook**, International Organization for Standardization, Switzerland, 1993, ISBN 92-67-10185-4). Η ελληνική ορολογία πρέπει να είναι ομοιόμορφη σε όλα τα συναφή σχολικά εγχειρίδια. Σε περίπτωση ύπαρξης διαφωνίας θα πρέπει να ενημερώνονται οι κριτικές επιτροπές και οι υπεύθυνοι για την παρακολούθηση των υποέργων από το Π.Ι. οι οποίοι και θα συναποφασίζουν για τον όρο που θα χρησιμοποιηθεί τελικά.
- Είναι αναγκαία η ένθεση αναφορών από τον τύπο, γεγονότων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον, ιστορικών σημειωμάτων που εκτός από την περιέργεια και το ενδιαφέρον που προκαλούν στον μαθητή, πολλές φορές διευκολύνουν στην εποικοδόμηση εννοιών της Φυσικής ή αναδεικνύουν την διαθεματική προσέγγιση της επιστημονικής γνώσης καθώς και τη διασύνδεσή της με την τεχνολογία. Οι αναφορές αυτές θα πρέπει να εμφανίζονται σε φόντο με σκίαση απαλού χρώματος και με γράμματα μικρότερα κατά 1-2 στιγμές από το κανονικό κείμενο.
- Στο τέλος της θεωρητικής ανάπτυξης και των εφαρμογών κάθε κεφαλαίου πρέπει να υπάρχει πλαίσιο το πολύ μιας σελίδας που να περιλαμβάνει μια σύντομη περίληψη των εννοιών του κεφαλαίου, με τη μορφή συμπερασμάτων.

- Το βιβλίο να περιέχει αναπτυγμένες κάποιες δραστηριότητες επιπλέον αυτών που θα περιέχονται στο τετράδιο του μαθητή. Οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να έχουν: α) τον χαρακτήρα επίλυσης ενός προβλήματος, όπου θα ασκείται ο μαθητής στην επιστημονική μεθοδολογία, δηλ. θα προηγείται μια ερώτηση που θα θέτει το πρόβλημα και στη συνέχεια θα περιγράφεται η διαδικασία επίλυσης με τη βοήθεια απλών δραστηριοτήτων, πίνακες για την καταγραφή των παρατηρήσεων καθώς ερωτήσεις που θα καθοδηγούν στην εξαγωγή συμπερασμάτων, τα οποία θα καταγράφονται από τον μαθητή στον αντίστοιχο προβλεπόμενο χώρο. β)το χαρακτήρα απλής κατασκευής για την κατανόηση της λειτουργίας συσκευών από την καθημερινή ζωή. Θα περιέχουν οδηγίες για την κατασκευή και εάν θεωρείται απαραίτητο από τους συγγραφείς αντίστοιχες φωτογραφίες καθώς επίσης και ερωτήσεις που θα καθοδηγούν τους μαθητές στην κατανόηση της αρχής λειτουργίας.
- Να περιέχει ερωτήσεις ποικίλων τύπων (όπως σωστού – λάθους, πολλαπλής επιλογής, αντιστοίχησης, συμπλήρωσης κενών, επεξηγηματικές, σταυρόλεξα κ.τ.λ.) καθώς και εργασίες για τους μαθητές ανάλογες με τις νοητικές τους δυνατότητες και διαβαθμισμένες ως προς τη δυσκολία.
- Το βιβλίο θα περιέχει γλωσσάριο που θα παρατίθεται στο τέλος κάθε κεφαλαίου.

Β. Ειδικές προδιαγραφές για τη δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος των Φυσικών Επιστημών των τάξεων Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού Σχολείου

1. Περιληπτική ανάπτυξη του περιεχομένου και της οργάνωσης του λογισμικού κάθε μαθήματος. Να δοθούν κατάλληλα παραδείγματα για προσομοίωση, μοντελοποίηση, οπτικοποίηση κ.τλ.

Το εκπαιδευτικό λογισμικό του μαθήματος των Φυσικών Επιστημών, για τις τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού θα περιλαμβάνει διδακτικό υλικό, του οποίου οι γενικές προδιαγραφές καθορίζονται από το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ) της Φυσικής - Χημείας και Βιολογίας καθώς και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Α.Π.Σ) του μαθήματος Φυσικά (Ερευνώ το Φυσικό Κόσμο) της Ε΄ και ΣΤ΄ του Δημοτικού Σχολείου.

Το εκπαιδευτικό λογισμικό αποτελεί βοηθητικό υλικό της διδασκαλίας μέσα στη σχολική τάξη. Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει στην εκπαιδευτική διαδικασία και ιδιαίτερα η δυνατότητα διασύνδεσης και πολλαπλής αναπαράστασης της πληροφορίας, η δυνατότητα προσομοιώσεων, η διαδραστική χρήση με τον χρήστη, θα πρέπει να μπορούν να αξιοποιηθούν αποδοτικά στην οικοδόμηση εννοιών, στη διδασκαλία φαινομένων και διαδικασιών των Φυσικών Επιστημών, στα οποία η πρόσβαση με εποπτικό τρόπο ή η πειραματική προσέγγιση τους δεν είναι δυνατή διότι :

- Η εξέλιξη τους είναι πολύ γρήγορη ή πολύ αργή και δεν προλαβαίνει ο μαθητής να τα παρατηρήσει
- Η πραγματοποίησή τους στην τάξη είναι επικίνδυνη
- Η πραγματοποίησή τους απαιτεί την ύπαρξη οργάνων που δε διαθέτει το σχολείο
- Η πραγματοποίησή τους στην τάξη είναι αδύνατη (πχ πειράματα σε συνθήκες έλλειψης βαρύτητας)

Το εκπαιδευτικό λογισμικό να περιλαμβάνει προσομοιώσεις φαινομένων που δεν είναι εύκολο να παρατηρηθούν στο άμεσο περιβάλλον των μαθητών. Να περιλαμβάνει υλικό που θα δίνει έμφαση στη συσχέτιση δομής και λειτουργίας σε επίπεδο κυττάρου και οργανισμού όπως και στη συνεργασία των διάφορων συστημάτων σε επίπεδο ανθρώπινου οργανισμού καθώς και υλικό σχετικά με την οργάνωση και τις λειτουργίες των οργανισμών, τη γενετική ποικιλότητα σε σχέση με την κληρονομικότητα και την ποικιλομορφία της ζωής. Να δίνει τη δυνατότητα παρέμβασης ώστε μέσα από την υπόθεση και τη δοκιμή, ο μαθητής να οδηγείται στο αναμενόμενο αποτέλεσμα. Να περιέχει οδηγίες προς τον εκπαιδευτικό για τον τρόπο αξιοποίησής του στην τάξη. Να δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εκτελούν διαθεματικές εργασίες.

Το εκπαιδευτικό λογισμικό να περιέχει τουλάχιστον τα παρακάτω θέματα:

- Κινήσεις των μορίων και καταστάσεις της ύλης, μεταβολές στις καταστάσεις της ύλης, σύνδεση κινήσεων μικρόκοσμου και θερμοκρασίας
- Κινήσεις των μορίων και πίεση στα αέρια σώματα
- Κινήσεις των μορίων κατά τη διάχυση αερίου σε αέριο και υγρού σε υγρό.
- Μοντελοποίηση μορίων στοιχείων και χημικών ενώσεων
- Οπτικοποίηση των διαδικασιών ηλέκτρισης σε μικροσκοπικό επίπεδο
- Οπτικοποίηση της διαδικασίας χημικών αντιδράσεων σε ατομικό επίπεδο

- Κυκλοφορικό σύστημα (Δομή κυκλοφορικού συστήματος - Κυκλοφορία του αίματος –). Οπτικοποίηση, Προσομοίωση.
- Πεπτικό σύστημα (Δομή του πεπτικού συστήματος και πορεία της τροφής στο γαστρεντερικό σωλήνα. - Ρόλος των δοντιών και των οργάνων που απαρτίζουν το πεπτικό σύστημα) Προσομοίωση, Βίντεο
- Τροφικές σχέσεις ανάμεσα στους οργανισμούς (απλές τροφικές αλυσίδες (Τροφικές σχέσεις των οργανισμών). Βίντεο και Οπτικοποίηση
- Προβλήματα του περιβάλλοντος από την παρέμβαση του ανθρώπου στις τροφικές αλυσίδες. Βίντεο και Προσομοίωση.
- Αναπνευστικό σύστημα (Η διαδικασία της αναπνοής με έμφαση στην ανταλλαγή των αερίων και στο ρόλο του οξυγόνου). Οπτικοποίηση, Προσομοίωση
- Κυκλοφορικό σύστημα - Μεταδοτικές ασθένειες και Παθογόνοι οργανισμοί (Ο ρόλος του αίματος στη μεταφορά οξυγόνου και στην προστασία του οργανισμού από τους μικροοργανισμούς) Οπτικοποίηση, Προσομοίωση
- Η ενέργεια στα φυτά (Ο ρόλος των φυτών στα οικοσυστήματα και μέσα από αυτόν οι διαδικασίες της φωτοσύνθεσης και της διαπνοής) Βίντεο, Προσομοίωση

- Η ενέργεια στα οικοσυστήματα - Οργάνωση ενός οικοσυστήματος - Τροφικές σχέσεις (τροφικά πλέγματα) - Χαρακτηριστικά ελληνικά οικοσυστήματα, διαχείριση οικοσυστημάτων (Τα χαρακτηριστικά οικοσυστήματα του πλανήτη γενικότερα και της Ελλάδας ειδικότερα - Οι σχέσεις μεταξύ των οργανισμών σε ένα οικοσύστημα και οι παράγοντες που τις επηρεάζουν - Ο ρόλος των φυτών και των ζώων στα οικοσυστήματα. Προσαρμογές των οργανισμών στις ιδιαίτερες συνθήκες του περιβάλλοντος - Οι αλληλεπιδράσεις των παραγόντων ενός οικοσυστήματος – Αποτελέσματα των παρεμβάσεων του ανθρώπου στα οικοσυστήματα και ιδιαίτερα στις τροφικές αλυσίδες) Βίντεο, Οπτικοποίηση, Προσομοίωση

Το λογισμικό επίσης να περιλαμβάνει ανεπτυγμένες ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες που περιγράφονται με πλάγια γράμματα στην τρίτη στήλη του Αναλυτικού Προγράμματος του μαθήματος, όπου αυτό είναι δυνατόν.

Τέλος, οι βιντεοταινίες μικρής διάρκειας ενδείκνυνται ιδιαίτερα για τις ενότητες που αφορούν ζητήματα αγωγής υγείας, προστασίας περιβάλλοντος και εφαρμογών των Φυσικών Επιστημών στην καθημερινή ζωή. Επίσης να περιλαμβάνουν δραματοποιήσεις που δίνουν τη δυνατότητα ανάπτυξης διαλόγου στη σχολική αίθουσα.

2. Πρόσθετοι τίτλοι διαθεματικών δραστηριοτήτων, πέραν των αναφερομένων στο Α.Π.Σ..

- Από την άμαξα στο διαστημόπλοιο
- Το οικοσύστημα της περιοχής μου
- Η ακμή και η παρακμή των μεταλλείων της Ελλάδας

3. Σχέδια εργασίας διαθεματικών δραστηριοτήτων, ένα για κάθε τάξη και ένα κάθετα αναπτυγμένο.

Τα σχέδια εργασίας θα περιέχουν τους στόχους που θα επιτευχθούν και τις δραστηριότητες που θα αναπτύξουν οι μαθητές, ενδεικτικές πηγές, κείμενα, εικόνες, βίντεο, δικτυακούς κόμβους, βιβλιογραφικές αναφορές, κ.ά. Οι δραστηριότητες είναι δυνατόν να δίνονται με τη μορφή φύλλων

εργασίας προκειμένου οι μαθητές να διευκολυνθούν στην υλοποίησή τους. Οι ενότητες οι οποίες προσφέρονται για την ανάπτυξη και υλοποίηση των Σχεδίων Εργασίας είναι :

ΤΑΞΗ Ε΄

- Η ιστορία ενός κόκκου σιταριού : Από το χωράφι στο στομάχι

ΤΑΞΗ ΣΤ΄

- Το μάτι, η φωτογραφική μηχανή και η δημιουργία εικόνας

ΤΑΞΗ Ε΄ και ΣΤ΄

- Τα πολλά πρόσωπα της ενέργειας και το ενεργειακό ζήτημα. Τα ορυκτά καύσιμα τελειώνουν...

4. Πρόσθετο πληροφοριακό και εποπτικό υλικό σχετιζόμενο με τις θεματικές ενότητες των Α.Π.Σ. και τις προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

- Βίντεο μικρής διάρκειας, σχετικά με τα εκπαιδευτικά σενάρια
- Θέματα, επιπλέον αυτών που θα περιέχονται στο βιβλίο του μαθητή όπως εφαρμογές από την καθημερινή ζωή, την τεχνολογία, οδηγίες για κατασκευές με απλά υλικά, αναφορές στη ζωή και το έργο μεγάλων επιστημόνων.
- Σχετικό πληροφοριακό υλικό που μπορεί να βοηθήσει τον μαθητή στις ατομικές και ομαδικές εργασίες, που προτείνονται στις διαθεματικές δραστηριότητες.
- Διαφάνειες, όπως αυτές περιγράφονται στο ΑΠΣ του μαθήματος των Φυσικών Επιστημών, της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης του Δημοτικού
- Πακέτα ερωτήσεων αυτο-αξιολόγησης και αξιολόγησης του μαθητή
- Δικτυακούς τόπους, για άντληση σχετικού πληροφοριακού υλικού.

**21. Συμπληρωματικές προδιαγραφές για τη συγγραφή του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
για το μάθημα της Φυσικής Αγωγής των τάξεων Α΄ & Β΄, Γ΄ & Δ΄ και Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού
Σχολείου**

Το προς εκπόνηση έντυπο εκπαιδευτικό υλικό θα ικανοποιεί τα περιεχόμενα, τους σκοπούς, τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής του Δημοτικού, όπως διατυπώνονται στο ΔΕΠΠΣ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και ΑΠΣ (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών) της υποχρεωτικής Εκπαίδευσης (ΦΕΚ 303 και ΦΕΚ 304 Μάρτιος 2003) του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής για το Δημοτικό και θα βρίσκεται σε αρμονία με τα συνημμένα κριτήρια αξιολόγησης. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό του εν λόγω μαθήματος περιγράφεται ως ακολούθως.

		A	B
		Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	Διαστάσεις και αριθμός σελίδων του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού
Για τον μαθητή	1	Βιβλίο του μαθητή (βιβλία 3)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm X 19,5cm με έγχρωμες φωτογραφίες και σκίτσα. Συνολικός αριθμός σελίδων 100.
Για τον εκπαιδευτικό	2	Βιβλίο του εκπαιδευτικού Φυσικής Αγωγής (Βιβλία 3)	Το μέγεθος των σελίδων του βιβλίου θα είναι 26cm X 19,5cm με έγχρωμες απεικονίσεις όπου κρίνεται απαραίτητο. Συνολικός αριθμός σελίδων 150.

I. Γενικά

Έντυπο εκπαιδευτικό Υλικό

A1. Βιβλίο του μαθητή

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η διδακτέα ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το βιβλίο εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό σημείωμα προς το μαθητή.

ii) Περιεχόμενα

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επί μέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προοργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένης γλώσσας και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης.
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.
- Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας.

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων
- Πίνακες
- Βιβλιογραφία

II. Ειδικές προδιαγραφές

Α΄ & Β΄ και Γ΄ & Δ΄ τάξεων

Κεφάλαιο πρώτο

α) Περιεχόμενα

β) Εισαγωγή (2-3 σελίδες)

- ο Γίνεται καλωσόρισμα του μαθητή στη Φυσική Αγωγή και στον Αθλητισμό (εικονογραφημένα).

γ) Αθλητικές ιστορίες (20-30 σελίδες)

- ο Αναφέρονται εικονογραφημένα και συνοπτικά, ιστορίες από τον Αθλητισμό και τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Κεφάλαιο δεύτερο

α) Σελίδες κατασκευών (10-20 σελίδες)

- ο Οι σελίδες αυτές έχουν ως θέματα: μέλη του σώματος, λειτουργίες των μελών, αθλητικούς χώρους, σύμβολα του αθλητισμού, αθλητές, αθλήματα, αθλητικά γραμματόσημα, ποίηση κ.ά.

β) Σελίδες ζωγραφικής (10-20 σελίδες)

- ο Οι σελίδες αυτές έχουν ως θέματα: μέλη του σώματος, λειτουργίες των μελών, αθλητικούς χώρους, σύμβολα του αθλητισμού, αθλητές, αθλήματα, θερινά και χειμερινά αγωνίσματα, αθλητικά όργανα, αθλητικά συνθήματα, ευ αγωνίζεσθαι, πολιτισμός - αθλητισμός κ.ά.

γ) Σελίδες παιχνιδιών (10-20 σελίδες)

- ο Ομαδικών, ατομικών, παραδοσιακών, καλλιέργειας δεξιοτήτων, αθλητικής συμπεριφοράς, αντιληπτικών ικανοτήτων, μη λεκτικής επικοινωνίας κ.ά.

Κεφάλαιο τρίτο

α) Μουσικές αθλητικές σελίδες (10-20 σελίδες)

- ο Ρυθμοί, μουσικά όργανα (καλλιέργειας ρυθμού και κίνησης).

β) Σελίδες πολιτισμού (10-20 σελίδες)

- ο Οι σελίδες αυτές είναι εικονογραφημένες και αναφέρονται σε στοιχεία των χωρών και της λαϊκής παράδοσης της χώρας μας.

Η εικονογράφηση να καλύπτει το 70%-80% του βιβλίου.

Παράρτημα

α) Γλωσσάριο

- ο Στο τέλος κάθε κεφαλαίου να παρατίθεται γλωσσάριο για την επεξήγηση όρων, αν κρίνεται αναγκαίο.

β) Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων

- ο Αναφέρεται η σελίδα στην οποία βρίσκεται ο σχετικός όρος.

γ) Βιβλιογραφία

- ο Η βιβλιογραφία μπορεί να αναφέρεται εκτός από τα βιβλία και τα άρθρα και σε διευθύνσεις στο διαδίκτυο και σε οποιεσδήποτε άλλες πηγές οι οποίες μπορούν να φανούν χρήσιμες στον εκπαιδευτικό. Η βιβλιογραφία πρέπει να υπάρχει μέσα στο κείμενο και στο τέλος κάθε κεφαλαίου. Να χρησιμοποιηθεί το σύστημα APA (American Psychological Association).

Ε΄ & ΣΤ΄ τάξεων

Κεφάλαιο πρώτο

α) Περιεχόμενα

β) Εισαγωγή (2-3 σελίδες)

γ) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου (2-3 σελίδες)

- ο Περιγράφεται η λειτουργία χαρακτηριστικών συμβόλων, ή περιοχών κεφαλαίου, ή μερικής ενότητας έτσι ώστε ο μαθητής να εξοικειωθεί με αυτά.

δ) Η ιστορία του αθλητισμού (40-50 σελίδες)

- ο Περιγράφεται συνοπτικά η ιστορία του αθλητισμού από την αρχαία εποχή έως σήμερα.
- ο Αναφέρονται στοιχεία των Ολυμπιακών Αγώνων αρχαίων και νέων.
- ο Γίνεται σύντομη ιστορική ανασκόπηση της Φυσικής Αγωγής στην εκπαίδευση.

Κεφάλαιο δεύτερο

- ο Ύλη / περιεχόμενο (20-30 σελίδες)
- ο Ανάλυση του περιεχομένου της Φυσικής Αγωγής που αναφέρεται στα ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.
- ο Χωρισμός του περιεχομένου σε κινητικές δραστηριότητες (Αθλοπαιδιές, Κλασικός Αθλητισμός, Γυμναστική, Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί, Κολύμβηση).
- ο Σύντομη ιστορική αναδρομή στο άθλημα, αγώνισμα ή χορό.
- ο Βασικοί κανονισμοί ανά αθλήματα και αγώνισμα.
- ο Ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία για τους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς.

Κεφάλαιο τρίτο (20-30 σελίδες)

- ο Η αξία της δια βίου άσκησης.
- ο Μέθοδοι βελτίωσης των φυσικών ικανοτήτων των μαθητών, για να μπορούν να ασκούνται μόνοι τους.

Κεφάλαιο τέταρτο (10-20 σελίδες)

- ο Η σωστή αθλητική συμπεριφορά (Ευ αγωνίζεσθαι).
- ο Προβλήματα που εμφανίζονται στον αθλητισμό και στους αθλητικούς χώρους, (βία, καταστροφές, ντόπινγκ).

Κεφάλαιο πέμπτο (5-10 σελίδες)

- ο Τρόποι συμμετοχής των μαθητών στην οργάνωση σχολικών δραστηριοτήτων και ιδιαίτερα των αθλητικών.

Κεφάλαιο έκτο (5-10 σελίδες)

- ο Αξιολόγηση – βαθμολογία
- Η εικονογράφηση να καλύπτει το 30%-40% του βιβλίου

Παράρτημα

α) Γλωσσάριο

- ο Στο τέλος κάθε κεφαλαίου να παρατίθεται γλωσσάριο για την επεξήγηση όρων, αν κρίνεται αναγκαίο.

β) Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων

- ο Αναφέρεται η σελίδα στην οποία βρίσκεται ο σχετικός όρος.

γ) Βιβλιογραφία

- ο Η βιβλιογραφία μπορεί να αναφέρεται εκτός από τα βιβλία και τα άρθρα και σε διευθύνσεις στο διαδίκτυο και σε οποιεσδήποτε άλλες πηγές οι οποίες μπορούν να φανούν χρήσιμες στον εκπαιδευτικό. Η βιβλιογραφία πρέπει να υπάρχει μέσα στο κείμενο και στο τέλος κάθε κεφαλαίου. Να χρησιμοποιηθεί το σύστημα APA (American Psychological Association).

A2. Βιβλίο του εκπαιδευτικού

Γενικά

Η συγγραφική ομάδα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε η διδακτέα ύλη να οργανωθεί και να σελιδοποιηθεί με τρόπο που να την καθιστά όσο το δυνατόν περισσότερο εύχρηστη στον μαθητή. Το βιβλίο εκτός του προλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου και προαιρετικό σημείωμα προς το μαθητή.

ii) Περιεχόμενα

iii) Δομή κεφαλαίου: Ομοιόμορφη κατά το δυνατόν οργάνωση των επί μέρους κεφαλαίων που θα περιλαμβάνουν:

- Προοργανωτές ποικίλης φύσης.
- Ανάπτυξη του κεφαλαίου με χρήση εμπλουτισμένης γλώσσας και σύμφωνα με τις κειμενογλωσσικές προδιαγραφές δόμησης των σχολικών εγχειριδίων.
- Ανακεφαλαίωση της ενότητας.
- Ασκήσεις εμπέδωσης και επέκτασης της νέας γνώσης.
- Παραθέματα, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.
- Παράθεση βασικών όρων της θεματικής ενότητας.

iv) Παράρτημα που περιλαμβάνει:

- Γλωσσάριο
- Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων
- Πίνακες
- Βιβλιογραφία

Ειδικές προδιαγραφές

A´ & B´ και Γ´ & Δ´ τάξεις

Κεφάλαιο πρώτο

α) Περιεχόμενα

β) Εισαγωγή (2-3 σελίδες)

γ) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου (2-3 σελίδες)

- ο Περιγράφεται η λειτουργία χαρακτηριστικών συμβόλων, ή περιοχών κεφαλαίου ή μερικής ενότητας έτσι ώστε ο εκπαιδευτικός να εξοικειωθεί με αυτά.

δ) Η ιστορία του αθλητισμού (10-15 σελίδες)

- ο Περιγράφεται συνοπτικά η ιστορία το αθλητισμού από την αρχαία εποχή έως σήμερα.
- ο Αναφέρονται στοιχεία των Ολυμπιακών Αγώνων.
- ο Γίνεται σύντομη ιστορική ανασκόπηση της Φυσικής Αγωγής στην εκπαίδευση.

ε) Ο καθηγητής Φυσικής Αγωγής (2-3 σελίδες)

- ο Περιγράφονται τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ο καθηγητής Φυσικής Αγωγής.
- ο Στο βιβλίο των Γ+Δ τάξεων να παραληφθεί το (δ) και (ε).

Κεφαλαίο δεύτερο

- ο Γενικός σκοπός – Επιμέρους στόχοι (5-10 σελίδες)
- ο Περιγράφεται ο σκοπός και εξειδικεύονται οι στόχοι στο σωματικό, συναισθηματικό και γνωστικό τομέα των μαθητών, όπως ορίζονται στα ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ της Φυσικής Αγωγής.

Κεφάλαιο τρίτο

- ο Γενική διδακτική (20-30 σελίδες)
- ο Περιγράφει τις μεθόδους διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής με έμφαση στην ηλικία που αναφέρεται το βιβλίο.
- ο Περιλαμβάνει γενικές διδακτικές οδηγίες για τη διδασκαλία όλων των κινητικών δραστηριοτήτων του ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.
- ο Προτείνει διαφορετικά μοντέλα μάθησης ανάλογα με την κινητική δραστηριότητα, το χρόνο και τα δεδομένα της τάξης.
- ο Προτείνει ποικίλους τρόπους αξιοποίησης του υλικού, ώστε να μπορεί να το προσαρμόζεται στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της τάξης.
- ο Αναδεικνύει τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στη Φυσική Αγωγή και στα υπόλοιπα μαθήματα. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται αφενός η οριζόντια σύνδεση των αντικειμένων (διαθεματικότητα) αφετέρου η δυνατότητα διεπιστημονικής εξέτασης των διαφόρων θεμάτων.
- ο Προτείνει ποικίλες πηγές πληροφόρησης και τρόπους αξιοποίησης τη σύγχρονης τεχνολογίας.
- ο Περιέχει επισημάνσεις για τα πλέον συχνά λάθη των μαθητών και προτείνει τρόπους για την αντιμετώπισή τους.
- ο Περιέχει οδηγίες για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Κεφάλαιο τέταρτο

- ο Ύλη / περιεχόμενο – ειδική διδακτική κινητικών δραστηριοτήτων και χορού (80-100 σελίδες)
- Περιλαμβάνει:
- ο Ανάλυση του περιεχομένου της Φυσικής Αγωγής που αναφέρεται στο ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.
 - ο Χωρισμός του περιεχομένου σε τρίμηνα.

- Γενικές διδακτικές οδηγίες ανά κινητική δραστηριότητα (Ψυχοκινητική, Μουσικοκινητική, Παιχνίδια, Ελληνικοί Παραδοσιακοί χοροί, μύηση στη τεχνική των αθλοπαιδιών του στίβου και της κολύμβησης).
- Περιγραφή μεθόδων βελτίωσης των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών.
- Περιγραφή όλων των ημερησίων μαθημάτων ανά γνωστικό αντικείμενο (Ψυχοκινητική, Μουσικοκινητική, Παιχνίδια, Ελληνικοί Παραδοσιακοί χοροί, μύηση στη τεχνική των αθλοπαιδιών του στίβου και της κολύμβησης).
- Πίνακες ενδεικτικών περιληπτικών προγραμματισμών ετήσιων – τριμηνιαίων – εβδομαδιαίων. Να προταθούν 2-3 πίνακες προγραμματισμών που να καλύπτουν την ανομοιογένεια των αθλητικών εγκαταστάσεων, του αθλητικού υλικού, του αριθμού των υπηρετούντων καθηγητών στο σχολείο κ.ά.

Κεφάλαιο πέμπτο

Αξιολόγηση (5-10 σελίδες)

Η αξιολόγηση αποτελεί βασικό στοιχείο της παιδαγωγικής διαδικασίας και δικαιολογείται παιδαγωγικά κυρίως ως μέσο ανατροφοδότησης του μαθητή. Θα πρέπει:

- Να γραφεί μια ενότητα που να αναφέρεται στην αξιολόγηση.
- Στο τέλος κάθε τριμήνου να προτείνονται μορφές αξιολόγησης με τις οποίες θα βαθμολογούνται οι μαθητές σύμφωνα με την ηλικία τους και με βάση τα παρακάτω κριτήρια κατά σειρά προτεραιότητας:
- Την απόκτηση βασικών κινητικών δεξιοτήτων.
- Την κατανόηση και η αφομοίωση εννοιών σχετικών με τη Φυσική Αγωγή.
- Το ενδιαφέρον, την προσπάθεια, τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα του μαθητή.

Η εικονογράφηση να καλύπτει το 30%-40% του βιβλίου

Παράρτημα

α) Γλωσσάριο

- Στο τέλος κάθε κεφαλαίου να παρατίθεται γλωσσάριο για την επεξήγηση όρων, αν κρίνεται αναγκαίο.

β) Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων

- Αναφέρεται η σελίδα στην οποία βρίσκεται ο σχετικός όρος.

γ) Βιβλιογραφία

- Η βιβλιογραφία μπορεί να αναφέρεται εκτός από τα βιβλία και τα άρθρα και σε διευθύνσεις στο διαδίκτυο και σε οποιεσδήποτε άλλες πηγές οι οποίες μπορούν να φανούν χρήσιμες στον εκπαιδευτικό. Η βιβλιογραφία πρέπει να υπάρχει μέσα στο κείμενο και στο τέλος κάθε κεφαλαίου. Να χρησιμοποιηθεί το σύστημα APA (American Psychological Association).

Ε΄ & ΣΤ΄ τάξεις

Κεφάλαιο πρώτο

α) Περιεχόμενα

β) Εισαγωγή (2-3 σελίδες)

γ) Οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του βιβλίου(2-3 σελίδες)

- ο Περιγράφεται η λειτουργία χαρακτηριστικών συμβόλων ή περιοχών κεφαλαίου ή μερικής ενότητας έτσι ώστε ο εκπαιδευτικός να εξοικειωθεί με αυτά.

δ) Η ιστορία του αθλητισμού (10-15 σελίδες)

- ο (1) Περιγράφεται συνοπτικά η ιστορία το αθλητισμού από την αρχαία εποχή έως σήμερα.
- ο (2) Αναφέρονται στοιχεία των Ολυμπιακών Αγώνων.
- ο (3) Γίνεται σύντομη ιστορική ανασκόπηση της Φυσικής Αγωγής στην Β/θμια Εκπαίδευση.

ε) Ο καθηγητής Φυσικής Αγωγής (2-3 σελίδες)

- ο Περιγράφονται τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ο καθηγητής Φυσικής Αγωγής.

Κεφάλαιο δεύτερο

- ο Γενικός σκοπός – Επιμέρους στόχοι (5-10 σελίδες)
- ο Περιγράφεται ο σκοπός και εξειδικεύονται οι στόχοι στο σωματικό, συναισθηματικό και γνωστικό τομέα των μαθητών, όπως ορίζονται στα ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ της Φυσικής Αγωγής.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Κεφάλαιο τρίτο

- ο Γενική διδακτική (20-30 σελίδες)
- ο Περιγράφει τις μεθόδους διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής.
- ο Περιλαμβάνει γενικές διδακτικές οδηγίες για τη διδασκαλία όλων των κινητικών δραστηριοτήτων του ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.
- ο Προτείνει διαφορετικά μοντέλα μάθησης ανάλογα με την κινητική δραστηριότητα, το χρόνο και τα δεδομένα της τάξης.
- ο Προτείνει ποικίλους τρόπους αξιοποίησης του υλικού, ώστε να μπορεί να το προσαρμόζει στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της τάξης.
- ο Αναδεικνύει τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στη Φυσική Αγωγή και στα υπόλοιπα μαθήματα. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται αφενός η οριζόντια σύνδεση των αντικειμένων (διαθεματικότητα) αφετέρου η δυνατότητα διεπιστημονικής εξέτασης των διαφόρων θεμάτων.
- ο Προτείνει ποικίλες πηγές πληροφόρησης και τρόπους αξιοποίησης της σύγχρονης τεχνολογίας.
- ο Περιέχει επισημάνσεις για τα πλέον συχνά λάθη των μαθητών και προτείνει τρόπους για την αντιμετώπισή τους.
- ο Περιέχει οδηγίες για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Κεφάλαιο τέταρτο

- ο Ύλη / περιεχόμενο – ειδική διδακτική αθλημάτων, αγωνισμάτων και χορού (80-100 σελίδες)
- Περιλαμβάνει:
- ο Ανάλυση του περιεχομένου της Φυσικής Αγωγής που αναφέρεται στο ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.
 - ο Χωρισμός του περιεχομένου σε τρίμηνα.

- Σύντομη ιστορική αναδρομή στο άθλημα, στο αγώνισμα και στο χορό.
- Γενικές διδακτικές οδηγίες ανά άθλημα και χορό.
- Περιγραφή μεθόδων βελτίωσης των φυσικών ικανοτήτων των μαθητών.
- Περιγραφή όλων των ημερησίων μαθημάτων ανά άθλημα, αγώνισμα, χορό. Χωριστά για την Ε και ΣΤ τάξη (1/2 – 1 σελίδα ανά μάθημα).
- Πίνακες ενδεικτικών περιληπτικών προγραμματισμών ετήσιων – τριμηνιαίων – εβδομαδιαίων. Να προταθούν 2-3 πίνακες προγραμματισμών που να καλύπτουν την ανομοιογένεια των αθλητικών εγκαταστάσεων, του αθλητικού υλικού, του αριθμού των υπηρετούντων καθηγητών στο σχολείο κ.ά.

Κεφάλαιο πέμπτο

Αξιολόγηση (5-10 σελίδες)

Η αξιολόγηση αποτελεί βασικό στοιχείο της παιδαγωγικής διαδικασίας και δικαιολογείται παιδαγωγικά κυρίως ως μέσο ανατροφοδότησης του μαθητή. Θα πρέπει:

- Να γραφεί μια ενότητα που να αναφέρεται στην αξιολόγηση.
- Στο τέλος κάθε τριμήνου να προτείνονται μορφές αξιολόγησης με τις οποίες θα βαθμολογούνται οι μαθητές με βάση τα παρακάτω κριτήρια κατά σειρά προτεραιότητας:
 - Την αφομοίωση της τεχνικής.
 - Την προσπάθεια, το ενδιαφέρον τους και τη συμπεριφορά τους στο μάθημα.
 - Τη φυσική τους κατάσταση.
 - Την απόκτηση γνώσεων σχετικά με τα θέματα που διδάχτηκαν.

Η εικονογράφηση να καλύπτει το 30%-40% του βιβλίου

Παράρτημα

α) Γλωσσάριο

- Στο τέλος κάθε κεφαλαίου να παρατίθεται γλωσσάριο για την επεξήγηση όρων, αν κρίνεται αναγκαίο.

β) Αλφαβητικό ευρετήριο όρων και ονομάτων

- Αναφέρεται η σελίδα στην οποία βρίσκεται ο σχετικός όρος.

γ) Βιβλιογραφία

- Η βιβλιογραφία μπορεί να αναφέρεται εκτός από τα βιβλία και τα άρθρα και σε διευθύνσεις στο διαδίκτυο και σε οποιεσδήποτε άλλες πηγές οι οποίες μπορούν να φανούν χρήσιμες στον εκπαιδευτικό. Η βιβλιογραφία πρέπει να υπάρχει μέσα στο κείμενο και στο τέλος κάθε κεφαλαίου. Να χρησιμοποιηθεί το σύστημα APA (American Psychological Association).

B1. Προδιαγραφές ψηφιακής εκπαιδευτικής ταινίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (Στίβος - Ενόργανη και Ρυθμική Γυμναστική) σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου

Η προς εκπόνηση εκπαιδευτική ταινία θα ικανοποιεί τις παρακάτω προδιαγραφές και θα εναρμονίζεται με τα σχετικά κριτήρια αξιολόγησης των ταινιών, όπως και με τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο των σχετικών ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.

ΣΤΙΒΟΣ

1 Γενικές αρχές

- Να είναι συμβατό με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.
- Να εξυπηρετεί λειτουργικά τη διδαχτική διαδικασία του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

2 Σκοπός

- Να ανταποκρίνεται στους γενικούς στόχους και στους ειδικούς σκοπούς (σωματικό-συναισθηματικό-γνωστικό τομέα) που αναφέρονται στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.
- Να αποτελεί υποστηρικτικό υλικό στη διδαχτική διαδικασία στο αντικείμενο του στίβου μαζί με το «βιβλίο του εκπαιδευτικού Φυσικής Αγωγής» και να συμπληρώνει το πρακτικό μέρος του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

3 Διδακτικοί στόχοι

- Η ενεργοποίηση πολύπλευρα του ενδιαφέροντος των μαθητών και η καλλιέργεια της δεξιότητας της παρατήρησης θα συμβάλλει θετικά στη διαδικασία της μάθησης.
- Η υποστήριξη της διδασκαλίας με την αξιοποίηση της παραστατικότητας, της αμεσότητας και της γοητείας που ασκεί η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία στο μαθητή.

4 Περιεχόμενο

i. Γενικά χαρακτηριστικά

- Επιστημονική ορθότητα του περιεχομένου.
- Αυθεντικότητα του εκπαιδευτικού υλικού.
- Δυνατότητα αξιοποίησης του υλικού από στον εκπαιδευτικό ώστε να μπορεί να το προσαρμόζει στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της τάξης του.
- Δυνατότητα στον εκπαιδευτικό ανατροφοδότησης της διδασκαλίας του.
- Ανάδειξη των σχέσεων που υπάρχουν στο στίβο και στα υπόλοιπα διδαχτικά αντικείμενα.
- Διάχυση της διαθεματικότητας με την αξιοποίηση των θεμελιωδών εννοιών.

ii. Βασικά στοιχεία

- Παρουσίαση της τεχνικής του αγωνίσματος.
- Ανάλυση της τεχνικής.
- Ιστορικά στοιχεία.
- Βασικοί κανονισμοί για τη διεξαγωγή του αγωνίσματος.
- Αθλητικές εγκαταστάσεις και απαραίτητος εξοπλισμός.
- Πιθανά λάθη στην εκτέλεση και αντιμετώπισή τους.
- Παράδειγμα διδασκαλίας για κάθε αγώνισμα.
- Προασκήσεις για την εκμάθηση της τεχνικής σε παιγνιώδη μορφή.
- Συμπληρωματικές ασκήσεις για την εκμάθηση της τεχνικής.
- Εναλλακτικές ασκήσεις που να αναφέρονται σε παιδιά με προβλήματα στην εκμάθηση.
- Οδηγίες για την αποφυγή ατυχημάτων.
- Διοργάνωση σχολικών πρωταθλημάτων.
- Αναφορά στους μεγαλύτερους αθλητές (έλληνες – ξένους).

5 Συνοδευτικό υλικό

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία πρέπει να συνοδεύεται από οδηγό χρήσης σε έντυπη και ψηφιακή μορφή.

Ο οδηγός χρήσης πρέπει να περιλαμβάνει:

- Πίνακα περιεχομένων της ταινίας.
- Τεχνικές οδηγίες για τις απαιτήσεις σε υλικό και λογισμικό όπως επίσης και τεχνικές οδηγίες για τον εκπαιδευτικό.
- Αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων.

6 Τεχνικές προδιαγραφές, λειτουργικότητα και αισθητική του εικαστικού μέρους

- Ευκολία χρήσης (φιλικό προς το χρήστη)
- Ποιότητα ήχου και εικόνας
- Λειτουργία (καταλληλότητα, αξιοπιστία, δυνατότητα ανάκαμψης, ασφάλεια κλπ.)
- Υποστήριξη (αναλυτικότητα, σταθερότητα, δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης)
- Αισθητική παρουσία και ελκυστικότητα ήχου και εικόνας

Ως προς τη γλώσσα, θα πρέπει :

- Να είναι σαφής και κατανοητή.
- Να είναι σύγχρονη ως προς το ύφος, αλλά παράλληλα να ακολουθεί τους γραμματικούς και τους συντακτικούς κανόνες.

Ως προς την εικόνα, θα πρέπει:

- Να διαθέτει ευκρίνεια και να είναι αξιόπιστη.
- Να είναι τραβηγμένη από κατάλληλη οπτική γωνία και να αναδεικνύει τα στοιχεία εκείνα που απαιτούνται.

ΕΝΟΡΓΑΝΗ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΚΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

1. Γενικές αρχές

- Να είναι συμβατό με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.
- Να εξυπηρετεί λειτουργικά τη διδαχτική διαδικασία του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

2. Σκοπός

- Να ανταποκρίνεται στους γενικούς στόχους και στους ειδικούς σκοπούς (σωματικό-συναισθηματικό-γνωστικό τομέα) που αναφέρονται στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.
- Να αποτελεί υποστηρικτικό υλικό στη διδαχτική διαδικασία στο αντικείμενο της ενόργανης και της ρυθμικής γυμναστικής μαζί με το «βιβλίο του εκπαιδευτικού Φυσικής Αγωγής» και να συμπληρώνει το πρακτικό μέρος του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

3. Διδακτικοί στόχοι

- Η ενεργοποίηση πολύπλευρα του ενδιαφέροντος των μαθητών και η καλλιέργεια της δεξιότητας της παρατήρησης θα συμβάλλει θετικά στη διαδικασία της μάθησης.
- Η υποστήριξη της διδασκαλίας με την αξιοποίηση της παραστατικότητας, της αμεσότητας και της γοητείας που ασκεί η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία στο μαθητή.

4. Περιεχόμενο

i. Γενικά χαρακτηριστικά

- Επιστημονική ορθότητα του περιεχομένου.
- Αυθεντικότητα του εκπαιδευτικού υλικού.
- Δυνατότητα αξιοποίησης του υλικού από στον εκπαιδευτικό ώστε να μπορεί να το προσαρμόζει στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της τάξης του.
- Δυνατότητα στον εκπαιδευτικό ανατροφοδότησης της διδασκαλίας του.
- Ανάδειξη των σχέσεων που υπάρχουν στο στίβο και στα υπόλοιπα διδαχτικά αντικείμενα.
- Διάχυση της διαθεματικότητας με την αξιοποίηση των θεμελιωδών εννοιών.

ii. Βασικά στοιχεία

- Παρουσίαση της τεχνικής του αγωνίσματος.
- Ανάλυση της τεχνικής.
- Βασικούς κανονισμούς.
- Αθλητικές εγκαταστάσεις – όργανα και απαραίτητος εξοπλισμός.
- Πιθανά λάθη στην εκτέλεση και αντιμετώπισή τους.

- Παράδειγμα διδασκαλίας για κάθε αγώνισμα.
- Προασκήσεις για την εκμάθηση της τεχνικής σε παιγνιώδη μορφή.
- Συμπληρωματικές ασκήσεις για την εκμάθηση της τεχνικής.
- Εναλλακτικές ασκήσεις που να αναφέρονται σε παιδιά με προβλήματα στην εκμάθηση.
- Οδηγίες στον τρόπο βοήθειας για την εκτέλεση της άσκησης
- Οδηγίες για την αποφυγή ατυχημάτων.
- Αναφορά στους μεγαλύτερους αθλητές (έλληνες – ξένους).

5. Συνοδευτικό υλικό

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία πρέπει να συνοδεύεται από οδηγό χρήσης σε έντυπη και ψηφιακή μορφή.

Ο οδηγός χρήσης πρέπει να περιλαμβάνει:

- Πίνακα περιεχομένων της ταινίας.
- Τεχνικές οδηγίες για τις απαιτήσεις σε υλικό και λογισμικό όπως επίσης και τεχνικές οδηγίες για τον εκπαιδευτικό.
- Αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων.

6. Τεχνικές προδιαγραφές, λειτουργικότητα και αισθητική του εικαστικού μέρους

- Ευκολία χρήσης (φιλικό προς το χρήστη).
- Ποιότητα ήχου και εικόνας.
- Λειτουργία (καταλληλότητα, αξιοπιστία, δυνατότητα ανάκαμψης, ασφάλεια κλπ.).
- Υποστήριξη(αναλυτικότητα, σταθερότητα, δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης).
- Αισθητική παρουσία και ελκυστικότητα ήχου και εικόνας.

Ως προς τη γλώσσα, θα πρέπει:

- Να είναι σαφής και κατανοητή.
- Να είναι σύγχρονη ως προς το ύφος, αλλά παράλληλα να ακολουθεί τους γραμματικούς και τους συντακτικούς κανόνες.

Ως προς την εικόνα, θα πρέπει :

- Να διαθέτει ευκρίνεια και να είναι αξιόπιστη.
- Να είναι τραβηγμένη από κατάλληλη οπτική γωνία και να αναδεικνύει τα στοιχεία εκείνα που απαιτούνται.

7. Διάρκεια

Συνολικός χρόνος DVD ...

Χρόνος για το στίβο το 65% του συνολικού χρόνου του DVD.

Χρόνος για τη γυμναστική το 35% του συνολικού χρόνου του DVD.

B2. Προδιαγραφές ψηφιακής εκπαιδευτικής ταινίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (Ψυχοκινητικής Αγωγής – Μουσικοκινητικής Αγωγής – Ελληνικών παραδοσιακών χορών) όλων των τάξεων του Δημοτικού Σχολείου

Η προς εκπόνηση εκπαιδευτική ταινία θα ικανοποιεί τις παρακάτω προδιαγραφές και θα εναρμονίζεται με τα σχετικά κριτήρια αξιολόγησης των ταινιών, όπως και με τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο των σχετικών ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.

1. Γενικές αρχές σε όποιο μάθημα προβλέπεται

Το υλικό αυτό θα πρέπει να είναι συμβατό με το αντίστοιχο Α.Π.Σ. και να υποστηρίζει τις προτάσεις για διδακτική προσέγγιση των διαφόρων αντικειμένων της Φυσικής Αγωγής οι οποίες αναφέρονται στο «Βιβλίο του εκπαιδευτικού Φυσικής Αγωγής».

2. Σκοπός

Ο βασικός σκοπός της χρήσης DVD κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας είναι η υποστήριξή της, με την αξιοποίηση της παραστατικότητας, της αμεσότητας και της γοητείας που ασκούν στο μαθητή.

3. Διδακτικοί στόχοι

Ο παραπάνω σκοπός εκπληρώνεται καθώς η προβολή εικόνων ενεργοποιεί πολύπλευρα το ενδιαφέρον των μαθητών, συμβάλλει στην εξοικονόμηση του χρόνου, παρέχει κίνητρα για ανάπτυξη διαλόγου, καλλιεργεί τις δεξιότητες της παρατήρησης, της καταγραφής, της ταξινόμησης και της αξιολόγησης και προωθεί την ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων για διερεύνηση και αυτόνομη μάθηση.

4. Περιεχόμενο

4α Περιεχόμενο για τα γνωστικά αντικείμενα της Ψυχοκινητικής και της Μουσικοκινητικής Αγωγής.

I. Γενικά χαρακτηριστικά

- Επιστημονική ορθότητα του περιεχομένου
- Διάχυση της διαθεματικότητας με την αξιοποίηση των θεμελιωδών εννοιών.
- Σπονδυλωτή δομή.
- Διαβάθμιση και συνοχή ενοτήτων
- Σύνδεση με την προηγούμενη γνώση με βάση τα ΑΠΣ Κ.Π.Σ.)
- Σύνδεση με το περιβάλλον, την κοινωνία, την τεχνολογία και την καθημερινή ζωή.
- Παρουσίαση των μεθόδων διδασκαλίας. (Παραδείγματα)
- Παρουσίαση οργάνωσης μαθήματος (Παραδείγματα)
- Όλα παρουσιάζονται με ήχο και εικόνα.

II. Βασικά στοιχεία

- Παρουσίαση βασικών στοιχείων συστήματος Orff.
- Παρουσίαση βασικών στοιχείων του συστήματος Δημιουργικού χορού.
- Παρουσίαση βασικών στοιχείων του συστήματος Ψυχοκινητικής Αγωγής.
- Παρουσίαση των μαθημάτων αντίληψης της κίνησης στο χώρο.
- Παρουσίαση των μαθημάτων αντίληψης της κίνησης στο χρόνο.
- Παρουσίαση των μαθημάτων αντίληψης της κίνησης ως προς τη δυναμική.
- Παρουσίαση των μαθημάτων βασικών μορφών μετακίνησης.
- Παρουσίαση των μαθημάτων αντίληψης των κινητικών και εκφραστικών ικανοτήτων του σώματος.
- Παρουσίαση παιχνιδιών καλλιέργειας κινητικών δεξιοτήτων (Παραδείγματα).

4β. Περιεχόμενο για το γνωστικό αντικείμενο των χορών.

i. Γενικά χαρακτηριστικά

- Επιστημονική ορθότητα του περιεχομένου
- Διάχυση της διαθεματικότητας με την αξιοποίηση των θεμελιωδών εννοιών.
- Σπονδυλωτή δομή.
- Διαβάθμιση και συνοχή ενοτήτων
- Σύνδεση με την προηγούμενη γνώση με βάση τα ΑΠΣ.
- Σύνδεση με το περιβάλλον, την κοινωνία, την τεχνολογία και την καθημερινή ζωή.
- Παρουσίαση των μεθόδων διδασκαλίας. (Παραδείγματα)
- Διδακτική μεθοδολογία όλων των χορών του ΑΠΣ.
- Παρουσίαση οργάνωσης μαθήματος (Παραδείγματα)
- Όλα παρουσιάζονται με ήχο και εικόνα.

ii. Βασικά στοιχεία

- Γενικά στοιχεία για όλους τους παραδοσιακούς χορούς.
- Χάρτη του γεωγραφικού διαμερίσματος απ' όπου κατάγεται ο χορός.
- Στοιχεία ιστορίας και λαογραφίας της περιοχής απ' όπου κατάγεται ο χορός.
- Επίδειξη του χορού με παραδοσιακά μουσικά όργανα και παραδοσιακές ενδυμασίες.
- Στοιχεία των σπουδαιότερων παραδοσιακών τοπικών οργάνων – συνεντεύξεις από παραδοσιακούς οργανοπαίκτες.
- Στοιχεία των σπουδαιότερων τοπικών και των παραδοσιακών ανδρικών και γυναικείων ενδυμασιών.
- Παρουσίαση του σπουδαιότερου εθίμου (πανηγυριού) της περιοχής απ' όπου κατάγεται ο κάθε χορός.
- Επίδειξη – παρουσίαση στοιχείων του πρωτοχορευτή – της πρωτοχορεύτριας του κάθε χορού.

5. Συνοδευτικό υλικό

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία πρέπει να συνοδεύεται από οδηγό χρήσης σε έντυπη και ψηφιακή μορφή.

Ο οδηγός χρήσης πρέπει να περιλαμβάνει:

- Πίνακα περιεχομένων της ταινίας.
- Τεχνικές οδηγίες για τις απαιτήσεις σε υλικό και λογισμικό όπως επίσης και τεχνικές οδηγίες για τον εκπαιδευτικό.
- Αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων.

6. Τεχνικές προδιαγραφές, λειτουργικότητα και αισθητική του εικαστικού μέρους

- Αισθητική παρουσία και ελκυστικότητα ήχου και εικόνας.
 - Διευκόλυνση της μάθησης όλων των μαθητών με τη βοήθεια της εικονικότητας.
 - Ευκολία χρήσης (φιλικό προς το χρήστη).
 - Ποιότητα ήχου και εικόνας.
 - Λειτουργία (καταλληλότητα, αξιοπιστία, δυνατότητα ανάκαμψης, ασφάλεια κλπ.).
- Υποστήριξη (αναλυτικότητα, σταθερότητα, δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης).

B3. Προδιαγραφές ψηφιακής εκπαιδευτικής ταινίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής για τις αθλοπαιδιές σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου

Η προς εκπόνηση εκπαιδευτική ταινία θα ικανοποιεί τις παρακάτω προδιαγραφές και θα εναρμονίζεται με τα σχετικά κριτήρια αξιολόγησης των ταινιών, όπως και με τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο των σχετικών ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.

1. Γενικές αρχές σε όποιο μάθημα προβλέπεται

Το υλικό αυτό θα πρέπει να είναι συμβατό με το αντίστοιχο Α.Π.Σ. και να υποστηρίζει τις προτάσεις για διδακτική προσέγγιση των διαφόρων αντικειμένων της Φυσικής Αγωγής οι οποίες αναφέρονται στο «Βιβλίο του εκπαιδευτικού Φυσικής Αγωγής».

2. Σκοπός

Ο βασικός σκοπός της χρήσης DVD κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας είναι η υποστήριξή της, με την αξιοποίηση της παραστατικότητας, της αμεσότητας και της γοητείας που ασκούν στο μαθητή.

3. Διδακτικοί στόχοι

Ο παραπάνω σκοπός εκπληρώνεται καθώς η προβολή εικόνων ενεργοποιεί πολύπλευρα το ενδιαφέρον των μαθητών, συμβάλλει στην εξοικονόμηση του χρόνου, παρέχει κίνητρα για ανάπτυξη διαλόγου, καλλιεργεί τις δεξιότητες της παρατήρησης, της καταγραφής, της ταξινόμησης και της αξιολόγησης και προωθεί την ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων για διερεύνηση και αυτόνομη μάθηση.

4. Περιεχόμενο

Περιλαμβάνει το γνωστικό αντικείμενο της Καλαθοσφαίρισης, της Πετοσφαίρισης, της Ποδοσφαίρισης και της Χειροσφαίρισης αντίστοιχα.

Ι. Γενικά χαρακτηριστικά

- Επιστημονική ορθότητα του περιεχομένου
- Σπονδυλωτή δομή.
- Διαβάθμιση και συνοχή ενοτήτων
- Σύνδεση με την προηγούμενη γνώση με βάση τα ΑΠΣ
- Σύνδεση με το περιβάλλον, την κοινωνία, την τεχνολογία και την καθημερινή ζωή.
- Παρουσίαση των μεθόδων διδασκαλίας. (Παραδείγματα)
- Παρουσίαση οργάνωσης μαθήματος (Παραδείγματα)
- Όλα παρουσιάζονται με ήχο και εικόνα.

ii. Βασικά στοιχεία

- Παρουσίαση και των τεσσάρων ομαδικών αθλημάτων με βαρύτητα στην Καλαθοσφαίριση και Πετοσφαίριση (μοιράζονται το 65% του συνολικού χρόνου του DVD). Τα άλλα δύο (Ποδοσφαίριση και Χειροσφαίριση) πρέπει να έχουν ποσοστό 20% και 15% αντίστοιχα). Η παρουσίαση των αθλημάτων πρέπει να είναι αυτοτελής σύμφωνα με την πιο πάνω σειρά.
- Στην αρχή κάθε αθλήματος να υπάρχει χαιρετισμός μεγάλων αθλητών και σύντομα στιγμιότυπα από σημαντικούς αγώνες τους και σημαντικές επιτυχίες του αθλήματος. Να καταβληθεί προσπάθεια αυτό να αφορά την Εθνική ομάδα. (5% του χρόνου κάθε αθλήματος).
- Για την τεχνική του κάθε αθλήματος χρησιμοποιούνται ως μοντέλα μεγάλοι αθλητές ή άλλοι αθλητές που έχουν πολύ καλή τεχνική. Στο τέλος κάθε ομάδας σειράς ασκήσεων να παρουσιάζεται ανάλογο στιγμιότυπο από επίσημους αγώνες. (40% του χρόνου του αθλήματος) με την χρήση γραφικών για τον τονισμό των βασικών σημείων.
- Τα ίδια ισχύουν και για την τακτική του κάθε αθλήματος με την διαφορά ότι εδώ πρέπει να υπάρχει εκτεταμένη χρήση στιγμιότυπων από επίσημους αγώνες και απαραίτητα χρήση γραφικών (20% του χρόνου του αθλήματος).
- Σε κάθε άθλημα, πρέπει να υπάρχει και μια υποδειγματική διδασκαλία, μία για το Δημοτικό και μία για το Γυμνάσιο. Η διδασκαλία αυτή πρέπει να επικεντρώνεται στην οργάνωση του μαθήματος (25% του χρόνου του αθλήματος).
- Το τελευταίο κομμάτι του κάθε αθλήματος θα περιέχει βασικούς κανονισμούς παρουσιάζοντας κατά το δυνατό στιγμιότυπα από επίσημους αγώνες και επεξεργασία τους με γραφικά (10% του χρόνου του αθλήματος).
- Η καθοδήγηση κατά την διάρκεια του DVD (π.χ. αλλαγή θεμάτων) θα γίνεται με τον συνδυασμό εικόνας και ήχου (γραφικά και εκφωνητής).

5. Συνοδευτικό υλικό

Η ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία πρέπει να συνοδεύεται από οδηγό χρήσης σε έντυπη και ψηφιακή μορφή.

Ο οδηγός χρήσης πρέπει να περιλαμβάνει:

- Πίνακα περιεχομένων της ταινίας.
- Τεχνικές οδηγίες για τις απαιτήσεις σε υλικό και λογισμικό όπως επίσης και τεχνικές οδηγίες για τον εκπαιδευτικό.
- Αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων.

6. Τεχνικές προδιαγραφές, λειτουργικότητα και αισθητική του εικαστικού μέρους

- Αισθητική παρουσία και ελκυστικότητα ήχου και εικόνας.
- Διευκόλυνση της μάθησης όλων των μαθητών με τη βοήθεια της εικονικότητας.
- Ευκολία χρήσης (φιλικό προς το χρήστη).
- Ποιότητα ήχου και εικόνας.
- Λειτουργία (καταλληλότητα, αξιοπιστία, δυνατότητα ανάκαμψης, ασφάλεια κλπ.).
- Υποστήριξη (αναλυτικότητα, σταθερότητα, δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συμπληρωματικές Προδιαγραφές Εκπαιδευτικού Υλικού και Κριτήρια Αξιολόγησης Νηπιαγωγείου και Δημοτικού Σχολείου

Πρόλογος

1. Αγγλική Γλώσσα των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου.....	1
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	2
β. Εκπαιδευτικό λογισμικό	6
γ. Ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία	11
2. Ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων των Α' και Β' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	15
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	16
3. Ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων των Γ' και Δ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου.....	19
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	19
4. Γεωγραφία Ε' και ΣΤ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου.....	23
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	23
β1. Ανάγλυφοι Χάρτες Ελλάδας και Ευρώπης	26
β2. Χάρτες Κοσμογραφίας	27
β3. Εκπαιδευτικό λογισμικό	31
5. Γλώσσα των Α', Β', Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	34
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	35
β1. Εκπαιδευτικό λογισμικό για το μάθημα της Γλώσσας των Α' & Β' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	42
β2. Εκπαιδευτικό λογισμικό για το μάθημα της Γλώσσας των Γ' & Δ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	45
β3. Εκπαιδευτικό λογισμικό για το μάθημα της Γλώσσας των Ε' & ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	49
6. Γραμματική των Ε' & ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	53
7. Εικαστικά των Α' & Β', Γ' & Δ', Ε' & ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου.....	57
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	58
β. Εκπαιδευτικό λογισμικό για το μάθημα των Εικαστικών Α'-ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου.....	63
γ. Ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία του μαθήματος των Εικαστικών των Α' – ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	66
δ. CD- VISUAL για το μάθημα των Εικαστικών του Δημοτικού και του Γυμνασίου	68
8. Θεατρική Αγωγή των Ε' και ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	70
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	71

β. Ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία	73
9. Θρησκευτικά των Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	77
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	78
β. Εκπαιδευτικό λογισμικό του μαθήματος των Θρησκευτικών των Γ' & Δ' και Ε' & ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	79
10. Ιστορία των Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	81
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	82
β. Εκπαιδευτικό λογισμικό	86
11. Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή των Ε' και ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	93
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	94
β. Εκπαιδευτικό λογισμικό	96
12. Λεξικό Εικονογραφημένο των Α', Β', και Γ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	100
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	101
13. Λεξικό Χρηστικό των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	103
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	104
14. Μαθηματικά των Α', Β', Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	107
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	108
β1. Εκπαιδευτικό λογισμικό του μαθήματος των Μαθηματικών των Α' & Β' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	112
β2. Εκπαιδευτικό λογισμικό του μαθήματος των Μαθηματικών των Γ' & Δ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	114
β3. Εκπαιδευτικό λογισμικό του μαθήματος των Μαθηματικών των Ε' & ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	117
15. Μελέτη του Περιβάλλοντος των Α', Β', Γ' και Δ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	119
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	120
β. Εκπαιδευτικό λογισμικό του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος του Δημοτικού Σχολείου	130
γ. Αφίσες	140
δ. Ανάγλυφοι Χάρτες φυσικών και ανθρωπογενών στοιχείων φανταστικού χώρου	143
16. Μουσικά των Α' & Β', Γ' & Δ' και Ε' & ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	144
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	145
β. Εκπαιδευτικό λογισμικό του μαθήματος της Μουσικής των Α' - ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	151
γ1. Ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία του μαθήματος της Μουσικής των Α' - Γ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	154
γ2. Ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία του μαθήματος της Μουσικής των Δ' - ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	156
17. Μουσικό Ανθολόγιο (Τραγουδιών) του Δημοτικού Σχολείου	158
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	159
18. Οδηγός Νηπιαγωγού	160
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	161
19. Σχολικές και Πολιτιστικές Εκδηλώσεις του Δημοτικού Σχολείου	162
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	163

20. Φυσικές Επιστήμες των Ε΄ και Στ΄ τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	166
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	167
β. Εκπαιδευτικό λογισμικό	172
21. Φυσική Αγωγή των Α΄ & Β΄, Γ΄ & Δ΄ και Ε΄ & ΣΤ΄ τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	175
α. Έντυπο εκπαιδευτικό υλικό	176
β1. Ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (Στίβος - Ενόργανη και Ρυθμική Γυμναστική) σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου	184
β2. Ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (Ψυχοκινητικής Αγωγής – Μουσικοκινητικής Αγωγής – Ελληνικών παραδοσιακών χορών), όλων των τάξεων του Δημοτικού Σχολείου	188
β3. Ψηφιακή εκπαιδευτική ταινία του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής για τις αθλοπαιδιές σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου	191

